

DIE
7
1929
Fasikül III

T. C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ
KÜTÜPHANESİ
NO. : _____

28 TEŞRİNİEVVEL 1927

Umumî Nüfus Tahriri

FASİKÜL III

USULLER KANUN VE TALİMATNAMELER

NETİCELERİN TAHLİLİ

RECENSEMENT GÉNÉRAL DE LA POPULATION

AU 28 OCTOBRE 1927

FASICULE III

MÉTHODES DU RECENSEMENT, LOIS, RÉGLEMENTS
INSTRUCTIONS
ANALYSE DES RÉSULTATS

0018326

ANKARA

1929

BAŞVEKÂLET MÜDEVVENAT MATBAASI
IMPRIMERIE : BACHVEKALET - MUDEVVENAT

Yayın No 7

T. C.
BAŞBAKANLIK
DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ
KÜTÜPHANESİ
NO. : 0018326

28 TEŞRİNİEVVEL 1927

UMUMÎ NÜFUS TAHRİRİ

Birinci Fası

Tahririn esas ve usulleri

1 - Tahririn ihzarı

Nüfus tahriri kanunu:

2 Haziran 1926 tarih ve 893 numaralı kanun 1927 senesinde Türkiye Cumhuriyeti dahilinde umumî bir nüfus tahriri icrasını amir bulunuyordu. Aynı kanunun 2'inci maddesi 1925 senesinde memleketin bazı aksamında tecrübe tahrirleri icrası için Dahiliye Vekâletine mezuniyet verilmişti. (zeyl vesika N° :1)

Tahririn ihzarı

Tahririn ihzarı bir sene devam etti. Memleketin yekdiğerinden çok farklı olan muhtelif mntakalarındaki iklim, muvasala ve idare teşkilâtı vaziyetini görmek ve bilhassa idare reisleriyle yakından temas ederek tahrir usullerinin tatbik kabiliyeti hakkında malûmat edinmek lâzım geliyordu. Bu maksatla umum Müdürlük şefleri memleketin muhtelif mntakalarında tetkik seyahatları yaptılar. Tatbiki düşünölen usuller bu tetkikat esnasında idare rüesasına izah ve bunların reyleri alındığı gibi bu usuller tecrübe tahrirleri yapılarak bilfiil tatbik olundu.

Başlıca müşkülât şunlardan ibaret bulunuyordu:

- 1 — Her mevkiin nüfus miktarı ve mevki adedi hakkında mevcut malûmatın vazih olmaması.
- 2 — Her mevkide tahrir memurluğu yapabilecek kâfi miktarda okur yazar kimse bulunup bulunmayacağı.
- 3 — Meskûn mevakiin yekdiğerine uzaklığı ve muvasala müşkülâtı.
- 4 — Şark ve cenup vilâyetlerinde tamamen göçebe halinde bir kısım nüfus mevcut olması.
- 5 — Bu mntakalardan maada yerlerde, kışın şehirler civarında ikamet eden ve yazın hayvanat ve eşyasile yaylalara çekilen yarım göçebe bir kısım nüfus bulunması.

Tecrübe tahrirleri:

Tahrire tekaddüm eden istihzarat devresinde bu müşkülâta karşı alınması lâzım gelen tedabiri tayin ve muvakkat talimatnameleri islah için memleketin içtimaî, iklimi ve idarî nokati nazardan muhtelif şerait arzeden beş yerinde tecrübe tahrirleri yapıldı. Bunlardan:

Birincisi	1 kânunuevvel	1926 da	Sivas	şehrinde
İkincisi	14 kânunusani	1927 de	Ankara	şehrinde
Üçüncüsü	29 şubat	1927 de	Mersin	şehrinde
Dördüncüsü	12 nisan	1927 de	Tekidağı	şehrinde
Beşincisi	22 nisan	1927 de	Ödemiş kasabası ile bir kısım köylerinde	ya yapıldı. Tecrübeler tahrir memurları tarafından meskenleri bizzat ziyaret suretile doldurulan kollektif bülleten ile yapıldı ve netayıç çok şayanı memnuniyet göröldü.

Yalnız yapılan seyahat ve tetkikler ve umumiyetle idare rüesasının kanaatları tamamen göçebe vaziyetinde bulunan nüfusun aynı usul ile tahriri kabil olmayacağını göstermekte idi. Bunun için memleketin pek mahdut mntakalarında mevcut bulunan bu nüfusun tahririne ait tedabirin mahallen tetkik, ihzar ve tatbiki, alâkadar vilâyetler

valilerile o mevkiin en büyük askerî amirinin riyasetinde müteşekkil olmak üzere Diyarbekirde toplanan bir komisyona havale edildi, bu komisyon Umum Müdürlüğün verdiği direktif dahilinde göçebe nüfusu tabi oldukları reislerin ifadelerine nazaran yalnız kadın erkek itibariyle adeden tesbit eyledi. Şu suretle alınan netice bu hususta tahmin edilen erkamın çok dununda zuhur etmiştir.

Mevakî listesi:

Muayyen günde tahririn her yerde icra edilip edilmediğini kontrol edebilmek için, memleket dahilinde mevcut meskûn mevakiin (kasaba, şehir, köy) bir listesini elde etmek lâzımgeliyordu. Tahrirden evvel bu liste vilâyetlere gönderilen nûmuneler veçhile tanzim ve tertip edildi.

Tahrir tarihi:

Tecrübeler; tahririn, sair memleketlerin ekserisinde olduğu gibi sene başında yapılmasına imkân olmayacağını gösterdi. Memleketin muhtelif aksamındaki iklim farkları hasebile bu ameliyeyi kışın yapmak kabil değildi. Tecrübe tahrirleri esnasında memleketin muhtelif manatıkında iklim ve muvasala şeraiti hakkında alınan malûmat son baharın ıatıhabını muvafık gösteriyordu. Bu mevsimde köylülerin tarla işleri hemen her yerde hitama erdiği gibi yaylalarda bulunan halk da kışık meskeni aslilerine avdet etmiş bulunurlar. Bu itibarla tahririn 28 teşrinievvlde icrası karargir oldu.

Evlerin ve sair binaların numaralanması :

Tahrir memurlarının bütün meskûn binaları birer birer ve kâmilen ziyaret edebilmeleri için insan ikamet eden her yerin daha evvel tesbit ve tayini zarurî idi. Bunun için bidayette tecrübe tahrirleri yapılan yerlerde her şeyden evvel binalara numara verdirildi. Her mevkide mevcut binaları 30 - 60 binadan mürekkep bloklar halinde ayırarak numaralamak ve her bloktan nüfus kesafetine nazaran bir veya birkaç tahrir mıntakası teşkil etmek suretiyle hareket edildi. Yapılan tecrübeler büyük merkezler veya şehirler hariç olmak üzere ekseri şehir ve köylerde sokak isimleri mevcut olmadığını gösterdi. Binaenaleyh umumî tahrir için belediye hudutları dahilinde bulunan bilûmum meskûn mevakide sokaklara isim veya numara ve binalara da sokaklar dahilinde numara verilmesi zarureti hasıl oldu. Buna binaen ıstar edilen 10/4/1927 tarih ve 1003 numaralı kanun (*zeyl vesika N°:2*) memleket dahilinde mevcut bilûmum meskûn mevakide binaların numaralanması ve belediye hudutları dahilinde sokaklara isim verilmesi ve sokak isimlerini sokakların mebdde ve müntehalına ve numaraların da binaların kapıları üzerlerine maden levhalarla yazılmasını âmir bulunuyordu. Bu kanun ile bunu izahan Dahiliye Vekâletince ihzar edilen talimatname (*zeyl vesika N°:3*) dairesinde her şeyden evvel binaların numaralanması ameliyesine başlandı. Yalnız belediye hududu haricindeki mevakide numaralama ameliyesi yine bloklar teşkili ve blok dahilinde her binaya sıra ile numara verilmek suretile yapıldı. Numaralama ameliyesi neticesinde her sokak veya blok dahilinde mevcut binaların numaralarını ve nevilerini gösteren (A) cedveli tanzim edildi. (*zeyl örnek: A*) Bu cedveller her tahrir memuruna ziyaret edeceği binaları gösteriyordu. Numaralama ameliyesi kaymakam ve valiler tarafından teftiş edildiği gibi ayrıca imkân nisbetinde istatistik umum müdürleri tarafından da teftiş ve kontrola tabi tutuldu.

Bundan maada bu kanunun ve talimatnamenin tasrih ettiği şerait dahilinde de vilâyet ve kazalar bilûmum mevkiler için bir binalar istatistiği vücuda getirdiler. Bu istatistik şunları ihtiva eder:

- 1 — Evler yani ikamete mahsus binalar (Yatı mektepleri hastaneler bu kısma dahildir)
- 2 — Mahiyetleri itibarile ikamete mahsus olmayan fakat insan oturan binalar
- 3 — Meskendenden başka gayeye hâdim binalar

Bu malumattan ikinci ve üçüncü kısımlarındaki binaların yekûnundan maada kısım itibarile tafsilat yani mektep, cami, mezbaha, değirmen, fırın ve maden ocağı gibi yerlerin miktarı musarrah bulunuyordu.

Bu baptaki talimatnameye nazaran 1927 ağustos nihayetinde hitam bulması lâzım gelen numro'ama ameliyesi bazı mevakide biraz teahhurle memleketin heyeti umumiyesinde tahrirden evvel itmam edildi.

Tahrir mıntakaları teşkili ve tahrir memurlarının tayini:

Tahririn tarihi tesbit edildikten ve kaymakam ve valiler idareleri altındaki mevakii, şehirlerde sokak ve köylerde blok esası üzerine 30-60 evden mürekkep tahrir mıntakalarına ayırdıktan sonra 1 teşrinievvelde her mıntakaya bir tahrir memuru ve 4 tahrir memuruna da bir kontrol memuru tayin etmeleri ve ayrıca ihtiyat tahrir memurları bulundurmaları emredildi. Tahrir kanununun 4 üncü maddesi; hakimlerle heyeti vekile kararı üzerine hidematı umumiyei sektedar etmemek için istisna edilecek bir kısım kimselerden maada okur yazar her şahsın tahrir memurluğu vazifesini kabul mecburiyetini âmirdi.

Umumiyetle her mevkide kâfi tahrir memuru bulundu. Yalnız bazı manatıkta köylere merkezlerden tahrir memurları gönderildi. Ve bazı yerlerde de yekdiğerine yakın ve nüfusu az olan bir kaç köy için yalnız bir tahrir memuru tayin edilmesine müsaade edildi. Bu suretle tayin edilen tahrir memurlarının adedi 52,276 dır.

Tahrir memurlarına ücret verilmemiş yalnız ikametgâhı haricinde vazife gören tahrir memurlarına yol masrafları tediye olunmuştur.

Tahrir memurlarının vazifeye ihzarı:

Tahririn gayesi, sureti icrası, ve sorulacak suallerin mahiyeti ve cevapların nasıl yazılacağı, ve tahririn hitamında yekûnların nasıl toplanacağı, tahrir memurlarına ve valilere mahsus talimatnamelerde (*zeyl vesika N° 5 ve 6*) yazılmış olmakla beraber her mevkide vali, ve kaymakamlar veya bunların tayin ettiği kimseler bu noktaları tahrir memurlarına konferanslarla izah eylediler. İstanbul ve Ankarada bu iş tahrir komisyonları tarafından idare edildi.

Cetvel ve talimatnamelerin ihzarı, tab'ı ve sevki:

Dahiliye Vekâletile müttehiden tanzim edilen tahrir cetvel ve talimatnameleri 1 eylülde tahminî nüfus miktarına nazaran kâfi miktarda her tarafa gönderilmiş bulunuyordu. Bazı mevakide mıntakaların çok küçük teşkil edilmesi veya tahmin edilen nüfus miktarının daha fazla görülmesi hasebile cetvellerin bazı yerlerde de tekrar tabedilmesine zaruret hasil olmuştur.

Her tahrir ve kontrol memuruna vazifesini ifa için bir zarf derununda zirdeki evrak verildi:

1 — Tahrir edeceği binaların bulunduğu sokağın ismini ve binaların isimleriyle nevilerini gösterir bir cetvel. (*zeyl örnek: A*)

2 — Tahririn sureti icrasını gösterir talimatname (*zeyl vesika: 7*)

3 — 320 kişinin ismini ihtiva edebilecek ve üzerinde tahrir mıntikasının numarasile mevkiin, sokağın ve memurun ismini havı bir tahrir cetveli (*zeyl örnek: D*)

Tahriri nüfusta teşkil edilen tahrir mıntakalarile istihdam edilen tahrir memurlarının miktarı ve köy ve şehirlerde tayin edilenlerin tafsilâtı aşağıda gösterilmiştir:

Tahrirde bütün memlekette 53673 tahrir mıntakası teşkil edilmiştir. Bunlardan:

% 29.37 merkezlerde

% 70.63 köylerde

İstihdam edilen 52276 tahrir memurundan:

% 33.52 merkezlerde

% 66.48 köylerde

Çalışmış ve köylerde çalışan 34,754 tahrir memurundan:

% 30.52 merkezlerden gönderilmiş,

% 69.48 de mahallinden tayin olunmuştur. Bu bapta vilâyet itibarile tafsilî malûmat (G) tablosunda gösterilmiştir

Tahrir komisyonları:

İstanbul ve Ankara şehirleri, nüfus kesafetleri ve hususî şerait itibarile tahririn ihzar ve icrasında bazı müşkülât arz ediyordu. Bunun için bu iki şehirde tahrir usullerinin sureti tatbiki ile tahrir mıntıklarının tefriki, tahrir memurlarının intihap ve tayini, propaganda icrası ve sair tedabiri tetkik etmek üzere ayrı bir talimatname ile komisyonlar teşkil edildi. (zeyl vesika N°:4) Komisyonların mukarreratı komisyona merbut bir icra dairesi tarafından tatbik olundu.

Propaganda:

Tahrir kanununun neşrinden itibaren halkı tahrire hazırlamak için bütün memleket dahilinde kuvvetli bir propaganda cereyanı başladı. Evveleminde ecnebi mütahassis ve umum müdür Beynelmilel İstatistik Enstitüsü azasından ve halen Belçika Dahilye ve Sıhhiye Nezareti Müsteşarı Müsyü Kamil Jakar, Ankarada devlet rüesasına meb'usana ve devair şeflerine verdiği konferansta tahririn ehemmiyet ve faidelerinden bahseyledi. Aynı günde Başvekil İsmet Paşa Hazretleri hükümetin tahrirdeki gaye ve mülâhazalarından ve istatistik dairesinin ihdası sebebinden bâhis bir nutuk irat eyledi (zeyl vesika N°:8) Müsyü Kamil Jakar bu konferansını tahrirden bir ay evvel İstanbul Darülfünununda da tekrar eyledi. Memleketin her tarafında her lisanda münteşir gazeteler bilâ fasıla makaleler hikâyeler ve resimlerle tahririn faidesini ve gayesini halka anlattılar. Bir çok mecmualar tahrire tekaddüm eden hafta zarfında münhasıran tahrirden bahis hususî nushalar çıkardılar. Tahrirden iki hafta evvel bütün mekteplerde İstatistik Müdüriyeti Umumiyesiyle Maarif Vekâleti Talim ve Terbiye dairesinin tesbit ettiği ilmî ve terbiyevî bir program dairesinde bütün muallimler talebeye tahrirden bahsetti. İstatistik Umum Müdürlüğünce hazırlanan bir konferans nümunesi dahilinde bütün Türk ocakları ve emsali müesseseler halka tahririn faidesini anlatan konferanslar tertip eylediler.

İstatistik umum Müdürlüğü şefleri zaman ve imkân nisbetinde muhtelif vilâyet ve kazalarda tahrir memurlarına ve halka konferanslar verdiler. Sinemalar tahrire tekaddüm eden aylar zarfında her gün tahririn faidesini izah eden yazı projeksiyonları gösterdiler. Her mevkide divarlara tahrir gününü ve tahririn faidesini bildiren afişler yapıştırıldı. Bunlardan maada Başvekil halka ve memurlara hitaben mühim iki beyanname neşretti. (zeyl vesika N°:9 ve 10) Butün bu poropaganda mesaisi halkta mevcut olması muhtemel olan ve tahririn askerlik veya vergi tarhi maksadile yapıldığı hakkındaki fena itikatları silmeye matuftu. Bu mesai çok şayanı memnuniyet neticeler verdi. Halk tahriri sükûnetle ve mütavaatla kabul etti. Tahrir memurları, vazifelerini azamî bir gayret ve ihtimamla vatanperverane bir surette ifa eylediler.

2 — Tahrir

Tahrir cetveli

Tahrirde nüfusun kaydı için müçtemi cetvel usulü tercih edildi. Her tahrir memuru mıntakasında mevcut nüfusu bu cetvellere hane numarası sirasile kayıt eyledi ve yukarıda bahsedilen hane numaralarını havi cetvel bu kayda esas teşkil eyledi.

Cetvellerde mevcut sualler mümkün mertebe beynelmilel istatistik enstitüsünün tavsiye eylediği şekilde tanzim edilmiştir.

Nüfusun sureti kaydı

Tahrir cetvellerine, tahrir günü Türkiye Cümhuriyeti arazisi dahilinde bilûmum binalarda, şömendöferlerde vaporlarda ve yollar üzerinde bulunan bilûmum eşhas kaydedildi. Bundan maada her hane halkına mensup olupta tahrir günü seyahat veya sair sebeplerle muvakkaten başka bir mevkide bulunan kimselerde ayrıca namevcut işaretile cetvellere kaydedildi. Fakat bu eşhas bil'ahara hiç bir tasnife tabi tutulmamış, neticeler daima nüfusu mevcude üzerine toplanmıştır.

Tahrir günü şömendöferlede, vapordarda, ve yollar üzerinde bulunan eşhasın sureti tahriri talimatnamelerinde ayrıca tasrih edildi.

Kışla, yatı mektebi, hastane gibi müessesata tahrir memuru tayin olunmayarak bunlar komandan ve müdürleri tarafından tahrir edildiler.

3 — Tahrir günü ve tahririn devam müddeti

Tahrir ameliyesini sür'at ve intizamlı ikmal için halkın, her mevkide tahririn hitamına kadar evlerinden çıkmaları men edildi. Hastalık, yangın, ceraim vukuu gibi ihtimalâta karşı hususî tedabir ittihaz edildi.

Yalnız umumî hidematın ifasına mani olmamak için istisnaen bazı kimselere ruhsatıyeler verildi. Bu tedabire riayet olunmasını temin için zabita, icabeden yerlerde ordu ile teşriki mesai eyledi. Tahrir ameliyesi ekseri mevkide sabahın saat sekizinden akşamın saat beşine kadar devam etti. Yalnız İstanbulda hususî müşkülât hasebile tahrir saat onda bitti.

4 — İlk neticelerin toplanması

Tahrir memurları vazifelerinin hitamında mevcuden kaydettikleri nüfusun kadın ve erkek yekûnunu toplayarak cetvelin nihayetine kayıt ve imza ederek kontrol memurlarına teslim ettiler. Kontrol memurları da cetvelleri tetkik ve tasdik ettikten sonra kaymakam veya valiye teslim eylediler. Bu makamat ta cetvellerin yekûnunu toplayarak neticeyi doğrudan doğruya İstatistik Umum Müdürlüğüne telgrafla bildirdiler. Neticelerin bildirilmesi için dört gün mühlet verilmişti. Bütün memleketten neticeler üç gün zarfında alındı, yalnız İstanbul ancak sekiz gün sonra bildirebildi. Bu suretle elde edilen muvakkat erkama göre Türkiye nüfusunun 13,649,954 olduğu ilân edildi.

Kaza ve vilâyetlerden, bu neticeler telgrafla bildirilmekle beraber ayrıca bir tahriratla da iş'arı talep olunmuştu. Tahriratla gelen ve her mevkiin merkez nüfusile merkeze tabi ve gayri tabi köylerin nüfusunu ayrı ayrı ihtiva eden listeler yekûnu ilk neticeden pek cüz'î farklı bulundu. Bu netayice nazaran Türkiye nüfusu 6,584,477 erkek ve 7,075,801 kadın olmak üzere 13,660,275 zuhur etmiştir.

5 — Kat'î neticelerin toplanması ve tasnif ameliyesi

Tahririn hitamından ve ilk neticelerin iş'arından sonra kaza ve vilâyet nüfus dairelerinde cem edilen tahrir cedvelleri muhteviyatı her mevkide tahrir yapıp yapılmadığı kontrol edildikten sonra, aynen ferdi fişler üzerine ücret mukabilinde nakledildi. Ve bu fişler umum Müdürlüğe celbolundu. Fişlerin (8,632,000) (Powers) makina fişlerine nakledilerek makina ile tasnif ve mütebakisi el ile tasnif olundu. Yalnız, haklarında tafsili malûmat elde edilemeyen ve miktarları her vilâyete ait tablo zirinde not halinde tefrik ve zikredilen bir kısım nüfus, yalnız ait olduğu mevkiin nüfusu umumiye miktarına ilâve edilerek, ayrıca tasnife tabi tutulmamış ve tasnif kadrolarının hiç birisine dahil edilmemiştir. Tasnif ameliyesi ayda vasatî olarak yetmiş memur istihdamile 17 ay devam etti. Elde edilen kat'î netice neşredilen muvakkat rakamlardan (12005) noksandır. Pek nadir istisnalarla her mevkiin nüfusu kat'î tasnif neticesinde pek cüz'î tebeddülâta uğramıştır. Bu farkların sebebi kaza ve vilâyetlerde cetvel yekûnları yapıldığı sırada maddî hatalar vücuda getirilmesinden mümbeis olduğu bittetik anlaşılmıştır.

İkinci Fasıl

Neticelerin tahlili

Nihaî rakamlara nazaran

Umumî nüfus tahriri işlerinin tasnifi neticesinde 28 teşrinievvel 1927 cuma günü Türkiye Cumhuriyeti hudutları dahilinde (6,563,879) erkek ve (7,084,391) kadın olmak üzere (13,648,270) nüfus mevcut olduğu anlaşılmıştır.

Bu nüfus Avrupa ve Asya kıtalarına aşağıdaki (1) numaralı tablo veçhile inkisam etmektedir:

Avrupa ve Asya Türkiyesi Turquie d'Europe et Turquie d'Asie

TABLO : 1
TABLEAU

Mıntakalar Régions	Nüfusi mevcude Population présente	%	Mesahai sathiyeye-kilometre murabbai Supérficie en Kil. Carrés	%	Bir kilometre murabbainın isabet eden nüfus Habitants par Kil. Carrés
Avrupa Türkiyesi Turquie d'Europe	1,040,669	7.63	23,975	3.15	43.4
Asya Türkiyesi Turquie d'Asie	12,607,601	92.37	738,761	96.85	17.0
YEKÜN - TOTAL	13,648,270	100.00	762,736	100.00	17.9

Bu tabloya nazaran umumî nüfusun % 7.63 kısmı Avrupa Türkiyesinde, % 92.37 kısmı Asya Türkiyesinde ve umumî mesahai sathiyesinin % 3.15 kısmı Avrupa Türkiyesinde % 96.85 kısmı da Asya Türkiyesinde bulunmaktadır.

Asya Türkiyesinde bulunan nüfusun muhtelif mintakalar itibarile inkisamı aşağıdaki mufassal tabloda gösterilmiştir:

Muhtelif mıntakalar itibarile nüfus, mesahai sathiyeye ve nüfus kesafeti

Population, étendue territoriale et densité par régions

TABLO : 2
TABLEAU

Mıntakalar Régions	Nüfusu mevcüde Population présente	%		Mesahai sathiyeye K ² Superficie en kil. carrés	%		Bir k.m. murabba- na isabet eden nüfus Habitants par kil. carré
		Umum nüfusa nazaran Par rapport à la population totale	Anadolu nüfusuna nazaran Par rapport à la population de l'Anatolie		Umum mesahai sathiyeye nazaran par rapport à la superficie totale	Anadolu mesahai sathiyesine nazaran Par rapport à la superficie de l'Anatolie	
SAHİL VİLÂYETLERİ : VILAYATS DES CÔTES							
Karadeniz sahil vilâyetleri Vilayets sur les côtes de la Mer Noire	2,187,099	16.02	17.35	73,621	9.66	9.96	29.7
Marmara ve Adalar Denizi sahil vilâyetleri Vilayets des mer de Marmara et d'Égée	2,723,995	19.96	21.60	92,744	12.16	12.55	29.0
Akdeniz sahil vilâyetleri Vilayets sur les côtes de la Méditerranée	749,831	5.49	5.95	56,279	7.37	7.63	13.3
YEKÛN - TOTAL	5,660,925	41.47	44.90	222,644	29.19	30.14	25.4
DAHİL VİLÂYETLERİ : VILAYETS DE L'INTÉRIEUR							
Garp vilâyetleri (Sahil vilâyetler hariç) Vilayets occidentaux (non maritimes)	1,302,894	9.55	10.34	71,180	9.33	9.63	18.3
Merkazi Anadolu vilâyetleri Vilayets de l'Anatolie centrale	3,505,074	25.68	27.80	228,791	29.99	30.96	15.3
Şarkî Anadolu vilâyetleri Vilayets de l'Anatolie orientale	1,535,880	11.25	12.18	176,021	23.07	23.83	8.7
Cenubü şarkî Anadolu vilâyetleri Vilayets de l'Anatolie du sud-est	602,828	4.42	4.78	40,125	5.27	5.44	15.0
YEKÛN - TOTAL	6,946,676	50.90	55.10	516,117	67.66	69.86	13.4
ANADOLU YEKÛNU TOTAL DE L'ANATOLIE	12,607,601	92.37	100.00	738,761	96.85	100.00	17.0
TÛRKİYE AVRUPASI TURQUIE D'EUROPE	1,040,669	7.63	—	23,975	3.15	—	43.4
YEKÛN - TOTAL	13,648,270	100.00	—	[*] 762,736	100.00	—	17.9

[*] Bu mesahai sathiyede bataklıklar (1,170 K²) göller (8,434 K²) dahil değildir.
Cette superficie ne comprend pas les marécages (1,170 K²) ni les lacs (8,434 K²).

Bu tabloya nazaran Asya Türkiyenin sahil vilâyetleri Türkiye nüfusunun %41.47 ve Anadolu nüfusunun %44.90 mesahai sathiyeye itibarile umum memleket mesahai sathiyesinin %29.19 ve Anadolu mesahai sathiyesinin % 30.14 kısmını teşkil etmektedir.

Dahil vilâyetlerine gelince; sahilsiz garp vilâyetleri ile (merkezî, şarkî, ve cenubü şarkî Anadolu) umum nüfusun %50.90 ve Anadolu nüfusunun % 55.10 kısmı, mesahai sathiyeye itibarile de umum mesahai sathiyenin % 67.66 ve Anadolu mesahai sathiyesinin % 69.86 kısmını ihtiva etmektedir.

Avrupadaki Vilâyetlerle garp sahasındaki sahil Vilâyetler dahil olmak üzere (7.63+19.96) Türkiyenin garp tarafı umum nüfusun %27.59 ve umum mesahai sathiyenin (3.15+12.16) %15.31 kısmını teşkil etmektedir.

Bu miktarlara garp sahasındaki sahilsiz vilâyetler ilâve edilirse Türkiyenin garbında umum nüfusun %37.14 ve umum mesahai sathiyenin %24.64 kısmı bulunmaktadır ki nüfusun üçte birinden biraz fazlası memleketin hemen hemen bir rub'unda müttekâsif bulunuyor demektir.

Karadeniz sahilinde bulunan Vilâyetlere gelince; bunlar umum nüfusun %16.02 ve umum mesahai sathiyenin %9.66 kısmını işgal etmektedir. Garp aksamı ile memleketin bu sahası (şimal ve garp tarafı) umum nüfusun %53.16 ve umum mesahai sathiyesinin %34.30 kısmını ihtiva etmektedir ki bu suretle nüfusun nisfından ziyadesi mesahai sathiyenin üçte birini işgal eylemektedir.

İskân kesafeti

Kilometre murabbına Avrupa Türkiyesinde 43.4 ve Asya Türkiyesinde 17.0 olmak üzere bütün Türkiyede vasatı 17.9 nüfus isabet etmektedir. Bu vasatı muhtelif mntakaların yekdiğerinden farklı vasatilerinin neticesidir.

Coğrafi hudutlar itibarile her mntakaya dahil vilâyetlerle bunların nüfusları ve mesahai sathiyeleri ve nüfus kesafetleri ve her vilâyette mevcut mevkiler adedi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

B

Nüfusun meslekler itibarile inkısamı

Nisbî rakamlar

Her grupun yekûna yüzde nisbeti

Répartition de la population d'après les professions

Chiffres relatifs

Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

Manatik itibarile nüfus miktarı, mesahai sathıye, müfus kesafeti ve mevaki adedi

TABLO : 3 Population, étendue territoriale, habitants par K², nombre des localités d'après les régions
TABLEAU : 3

VİLÂYETLER VILAYETS	Nüfusu mevcüde Population présente	Mesahai sathıye k.m. murabbai Superficie en kil. carrés	k.m. murabbana isabet edan nüfus Habitants par kil. carrés	Mevaki adedi Nombre des localités
1 — KARADENİZ SAHİLİ - CÔTE DE LA MER NOIRE				
Artvin	90,066	6,880	13.0	288
Bolu	218,246	11,140	19.6	747
Giresun	165,033	4,170	39.6	350
Kastamonu	336,501	14,610	23.0	1,160
Ordu	202,354	5,026	40.2	468
Rize	171,657	4,590	37.4	365
Samsun	274,065	9,210	29.7	904
Sinop	169,965	5,755	29.5	466
Trabzon	290,303	4,630	62.7	581
Zonguldak	268,909	7,610	35.3	741
YEKÛN - TOTAL	2,187,099	73,621	29.7	6,070
2 — MARMARA VE ADALARDENİZİ SAHİLLERİ - CÔTES DES MERS DE MARMARA ET'EGÉE				
Aydın	212,541	7,580	28.0	473
Balıkesir	421,066	14,315	29.4	974
Bursa	401,595	13,565	29.6	881
Çanakkale	155,527	7,590	20.4	520
İstanbul	171,258	2,132	80.3	145
İzmir	256,005	12,502	42.0	742
Kocaeli	286,600	8,450	33.9	1,267
Manisa	374,013	13,850	27.0	972
Muğla	175,390	12,760	13.7	443
YEKÛN - TOTAL	2,723,995	92,744	29.0	6,417
3 — AKDENİZ SAHİLİ - CÔTES DE LA MEDITERRANÉE				
Adana	227,718	16,160	14.0	588
Antalya	204,372	19,479	10.4	641
Cebelibereket	107,694	6,180	17.4	310
İçel	90,940	9,845	9.2	284
Mersin	119,107	4,615	25.8	259
YEKÛN - TOTAL	749,831	56,279	13.3	2,082

Manatik itibarile nüfus miktarı, mesahai sathıye, nüfus kesafeti ve mevaki adedi
Population, étendue territoriale, habitants par K², nombre des localités d'après les régions
[Mabat - Suite]

VİLÂYETLER VILAYETES	Nüfusu mevcüde Population présente	Mesahai sathıye k.m. murabbaı Supérficie en kil. carrés	K.m. murabana isabet eden nüfus Habitants par kil. carré	Mevaki adedi Nombres des localités
4 — TÜRK AVRUPASI - TURQUIE D'EUROPE				
Çanakkale	26,208	1,450	18.0	44
Edirne	150,840	7,565	19.9	281
İstanbul	623,186	3,350	186.0	185
Kırlareli	108,989	5,660	19.2	206
Tekirdağ	131,446	5,950	22.0	298
YFKÛN - TOTAL	1,040,669	78,975	43.4	1,014
5 — GARBİ ANADOLU - LES VILAYETS OCCIDENTAUX (Sahil vilâyetler hariç - Non compris les vilayets maritimes)				
Afyonkarahisar	259,377	12,660	20.4	491
Bilecik	113,660	4,730	24.0	327
Burdur	83,614	6,615	12.6	182
Denizli	245,048	11,150	22.0	458
Eskişehir	154,332	13,335	11.6	374
Kütahya	302,426	14,415	21.0	769
İsparta	144,437	8,275	17.4	226
YEKÛN - TOTAL	1,302,894	71,180	18.3	2,827
6 — MERKEZİ ANADOLU - ANATOLIE CENTRALE				
Aksaray	127,031	10,101	12.6	301
Amasya	114,884	5,550	21.7	300
Ankara	404,720	25,380	15.9	1,106
Çankırı	157,219	8,665	18.1	467
Çorum	247,926	11,240	22.0	732
Kayseri	251,370	13,910	18.0	523
Kırşehir	126,901	9,090	14.0	332
Konya	504,384	48,990	10.3	922
Malatya	306,882	15,730	19.5	1,202
Maraş	186,855	13,465	13.9	471
Niğde	166,056	9,965	16.7	227
Sivas	329,551	26,930	12.2	1,221
Şebinkarahisar	108,735	5,410	20.0	487
Tokat	263,063	10,415	25.2	778
Yozgat	209,497	13,950	15.0	645
YEKÛN - TOTAL	3,505,074	228,791	15.3	9,714

Manatik itibarile nüfus miktarı, mesahai sathıye, nüfus kesafeti ve mevaki adedi

Population, étendue territoriale, en K², nombre des localités d'après les régions

[Mabat - Suite]

VİLÂYETLER VILAYETES	Nüfusu Mevcüde Populations présente	Mesahai sathıye k.m. murabbai Supérficie en kil. carrés	K.m.murabbaina isabet eden nüfus Habitants par kil. carré	Mevaki adedi Nombre des localités
7 — CENÜBÜŞARKİ ANADOLU - ANATOLIE DU SUD-EST				
Gaziantep	215,762	11,200	19.3	720
Mardin	183,741	13,045	14.0	874
Urfa	203,595	15,880	12.8	1,425
YEKÛN - TOTAL	602,828	40,125	15.0	3,019
8 — ŞARKİ ANADOLU - ANATOLIE ORIENTALE				
Bayazıt	104,586	13,250	7.9	783
Bitlis	90,631	16,507	5.4	1,015
Diyarbakır	194,316	14,875	13.0	1,356
Elâziz	213,777	17,813	12.0	1,569
Erzincan	132,325	14,276	9.3	751
Erzurum	270,426	26,330	10.3	1,254
H kâri	24,980	15,505	1.6	254
Gümüşane	122,231	10,100	12.1	553
Kars	204,846	14,440	14.2	710
Siirt	102,433	11,320	9.0	738
Van	75,329	21,605	3.4	865
YEKÛN - TOTAL	1,535,880	176,021	8.7	9,848
9 — İCMAL - RÉCAPITULATION				
MINTAKALAR - RÉGIONS :				
Karadeniz sahili - Côtes de la Mer Noire	2,187,099	73,621	29.7	6,070
Adalar ve Marmara denizi sahilleri Côtes des mers de Marmara et d'Égée	2,723,995	92,744	29.0	6,417
Akdeniz sahili - Côtes de la Méditerranée	749,831	56,279	13.3	2,082
Avrupa Türkiyesi - Turquie d'Europe	1,040,669	23,975	43.4	1,014
Garb vilâyetleri (sahiller hariç) Les vilayets occidentaux (Non compris les vilayets Maritimes)	1,302,894	71,180	18.3	2,827
Merkezî Anadolu - Anatolie centrale	3,505,074	228,791	15.3	9,714
Cenubüşarkî Anadolu - Anatolie du sud-est	602,828	40,125	15.0	3,019
Şarkî Anadolu - Anatolie orientale	1,535,880	176,021	8.7	9,848
UMUMİ YEKÛN - TOTAL GÉNÉRAL	13,648,270	762,736	17.9	40,991

Bu tabloların tetkikinden anlaşılacağı üzere en yüksek kesafet Avrupa Türkiyesinde 43,4 İstanbul hariç olmak üzere Asya Türkiyesinde sahil vilâyetlerde kesafet, Karadeniz sahilinde 28,7 Marmara ve Adalar Denizi sahillerinde 29,0 olup buna mukabil şarkî Anadolu mıntakasında 8,7 dir.

Aşağıdaki cetvel muhtelif mıntakaların nüfus kesafetini ve her mıntakaya dahil vilâyetlerde azamî ve aşgarî kesafette olanları göstermektedir:

TABLO : 4
ABLEAU

MINTAKALA RÉGIONS	Mıntaka- nın kesafeti Densité de la region	Azamî - Maximum		Aşgarî - Minimum	
		Vilâyetler Vilayets	Kesafet Densité	Vilâyetler Vilayets	Kesafet Densité
Karadeniz sahili Côtes de la Mer Noire	29.7	Trabzon	62.7	Artvin	13.0
Marmara ve Adalardenizi sahilleri Côtes des Mers de Marmara et D'Egée	29.0	İstanbul (Asya) (Asie)	80.3	Muğla	13.7
Akdeniz sahili Côte de la Méditerranée	13.3	Mersin	25.8	İçel	9.2
Türkiye Avrupası Turquie D'Europe	43.4	İstanbul (Avrupa) (Europe)	186.0	Çanakkale	18.0
Garp vilâyetleri (sahiller hariç) Vilayets Occidentaux non Maritimes	18.3	Bilecik	24.0	Eskişehir	11.6
Merkezî Anadolu Anatolie centrale	15.3	Tokat	25.2	Konya	10.3
Şarkî Anadolu Anatolie orientale	8.7	Kars	14.2	Hakâri	1.6
Cenubüşarkî Anadolu Anatolie de sud-est	15.0	Gaziantep	19.3	Urfa	12.8

Bu tabloda görüldüğü üzere kesafet noktai nazarından tecanüs ancak garbî Anadolu ve cenubü şarkî Anadolu mıntakalarında vardır. Yalnız nisbeten zayıf kesafette olan merkezî Anadolu ile Akdeniz sahil vilâyetlerinden Mersin ve Tokat vilâyetleri istisnaen yüksek kesafetler arz etmektedirler. (Mersin 25,8 Tokat 25,2)

Sureti umumiyede şarka doğru gittikçe nüfus daha ziyade dağınık bulunmaktadır. Nüfus kesafeti Anadolu'nun garp sahil mıntakasına ve Karadeniz sahillerine nisbetle, merkez mıntakasında hemen hemen bir misli noksan ve şark mıntakasında iki mislinden fazla noksan bulunmaktadır.

Mevaki kesafet ve adedi

Tahrir tarihinde Türkiye idarî taksimat itibarile 63 vilâyet 328 kaza ve 699 nahiyeden mürekkep bulunuyordu. Buna 39.901 köy ilâve edilirse Türkiye'de mevcut mevaki adedi 40991 adedine balığ olur. Bu miktara nazaran her mevki Türkiye Avrupasında 1026 ve Türkiye Asyasında 315 olmak üzere bütün memleket dahilinde 333 nüfus isabet etmektedir.

Anadoluda mevaki, nüfus adedi itibarile en yüksek olan vilâyetler garp sahil vilâyetleriyle garp dahil vilâyetleridir. (461 ve 424)

Mevakii nüfus adedi itibarile en zayıf olan saha şark vilâyetleridir ki bu mıntakada her mevki 156 nüfus isabet etmektedir. Memleketin bu sahasında mevakiin kesafeti anadolunun 315 olan umumî vasatisinden bir misli noksandır.

Mevakiin mesahai sathıye itibarile olan dağınıklığı derecesi tetkik edilirse, meskûn mevaki adedine en ziyade Karadeniz sahil mıntakası (82) ile cenubü şarkî Anadolu mıntakasında (75), en az meskûn mevaki adedine Akdeniz sahil mıntakası (37) ile Türkiye Avrupasında (42) ve merkezî Anadolu mıntakasında (42) tesadüf edilir. Aşağıdaki tablo her mıntakada 1000 kilometre murabbana isabet eden mevaki adedile muhtelif mıntakalarda her mevki isabet eden nüfus miktarını göstermektedir,

TABLO : 5
TABLEAU :

MINTAKALAR RÉGIONS	1000 Kilometre murabbana isa- bet eden mevaki adedi	Beher mevki isabet eden Nüfus
	Localités par 1000 kilomètres carrés	Habitants par localité
Karadeniz sahil vilâyetleri Vilayets des côtes de la Mer Noire	82	360
Marmara ve Adalar Denizi sahil vilâyetleri Vilayets des côtes des mers de Marmara et d'Égée	69	424
Akdeniz sahil vilâyetleri Vilayets des côtes de la Méditerranée	37	360
Avrupa Türkiyesi Turquie d'Europe	42	1026
Garb vilâyetleri (sahiller hariç) Vilayets occidentaux (non maritimes)	40	461
Merkezî Anadolu vilâyetleri Vilayets de l'Anatolie centrale	42	361
Cenubü şarkî Anadolu vilâyetleri Vilayets de l'Anatolie du sud-est	75	199
Şarkî Anadolu vilâyetleri Vilayets de l'Anatolie orientale	56	156
MEMLEKET YEKÛNU TOTAL POUR LE PAYS	54	333

Bu tetkikattan istintaç olunabilir ki bazı mıntakalardaki nüfus kesafetinin zafiyeti, mevakiin mesahai sathıye ile mütenasip olan miktar ve adedinden ziyade bu mevkiilerin her birinin az miktarda nüfusa malik olmalarından ileri gelmektedir. Binaenaleyh Türkiye nüfusunun inkişafı yeni iskân merkezleri ihdasından ziyade mevcut mevaki nüfusunun tezayüdüne tabidir denilebilir.

Mesken ve sair binalar

Tahririn ihzarı esnasında her mevkide mevcut bulunan binaların istatistiği tanzim edilmiştir. Bu bapta Umum Müdürlükte cemedilen malûmata nazaran Türkiyede 1927 ağustosunda;

I —	2,769,057	ev
II —	88,865	ikamete mahsus olmıyan fakat insan oturan binalar.
III —	802,653	sair binalar
	3,660,575	Yekûn

Bina mevcut olduğu anlaşmıştır. Bu binaların vilâyet itibarile miktarları (F - I) tablosunda gösterilmiştir. İkinci ve üçüncü zümreye dahil olan binaların mahiyet ve neveleri itibarile inkısalmarına gelince, bunlardan :

14,425	Mektep
28,705	Cami
9,820	Resmî daire
1,702	Hamam
836,866	Sair binalar

Olmak üzere inkısam etmektedir. Maahaza bu mebaninin bir kısmının tesmiye edildiği nevin gayri bir gayede kullanıldığını nazarı dikkatten ayırmamak lâzımdır.

İşbu binaların vilâyet itibarile miktarları (F - 2) tablosunda gösterilmiştir :

Ev miktarlarile nüfus miktarlarının mukayesesine gelince: Bütün vilâyetlerde azamî (Mersin : 637) asgarî (Bilecik: 237) olmak üzere bütün memlekette 100 eve 492 nüfus isabet etmektedir.

İstanbul Şehremanetinin pek yüksek nisbetine gelince (100 eve 723 nüfus) bazı bir çok ailelerin bir arada ikamet eyledikleri büyük apartmanları hesaba katmak icap eder.

Her vilâyetle 100 eve isabet eden nüfus miktarı

Habitants par 100 maisons par vilayets

TABLO : 8
TABLEAU

VİLÂYETLER VILAYETS	100 haneye isabet eden nüfus Habitants par 100 maisons	VİLÂYETLER VILAYETS	100 haneye isabet eden nüfus Habitants par 100 maisons	VİLÂYETLER VILAYETS	100 haneye isabet eden nüfus Habitants par 100 maisons	VİLÂYETLER VILAYETS	100 haneye isabet eden nüfus Habitants par 100 maisons	VİLÂYETLER VILAYETS	100 haneye isabet eden nüfus Habitants par 100 maisons
Adana	540	Burdur	425	Gaziantep	557	Kırşehir	505	Samsun	556
Afyonkarahisar	473	Bursa	447	Giresun	465	Kocaeli	506	Siirt	573
Aksaray	518	Cebelibereket	582	Gümüşane	399	Konya	454	Sinop	532
Amasya	485	Çanakkale	428	Hakâri	524	Kütahya	450	Sivas	526
Ankara	508	Çankırı	519	İçel	414	Malatya	313	Şebinkarahisar	465
Antalya	420	Çorum	542	İsparta	484	Manisa	420	Tekirdağ	492
Artvin	419	Denizli	381	İstanbul Ş.E. (Prefecture)	723	Maraş	651	Tokat	520
Aydın	356	Diyarbakir	597	İzmir	423	Mardin	606	Trabzon	488
Balıkesir	430	Edirne	473	Kars	747	Mersin	637	Urfa	637
Bayazıt	582	Elâziz	479	Kastamonu	512	Muğla	364	Van	575
Bilecik	237	Erzincan	515	Kayseri	480	Niğde	378	Yozgat	510
Bitlis	612	Erzurum	484	Kıklareli	505	Ordu	541	Zongu'dak	625
Bolu	519	Eskişehir	464			Rize	418	YEKÛN TOTAL	492

Şehirler

Tasnifte merkez - nüfusu 10,000 den az olan kaza ve vilâyetler, köyleri ile birlikte ve nüfusu bundan fazla olanların köyleri ve merkezleri ayrı olarak tasnif edilmiştir.

Bu esasa nazaran Türkiyede :

- I — 10 000 - 20 000 nüfuslu 40 şehir
- II — 20 000 - 30 000 nüfuslu 15 şehir
- III — 30 000 - 40 000 nüfuslu 7 şehir
- IV — 40 000 ve daha fazla nüfuslu 9 şehir

bulunduğu anlaşmıştır.

Aşağıdaki tablo yukarıda zikredilen guruplara dahil şehirlerin isimleriyle kadın erkek nüfus miktarlarını ihtiva etmektedir.

TABLO : 9
TABLEAU : 910,000 ve daha fazla nüfuslu şehirler
Villes comptant 10,000 habitants et plus

ŞEHİRLER VILLES	Erkek Hommes	Kadın Femmes	Yekûn Total	ŞEHİRLER VILLES	Erkek Hommes	Kadın Femmes	Yekûn Total
1 — 10,000 den 20,000 e kadar nüfuslu şehirler De 10,000 à moins de 20,000 habitants				2 — 20,000 den 30,000 e kadar nüfuslu şehirler De 20,000 à moins de 30,000 habitants			
Muğla	5,208	4,920	10,128	Elâziz	11,037	9,015	20,052
İskilip (Çorum)	4,743	5,560	10,303	Malatya	10,149	10,588	20,737
Söke (Aydın)	5,462	4,928	10,390	Mersin	11,832	9,339	21,171
Yozgat	5,177	5,821	10,998	Tarsus (Mersin)	10,962	10,910	21,872
Bandırma (Balıkesir)	5,746	5,381	11,127	Tokat	12,097	10,293	22,390
Merzifon (Amasya)	5,500	5,834	11,334	Adapazarı (İzmit)	11,267	11,267	22,534
Giresun	6,570	5,244	11,814	Kilis (Gaziantep)	11,477	11,191	22,668
İnegöl (Bursa)	5,601	6,281	11,882	Mardin	12,705	10,547	23,252
Zonguldak	8,500	3,447	11,947	Afyonkarahisar	12,394	11,028	23,422
Aydın	6,032	5,946	11,978	Trabzon	13,518	11,069	24,587
Edremit (Balıkesir)	7,004	5,157	12,161	Balıkesir	14,270	11,470	25,740
Adalar (İstanbul)	5,594	6,716	12,310	Maraş	13,351	12,631	25,982
Burdur	6,414	6,391	12,805	Sivas	14,504	13,994	28,498
Amasya	7,006	5,818	12,824	Manisa	15,545	13,139	28,684
Kırklareli	6,842	6,002	12,844	Urfa	14,941	14,157	29,098
M. Kemalpaşa (Bursa)	6,207	6,865	13,072	YEKÛN - TOTAL	190,049	170,638	360,687
Bergama (İzmir)	7,002	6,221	13,223	3 — 30,000 den 40,000 e kadar nüfuslu şehirler De 30,000 à moins de 40,000 habitants			
Bakırköy (İstanbul)	7,412	6,007	13,419	Samsun	17,627	12,745	30,372
Nevşehir (Niğde)	6,209	7,236	13,445	Diyarbakir	17,655	13,054	30,709
Ayvalık (Balıkesir)	6,992	6,557	13,549	Erzurum	16,559	14,898	31,457
Rize	6,874	7,007	13,881	Eskişehir	16,644	15,697	32,341
Kars	9,133	4,768	13,901	Edirne	16,863	17,665	34,528
Tekirdağ	7,793	6,776	14,569	Kayseri	19,517	19,617	39,134
Kastamonu	7,408	7,182	14,590	Gaziantep	19,835	20,163	39,998
Siverek (Urfa)	7,100	7,862	14,962	YEKÛN - TOTAL	124,700	113,839	238,539
Siirt	9,099	6,000	15,099	4 — 40,000 ve daha fazla nüfuslu şehirler 40,000 habitants et plus			
İzmit	9,177	6,038	15,215	Konya	23,937	23,559	47,496
Zile (Tokat)	7,320	8,057	15,377	Bursa	30,557	31,133	61,690
Denizli	8,061	7,726	15,787	Adana	38,561	34,016	72,577
Isparta	8,108	7,871	15,979	Ankara	49,348	25,205	74,553
Erzincan	9,606	6,486	16,092	Üsküdar (İstanbul)	60,300	64,056	124,356
Ödemiş (İzmir)	8,311	8,482	16,793	İzmir	81,996	71,928	153,924
Kasaba (Manisa)	8,763	8,134	16,897	İstanbul	125,579	120,403	245,982
Uşak (Kütahya)	8,348	8,619	16,967	Beyoğlu (İstanbul)	151,540	143,250	294,790
Kütahya	8,569	8,713	17,282	YEKÛN - TOTAL	561,818	513,550	1,075,368
Antalya	8,329	9,036	17,365	YEKÛNU UMUMİ TOTAL GÉNÉRAL	1,162,086	1,061,254	2,223,340
Akhisar (Manisa)	9,322	8,704	18,026				
Tire (İzmir)	9,259	9,488	18,747				
Çorum	9,718	9,946	19,664				
YEKÛN - TOTAL	285,519	263,227	548,746				

Bu tabloya nazaran:

Nüfus umumiyeinin	% 4.02	Kısmı 10 000 - 20 000 nüfuslu şehirlerde
	% 2.64	» 20 000 - 30 000 » »
	% 1.75	» 30 000 - 40 000 » »
	% 7.88	» 40 000 ve daha fazla »

olmak üzere umum nüfusun % 16.29 kısmı 10 000 den fazla nüfuslu şehirlerde sakin bulunmaktadır.

Nüfus tahririnin muvakkat neticelerini kaza ve vilâyetlerin şehir ve köy nüfusları itibarile ayrı ayrı ihtiva eden 3 numaralı neşriyatımızdaki rakamlara nazaran nüfusun %20.35 kısmı 5000 ve daha fazla nüfuslu şehirler ve umum nüfusun % 75.80 kısmı köylerde ve 24.20 kısmı merkezlerde bulunmaktadır.

Cinsiyet itibarile Türkiye nüfusu

Umum nüfusta 6,563,879 erkek ve 7,084,391 kadın vardır. Kadın fazlası 520512 dir.

Bu rakkamlara nazaran umum nüfusun % 48.09 kısmını erkekler ve % 51,91 kısmını kadınlar teşkil etmektedir. Şu halde 1000 erkeğe mukabil 1079 kadın var demektir.

13 vilâyet hariç olmak üzere diğer vilâyetlerde kadınlar erkeklerden fazladır. Kadın miktarı bilhassa Rizede (1000 erkeğe mukabil 1371 kadın, Kastamonu 1264 Ordu, 1240 Çankırı, 1226 Denizli, 1221 Trabzon, 1217 İçel 1210, Bolu 1205) dir.

Erkek miktarının kadın miktarından fazla olduğu vilâyetler sırasile: (1000 erkeğe mukabil Bayazıtta 829, Karsta 882, Vanda 905, Bitliste 906, Hakârîde 926, Cebeliberekette 941, Adanada 957, İstanbulda 963, Ankarada 970, Kırklarelinde 986 Mersin ve Diyaribekirde 995) kadın vardır.

Aşağıdaki tablo her vilâyette 1000 erkeğe mukabil kadın miktarını göstermektedir.

Her vilâyette 1000 erkek nüfusa mukabil kadın miktarı

Le nombre des femmes pour 1000 hommes par vilayets

TABLO : 10
LABLEAU

VİLÂYETLER VILAYETS	Kadın Femmes	VİLÂYETLER VILAYETS	Kadın Femmes	VİLÂYETLER VILAYETS	Kadın Femmes	VİLÂYETLER VILAYETS	Kadın Femmes	VİLÂYETLER VILAYETS	Kadın Femmes	VİLÂYETLER VILAYETS	Kadın Femmes
Adana	957	Bitlis	906	Eiâziz	1041	İzmir	9535	Maraş	999	Şebinkarahisar	1187
Afyonkarahisar	1154	Bolu	1205	Erzincan	1057	Kars	882	Mardin	1026	Tekirdağ	1007
Aksaray	1102	Burdur	1161	Erzurum	1044	Kastamonu	1264	Mersin	995	Tokat	1114
Amasya	1057	Bursa	1083	Eskişehir	1069	Kayseri	1121	Muğla	1194	Trabzon	1217
Ankara	970	Cebelibereket	941	Gaziayıntap	1037	Kırklareli	986	Niğde	1125	Urfa	1014
Antalya	1192	Çanakkale	1072	Giresun	1166	Kırşehir	1198	Ordu	1240	Van	905
Artvin	1022	Çankırı	1226	Gümüşane	1129	Kocaeli	1027	Rize	1371	Yozgat	1136
Aydın	1140	Çorum	1135	Hakârî	926	Konya	1116	Samsun	1079	Zonguldak	1111
Balıkesir	1041	Denizli	1221	İçel	1210	Kütahya	1171	Siirt	1034		
Bayazıt	829	Diyaribekir	995	İsparta	1092	Malatya	1121	Sinop	1173	UMUMÎYEKÜN- TOTAL GÉNÉRAL	1079
Bilecik	1124	Edirne	1052	İstanbul	963	Manisa	1043	Sivas	1142		

Onbinden fazla nüfuslu şehirlerdeki kadın ve erkek nisbetlerine gelinçe:

Bu nisbet umum nisbetlerin aksine olarak bu kısım şehirlerde erkekler, kadınlardan daha fazla bulunmaktadır:

10,000 - 20,000 nüfuslu şehirlerde 1000 erkeğe 900 kadın

20,000 - 30,000 » » » » 897 »

30,000 - 40,000 » » » » 912 »

40,000 ve daha fazla » » » » 914 »

olmak üzere bu şehirlerin heyeti umumiyesinde 1000 erkeğe 913 kadın isabet etmektedir.

Bu nisbetler büyük merkezlerden İstanbulda (Şehremaneti dahilinde 1000 erkeğe 971 kadın

Ankara şehrinde » » 510 »

İzmir » » 877 » dir.

Ankaranın bu yüksek farkı hususî şeraitten ileri gelmektedir.

Nüfusun hali medenî itibarile inkısamı [*]

Bekârlar:

Bütün memlekette bekâr nisbeti erkeklerde % 55,57, kadınlarda % 42,09 olmak üzere nüfusu umumiyede % 48,58 dir. Cüz'i farklarla bu nisbetlere her vilâyette tesadüf edilmektedir. Sureti umumiyede bekâr nisbeti kadınlarda erkeklerden daha azdır.

Erkeklerde en zayıf bekâr nisbetine:

Hakâri	Vilâyetinde :	% 47.91
Isparta	» :	% 50.32
Bilecik	» :	% 50.55

Erkeklerde en yüksek bekâr nisbetine:

Rize	Vilâyetinde :	% 62.96
Kırşehir	» :	% 59.85
Gelibereket	» :	% 59.23

Kadınlarda en zayıf bekâr nisbetine:

Bilecik	Vilâyetinde :	% 36.00
Kastamonu	» :	% 38.19
Burdur	» :	% 38.36

Kadınlarda en yüksek bekâr nisbetine:

Kars	Vilâyetinde :	% 49.97
Hakâri	» :	% 46.17
Bayazıt	» :	% 46.15

tesadüf edilmektedir.

[*] Haklarında tasnife muktazı tafsilî malûmat elde edilmeyerek yalnız kadın erkek miktarları tesbit ve nüfus yekûnlarına ilâve edilen Diyar-bekis, Hakâri, Masdin, Urfa, Elâziz Vilâyetlerine ait 18782 nüfus bu ve müteakip tahlillerdeki nisbetlerin hiç birine dahil değildir.

Evliler:

Bütün memlekette evli nisbeti erkeklerde % 42.60, kadınlarda % 41.97 olmak üzere umumî nüfusta % 42.27 nisbetindedir. Bütün vilâyetlerin kadın erkek evli nisbetleri pek cüz'î farklarla bu nisbetlere yakındır.

Erkeklerde en zayıf evli nisbetine:

Rize	Vilâyetinde :	% 35.24
Adana	» :	% 38.78
Cebelibereket	» :	%

Erkeklerde en yüksek evli nisbetine :

Bilecik	Vilâyetinde :	% 47.65
Hakâri	» :	% 47.38
Kastamonu	» :	% 46.93

Kadınlarda en zayıf evli nisbetine :

Muğla	Vilâyetinde :	% 36.78
Rize	» :	% 37.47
İstanbul	» :	% 37.70

Kadınlarda en yüksek evli nisbetine :

Van	Vilâyetinde :	% 47.14
Hakâri	» :	% 46.62
Gümüşane	» :	% 45.79

Tesadüf edilmektedir.

Dullar :

Bütün memlekette erkeklerde % 1.53, kadınlarda % 15.02 olmak üzere dul nisbeti heyeti umumiyyede % 8.53 dır. Her vilâyetin nisbetleri buna yakın olduğu gibi dul kadınla dul erkek nisbeti arasındaki inhiraf lar da her vilâyette yekdiğerine yakındır.

Boşanmış ve boşanmışlar :

Bu nisbet bütün memlekette erkeklerde % 0.26, kadınlarda % 0.88 olmak üzere heyeti umumiyyede % 0.58 dir. Boşanmış kadın nisbeti hemen hemen bütün vilâyetlerde boşanmış erkek nisbetinden yüksektir.

İşbu nisbetlere ait vilâyet itibirile tafsili malûmat (A) tablosunda gösterilmiştir.

Nüfusun yaş itibarile inkisamı

Bu inkisam istatistik noktai nazarından şayanı memnuniyet bir netice vermemiştir. Bilhassa küçük yaşlara ait nisbetler normal nisbetlerin ekseriyetle çok dünündadır. Bu da küçük çocukların yaşlarının ya ihmâl veya cehil dolayisile doğru beyan edilmemesinden ileri gelmiştir.

Yaş inkisamları ancak 20 yaşından sonra normal bir nisbet göstermektedir. Bunun içindir ki yaşa ait malûmat gerek tasnifte ve gerek tahlilde gruplar halinde teksif edilmiştir. Bu esasa nazaran nüfusu umumiyyenin erkeklerde % 52.81, kadınlarda % 43.67 ve her ikisinin yekûnunda % 48.06 kısmı 20 yaşından dün bulunmaktadır. Yani nüfusun hemen hemen yarısını gençler ve çocuklar teşkil etmektedir. 20-60 yaşındaki nüfus erkeklerde % 41.92, kadınlarda % 50.78, her ikisinde % 46.52 nisbetindedir. Şayanı dikkat olarak genç kadınlar aynı yaştaki genç erkeklerden daha az olduğu halde kâhil kadınlar, kâhil erkeklerden daha fazla görülmektedir. 61 ve daha fazla yaşında olan nüfus ise erkeklerde % 5.15, kadınlarda % 5.41 olmak üzere yekûnda % 5.29 nisbetindedir. Şu halde denilebilirki nüfusu umumiyyenin nisfından biraz fazla bir kısmını % 51.81, 20 yaşını mütecaviz olanlar, nisfından bir az noksanını da % 48.06, 20 yaşından küçük olanlar teşkil etmektedir. Bu hususta tafsili malûmat (A) tablosunda gösterilmiştir.

Evli ve bekâr nisbetlerinin mukayesesi

Memleket nüfusunun % 42,27 kısmını evli, mütebakisini % 57,69 evli olmayanlar teşkil etmektedir. Buna mukabil 20 yaşını mütecaviz olan nüfus % 51,81 nisbetindedir. On sekiz ve on dokuz yaşında olan ve nisbetini bilmediğimiz bir kısım nüfusun da evli olabileceğini nazarı itibara alacak olursak evlenmek yaşında olan kimselerin ekseriyeti azimesinin aile teşkil ettikleri anlaşılmaktadır. Bu nisbetlere İçel ve Rize Vilâyetlerinde görülen ve bir takım hususî şeraitten mütevellit olması lâzım gelen mühim inhıraflar istisna edilirse hemen her vilâyette küçük farklarla tesadüf edilmektedir. Aşağıdaki tablo her vilâyetteki yüzde evli nisbetile 20 ve daha fazla yaşında olan nüfusun yüzde nisbetini vilâyet itibarile ihtiva etmektedir.

Vilâyet itibarile yüzde evli nisbeti ile 19 yaşını mütecaviz nüfusun mukayesesi

Tableau comparatif indiquant les pour centages des habitants mariés et des habitants de plus de 19 ans

TABLO : 11
TABLEAU

VİLÂYETLER	Yüzde evli nisbeti	19 yaşından fazla olanların yüzde nisbeti	VİLÂYETLER	Yüzde evli nisbeti	19 yaşından fazla olanların yüzde nisbeti	VİLÂYETLER	Yüzde evli nisbeti	19 yaşından fazla olanların yüzde nisbeti
VILAYETS	Pour cent des mariés	Pour cent des habitants de 19 ans et plus	VILAYETS	Pour cent des mariés	Pour cent des habitants de 19 ans et plus	VILAYETS	Pour cent des mariés	Pour cent des habitants de 19 ans et plus
Adana	40.16	49.42	Edirne	42.45	53.05	Malatya	40.00	50.27
Afyonkarahisar	42.81	50.48	Elâziz	44.13	50.60	Manisa	42.45	54.64
Aksaray	41.07	64.12	Erzincan	44.75	50.46	Maraş	41.24	47.98
Amasya	43.41	52.00	Erzurum	44.52	50.94	Mardin	43.31	52.54
Ankara	44.31	53.20	Eskişehir	41.95	52.17	Mersin	40.43	50.14
Antalya	39.09	49.88	Gaziyaıntap	41.48	50.78	Muğla	38.07	52.49
Artvin	41.51	48.39	Giresun	43.17	48.67	Niğde	42.60	48.07
Aydın	39.53	54.10	Gümüşane	44.57	47.85	Ordu	39.86	45.37
Balıkesir	41.83	53.51	Hakâri	47.02	58.90	Rize	36.53	47.46
Bayazıt	44.29	52.47	İçel	40.74	40.50	Samsun	42.01	48.99
Bilecik	46.05	53.86	Isparta	43.11	52.51	Siirt	44.22	52.68
Bitlis	43.77	51.13	Istanbul	40.27	63.65	Sinop	42.85	48.57
Bolu	43.36	51.31	İzmir	42.31	57.62	Sivas	43.35	49.67
Burdur	42.47	52.89	Kars	41.38	45.77	Şebinkarahisar	44.23	47.70
Bursa	43.17	55.09	Kastamonu	45.36	54.04	Tekirdağ	42.75	52.62
Cebelibereket	40.84	48.11	Kayseri	41.22	48.20	Tokat	43.13	49.37
Çanakkale	43.52	54.11	Kırklareli	43.37	53.45	Trabzon	41.35	46.33
Çankırı	43.54	49.17	Kırşehir	41.03	46.55	Urfa	41.11	52.12
Çorum	44.00	50.18	Kocaeli	41.86	51.52	Van	45.40	51.27
Denizli	40.33	52.86	Konya	41.54	49.66	Yozgat	42.41	48.33
Diyarbakir	44.28	53.64	Kütahya	43.43	52.61	Zonguldak	44.73	51.47
UMUM NÜEUSTA - DANS L'ANSEMBLE DE LA POPULATION							42.27	51.81

Nüfusun okumak bilenler itibarile inkisamı

Arap harflerile okumak bilen nüfus erkeklerde % 12,99 kadınlarda % 3,67 olmak üzere umum nüfusta % 8,61 nisbetinde olup okumak bilen nüfusun miktarı 1,111,496 kişiden ibarettir. (A) tablosu her vilâyette okumak bilen ve bilmeyen nüfusun yüzde nisbetlerini tafsilen havi bulunmaktadır. Eğer kadın ve erkek nüfustan tahsil sinninde olmiyan yani 7 yaşına kadar olan nüfus çıkarılarak nisbetler hesap edilirse erkeklerde okumak bilenler nisbeti % 17,42, kadınlarda % 4,63 olmak üzere nüfusu umumiyyede % 10,58 nisbetine baliğ olur.

Aşağıdaki tablolar (N° 12 - A, B, C.) her vilâyette kadın, erkek nüfus ile yekûnlarından, yedi yaşına kadar olan nüfus tarh edildikten sonra mütebaki nüfustan okumak bilenlerin yüzde nisbetlerini göstermektedir.

Ehemmiyetleri sırasile her vilâyette yedi yaşını mütecaviz nüfusta okumak bilenlerin yüzde nisbeti

La proportion P. C. des personnes sachant lire parmi les habitants de 7 ans et plus

TABLO : 12
TABLEAU

A — Erkeklerde - Sexe masculin

VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%
Hakâri	3.08	Malatya	9.39	Denizli	13.93	Balıkesir	17.69
Van	3.54	Siirt	9.65	Kastamonu	14.38	Muğla	18.25
Amasya	4.60	Gümüşane	9.69	Cebelibereket	14.56	Edirne	18.70
Bitlis	4.92	Çorum	10.22	İçel	14.61	Bolu	18.72
Mardin	5.66	Elâziz	10.68	Giresun	14.94	Çanakkale	19.10
Yozgat	5.93	Sinop	10.78	Manisa	15.09	Tekirdağ	19.37
Bayazıt	6.14	Çankırı	10.84	Zonguldak	15.09	Mersin	19.82
Kars	6.61	Gaziantep	11.04	Konya	15.48	Ankara	20.48
Tokat	7.31	Artvin	11.12	Samsun	16.06	Burdur	21.48
Bursa	7.43	Ordu	11.28	Niğde	16.35	Kocaeli	21.75
Urfa	7.43	Sivas	12.35	Trabzon	16.43	Eskişehir	24.27
Aksaray	7.94	Kütahya	12.59	Kayseri	16.77	Rize	26.93
Diyarbakir	8.06	Erzincan	13.22	Aydın	16.89	İzmir	30.18
Şebın Karahisar	9.12	Afyonkarahisar	13.32	Adana	17.02	Bilecik	30.64
Maraş	9.19	Antalya	13.39	İsparta	17.57	İstanbul	53.70
Erzurum	9.39	Kırşehir	13.45	Kırklareli	17.58		

Ehemmiyetleri sırasile her vilâyette yedi yaşını müteceviz nüfusta okumak bilenlerin yüzde nisbeti

La proportion P. C. des personnes sachant lire parmi les habitants de 7 ans et plus

B — Kadınlarda Sexe féminin

VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%
Bitlis	0.13	Sinop	1.04	Kütahya	1.37	Bolu	3.26
Van	0.16	Malatya	1.05	Kayseri	1.57	Samsun	3.36
Amasya	0.22	Erzurum	1.07	Niğde	1.66	Adana	3.82
Bayazıt	0.23	Kars	1.09	Cebelibereket	1.69	Balıkesir	3.83
Gümüşane	0.37	Rize	1.12	Kastamonu	1.87	Mersin	4.56
Siirt	0.39	Bursa	1.15	Antalya	1.88	Eskişehir	5.14
Aksaray	0.41	Çorum	1.15	Gaziantep	2.04	Ankara	5.35
Kırşehir	0.43	Afyonkarahisar	1.19	Ş. Karahisar	2.04	İsparta	5.44
Mardin	0.44	İçel	1.19	Konya	2.06	Tekirdağ	5.59
Hakâri	0.50	Çankırı	1.23	Erzincan	2.08	Kocaeli	5.65
Yozgat	0.64	Trabzon	1.30	Burdur	2.26	Kırklareli	5.77
Tokat	0.68	Diyarbakir	1.33	Muğla	2.34	Çanakkale	5.80
Artvin	0.78	Ordu	1.34	Zonguldak	2.37	Edirne	6.78
Urfa	0.80	Sivas	1.35	Aydın	2.43	İzmir	11.89
Elâziz	.091	Denizli	1.36	Manisa	2.80	İstanbul	36.97
Maraş	1.04	Giresun	1.36	Bilecik	2.83		

Ehemmiyetleri sırasile her vilâyette yedi yaşını müteceviz nüfusta okuma bilenlerin yüzde nisbeti

La proportion P. C. des personnes sachant lire parmi les habitants de 7 ans et plus

C — Kadın ve erkek yekûnunda — Dans les deux sexes

VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%
Hakâri	1.85	Maraş	4.93	İçel	7.01	Balıkesir	10.50
Van	1.92	Ş. Karahisar	5.01	Kastamonu	7.12	Burdur	10.86
Amasya	2.29	Erzurum	5.04	Erzincan	7.33	Rize	10.87
Bitlis	2.60	Çorum	5.19	Giresun	7.33	İsparta	11.11
Mardin	2.96	Çankırı	5.28	Trabzon	7.62	Kırklareli	11.67
Yozgat	2.96	Ordu	5.49	Cebelibereket	8.13	Mersin	12.07
Bayazıt	3.47	Elâziz	5.54	Konya	8.17	Çanakkale	12.08
Aksaray	3.57	Sinop	5.67	Niğde	8.17	Edirne	12.23
Tokat	3.76	Artvin	5.79	Zonguldak	8.18	Tekirdağ	12.40
Kars	3.97	Kırşehir	5.95	Kayseri	8.35	Ankara	12.94
Urfa	4.02	Sivas	6.17	Manisa	8.72	Kocaeli	13.44
Bursa	4.10	Gaziantep	6.25	Aydın	9.01	Eskişehir	14.17
Gümüşane	4.54	Kütahya	6.34	Samsun	9.27	Bilecik	15.50
Diyarbakir	4.61	Afyonkarahisar	6.62	Muğla	9.34	İzmir	21.22
Malatya	4.68	Denizli	6.80	Bolu	9.95	İstanbul	45.48
Siirt	4.75	Antalya	6.89	Adana	10.46		

Nüfusun muhtelif meslekler itibarile inkisamı

Nüfusun meslekler itibarile inkisamı büyük meslek zümrelrine nazaran tasnif edilmiştir.

Nüfusun ekseriyeti azimesinin ziraatle meşgul bulunması ve sair mesleklerin küçük bir nisbette olması ve tahrir cetvellerinde meslek için verilen cevapların mufassal bir tasnife imkân verecek derecede vazih görülmemesi hasebile bu ilk tahrir için mesleklerin dokuz büyük zümre halinde tefriki tercih edildi. Bu esaslara nazaran dokuz meslek zümresine dahil bulunan meslekli nüfus nisbeti erkeklerde % 54.84 ve kadınlarda % 24.83 olmak üzere yekûnu umumide % 39.26 nisbetindedir.

Bu nisbetin erkeklerde % 40.87 ve kadınlarda % 23.88 olmak üzere umum yekûnda % 32.05 kısmı ziraî meslek- lere, mütebakisi diğer zümrelere aittir. Yani meslekli nüfusun ekseriyeti azimesi ziraatle meşgul bulunmaktadır.

Diğer meslek zümrelerinde ziraî meslekten sonra diğer meslekler sırasile sınaî (umum nüfusta % 2.20) ticarî (umum nüfusta % 1.89) hidematı umumiye (umum nüfusta % 1.84) serbest ve sair meslekler (umum nüfusta % 1.28) nisbetindedirler.

Ziraî mesleklerde kadınlar erkeklerden bir mislinden biraz fazla noksan olduğu halde (%40.87 ye mukabil %23.88) sınaî mesleklerde kadınlar erkeklerden dörtte bir derecesinde (% 4.07 ye mukabil % 0.47), ticarî mesleklerde üçte birden az nisbetinde (% 3.79 a mukabil % 0.13), hidematı umumiyede (% 3.81 e mukabil % 0.02 nisbetinde), serbest ve sair mesleklerde (% 2.30 a mukabil % 0.34 nisbetinde) görülmektedir.

Şu halde denilebilirki Türkiyede kadınlar meslek itibarile en ziyade ziraatle meşgul bulunmaktadırlar.

Bu hususta vilâyet itibarile tafsilî malûmat (B) cetvelinde gösterilmiştir. Bütün bu malûmat küçük çocuklar da dahil olduğu halde umum nüfusa nazaran hesap edilmiştir. 12 yaşından küçük çocuklar bir meslek sahibi olmayacağı için tasnifte bu yaştaki nüfus daima mesleksizler meyanına geçirilmiştir.

12 yaşından dün çocuklar nüfusu umumiyeden tarhedildikten sonra mütebaki miktar meslekli nüfus miktarına nispet edilecek olursa yukarıda görülen yüzdeler mahsûs derecede yükselmektedir.

Bu esasa nazaran nüfusu umumiyenin erkeklerde % 85,49 kadınlarda % 35,14 olmak üzere yekûnda % 58.46 kısmı bir meslekle müştégil bulunmaktadır.

Bu nispetlerin bütün memleket dahilinde meslek zümreleri itibarile sureti inkisamı aşadaki 13 numaralı tabloda gösterilmiştir

TABLO — 13
TABLEAU

MESLEKLER PROFESSIONS	Erkek Hommes	Kadın Femmes	Yekûn Total
	%	%	%
Ziraî - Agricoles	64.46	33.80	47.71
Sınaî - Industrielles	6.42	0.65	3.27
Ticarî - Commerciales	5.98	0.17	2.81
Serbest - Libérales	1.09	0.15	0.58
Umumî hizmetler - Emplois Publies	6.01	0.03	2.75
Muhtelif - Diverses	2.53	0.34	1.34
Meslekler yekûnu - Total Des Professions	86.49	35.14	58.46
Mesleksizler - Sans profession	13.51	64.86	41.54
Yekûn - Total	100.00	100.00	100.00

Bu tablonun tetkikından anlaşılacağı üzere yukarıda da söylediğimiz veçhile ziraî meslekler birinci dereceyi sınaî ve ticarî mesleklerle hidamatı umumiye sırasile ikinci, üçüncü ve dördüncü dereceleri işgal etmektedirler.

Aşadaki tablolar (N° 14- A, B, C,) meslekli nüfusun erkeklerde, kadınlarda ve yekûnu umumide 12 yaşında ki nüfus çıkarıldıktan sonra mütebaki nüfus miktarına nispetini vilâyet itibarite ve derece sırasile ihtiva etmektedir.

Her vilâyette on iki yaşını mütecaviz nüfusta meslek sahibi olanların yüzde nisbeti
La Proportion p. c. des habitant ayant une profession parmi la population de plu de 12 ans

TABLO : 14
TABLEAU

A — Erkeklerde - Sexe masculin

VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%
Niğde	73.86	Adana	84.09	Çorum	86.47	Şebinkarahisar	90.28
Denizli	75.01	Bursa	84.42	Trabzon	86.54	Tekirdağ	90.31
Rize	75.78	Çanakkale	84.49	Hakâri	86.58	Zonguldak	90.90
Mardin	77.43	Malatya	84.56	Manisa	86.73	Kastamonu	91.03
Isparta	77.50	Elâziz	84.66	Van	86.86	Kars	91.07
Kırklareli	77.78	Maraş	84.92	Amasya	86.95	Kütahya	91.20
Kayseri	79.06	İçel	85.06	İstanbul	87.13	Ankara	91.27
Mersin	79.51	Konya	85.50	Muğla	87.65	Samsun	91.97
Diyarbakir	79.98	Artvin	85.55	Bitlis	87.70	Yozgat	91.99
Afyonkarahisar	81.38	Edirne	85.71	Bolu	88.07	Sivas	92.05
Urfa	81.48	Kocaeli	85.74	Burdur	88.34	Bayazıt	92.27
Siirt	81.61	Erzincan	85.91	Antalya	88.72	Tokat	92.50
Aydın	82.76	Bilecik	86.10	Erzurum	89.64	Çankırı	93.85
Gaziantep	83.15	Balıkesir	86.13	Giresun	89.82	Ordu	97.46
Kırşehir	83.94	İzmir	86.16	Aksaray	89.82	Sinop	99.14
Cebelibereket	84.05	Eskişehir	86.43	Gümüşane	90.12		

Her vilâyette on iki yaşını mütecaviz nüfusta meslek sahibi olanların yüzde nisbeti
La proportion p. c. des habitants ayants une profession parmi la population de plus de 12 ans

TABLO : 14
TABLEAU

B — Kadınlarda - Sexe feminin

VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%
Hakâri	2.64	Mersin	19.43	Manisa	30.71	Bolu	48.13
Bitlis	5.27	Adana	20.29	Balıkesir	30.88	Kütahya	52.52
Siirt	7.88	İzmir	21.04	Erzincan	31.06	Burdur	52.98
Van	7.98	Bayazıt	21.17	Yozgat	37.28	Sivas	53.42
Kırşehir	8.21	Maraş	21.29	Aydın	37.64	Artvin	55.58
İstanbul	10.98	Kayseri	21.33	Malatya	38.03	Tokat	58.48
Urfa	11.40	Bursa	21.65	Ankara	38.83	Çankırı	59.64
Cebelibereket	11.68	Tekirdağ	23.38	Gümüşane	39.13	Samsun	61.65
Aksaray	12.57	Kırklareli	25.85	Bilecik	39.31	Zonguldak	62.94
Diyarbakir	12.90	Gaziantep	26.19	Muğla	41.36	Kastamonu	63.31
Mardin	13.10	İçel	26.58	Rize	42.50	Trabzon	63.46
Edirne	13.75	Konya	26.70	Antalya	42.62	Şebinkarahisar	66.56
Çorum	15.03	Erzurum	28.38	Isparta	44.07	Ordu	82.72
Eskişehir	16.98	Elâziz	29.67	Kocaeli	44.16	Sinop	84.52
Çanakkale	17.64	Denizli	29.87	Kars	44.48	Giresun	85.56
Niğde	18.50	Amasya	29.89	Afyonkarahisar	45.38		

Her vilâyette on iki yaşını mütecaviz nüfusta meslek sahibi olanların yüzde nisbeti
La proportion P. C. des habitants ayants une profession parmi la population de plus de 12 ans

TABLO : 14
TABLEAU

C — Yekûnda - Dans les deux sexe

VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%
Kırşehir	38.71	Çanakkale	48.85	Erzurum	56.90	Kars	68.22
Niğde	42.11	Denizli	48.85	Balıkesir	57.20	Burdur	68.38
Siirt	42.39	Eskişehir	49.25	Malatya	57.28	Kütahya	69.17
Mardin	43.70	Maraş	50.53	Manisa	57.32	Sivas	69.59
Urfa	44.01	Bursa	50.75	Aydın	57.76	Artvin	69.76
Diyarbakir	44.48	Kırklareli	51.54	Isparta	59.47	Trabzon	72.61
Çorum	45.67	Içel	51.68	Bayazıt	59.50	Tokat	72.97
Aksaray	45.69	Adana	51.85	Yozgat	59.99	Çankırı	73.49
Kayseri	46.07	Gaziantep	51.98	Bilecik	60.21	Kastamonu	74.54
Hakâri	46.76	Konya	52.79	Gümüşane	60.87	Samsun	75.27
Cebelibereket	46.98	Rize	53.96	Muğla	61.11	Zonguldak	75.44
Bitlis	47.37	Izmir	54.18	Antalya	62.03	Şebinkarahisar	75.96
Edirne	47.79	Elâziz	55.30	Afyonkarahisar	63.12	Giresun	87.56
Istanbul	48.28	Erzincan	55.87	Kocaeli	63.99	Ordu	88.48
Van	48.34	Amasya	55.94	Bolu	64.88	Sinop	90.66
Mersin	48.58	Tekirdağ	56.09	Ankara	61.97		

Meslek zümrelerinden en büyük nisbeti haiz olan zirai mesleklerin oniki yaşına kadar olan nüfus çıkarıldıktan sonra her vilâyetteki yüzde nisbetleri derece sırasile zirdeki tablolarda (N° : 15 - A, B, C) gösterilmiştir.

Her vilâvette on iki yaşını mütecaviz nüfusta zirai meslekler nisbeti

La proportion P. C. des professions agricoles parmi les habitants de plus de 12 ans

TABLO : 15
TABLEAU

A — Erkeklerde - Sexe masculin

VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%	VİLÂYETLER VILAYETS	%
Istanbul	22.58	Kırklareli	62.05	Afyonkarahisar	67.98	Içel	75.24
Bayazıt	44.62	Eskişehir	62.15	Muğla	68.95	Bolu	76.02
Izmir	48.00	Kayseri	62.62	Tekirdağ	69.73	Giresun	76.13
Mersin	51.80	Çanakkale	62.75	Trabzon	70.19	Erzurum	76.34
Mardin	52.46	Bursa	62.78	Konya	70.54	Zonguldak	77.31
Rize	52.64	Ankara	64.10	Hakâri	71.35	Kastamonu	78.43
Diyarbakir	53.35	Cebelibereket	65.42	Malatya	72.08	Tokat	78.98
Balıkesir	53.43	Bitlis	65.54	Antalya	72.92	Sivas	79.22
Siirt	55.22	Edirne	65.64	Kars	73.24	Gümüşane	79.83
Denizli	58.62	Manisa	65.75	Burdur	73.43	Şebinkarahisar	82.68
Niğde	59.27	Erzincan	65.79	Samsun	73.54	Aksaray	83.70
Urfa	59.28	Kocaeli	66.26	Kırşehir	73.67	Çankırı	84.57
Isparta	59.32	Maraş	66.47	Çorum	74.52	Yozgat	84.67
Aydın	60.30	Van	66.58	Bilecik	75.09	Ordu	89.48
Gaziantep	61.00	Elâziz	67.01	Kütahya	75.15	Sinop	92.05
Adana	61.15	Amasya	67.65	Artvin	75.18		

Her vilâyette on iki yaşını müteviz Nüfusta zirâî meslekler nisbeti
La proportion p. c. des professions agricoles parmi les habitants de plus 12 ans

TABLO : 15
TABLEAU

B — Kadınlarda - Esxe féminin

VILÂYETLER VILARETS	%	VILÂYETTER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%
Hakâri	2.63	Niğde	16.91	Elâziz	28.69	Boiu	47.68
Bitlis	5.16	Adana	18.55	Amasya	28.92	Kütahya	48.42
İstanbul	5.81	İzmir	19.06	Erzincan	30.85	Burdur	51.05
Kırşehir	6.25	Kayseri	19.45	Aydın	34.64	Sivas	53.23
Siirt	7.42	Balıkesir	19.99	Yozgat	36.67	Artvin	55.24
Van	7.67	Bayazıt	20.39	Malatya	36.88	Tokat	57.80
Cebelibereket	10.15	Maraş	20.46	Ankara	37.98	Çankırı	58.85
Urfa	11.05	Bursa	21.03	Bilecik	38.96	Samsun	60.87
Mardin	11.85	Tekirdağ	22.83	Gümüşane	39.01	Kastamonu	62.56
Diyarbakir	12.16	İçel	25.27	Muğla	40.21	Zonguldak	62.61
Aksaray	12.46	Kırklareli	25.40	Antalya	40.80	Trabzon	63.14
Edirne	12.95	Konya	25.63	Isparta	40.99	Şebinkarahisar	66.40
Çorum	14.64	Gaziantep	25.64	Rize	41.84	Ordu	82.34
Eskişehir	16.21	Denizli	26.77	Kocaeli	43.57	Sinop	83.98
Çanakkale	16.58	Manisa	27.30	Kars	44.24	Gireson	85.10
Mersin	16.82	Erzurum	28.16	Afyonkarahisar	45.02		

Her vilâyette on iki yaşını müteviz nüfusta zirâî meslekler nisbeti
La proportion p. c. des professions agricu'es parmi les habitants de plus de 12 ans

TABLO : 15
TABLEAU

C — Yekûnda - Dans les deux sexes

VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%
İstanbul	14.33	Çanakkale	38.13	Amasya	46.60	Kütahya	59.93
Siirt	29.78	Hakâri	38.75	Erzincan	46.65	Burdur	60.80
Mardin	31.17	Adana	39.62	İçel	46.73	Sivas	64.12
Diyarbakir	31.55	Denizli	40.16	Isparta	49.43	Artvin	64.67
Kırşehir	33.40	Çorum	40.32	Erzurum	50.58	Trabzon	65.94
Bayazıt	33.45	Bursa	40.38	Ankara	51.00	Samsun	66.56
Urfa	33.49	Maraş	41.60	Malatya	51.44	Tokat	66.82
İzmir	33.78	Gaziantep	41.65	Muğla	52.47	Kastamonu	68.99
Mersin	33.79	Aksaray	43.02	Antalya	54.32	Çankırı	69.27
Niğde	34.98	Kırklareli	43.53	Kocaeli	54.39	Zonguldak	69.18
Bitlis	36.00	Konya	45.56	Bilecik	55.09	Ş. Karahisar	72.85
Cebelibereket	37.11	Manisa	45.56	Afyonkarahisar	56.33	Giresun	80.89
Eskişehir	37.57	Rize	45.56	Gümüşane	56.41	Ordu	85.13
Van	37.82	Tekirdağ	45.75	Yozgat	56.60	Sinop	87.37
Edirne	37.87	Aydın	46.48	Kars	59.02	Balıkesir	87.73
Kayseri	37.96	Elâziz	46.55	Bolu	59.58		

Diğer meslek zümrelerinin nispeti inkişamına gelince: Bu meslekler yukarıda görüldüğü veçhile kadınlarda şayanı dikkat bir nispette değildir. Erkek nüfusun sanayi ve ticaretle meşgul kısmının, on iki yaşına kadar olan nüfus çıkarıldıktan sonra her vilâyetteki nispeti aşadaki tablolarda gösterilmiştir. (N°: 16 A, B.)

Her vilâyette on iki yaşını müteceviz erkek nüfusta sınaî meslekler nisbeti

La proportion P. C. des professions industrielles parmi les habitants de plus de 12 ans de sexe masculin

TABLO : 16 - A
TABLEAU

VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%
Hakâri	0.52	Giresun	3.09	Malatya	5.14	Ankara	7.06
Kars	1.23	Erzurum	3.20	Mardin	5.17	Kütahya	7.22
Van	1.67	Çankırı	3.22	Amasya	5.17	Adana	7.44
Bayazıt	1.71	İçel	3.60	Samsun	5.21	Balikesir	7.46
Yozgat	1.79	Diyarbakir	3.70	Tekirdağ	5.26	Rize	7.66
Bitlis	1.93	Trabzon	3.94	Urfa	5.35	Aydın	7.75
Aksaray	1.97	Bilecik	4.02	Niğde	5.54	Bursa	7.79
Şebinkarahisar	2.13	Kırşehir	4.09	Zonguldak	5.57	Isparta	7.81
Ordu	2.44	Kastamonu	4.27	Maraş	5.80	Denizli	7.93
Sinop	2.61	Çorum	4.41	Kocaeli	5.86	Manisa	8.25
Artvin	2.77	Cebelibereket	4.42	Konya	5.96	Mersin	8.25
Gümüşane	2.88	Afyonkarahisar	4.59	Kayseri	6.03	Eskişehir	8.42
Sivas	3.03	Kırklareli	4.60	Burdur	6.15	Gaziantep	8.54
Siirt	3.05	Bolu	4.69	Muğla	6.34	İzmir	11.73
Elâziz	3.06	Tokat	4.80	Çanakkale	6.68	İstanbul	15.62
Erzincan	3.09	Antalya	5.11	Edirne	7.01		

Her vilâyette on iki yaşını müteceviz erkek nüfusta ticarî meslekler nisbeti

La proportion P. C. des professions commerciales parmi les habitants de plus de 12 ans de sexe masculin

TABLO : 16 - B
TABLEAU

VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%	VILÂYETLER VILAYETS	%
Hakâri	0.91	Malatya	3.17	Niğde	3.97	Balikesir	5.53
Bayazıt	1.65	Elâziz	3.23	Diyarbakir	3.99	Samsun	5.54
Ş. Karahisar	1.70	Bitlis	3.25	Trabzon	4.00	Amasya	5.65
Artvin	1.74	Gümüşane	3.28	Konya	4.05	Manisa	5.82
Aksaray	1.75	Burdur	3.30	Rize	4.21	Eskişehir	5.82
Sinop	1.85	Zonguldak	3.42	Tekirdağ	4.25	Bursa	5.51
Yozgat	2.06	Denizli	3.44	Kocaeli	4.36	Edirne	6.35
Ordu	2.38	Erzurum	3.46	Kırklareli	4.41	Aydın	6.40
Çankırı	2.41	Afyonkarahisar	3.51	Kütahya	4.42	Urfa	6.71
İçel	2.44	Sivas	3.58	Mardin	4.51	Gaziantep	7.11
Kırşehir	2.50	Giresun	3.64	Antalya	4.77	Adana	7.19
Erzincan	2.56	Siirt	3.69	Muğla	4.82	Kars	7.28
Bilecik	2.70	Isparta	3.76	Kayseri	4.87	Mersin	10.77
Kastamonu	3.00	Maraş	3.84	Cebelibereket	4.88	İzmir	11.15
Van	3.10	Tokat	3.87	Ankara	4.97	İstanbul	21.12
Çorum	3.14	Bolu	3.89	Çanakkale	5.22		

Meslekli kadın nispeti gene yukarıda işaret ettiğimiz veçhile en ziyade ziraî meslekler zümresinde görülmektedir. Bu nispetlere nazaran kadınların ziraî mesleklere iştiraki üçte bir nispetinde demektir.

Muhtelif meslek zümrelerinde buluan nüfusun meslekli kimseler yekûnuna nispetine gelince; zirdeki tablo (5.351.215) kişiden ibaret bulunan meslek eshabının muhtelif meslek zümreleri itibarile inkisamını göstermektedir.

TABLO : 17
TABLEAU

MESLEKLER PROFESSIONS	Erkek - Hommes		Kadın - Femmes		Yekûn - Total	
	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%
Ziraî - Agricoles	2,678,737	74.53	1,689,324	96.17	4,368,061	81.63
Sinaî - Industrielles	266,895	7.43	32,474	1.85	299,369	5.59
Ticari - Commerciales	248,512	6.92	8,843	0.50	257,355	4.81
Serbest - Libérales	45,247	1.25	7,416	0.42	52,663	0.98
Umumî hizmetler - Emplois Publies	249,771	6.94	1,715	0.10	251,486	4.70
Muhtelif - Diverses	105,334	2.93	16,947	0.96	122,281	2.29
Meslekler yekûnu - Total des Professions	3,594,496	100.00	1,756,719	100.00	5,351,215	100.00

Tablonun da mütalaasından anlaşılacağı üzere muhtelif meslek zümreleri meyanında ziraî meslekler % 81.63 olmak üzere gene en yüksek nispeti irae etmektedir. Bu nispet erkeklerde % 74.53 kadınlarda % 96.17dir. Bu suretle meslekli kadınlar meyanında ziraatle meşgul olanlar sair meslek zümrelerine nazaran gene en büyük nispeti vermektedir.

Sinaî meslekler zümresi hariç o'mak üzere (% 1.85) sair mesleklerde bulunan kadınlar umum meslek sahibi kadınların yüzde birinden daima noksandır. Bu nisbetler de yukarıdaki mütalaaları teyit ve Türkiyede kadınların başlıca ziraatle meşgul olduğunu tebarüz ettirmektedir.

Nüfusun malûliyetler itibarile inkisamı

Nüfusu umumiyede malûl nisbeti erkeklerde % 2.07, kadınlarda % 0.81 olmak üzere her ikisinde % 1.42 nisbetindedir. Bu hususta vilâyet itibarile tafsilât (C) tablosunda münderiçtir.

Yekûnu 193,348 olan malûllerin bütün memleket dahilinde muhtelif malûliyetler itibarile inkisamı aşağıdaki tabloda tafsilen gösterilmiştir.

Malûl nüfusun başlıca malûliyetler itibarile inkisamı Répartition des infirmités

TABLO : 18
TABLEAU

Her nevi malûliyetin yekûna yüzde nisbeti
Pour cent de chaque infirmité par rappprt au total

MALÛLIYETLER INFIRMITÉS	Erkek- Hommes		Kadın- Femmes		Yekûn- Total	
	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%
Kör- Aveugles	15,322	11.28	11,638	20.24	26,960	13.94
Sagır- Sourds-muets	9,801	7.22	5,041	8.77	14,842	7.68
Topal- Estropiés ou boiteux	32,714	24.08	17,328	30.13	50,042	25.88
Çolââ- Manchots	16,290	11.99	2,804	4.88	19,094	9.88
Kanbur- Bossus	1,864	1.37	1,172	2.04	3,036	1.57
Saire- Autres infirmités	59,857	44.06	19,517	33.94	79,374	41.05
YEKÛN- TOTAL	135,848	100.00	57,500	100.00	193,348	100.00

Bu tabloda görüldüğü üzere sair malûliyetler zümresi hariç olmak üzere en yüksek malûl nisbeti topallarla âmalara aittir. (% 25.88 ve 13. 94).

Bu nisbetlerin her ikisi bütü malûliyetlerde olduğu gibi erkeklerde kadınlardan daha fazladır.

Malûller miktarı coğrafi inkisam itibarile tetkik edilirse bunlardan (93,534) ü yani % 48.37 kısmı zirdeki yirmi iki vilâyette tekâsüf ettiği anlaşılmaktadır.

Malûl nüfus nisbeti en yüksek olan vilâyetler

TABLO : 19 Les vilayets ayant les proportions les plus élevées dans les infirmités
TABLEAU

VİLÂYETLER VILAYTS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilayet	VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilayet
Gaziantep	5,432	2.52	Yozgat.	3,627	1.73
Urfa.	4,355	2.21	Mardin	3,044	1.69
Kastamonu.	7,150	2.13	Burdur	1,374	1.65
Niğde.	3,509	2.11	Konya	8,232	1.63
Adana.	4,586	2.01	Çankırı	2,554	1.62
Malatya.	6,160	2.01	Sinop	2,736	1.61
Diyarbakir	3,689	1.92	İçel	1,442	1.59
İstanbul.	14,673	1.85	Kayseri	3,998	1.59
Bolu.	4,001	1.84	Antalya	3,221	1.58
Siirt.	1,867	1.82	Çorum	3,871	1.56
Mersin	2,141	1.80	YEKÛN - TOTAL	93,534	
Cebelibereket	1,872	1.74			

Sair vilâyetlerde mulûl nisbeti yüzde bir buçuktan noksandır.

Nüfusun dinler itibarile inkisamı

Nüfusu umumiyenin % 97.36 kısmını islâm dininde olanlar ve % 2.64 kısmını gayri müslimler teşkil tmektedir. Bu nisbetlerin her vilâyete ait tafsilatı (D) tablosunda münderiçtir.

Gayri müslimlerin muhtelif dinler itibarile tam ve mazbut bir inkisamı yapılmadı. Çünkü birçok tahrir cetvellerinde ermeni ve hıristiyan namı altında dine ait umumî cevaplar verildiği görüldüğünden tasnif tablolarını buna nazaran tertip etmek zarureti hasil oldu. Maahaza üç din guruhu arasında şu veçhile (islâm, isevi, musevi) dir. tertip yapnağa imkân vardır.

Yani nüfus umumiyenin :

- % 97.36 kısmını islamlar
- % 1.89 » iseviler
- % 0.60 » museviler teşkil etmektedir.

Bunlardan maada sair dinler % 0.13 ve dini meçhul veya dinsizler % 0.02 nisbetindedirler.

Gayri müslimlerin coğrafi tevezzuuna gelince; yekûnu 359,882 olan bu nüfus 335,869 yani % 93,32 kısmı aşağıdağ tablodaki muharrer vilâyetlerde bulunmaktadır.

TABLO : 20
TABLEAU

VİLÂYETLER VILAUETS	Erkamı mutlaka Chiffres Absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilayet	VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres Absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilayet
İstanbul	247,318	31.14	Sivas	4,375	1.33
Mardin	17,182	9.52	Kayseri.	3,254	1.30
Çanakkale	9,585	5.27	Kırklareli	1,331	1.22
İzmir	24,626	4.68	Elâziz	2,536	1.19
Siirt.	3,974	3.88	Ankara	4,541	1.12
Diyarbakir	6,570	3.42	Mersin	1,313	1.10
Yozgat	4,197	2.00	Malatya	3,323	1.08
Tekirdağ	1,744	1.33	YEKÛN - Total	335,869	

Tabloda görüldüğü üzere gayri müslim nüfustan (247,318) kişi İstanbul Vilâyeti dahilinde (% 68.72), (24,626) kişi İzmir Vilâyetinde (% 6.84) ve (17,182) kişi Mardin Vilâyetinde (% 4.77) bulunmaktadır. Şu halde Umum gayri müslimlerin yüzde 80.33 kısmı İstanbul, İzmir ve Mardin vilâyetlerinde bulunuyor demektir.

Nüfusun ana lisanları itibarile inkisamı

Ummi nüfusun % 86.42 kısmı yani 11,778,810 nüfus ana lisanı olarak Türkçe, mütebakisi olan % 13.58 kısmı yani 1,851,678 nüfus Türkçenin gayri lisanları konuşmaktadır. (D) tablosu bu hususta vilâyet itibarile tafsilî malûmatı ihtiva eder.

Türkçenin gayri lisanların başlıcalarını Kürtçe 1.184.446 nüfus (umum nüfusa nazaran % 8.69) Arapça (134.273 % 0.98), Rumca (119,822 nüfus: % 0.88), Çerkesçe (95,901 nüfus: % 0.70), Yahudice (68,900 nüfus: % 0.51), Ermenice (64,745 nüfus % 0.48) teşkil etmektedir ki bunların dördü (1,668,089 nüfus) umum nüfusun % 12.21 kısmına balığ olur.

Türkçenin gayri lisanların yekûnu olan 1,851,678 rakamına dahil muhtelif lisanların işbu yekûna nazaran yüzde nisbetleri aşağıdaki tabloda tafsilen gösterilmiştir:

Ana lisanı Türkçenin gayri olan nüfusun başlıca lisanlar itibarile inkisamı

Répartition des habitants parlant une autre langue maternelle que la langue turque

Erkamı mutlaka ve her grupun yekûna yüzde nisbeti

Chiffres absolus et pour cent de chaque groupe par rapport au total

TABLO : 21
TABLEAU :

LİSANLAR LANCUES	Erkek - Hommes		Kadın - Femmes		Yekûn - Total	
	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%
Kürtçe - Le kurde	580,690	64.60	603,756	63.38	1,184,446	63.96
Arapça - L'arabe	66,036	7.34	68,237	7.16	134,273	7.25
Rumca - Le grec	52,987	5.89	66,835	7.02	119,822	6.47
Çerkesçe - Le circassien	45,772	5.09	50,129	5.26	95,901	5.17
Yahudice - Le yiddish	32,215	3.59	36,685	3.85	68,900	3.72
Ermenice - L'arménien	28,460	3.16	36,285	3.81	64,745	3.49
Arnavutça - L'albanais	12,470	1.39	9,304	0.97	21,774	1.17
Bulgarca - Le bulgare	11,214	1.25	9,340	0.98	20,554	1.16
Tatarca - Le tartare	5,214	0.58	6,251	0.66	11,465	0.62
Fransızca - Le français	3,721	0.41	4,735	0.50	8,456	0.45
İtalyanca - L'italien	3,780	0.42	3,468	0.36	7,248	0.39
İngilizce - L'anglais	937	0.10	1,001	0.11	1,938	0.10
Acemce - Le persan	1,114	0.12	573	0.06	1,687	0.09
Saire - Autres	54,411	6.06	56,058	5.88	110,469	5.96
YEKÛN - TOTAL	899,021	100.00	952,657	100.00	1,851,678	100.00

Bu tablodan anlaşılacağı veçhile Kürtçe, Arapça, Rumca, Çerkesçe, Yahudice, ve Ermenice lisanları Türkçenin gayri lisanların % 90.06 kısmını, Arnavutça, Bulgarca, Tatarca, Fransızca İtalyanca İngilizce, ve Acemce lisanları yüzde 3.98 kısmını ve sair tafsil edilmeyen lisanlar da % 5.96 kısmını teşkil etmektedirler.

Türkçenin gayri lisanlardan başlıcalarının coğrafi inkisamı

1 - Kürtçe:

Türkçenin gayri lisanlardan en yüksek nisbette olan Kürtçenin coğrafi inkisamına gelince; aşağıdaki tablo Kürtçe konuşan 1,187,446 nüfusun en ziyade bulunduğu vilâyetlerle her vilâyetteki miktarın vilâyet nüfusu umumiyesine yüzde nisbetini ihtiva etmektedir.

Ana lisanlarında kürtçe nisbeti yüksek olan vilâyetler

TABLO : 22
TABLEAU

Les vilayets ayant des proportions félévées la langu kurde

VİLEYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilâyet	VİLÂYETLER VILAFETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilâyet
Hakâri	17,005	88.94	Sivas	42,271	12.82
Van	57,723	76.63	Gaziyıntap	16,348	7.58
Bitlis	67,678	74.67	Cebelibereket	7,211	6.70
Siirt	75,962	74.16	Kırşehir	8,160	6.43
Diyarbakir	132,209	68.78	Aksaray	8,141	6.41
Mardin	109,841	60.86	Ankara	21,430	5.30
Bayazıt	60,926	58.26	Çorum	12,311	4.96
Elâziz	112,493	52.88	Konya	21,396	4.24
Urfa	182,788	42.06	Amasya	3,256	2.83
Malatya	28,323	41.81	Adana	5,744	2.52
Erzincan	54,877	41.47	Yozgat	5,020	2.40
Kars	42,945	20.96	Tokat	6,080	2.31
Maraş	26,857	14.37	Kayseri	4,780	1.90
Erzurum	36,422	13.47	Gümüşane	1,943	1.59
			YEKÛN - TOTAL	1,170,140	

Tablonun tetkikinden de anlaşılacağı üzere 28 vilâyette 1,170,140 kişi ana lisanı olarak Kürtçe konuşmaktadır ki bu miktar umum Kürtçe konuşanların % 98.79 kısmını teşkil eder. bu vilâyetlerden Hakâri, Van, Bitlis, Siirt, Diyarbakir, Mardin, Bayazıt, Elâziz, Urfa, Malatya ve Erzincan vilâyetlerinin her birinde Kürtçe konuşanların adedi bu vilâyetlerin her birinde ellışer bini müteceviz olup sadece bu vilâyetlerin yekûnu bütün memlekette Kürtçe konuşanların % 74.53 kısmını teşkil eylemektedir. Bu tabloda muharrer olmıyan vilâyetlerde Kürtçe konuşanlar nisbeti yüzde birden azdır.

2 - Arapça :

Türkçenin gayri lisanlarda ikinci derecede ehemmiyeti haiz olan Arapçanın coğrafi inkisamına gelince: Aşağıdaki tablo Arapça konuşan 134,273 nüfusun en ziyade bulunduğu vilâyetleri ve vilâyet nüfusu umumiyesine yüzde nisbetini ihtiva etmektedir.

Ana lisanlarında Arapça nisbeti yüksek olan vilâyetler

TABLO : 23
TABLEAU

Les vilayets ayant des proportions félévées dans langue arabe

VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilâyet	VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilâyet
Mardin	71,734	28.19	Gaziyıntap	3,544	1.64
Siirt	20,178	19.70	İstanbul	3,092	0.39
Urfa	25,593	12.57	Cebelibereket	1,247	1.15
Mersin	12,661	10.63	Diyarbakir	2,206	1.13
Adana	11,956	5.25	YEKÛN TOTAL	132,211	

Bu tabloda görüleceği veçhile dokuz vilâyette ce'man 132,211 kişi Arapça konuşmaktadırlarki umum Arapça konuşanların % 97.46 kısmı bu dokuz vilâyette tekâsüf etmiş demektir.

Yalnız Mardin vilâyetinde Arapça konuşanlar (51,734 nüfus) umum Arapça konuşanların % 39.27 kısmını ihtiva etmek itibarile en yüksek nisbeti haizdir.

Ana lisanlarında Rumca nisbeti yüksek olan vilâyetler

Les vilayets ayant des proportions élevées dans la langue grecque

TABLO : 24
TABLEAU

VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti P. C. Par rapport à la population du vilayet
İstanbul	91,902	11.57
Çanakkale . . .	7,938	4.37
İzmir	7,531	1.43
Balıkesir	1,513	0.36
Bursa	1,445	0.36
Antalya	1,324	0.65
Aydın	1,322	0.62
Yekûn - Total	112,975	

3 - Rumca :

Rumca konuşan 119,822 nüfusun en yüksek nisbet gösterdiği vilâyetler yukardaki tabloda gösterilmiştir:

Bu tabloda görüldüğü üzere Rumca konuşanlardan 112,975 nüfus, yani Rumca konuşanlardan % 94.28 kısmı yedi vilâyette tekâsüf etmiştir.

Bun'ardan İstanbul vilâyetinde bulunanlar umum Rumca konuşanların % 76.70, Çanakkale vilâyetinde bulunanlar % 6.62, İzmir vilâyetinde bulunanlar % 1.29, Balıkesir vilâyetinde bulunanlar % 1.26, Bursa vilâyetinde bulunanlar % 1.21, Antalya vilâyetinde bulunanlar % 1.11, Aydın vilâyetinde bulunanlar % 1.10 kısmını teşkil etmektedirler.

4 - Çerkesçe:

Aşağıdaki tablo Çerkesçe konuşan 95,901 nüfusun en çok bulunduğu vilâyetlerle bu vilâyetlerdeki miktarını ve bu nüfusun vilâyet nüfusu umumiyesine yüzde nisbetini ihtiva etmektedir.

TABLO : 25
TABLEAU

Ana lisanlarında Çerkesçe nisbeti yüksek olan vilâyetler

Les vilayets ayant des proportions élevées dans la langue circassienne

VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilayet	VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la population du vilayet
Bolu	12,082	5.54	Maraş	3,010	1.61
Kayseri	13,616	5.42	Balıkesir	6,435	1.53
Kocaeli	8,959	3.13	Amasya	1,535	1.34
Tokat	7,131	2.71	Sivas	4,381	1.33
Çorum	5,297	2.14	Yozgat	2,652	1.27
Samsun	5,616	2.05	Bitlis	1,119	2.29
Çanakkale	3,680	2.02	Sinop	1,952	1.15
Bilecik	2,293	2.02	Bursa	4,311	1.08
			Yekûn - Total	84,069	

Bu on altı vilâyette 84,069 kişi yani umum Çerkesçe konuşanların % 87.66 kısmı bulunmaktadır.

Her birisi 5000 den fazla Çerkesçe konuşan nüfusu havi olan Bolu, Kocaeli, Tokat, Balıkesir, Samsun ve Çorum vilâyetlerindeki Çerkesçe konuşanlar (59,136 nüfus) umum Çerkesçe konuşanların % 61.66 kısmını teşkil eylemektedir. Bu tabloya dahil olmayan sair vilâyetlerde Çerkesçe konuşanlar nisbeti % 1.00 den azdır.

5 - Yahudice :

Aşağıdaki tablo yahudice konuşan 68,900 nüfusun en ziyade mütakâsif bulunduğu vilâyetlerdeki miktarını ve bu nüfusun vilâyet nüfusuna yüde nisbetini irae etmektedir.

Ana lisanlarında Yahudice nisbeti yüksek o'an vilâyetler Les vilayets ayant des proportions élevées dans la langue yiddisch

TABLO : 26
TABLEAU

VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres Absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la popu- lation du vilayet
İstanbul	39,199	4.93
İzmir	16,800	3.19
Edirne	5,876	3.89
Bursa	1,718	0.42
Çanakkale . . .	1,303	0.71
Tekirdağ	1,197	0.91
Yekûn - Total	66,493	

Bu tabloya nazaran Yahudice konuşan nüfusun ekseriyeti azimesi (66,093 nüfus) altı vilâyette toplanmıştır. Bu vilâyetlerdeki miktar umum yahudice konuşanların % 95.92 kısmına baliğ olmaktadır.

Bu altı vilâyetten yalnız İstanbul ve İzmirde bulunanlar (55,999 nüfus) umum Yahudice konuşanların %81.27 kısmını teşkil etmektedir.

6 - Ermenice :

Aşağıdaki tablo Ermenice konuşan 64,745 nüfusun en çok bulunduğu vilâyetlerdeki miktarile bu nüfusun vilâyet nüfuslarına yüzde nisbetini göstermektedir.

Analisanlarında Ermenice nisbeti yüksek olan vilâyetler Les vilayets ayants des proportions élevés dans la langue arménienne

TABLO : 27
TABLEAU

VİLÂYEFLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres Absolus	Vilâyet nüfusuna yüzde nisbeti Pour cent par rapport à la popu- lation du vilayet
İstanbul	45,255	5.69
Sivas	4,122	1.25
Malatya	2,625	0.85
Elaziz	2,399	1.12
Yozgat	1,801	0.85
Kastamonu . . .	1,660	0.49
Yekûn - Total	57,862	

Bu tabloya nazaran Ermenice konuşan nüfusun ekseriyeti azimesi (57,862 nüfus) bu yedi vilâyettedir. Bu vilâyetlerdeki miktar umum Ermenice konuşanların % 89,36 kısmını teşkil eder. Sadece İstanbul vilâyetinde Ermenice konuşan nüfus bütün Ermenilerin % 69:89 kısmı nisbetindedir.

Nüfusun tâbiyet itibarile inkısamı

Umum nüfusta Türk tâbiyetini haiz olanlar % 96.77, ecnebî tâbiyetinde bulunanlar % 3.23 nisbetini teşkil etmektedir. Bu nisbetin % 0.12 si Asya ve Afrika memleketlerine, % 3.07 si Avrupa memleketlerine ve % 0.04 kısımlı sair memleketlere ait bulunmaktadır. Bu hususta tafsilî nisbetler (D) tablosunda münderiçtir,

Yekûnu 86,693 kişiye baliğ olan ecnebî tâbiyetini haiz nüfusun işbu yekûna nazaran muhtelif tâbiyetler arasındaki inkısamı aşağıdaki tabloda tafsilen gösterilmiştir.

Ecnebi tab'asının başlıca memleketler itibarile inkısamı

Répartition des habitants de nationalité étrangère (nationalité politique)

Erkamı mutlaka ve her grupun yekûna yüzde nisbeti

Chiffres absolus et pour cent de chaque groupe par rapport au total

TABLO : 28
TABLEAU : 28

MEMLEKETLER PAYS	Erkek - Hommes		Kadın - Femmes		Yekûn - Total	
	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	%
Yunanistan - Grèce	12,729	26.67	13,702	35.16	26,431	30.49
İtalya - Italie	5,705	11.95	5,868	15.06	11,573	13.35
İran - Perse	5,621	11.78	2,859	7.34	8,480	9.78
Bulgaristan - Bulgarie	5,083	10.65	2,365	6.07	7,448	8.59
Rusya - Russie	3,454	7.24	2,752	7.06	6,206	7.16
Sırbistan - Serbie	2,126	4.45	1,757	4.51	3,883	4.48
Fransa - France	1,650	3.46	1,777	4.56	3,427	3.95
İngiltere - Angleterre	1,659	3.48	1,754	4.50	3,413	3.94
SairAvrupa memleketleri Autres pays d'Europe	1,566	3.28	1,325	3.40	2,891	3.33
Almanya - Allemagne	1,398	2.93	908	2.33	2,306	2.66
Macaristan - Hongrie	1,231	2.58	599	1.54	1,830	2.11
Arnavutluk - Albanie	1,438	3.01	214	0.55	1,652	1.91
Romanya - Roumanie	771	1.62	759	1.95	1,530	1.76
Avusturya - Autriche	805	1.69	630	1.62	1,435	1.66
Saire - Autres	2,487	5.21	1,701	4.35	4,188	4.83
YEKÛN - TOTAL	47,723	100.00	38,970	100.00	86,693	100.00

Bu tabloya nazaran ecnebî tab'ası meyanında en yüksek nisbeti Yunan (26431 nüfus % 30.49) ile, İtalyan tab'ası (11,573 nüfus % 13.35) teşkil eylemektedir.

Sureti umumiyede ecnebî tab'ası en ziyade İstanbul, İzmir, Ankara Vilâyet merkezlerinde bulunmaktadır.

Nüfusun mahalli tevellüt itibar'e inkısamı

Umum nüfusun % 99.36 kısmını Türkiye dahilinde doğanlar ve % 0.64 kısmını Türkiye haricinde doğanlar teşkil etmektedir. Bu kısımdan % 0.08 i Asya ve Afrika memleketlerinde % 0.55 i Avrupa memleketlerinde; % 0.01 i sair memleketlerde doğanlara ait bulunmaktadır.

Bu hususta vilâyet itibarile tafsili malûmat (E) tablosunda münderiçtir. Yekûnu 439,974 kişiye baliğ olan ecnebi memleketlerde doğmuş nüfusun işbu yekûna nazaran başlıca memleketler itibarile yüzde inkısam nisbetleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Ecnebi memleketlerde doğan nüfusun başlıca memleketler itibarile inkısamı

Répartition des habitants nés à l'étranger d'après les principaux pars

TABLO : 29
TABLEAU :

Erkamı mutlaka ve her grubun yekûna yüzde nisbeti
Chiffres absolus et pour cent de chaque groupe par rapport au Total

MESLEKLER PAYS	Erkek- Hommes		Kadın- Femmes		Yekûn- Total	
	Erkamı mutlaka	%	Erkamı mutlaka	%	Erkamı mutlaka	%
	Chiffres absolus		Chiffres absolus		Chiffres absolus	
Rusya- Russie	93,095	40.65	88,769	42.08	181,864	41.34
Bulgaristan- Bulgarie	50,841	22.20	50,322	23.85	101,163	22.99
Yunanistan- Grèce	38,947	17.00	36,488	17.29	75,435	17.15
Sırbistan- Serbie	12,992	5.67	10,758	5.09	23,750	5.40
Romanya- Roumanie	9,550	4.17	9,781	4.63	19,331	4.39
İran- Perse	7,117	3.11	3,079	1.53	10,196	2.32
Sa'ire- Autres	16,481	7.20	11,754	5.53	28,235	6.41
YEKÛN- TOTAL	229,023	100.00	210,951	100.00	439,974	100.00

Bu tablonun mütalaasından anlaşılacağı üzere Türkiye haricinde doğanların % 41.34 kısmının Rusyada, %22.99 kısmının Bulgaristanda, ve % 17.15 kısmının da Yunanistanda doğmuş olduğu anlaşılmıştır ki bu nisbetlerin yekûnu % 81.48 eder.

Ecnebi memleketlerde doğan nüfusun coğrafi tevezuuna gelince bu husustaki tafsilat zirdeki tabloya derç olunmuştur:

Ecnebi memleketlerde doğan nüfus nisbeti en yüksek olan vilâyetler

Les vilayets ayant les proportions les plus élevées des habitants nés à l'étranger

TABLO : 30
TABLEAU :

VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nü- fusuna yüzde nisbeti Pourcent par rapport à la po- pulation du vilayet	VİLÂYETLER VILAYETS	Erkamı mutlaka Chiffres absolus	Vilâyet nü- fusuna yüzde nisbeti Pourcent par rapport à la po- pulation du vilayet
Kars	110,846	54.11	Van	5,459	7.25
Edirne	35,195	23.33	Kocaeli	14,774	4.98
Kırklareli	18,053	16.56	Bilecik	5,456	4.81
Tekirdağ	13,582	10.33	Balıkesir	18,073	4.30
Bursa	34,402	8.57	Cebelibereket	4,558	4.24
Eskişehir	12,707	8.24	Canakkale	7,270	4.01
İstanbul	62,571	7.88	Yekûn - TOTAL	363,308	
Erzurum	20,862	7.72			

Bu tabloya dahil on dört vilâyette sakin ecnebi memlekette mütevellit nüfusun miktarı umum memaliki ecnebiyede doğanların % 82.57 kısmını teşkil etmektedir.

Umum Müdür Vekili
M. CELÂL

UMUMÎ TAHLİL TABLOLARI

TABLEAUX GÉNÉRAUX D'ANALYSE

A

Nüfusun halimedeni, yaş grupları ve tahsil itibarile inkısamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction
Nisbi rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedeni - Etat civil					Yaş grupları- Groupes d'âges				Okumak bilen ve bilmeyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve + et +	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmeyen Non
Adana	E H	58.95	38.78	1.84	0.35	0.08	53.75	42.37	3.78	0.10	12.67	87.33
	K F [1]	45.51	41.61	12.05	0.74	0.09	47.07	48.79	4.05	0.09	2.95	97.05
	Yekûn Total	52.38	40.16	6.83	0.54	0.09	50.49	45.50	3.92	0.09	7.92	92.08
Afyonkarahisar	E H	55.01	43.66	1.11	0.19	0.03	55.04	40.58	4.31	0.07	10.00	90.00
	K F	40.60	42.08	16.08	0.94	0.30	44.61	50.34	5.01	0.04	0.96	99.04
	Yekûn Total	47.46	42.81	9.14	0.58	0.01	49.45	45.80	4.68	0.07	5.15	94.85
Aksaray	E H	58.93	39.70	1.16	0.18	0.03	60.67	34.98	4.25	0.10	5.26	94.74
	K F	45.21	42.31	11.95	0.49	0.04	47.52	48.38	3.99	0.11	0.33	99.67
	Yekûn Total	51.74	41.07	6.82	0.34	0.03	53.79	42.01	4.11	0.09	2.67	97.33
Amasya	E H	54.27	44.30	1.25	0.16	0.02	53.74	41.43	4.76	0.07	3.49	96.51
	K F	40.34	42.56	16.52	0.56	0.02	42.41	52.03	5.47	0.09	0.18	99.82
	Yekûn Total	47.11	43.41	9.10	0.36	0.02	47.92	46.88	5.12	0.08	1.79	98.21
Ankara	E H	53.17	45.41	1.13	0.21	0.08	48.77	47.42	3.71	0.10	15.70	84.30
	K F	42.42	43.18	13.66	0.64	0.10	44.68	50.81	4.41	0.10	4.21	95.79
	Yekûn Total	47.87	44.31	7.30	0.43	0.09	46.72	49.09	4.11	0.08	10.04	89.96
Antalya	E H	59.05	39.59	1.03	0.29	0.04	57.02	38.92	3.94	0.12	10.00	90.00
	K F	42.95	38.66	17.11	1.23	0.05	44.11	50.90	4.86	0.13	1.52	98.48
	Yekûn Total	50.29	39.09	9.78	0.80	0.04	50.00	45.44	4.44	0.12	5.38	94.62
Artvin	E H	56.82	41.22	1.81	0.09	0.06	55.64	37.65	6.43	0.28	8.37	91.63
	K F	45.61	41.79	12.19	0.35	0.06	47.15	46.34	6.25	0.26	0.62	99.38
	Yekûn Total	51.15	41.51	7.06	0.22	0.06	51.34	42.05	6.34	0.27	4.45	95.55
Aydın	E H	56.94	41.10	1.45	0.47	0.04	50.86	43.97	5.10	0.07	13.29	86.71
	K F	40.36	38.15	19.73	1.72	0.04	41.37	52.63	5.89	0.11	2.02	97.98
	Yekûn Total	48.11	39.53	11.19	1.13	0.04	45.81	48.58	5.52	0.09	7.28	92.72

[1] E = Erkek K Kadın
H = Hommes F Femmes

A

[MABAT - SUITE]

Nüfusun halimedenî, yaş grupları ve tahsil itibariyle inkısamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction

Nisbî rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedenî - Etat civil					Yaş grupları - Groupes d'âges				Okuma bilen ve bilmeyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve et	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmeyen Non
Balıkesir	E H	55.15	42.86	1.66	0.28	0.05	49.33	45.04	5.55	0.08	13.67	86.33
	K F	41.79	40.85	16.27	1.05	0.04	43.62	50.40	5.87	0.11	3.06	96.94
	Yekûn Total	48.33	41.83	9.12	0.68	0.04	46.40	47.78	5.73	0.09	8.27	91.71
Bayazıt	E H	54.92	43.44	1.51	0.09	0.04	48.12	47.13	4.65	0.10	4.52	65.48
	K F	46.15	45.32	8.29	0.13	0.11	46.61	48.96	4.34	0.09	0.18	99.82
	Yekûn Total	50.95	44.24	4.58	0.11	0.07	47.44	47.96	4.51	0.09	2.55	97.45
Bilecik	E H	50.55	47.65	1.51	0.27	0.02	51.16	42.98	5.73	0.13	23.38	76.62
	K F	36.00	44.64	18.03	1.24	0.09	41.44	52.10	6.33	0.13	2.29	97.71
	Yekûn Total	42.86	46.05	10.25	0.78	0.06	46.02	47.82	6.04	0.12	12.22	87.78
Bitlis	E H	55.99	42.52	1.29	0.05	0.15	50.96	45.28	3.64	0.12	3.31	96.69
	K F	45.81	45.16	8.87	0.13	0.03	46.36	49.93	3.63	0.08	0.10	99.90
	Yekûn Total	51.14	43.77	4.89	0.10	0.10	48.76	47.49	3.64	0.11	1.77	98.23
Bolu	E H	54.15	43.89	1.54	0.38	0.04	55.09	38.55	6.27	0.09	13.83	89.17
	K F	40.37	42.93	15.50	1.18	0.02	43.18	50.04	6.66	0.12	2.62	97.38
	Yekûn Total	46.62	43.36	9.17	0.81	0.04	48.58	44.83	6.48	0.11	7.71	92.29
Burdur	E H	54.94	43.78	0.99	0.29	—	52.76	42.56	4.61	0.07	16.48	83.52
	K F	38.36	41.36	18.56	1.71	0.01	42.09	52.54	5.27	0.10	1.85	98.15
	Yekûn Total	46.02	42.47	10.44	1.06	0.01	47.02	47.92	4.97	0.09	8.61	91.39
Bursa	E H	53.48	44.48	1.68	0.32	0.04	48.58	45.35	5.99	0.08	5.78	94.22
	K F	38.83	41.97	17.97	1.17	0.06	41.34	52.01	6.54	0.11	0.93	99.07
	Yekûn Total	45.86	43.17	10.15	0.77	0.05	44.81	48.81	6.28	0.10	3.27	96.73
Cebelibereket	E H	59.23	38.78	1.72	0.27	—	55.11	41.57	3.23	0.09	10.38	89.62
	K F	45.59	43.05	10.85	0.51	—	48.30	48.55	3.07	0.08	1.28	98.72
	Yekûn Total	52.62	40.84	6.15	0.39	—	51.81	44.96	3.15	0.08	5.96	94.04

A

[MABAT - SUITE]

Nüfusun halimedeni, yaş grupları ve tahsil itibarile inkısamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction

Nisbi rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeli - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedeni - État civil					Yaş grupları - Groupes d'âges				Okumak bilen ve bilmiyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve +	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmiyen Non
Çanakkale	E H	53.24	44.78	1.60	0.34	0.04	49.12	44.23	6.60	0.05	14.62	85.38
	K F	41.22	42.36	15.24	1.16	0.02	42.79	49.78	7.37	0.06	4.63	95.37
	Yekûn Total	47.02	43.52	8.67	0.77	0.02	45.83	47.11	7.00	0.06	9.45	90.55
Çankırı	E H	54.78	43.50	1.49	0.19	0.04	58.76	34.91	6.23	0.10	7.74	92.26
	K F	40.75	43.56	14.80	0.81	0.08	44.16	50.04	5.69	0.11	0.98	99.02
	Yekûn Total	47.05	43.54	8.82	0.53	0.06	50.72	43.24	5.92	0.11	4.01	95.99
Çorum	E H	54.91	43.72	1.18	0.16	0.03	56.58	38.50	4.86	0.06	7.34	92.66
	K F	41.34	44.25	13.69	0.70	0.02	43.74	51.37	4.82	0.07	0.92	99.08
	Yekûn Total	47.69	44.00	7.83	0.45	0.03	49.75	45.34	4.84	0.07	3.92	96.08
Denizli	E H	56.68	42.10	0.95	0.23	0.04	53.45	41.84	4.62	0.09	10.71	89.29
	K F	37.07	38.87	20.19	1.83	0.04	41.76	52.82	5.30	0.12	1.13	98.87
	Yekûn Total	46.99	40.33	11.53	1.11	0.04	47.03	47.87	4.99	0.11	5.45	94.55
Diyarbakir	E H	54.59	44.03	1.27	0.09	0.02	51.46	44.31	4.07	0.16	5.86	94.14
	K F	40.67	44.54	14.29	0.50	—	40.99	55.08	3.85	0.08	1.03	98.97
	Yekûn Total	47.65	44.28	7.77	0.29	0.01	46.24	49.68	3.96	0.12	3.45	96.55
Edirne	E H	55.07	42.91	1.72	0.28	0.02	50.49	43.39	6.08	0.04	11.48	85.52
	K F	41.72	42.02	15.24	0.99	0.03	43.49	49.70	6.76	0.05	5.04	94.96
	Yekûn Total	48.23	42.45	8.65	0.64	0.03	46.91	46.63	6.42	0.04	9.64	90.36
Elâziz	E H	52.83	45.49	1.56	0.09	0.03	52.59	41.95	5.34	0.12	7.70	92.30
	K F	43.45	42.82	13.27	0.45	0.01	45.31	50.41	3.37	0.91	0.70	99.30
	Yekûn Total	48.04	44.13	7.53	0.28	0.02	48.88	46.26	4.34	0.52	4.14	95.86
Erzincan	E H	54.54	43.82	1.54	0.08	0.02	54.07	39.33	6.36	0.24	9.39	90.61
	K F	42.85	45.62	11.14	0.38	0.01	44.97	50.08	4.88	0.07	1.57	98.43
	Yekûn Total	48.54	44.75	6.47	0.23	0.01	49.39	44.86	5.60	0.15	5.37	94.63

A

[MABAT - SUITE]

Nüfusun halimedeni, yaş grupları ve tahsil itibarile ikisamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction

Nisbi rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedeni - Etat civil					Yaş grupları - Groupes d'âges				Okumak bilen ve bilmiyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve üstü	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmiyen Non
Erzurum	E H	54.94	43.72	1.24	0.07	0.03	53.40	40.07	6.36	0.17	6.82	93.18
	K F	43.68	45.28	10.71	0.30	0.03	44.60	49.75	5.51	0.14	0.82	99.18
	Yekûn Total	49.18	44.52	6.08	0.18	0.04	48.90	45.01	5.93	0.16	3.75	96.25
Eskişehir	E H	55.76	42.60	1.35	0.27	0.02	51.29	44.16	4.43	0.12	18.50	81.50
	K F	42.41	41.34	15.17	1.07	0.01	44.57	50.34	5.03	0.06	4.11	95.89
	Yekûn Total	48.86	41.95	8.49	0.68	0.02	47.82	47.44	4.73	0.01	11.05	88.95
Gaziantep	E H	58.02	39.95	1.74	0.18	0.11	53.68	40.55	5.66	0.11	7.72	92.28
	K F	44.53	42.94	12.08	0.41	0.04	44.74	49.91	5.28	0.07	1.58	98.42
	Yekûn Total	51.14	41.48	7.00	0.30	0.08	49.13	45.32	5.46	0.09	4.60	45.20
Gireson	E H	56.00	42.63	1.16	0.18	0.03	58.02	37.31	4.26	0.41	10.73	89.27
	K F	40.87	43.63	14.59	0.89	0.02	44.91	50.31	4.46	0.32	1.03	98.97
	Yekûn Total	57.85	43.17	8.39	0.56	0.03	50.97	44.30	4.37	0.36	5.51	94.49
Gümüşane	E H	55.57	43.19	1.16	0.05	0.03	58.43	36.58	4.87	0.12	6.53	93.47
	K F	42.41	45.79	11.49	0.26	0.05	46.34	49.73	3.77	0.16	0.28	99.72
	Yekûn Total	48.59	44.57	6.64	0.16	0.04	52.01	43.56	4.29	0.14	3.22	96.78
Hakâri	E H	47.91	47.38	2.83	0.09	1.79	39.94	55.29	4.36	0.41	2.28	97.72
	K F	46.17	46.62	7.05	0.06	0.10	41.63	54.48	3.60	0.29	0.38	99.62
	Yekûn Total	47.09	47.02	4.83	0.07	0.99	40.74	54.90	4.00	0.36	1.37	98.63
İçel	E H	56.43	42.25	1.01	0.25	0.06	59.06	36.66	4.19	0.09	10.56	89.44
	K F	44.12	39.49	15.06	1.33	—	57.74	36.38	3.80	2.08	0.94	99.06
	Yekûn Total	49.68	40.74	8.71	0.84	0.03	58.32	36.52	3.98	1.18	5.29	94.71
Isparta	E H	50.32	43.93	5.17	0.56	0.02	50.51	44.27	5.15	0.07	13.35	86.65
	K F	41.67	42.35	14.79	1.17	0.02	44.56	49.69	5.65	0.10	4.31	95.69
	Yekûn Total	45.80	43.11	10.19	0.88	0.02	47.40	47.10	5.41	0.09	8.63	91.37

A

[MABAT-SUITE]

Nüfusun halimedenî, yaş grupları ve tahsil itibarile inkısamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction

Nisbî rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedenî - Etat civil					Yaş gropları- Groupes d'âges				Okumak bilen ve bilmiyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve + et +	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmiyen Non
İstanbul	E H	54.03	42.76	2.42	0.72	0.07	37.45	55.87	6.63	0.05	46.52	53.48
	K F	42.43	37.70	18.23	1.57	0.07	35.10	56.83	8.02	0.05	32.07	67.93
	Yekûn Total	48.34	40.27	10.18	1.14	0.07	36.30	56.34	7.31	0.05	39.43	60.57
İzmir	E H	54.01	43.41	1.99	0.54	0.05	43.37	50.96	5.62	0.05	74.60	75.40
	K F	40.06	41.18	17.29	1.43	0.04	41.24	51.92	6.78	0.06	1.72	90.28
	Yekûn Total	47.21	42.31	9.46	0.97	0.05	42.33	51.43	6.19	0.05	17.33	82.67
Kars	E H	57.97	40.53	1.31	0.08	0.11	57.34	36.16	5.94	0.56	4.69	95.31
	K F	49.97	42.33	7.50	0.13	0.07	49.96	43.98	5.91	0.11	0.81	99.19
	Yekûn Total	54.22	41.38	4.21	0.10	0.09	53.87	39.83	5.94	0.36	2.87	97.13
Kastamonu	E H	51.04	46.93	1.70	0.28	0.05	53.61	38.59	7.67	0.13	10.85	89.15
	K F	38.19	44.13	16.74	0.88	0.06	39.61	52.72	7.48	0.19	1.55	98.45
	Yekûn Total	43.86	45.36	10.10	0.62	0.06	45.80	46.48	7.56	0.16	5.65	94.35
Kayseri	E H	58.35	40.35	1.08	0.14	0.08	58.76	35.91	5.24	0.09	11.93	88.07
	K F	42.35	41.99	14.95	0.66	0.05	45.38	49.65	4.83	0.14	1.25	98.75
	Yekûn Total	49.89	41.22	8.41	0.41	0.07	51.68	43.17	5.03	0.12	6.28	93.72
Kırklareli	E H	53.85	43.88	1.86	0.35	0.06	48.69	44.96	6.26	0.09	13.69	86.31
	K F	42.11	42.84	14.09	0.93	0.03	44.19	49.07	6.64	0.10	4.57	95.43
	Yekûn Total	48.02	43.37	7.93	0.63	0.05	46.45	47.01	6.44	0.10	9.16	90.84
Kırşehir	E H	59.85	39.14	0.91	0.10	—	61.79	35.07	3.10	0.04	1.29	90.71
	K F	43.88	42.60	12.88	0.64	—	46.41	49.32	4.22	0.05	0.35	99.65
	Yekûn Total	51.14	41.03	7.43	0.40	—	53.41	42.85	3.70	0.04	4.41	95.59
Kocaeli	E H	55.40	42.34	1.88	0.29	0.09	51.43	43.17	5.31	0.09	16.64	83.36
	K F	42.95	41.39	14.66	0.94	0.06	45.35	48.81	5.68	0.16	4.48	95.52
	Yekûn Total	49.08	41.86	8.36	0.62	0.08	48.35	46.02	5.20	0.13	10.48	89.52

A
[MABAT - SUITE]

Nüfusun halimedeni, yaş grupları ve tahsil itibariyle inkısamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction

Nisbi rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedeni - Etat civil					Yaş grupları - Groupes d'âges				Okumak bilen ve bilmiyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve +	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmiyen Non
Konya	E H	57.17	41.61	1.03	0.17	0.02	55.82	40.05	4.03	0.10	11.55	88.45
	K F	42.97	41.48	14.64	0.89	0.02	45.21	49.87	4.76	0.16	1.65	98.35
	Yekûn Total	49.68	41.54	8.21	0.55	0.02	50.21	45.24	4.42	0.13	6.32	91.68
Kütahya	E H	54.04	44.62	1.12	0.19	0.03	53.25	41.64	5.04	0.07	9.45	90.55
	K F	38.89	42.41	17.55	1.12	0.13	42.23	51.96	5.71	0.10	1.11	98.89
	Yekûn Total	45.86	43.43	9.99	0.69	0.03	47.31	47.21	5.40	0.08	4.95	95.05
Malatya	E H	59.22	39.06	1.55	0.13	0.04	57.06	38.00	4.77	0.17	6.35	93.65
	K F	43.75	40.86	14.64	0.72	0.03	42.88	52.15	4.84	0.13	0.82	99.18
	Yekûn Total	51.04	40.00	8.47	0.45	0.04	49.58	45.47	4.80	0.15	3.43	96.57
Manisa	E H	54.43	43.38	1.77	0.39	0.03	48.71	46.13	5.08	0.08	11.93	88.07
	K F	40.24	41.55	17.00	1.17	0.04	42.00	52.23	5.69	0.08	2.28	97.72
	Yekûn Total	47.19	42.45	9.55	0.78	0.03	45.28	49.24	5.40	0.08	7.00	93.00
Maraş	E H	58.23	40.29	1.29	0.14	0.05	56.46	38.51	4.89	0.14	6.38	93.62
	K F	45.93	42.18	11.47	0.38	0.04	47.33	48.15	4.41	0.11	0.80	99.20
	Yekûn Total	52.08	41.24	6.38	0.26	0.04	51.90	43.33	4.65	0.12	3.59	96.41
Mardin	E H	53.97	43.70	1.99	0.11	0.23	49.19	45.54	4.66	0.61	4.05	95.95
	K F	44.41	42.92	12.36	0.26	0.05	44.92	51.03	3.79	0.26	0.34	99.66
	Yekûn Total	49.13	43.31	7.24	0.18	0.14	47.03	48.32	4.22	0.43	2.17	97.83
Mersin	E H	57.78	40.35	1.62	0.22	0.03	52.74	43.14	4.04	0.08	14.94	85.06
	K F	45.81	40.51	12.97	0.67	0.04	46.74	48.21	4.91	0.14	3.56	96.44
	Yekûn Total	51.81	40.43	7.29	0.44	0.03	49.75	45.67	4.47	0.11	9.26	90.74
Muğla	E H	58.66	39.62	1.30	0.38	0.04	53.84	41.31	4.78	0.07	14.11	85.89
	K F	42.02	36.78	19.15	2.02	0.03	42.04	51.68	6.16	0.12	1.94	98.06
	Yekûn Total	49.61	38.07	11.02	1.27	0.03	47.42	46.96	5.53	0.09	7.48	92.52

A

[MABAT-SUITE]

Nüfusun halimedeni, yaş grupları ve tahsil itibarile inkısamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction

Nisbî rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedeni - Etat civil					Yaş grupları- Groupes d'âges				Okumak bilen ve bilmiyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve + et +	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmiyen Non
Niğde	E H	56.71	41.81	1.28	0.17	0.03	58.50	36.44	4.98	0.08	11.79	88.21
	K F	41.90	43.31	13.98	0.78	0.03	45.91	49.09	4.91	0.09	1.34	98.66
	Yekûn Total	48.88	42.60	8.00	0.49	0.03	51.85	43.13	4.94	0.08	6.26	93.74
Ordu	E H	59.01	39.71	1.08	0.15	0.05	64.72	30.33	4.78	0.17	7.97	92.03
	K F	42.61	39.99	16.61	0.72	0.07	46.16	48.97	4.68	0.19	1.07	98.93
	Yekûn Total	49.93	39.86	9.68	0.47	0.06	54.45	40.65	4.72	0.18	4.16	95.84
Rize	E H	62.96	35.24	1.54	0.24	0.02	64.04	30.35	5.46	0.15	18.15	81.85
	K F	40.82	37.47	20.60	1.08	0.03	43.90	50.06	5.89	0.15	0.90	99.10
	Yekûn Total	50.15	36.53	12.56	0.73	0.03	52.39	41.75	5.71	0.15	8.18	91.82
Samsun	E H	55.87	42.49	1.44	0.17	0.03	57.39	38.65	3.88	0.08	11.92	88.08
	K F	41.95	41.57	15.72	0.72	0.04	44.93	50.50	4.48	0.09	2.65	97.35
	Yekûn Total	48.64	42.01	8.85	0.46	0.04	50.93	44.79	4.20	0.08	7.10	92.90
Siirt	E H	53.32	44.93	1.57	0.10	0.08	48.86	47.00	3.89	0.25	6.66	93.34
	K F	43.80	43.52	12.37	0.28	0.03	45.46	50.87	3.55	0.12	0.29	99.71
	Yekûn Total	48.48	44.22	7.06	0.19	0.05	47.14	48.97	3.71	0.18	3.42	96.58
Sinop	E H	55.77	42.65	1.36	0.17	0.05	58.52	35.42	5.92	0.14	7.78	92.22
	K F	42.84	43.00	13.46	0.62	0.08	45.07	49.15	5.59	0.19	1.38	98.62
	Yekûn Total	48.78	42.85	7.90	0.42	0.05	51.27	42.84	5.73	0.16	4.32	95.68
Sivas	E H	55.80	42.85	1.24	0.08	0.03	57.76	37.00	5.12	0.12	8.63	91.37
	K F	42.03	43.80	13.74	0.38	0.05	43.59	51.31	4.97	0.13	1.07	98.93
	Yekûn Total	48.45	43.35	7.90	0.24	0.06	50.20	44.63	5.04	0.13	4.60	95.40
Şebinkarahisar	E H	56.00	42.80	0.99	0.18	0.03	61.89	32.90	5.10	0.11	6.00	94.00
	K F	39.68	45.42	14.30	0.56	0.04	44.05	51.12	4.75	0.08	1.57	98.43
	Yekûn Total	47.14	44.23	8.22	0.38	0.03	52.21	42.79	4.91	0.09	3.60	96.40

A

[MABAT - SUITE]

Nüfusun halimedeni, yaş grupları ve tahsil itibariyle inkısamı
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction

Nisbi rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Halimedeni - Etat civil					Yaş grupları - Groupes d'âges				Okumak bilen ve bilmeyen Sachant lire	
		Bekâr Celibataires	Evli Mariés	Dul Veufs	Boş Divorcés	Meçhul Inconnu	20 yaştan küçük Moins de 20 ans	20 - 60	61 ve et +	Yaşı meçhul Age inconnu	Bilen Oui	Bilmeyen Non
Tekirdağ	E H	54.48	43.61	1.61	0.28	0.02	50.11	43.81	6.02	0.06	14.95	85.05
	K F	42.90	41.88	14.25	0.95	0.02	44.53	48.75	6.65	0.07	4.40	95.60
	Yekûn Total	48.68	42.75	7.94	0.61	0.02	47.32	46.29	6.33	0.06	9.67	90.13
Tokat	E H	55.84	42.92	1.11	0.11	0.02	58.82	36.55	4.57	0.06	5.20	14.80
	K F	40.59	43.37	15.51	0.52	0.01	43.17	51.90	4.88	0.05	0.79	99.21
	Yekûn Total	47.80	43.13	8.71	0.33	0.03	50.57	44.63	4.74	0.06	2.87	97.13
Trabzon	E H	57.47	41.35	1.01	0.14	0.03	61.60	33.64	4.60	0.16	10.98	89.02
	K F	42.17	41.36	15.73	0.71	0.03	46.89	47.82	5.16	0.13	1.00	99.00
	Yekûn Total	49.07	41.35	9.10	0.45	0.03	53.53	41.43	4.90	0.14	5.50	94.50
Urfa	E H	58.01	39.98	1.86	0.10	0.05	51.78	43.57	4.49	0.16	5.28	94.72
	K F	45.75	42.22	11.66	0.34	0.03	43.79	52.38	3.73	0.10	0.61	99.39
	Yekûn Total	51.83	41.11	6.80	0.22	0.04	47.75	48.01	4.11	0.13	2.93	97.07
Van	E H	54.66	43.84	1.42	0.06	0.02	50.51	44.70	4.54	0.25	2.39	97.61
	K F	45.89	47.14	6.86	0.08	0.03	46.43	49.94	3.55	0.08	0.12	99.88
	Yekûn Total	50.50	45.40	4.00	0.07	0.03	48.56	47.19	4.08	0.17	1.30	98.70
Yozgat	E H	57.70	41.08	1.08	0.13	0.01	59.76	35.13	5.02	0.09	4.14	95.86
	K F	43.01	43.59	12.83	0.54	0.03	44.35	51.29	4.26	0.10	0.51	99.49
	Yekûn Total	49.88	42.41	7.33	0.35	0.13	51.57	43.72	4.61	0.10	2.21	97.79
Zonguldak	E H	52.66	45.42	1.71	0.18	0.03	53.83	40.21	5.87	0.09	11.25	88.75
	K F	41.78	44.10	13.38	0.71	0.03	43.55	50.19	6.10	0.11	1.90	98.10
	Yekûn Total	46.93	44.73	7.85	0.46	0.03	48.43	45.46	6.01	0.10	6.32	93.68
Umumî yekûn Total Général	E H	55.57	42.60	1.53	0.26	0.04	52.81	41.92	5.15	0.12	12.99	87.01
	K F	42.09	41.97	15.02	0.88	0.04	43.67	50.78	5.41	0.14	3.67	96.33
	Yekûn Total	48.58	42.27	8.53	0.58	0.04	48.06	46.52	5.29	0.13	8.16	91.84

B

Nüfusun meslekler itibarile inkısamı
Répartition de la population d'après les professions

Nisbi rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions									VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions								
		Zirai	Agricoles	Sinaî	Industrielles	Ticari	Commerciales	Umumî hizmetler Emplois publics	Serbest ve saire Libérales et autres	Meslekîz Sans professions			Meslekîler Tot. des professions	Zirai	Agricoles	Sinaî	Industrielles	Ticari	Commerciales	Umumî hizmetler Emplois publics	Serbest ve saire Libérales et autres
Adana	E	38.47	4.68	4.52	3.18	2.07	47.08	52.92			Balıkesir	E	42.90	5.04	3.74	4.75	1.82	41.75	58.25		
	H	12.46	0.24	0.37	0.01	0.55	86.37	13.63				H	21.39	0.20	0.20	0.01	0.23	77.97	22.03		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	25.75	2.51	2.49	1.64	1.31	66.30	33.70			Yekûn Total	31.92	2.57	1.93	2.33	1.02	60.23	39.77			
Af. Karahisar	E	48.98	3.32	2.54	2.95	0.85	41.36	58.64			Bayazit	E	27.11	1.05	1.00	13.97	12.94	43.94	56.06		
	H	28.94	0.10	0.04	0.01	0.09	70.82	29.18				H	12.78	0.32	0.09	—	0.07	86.74	13.26		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	38.24	1.59	1.20	1.38	0.45	57.14	42.86			Yekûn Total	20.62	0.72	0.59	7.64	7.10	63.33	36.67			
Aksaray	E	46.63	1.10	0.98	0.73	0.60	49.96	50.04			Bilecik	E	49.92	2.68	1.79	1.89	0.96	42.76	57.24		
	H	8.46	—	—	—	—	91.54	8.46				H	28.55	0.08	0.06	0.03	0.10	71.18	28.82		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	26.57	0.54	0.47	0.34	0.31	71.77	28.23			Yekûn Total	38.61	1.30	0.88	0.90	0.51	57.80	42.20			
Amasya	E	43.73	3.35	3.65	4.17	1.30	43.80	56.20			Bitlis	E	37.62	1.12	1.87	8.21	1.53	49.65	50.35		
	H	21.06	0.45	0.04	0.02	0.19	78.24	21.76				H	3.15	0.02	—	—	0.04	96.79	3.21		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	32.08	1.86	1.80	2.04	0.72	61.50	38.50			Yekûn Total	21.23	0.59	0.99	4.31	0.82	72.06	27.94			
Ankara	E	42.70	4.71	3.32	8.39	1.69	39.19	60.81			Bolu	E	47.85	2.95	2.48	0.97	1.19	44.56	55.44		
	H	26.21	0.13	0.08	0.10	0.28	73.20	26.80				H	34.43	0.12	0.03	0.01	0.15	65.26	34.74		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	34.58	2.46	1.73	4.30	0.99	55.94	44.06			Yekûn Total	40.51	1.40	1.13	0.45	0.63	55.58	44.12			
Antalya	E	45.47	3.19	2.98	1.96	1.74	44.66	55.34			Burdur	E	48.74	4.09	2.19	2.55	1.07	41.36	58.64		
	H	29.35	0.67	0.28	0.01	0.35	69.34	30.66				H	37.81	1.04	0.11	0.01	0.28	60.75	39.25		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	36.71	1.82	1.51	0.89	0.98	59.09	41.91			Yekûn Total	42.87	2.45	1.07	1.19	0.64	51.78	48.22			
Artvin	E	45.70	1.69	1.02	2.43	1.16	48.00	52.00			Bursa	E	42.79	5.31	4.14	3.46	1.94	42.46	57.54		
	H	36.58	0.08	0.05	—	0.09	63.20	36.80				H	15.31	0.20	0.05	0.02	0.19	84.23	15.77		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	41.08	0.88	0.54	1.20	0.62	55.68	44.32			Yekûn Total	28.50	2.65	1.96	1.67	1.04	64.18	35.82			
Aydın	E	42.10	5.33	4.41	2.45	2.67	43.04	56.96			Cebelibereket	E	38.51	2.61	2.88	3.53	1.95	50.52	49.48		
	H	25.98	1.09	0.14	0.02	1.00	71.77	28.23				H	6.67	0.32	0.03	—	0.65	92.33	7.67		
	K											K									
	F									F											
	Yekûn Total	33.52	3.07	2.14	1.15	1.78	58.34	41.66			Yekûn Total	23.07	1.50	1.50	1.82	1.32	70.79	29.21			

B

[MABAT - SUITE]

Nüfusun meslekler itibarile inkısamı
Répartition de la population d'après les professions

Nisbî rakkamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions									VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions								
		Zirai Agricultures	Sanaat Industrielles	Ticaret Commerciales	Umumi hizmetler Emplois publics	Serbest ve sair Libérales et autres	Meslekler Sans professions	Meslekler Tot. des professions	Zirai Agricultures	Sanaat Industrielles			Ticaret Commerciales	Umumi hizmetler Emplois publics	Serbest ve sair Libérales et autres	Meslekler Sans professions	Meslekler Tot. des professions				
Çanakkale	E	41.86	4.46	3.49	3.80	2.76	43.63	56.37	Erzurum	E	46.44	1.95	2.10	2.99	1.05	45.47	54.53				
	H									H											
	K	11.78	0.44	0.10	0.01	0.21	87.46	12.54		K	18.83	0.04	0.01	0.01	0.09	81.02	18.98				
	Yekûn Total	26.30	2.38	1.73	1.84	1.44	66.31	33.69		Yekûn Total	32.33	0.97	1.04	1.47	0.56	63.63	36.37				
Çankırı	E	50.10	1.91	1.43	1.22	0.94	44.40	55.60	Eskişehir	E	40.51	5.49	3.80	5.06	1.48	43.66	56.34				
	H									H											
	K	41.76	0.10	0.08	0.01	0.37	57.68	42.32		K	11.38	0.25	0.05	0.02	0.22	88.08	11.92				
	Yekûn Total	45.50	0.91	0.69	0.56	0.62	51.72	48.28		Yekûn Total	25.46	2.78	1.86	2.46	0.83	66.61	33.39				
Çorum	E	44.77	2.65	1.90	1.69	0.94	48.05	51.95	Gaziantep	E	35.49	4.97	4.14	1.63	2.15	51.62	48.38				
	H									H											
	K	10.32	0.10	0.04	0.01	0.12	89.41	10.59		K	17.39	0.15	0.06	0.01	1.15	82.24	17.76				
	Yekûn Total	26.45	1.30	0.91	0.80	0.50	70.04	29.96		Yekûn Total	26.27	2.25	2.06	0.80	1.14	67.21	32.79				
Denizli	E	38.50	5.20	2.26	2.16	1.13	50.75	49.25	Giresun	E	47.56	1.93	2.28	1.61	2.73	43.89	51.11				
	H									H											
	K	19.85	1.96	0.10	—	0.23	77.86	22.14		K	51.55	0.07	0.05	—	0.15	48.18	51.82				
	Yekûn Total	28.24	3.42	1.07	0.98	0.64	65.65	34.35		Yekûn Total	49.70	0.93	1.08	0.75	1.34	46.20	53.80				
Diyarbakir	E	33.00	2.28	2.47	8.87	2.84	50.54	49.46	Gümüşane	E	44.75	1.62	1.85	1.25	1.05	49.48	50.52				
	H									H											
	K	8.49	0.19	0.05	—	0.27	91.00	9.00		K	26.03	0.05	0.01	—	0.02	73.89	26.11				
	Yekûn Total	20.77	1.24	1.27	4.45	1.56	70.71	29.29		Yekûn Total	34.82	0.78	0.87	0.59	0.51	62.43	37.57				
Edirne	E	44.04	4.71	4.27	2.95	1.54	42.49	57.51	Hakâri	E	45.79	0.33	0.59	8.51	0.33	44.45	55.55				
	H									H											
	K	9.20	0.23	0.07	0.06	0.21	90.23	9.77		K	1.69	—	—	—	—	98.31	1.69				
	Yekûn Total	26.18	2.41	2.12	1.47	0.86	66.96	33.04		Yekûn Total	24.83	0.18	0.31	4.47	0.18	70.03	29.97				
Elâziz	E	40.20	1.84	1.93	4.91	1.90	49.22	50.78	İçel	E	45.43	2.27	1.48	1.52	0.67	48.63	51.37				
	H									H											
	K	18.93	0.22	0.04	0.01	0.38	80.42	19.58		K	16.78	0.50	0.13	0.02	0.22	82.35	17.65				
	Yekûn Total	29.35	1.02	0.97	2.41	1.12	65.13	34.87		Yekûn Total	29.74	1.30	0.74	0.70	0.43	67.09	32.91				
Erzincan	E	38.17	1.80	1.48	7.40	1.00	50.15	49.85	Isparta	E	39.07	5.15	2.48	2.70	1.65	48.95	51.05				
	H									H											
	K	20.51	0.07	0.01	—	0.06	79.35	20.65		K	28.93	1.44	0.24	0.10	0.40	68.89	31.11				
	Yekûn Total	29.08	0.96	0.72	3.58	0.50	65.16	34.84		Yekûn Total	33.78	3.21	1.31	1.34	1.00	59.36	40.64				

B

[MABAT-SUITE]

Nüfusun meslekler itibarile inkısamı
Répartition de la population d'après les professions

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions								VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions							
		Zirai Agricultures	Sınai Industrielles	Ticari Commerciales	Umumi hizmetler Emplois publics	Serbest ve sair Libérales et autres	Mesleksiz Sans professions	Meslekli Total des professions	Zirai Agricultures			Sınai Industrielles	Ticari Commerciales	Umumi hizmetler Emplois publics	Serbest ve sair Libérales et autres	Mesleksiz Sans professions	Meslekli Total des professions		
İstanbul	E	17.70	12.25	16.57	9.72	9.96	33.80	66.20	Konya	E	44.34	3.75	2.55	1.64	1.46	46.26	53.74		
	H									H	18.09	0.45	0.08	0.01	0.23	81.14	18.86		
	K									K									
	F	4.58	0.85	0.79	0.16	2.27	91.35	8.65		F									
	Yekûn Total	11.27	6.66	8.82	5.03	6.19	62.03	37.97		Yekûn Total	30.50	2.00	1.25	0.79	0.81	64.65	35.35		
İzmir	E	34.87	8.52	8.10	7.31	3.80	37.40	62.60	Kütahya	E	48.10	4.63	2.84	1.56	1.25	41.62	58.38		
	H									H	34.97	2.51	0.07	0.01	0.37	62.07	37.93		
	K	14.02	0.48	0.19	0.04	0.76	84.51	15.49		K									
	F									F									
	Yekûn Total	24.70	4.59	4.24	3.76	2.32	60.39	39.61		Yekûn Total	41.01	3.49	1.34	0.73	0.78	52.65	47.35		
Kars	E	40.85	0.68	4.05	3.97	1.23	49.22	50.78	Malatya	E	39.76	2.84	1.75	0.85	1.45	53.35	46.65		
	H									H	25.70	0.50	0.05	—	0.25	73.50	26.50		
	K	26.90	0.08	0.01	—	0.05	72.96	27.04		K									
	F									F									
	Yekûn Total	34.31	0.40	2.17	2.11	0.67	60.34	39.66		Yekûn Total	32.32	1.60	0.85	0.41	0.82	64.00	36.00		
Kastamunu	E	50.79	2.77	1.95	2.04	1.40	41.05	58.95	Manisa	E	45.12	5.66	4.00	3.09	1.64	40.49	59.51		
	H									H	19.85	2.13	0.10	0.01	0.24	77.67	22.33		
	K	47.02	0.35	0.02	0.01	0.18	52.42	47.58		K									
	F									F									
	Yekûn Total	48.68	1.42	0.87	0.91	0.72	47.40	52.60		Yekûn Total	32.21	3.86	0.01	1.52	0.93	59.47	40.53		
Kayseri	E	36.73	3.54	2.86	1.98	1.26	53.63	46.37	Maraş	E	37.95	3.31	2.20	3.02	2.01	51.51	48.49		
	H									H	13.75	0.22	0.05	0.01	0.28	85.69	14.31		
	K	13.56	1.06	0.08	0.01	0.16	85.13	14.87		K									
	F									F									
	Yekûn Total	24.49	2.23	1.39	0.93	0.68	70.28	29.72		Yekûn Total	25.86	1.76	1.12	1.51	1.15	68.60	31.40		
Kırklareli	E	41.77	3.10	2.96	3.55	0.98	47.64	52.36	Mardin	E	31.88	3.15	2.75	7.05	2.23	52.94	47.06		
	H									H	7.75	0.41	0.26	0.02	0.13	91.43	8.57		
	K	17.71	0.18	0.03	—	0.09	81.99	18.01		K									
	F									F									
	Yekûn Total	29.82	1.65	1.50	1.79	0.54	64.70	35.30		Yekûn Total	19.67	1.76	1.49	3.49	1.17	72.42	27.58		
Kırşehir	E	40.34	2.24	1.37	0.96	1.06	54.03	45.97	Mersin	E	33.19	5.29	6.9	3.00	2.56	49.05	50.95		
	H									H	11.49	0.48	0.79	0.01	0.51	86.72	13.28		
	K	4.23	1.23	0.02	—	0.08	94.44	5.56		K									
	F									F									
	Yekûn Total	20.65	1.70	0.63	0.44	0.52	76.06	23.94		Yekûn Total	22.37	2.89	3.85	1.51	1.54	67.84	32.16		
Kocaeli	E	43.39	3.20	2.86	5.11	1.59	43.85	56.15	Muğla	E	45.88	4.22	3.21	2.57	2.45	41.67	58.33		
	H									H	30.09	0.32	0.24	0.02	0.30	69.03	30.97		
	K	30.46	0.20	0.09	0.01	0.11	69.13	30.87		K									
	F									F									
	Yekûn Total	36.84	1.68	1.45	2.52	0.86	56.65	43.35		Yekûn Total	37.29	2.09	1.59	1.18	1.28	56.57	43.43		

B

[MABAT - SUITE]

Nüfusun meslekler itibarile inkısamı

Répartition de la population d'après les professions

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions								VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	Meslekler - Professions							
		Zirai Agricoles	Sinal Industrielles	Ticaret Commerciales	Umumî hizmetler Emplois publics	Serbest ve sair Libérales et autres	Meslekî Sans professions	Meslekîler Tot. des professions	Zirai Agricoles			Sinal Industrielles	Ticaret Commerciales	Umumî hizmetler Emplois publics	Serbest ve sair Libérales et autres	Meslekî Sans professions	Meslekîler Tot. des professions		
Niğde	E	34.72	3.25	2.33	1.10	1.88	56.72	43.28	Tekirdağ	E	46.64	3.52	2.84	5.67	1.73	39.60	60.40		
	H	11.82	0.78	0.06	0.01	0.26	87.07	12.93		H	15.90	0.19	0.03	0.02	0.14	83.72	16.28		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	22.60	1.94	1.12	0.52	1.02	72.80	27.20		Yekûn Total	31.24	1.85	1.43	2.84	0.93	61.71	38.29		
Ordu	E	50.70	1.39	1.35	0.73	1.06	44.77	55.23	Tokat	E	46.98	2.86	2.30	1.61	1.28	44.97	55.03		
	H	58.67	0.09	0.05	0.02	0.11	41.06	58.94		H	41.61	0.19	0.04	0.01	0.24	57.91	42.09		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	55.10	0.67	0.63	0.34	0.54	42.72	57.28		Yekûn Total	44.15	1.45	1.11	0.77	0.73	51.79	48.21		
Rize	E	27.19	3.96	2.18	2.75	3.07	60.85	39.15	Trabzon	E	38.41	2.16	2.19	2.61	1.98	52.65	47.35		
	H	29.97	0.36	0.01	0.01	0.09	69.56	30.44		H	43.21	0.06	0.03	0.01	0.13	56.56	43.44		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	28.80	1.87	0.93	1.17	1.35	65.88	34.12		Yekûn Total	41.04	1.01	1.00	1.19	0.96	54.80	45.20		
Samsun	E	45.77	3.25	3.45	2.75	2.02	42.76	57.24	Urfa	E	35.17	3.18	3.99	3.75	2.26	51.65	48.35		
	H	43.00	0.24	0.09	0.02	0.20	56.45	43.55		H	7.43	0.07	0.04	0.01	0.12	92.33	7.67		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	44.33	1.68	1.71	1.33	1.08	49.87	50.13		Yekûn Total	21.21	1.61	2.00	1.86	1.18	72.14	27.86		
Siirt	E	32.44	1.80	2.17	8.74	2.82	52.03	47.97	Van	E	37.81	0.95	1.77	6.96	1.84	50.67	49.33		
	H	4.80	0.09	0.09	—	0.11	94.91	5.09		H	4.60	0.12	—	0.03	0.03	95.22	4.78		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	18.39	0.93	1.12	4.30	1.44	73.82	26.18		Yekûn Total	22.02	0.56	0.93	3.67	0.98	71.84	28.16		
Sinop	E	55.03	1.57	1.11	0.80	0.76	40.73	59.27	Yozgat	E	47.47	1.01	1.16	1.02	0.92	48.42	51.58		
	H	59.00	0.23	0.07	0.02	0.05	40.63	59.37		H	25.51	0.10	0.02	—	0.29	74.08	25.92		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	57.17	0.85	0.55	0.38	0.38	40.67	59.33		Yekûn Total	35.80	0.52	0.55	0.49	0.58	62.06	37.94		
Sivas	E	45.83	1.75	2.07	2.85	0.75	46.75	53.25	Zonguldak	E	49.41	3.57	2.19	1.65	1.27	41.91	58.09		
	H	37.48	0.05	0.01	—	0.06	62.40	37.60		H	44.54	0.09	0.06	0.01	0.07	55.23	44.77		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	41.37	0.85	0.98	1.33	0.38	55.09	44.91		Yekûn Total	46.84	1.74	1.07	0.79	0.64	48.92	51.08		
Şebinkara- hisar	E	45.14	1.17	0.93	1.02	1.04	50.70	49.30	Umumî yekûn Total Général	E	40.87	4.07	3.79	3.81	2.30	45.16	54.84		
	H	46.48	0.07	—	0.01	0.03	53.41	46.59		H	23.88	0.46	0.13	0.02	0.34	75.17	24.83		
	K									K									
	F								F										
	Yekûn Total	45.87	0.57	0.42	0.47	0.50	52.17	47.83		Yekûn Total	32.05	2.20	1.89	1.84	1.28	60.74	39.26		

C

Gayri malûl ve malûl nüfusun inkısamı

Nisbî rakamlar

Her grupun yekûna yüzde nisbeti

Répartition de la population sans infirmité et avec infirmité

Chiffres relatifs

Percentage de chaque groupe par rapport au total

C

Gayri malûl ve malûl nüfusun inkısamı

Répartition de la population sans infirmités et avec infirmités

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS		VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS	
		Gayri Malûl Sans Infirmités	Malûl Infirmes			Gayri Malûl Sans Infirmités	Malûl Infirmes
Adana	E	97.06	2.94	Balıkesir	E	98.56	1.44
	H				H		
	K	98.95	1.05		K	99.61	0.39
	F				F		
	Yekûn Total	97.99	2.01		Yekûn Total	99.11	0.89
Afyonkarahisar	E	97.89	2.11	Bayazıt	E	98.85	1.15
	H				H		
	K	99.31	0.69		K	99.71	0.29
	F				F		
	Yekûn Total	98.65	1.35		Yekûn Total	99.24	0.76
Aksaray	E	98.47	1.53	Bilecik	E	98.23	1.77
	H				H		
	K	99.39	0.61		K	99.50	0.50
	F				F		
	Yekûn Total	98.96	1.04		Yekûn Total	98.91	1.09
Amasya	E	98.23	1.77	Bitlis	E	98.41	1.59
	H				H		
	K	99.18	0.82		K	99.45	0.55
	F				F		
	Yekûn Total	98.72	1.28		Yekûn Total	98.91	1.09
Ankara	E	98.48	1.52	Bolu	E	97.35	2.65
	H				H		
	K	99.42	0.58		K	98.84	1.16
	F				F		
	Yekûn Total	98.94	1.06		Yekûn Total	98.16	1.84
Antalya	E	97.67	2.33	Burdur	E	97.58	2.42
	H				H		
	K	99.05	0.95		K	99.02	0.98
	F				F		
	Yekûn Total	98.42	1.58		Yekûn Total	98.35	1.65
Artvin	E	98.22	1.78	Bursa	E	98.34	1.66
	H				H		
	K	99.40	0.60		K	99.63	0.37
	F				F		
	Yekûn Total	98.83	1.17		Yekûn Total	99.48	0.52
Aydın	E	98.25	1.75	Cebelibereket	E	97.49	2.51
	H				H		
	K	99.51	0.49		K	97.49	2.51
	F				F		
	Yekûn Total	98.92	1.08		Yekûn Total	98.26	1.74

C

[MABAT - SUITE]

Gayri malûl ve malûl nüfusun inkisamı

Répartition de la population sans infirmités et avec infirmités

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS		VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS	
		Gayri malûl Sans infirmités	Malûl Infirmes			Gayri malûl Sans infirmités	Malûl infirmes
Çanakkale	E	97.97	2.03	Erzurum	E	98.02	1.98
	H	99.42	0.58		H	99.32	0.68
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.73	1.27		Yekûn Total	98.68	1.32
Çankırı	E	97.80	2.20	Eskişehir	E	98.00	2.00
	H	98.85	1.15		H	99.51	0.49
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.38	1.62		Yekûn Total	98.77	1.23
Çorum	E	97.85	2.15	Gaziantep	E	96.23	3.77
	H	98.95	1.05		H	98.68	1.32
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.44	1.56		Yekûn Total	97.48	2.52
Denizli	E	98.66	1.34	Gireson	E	98.86	1.14
	H	99.62	0.38		H	99.60	0.40
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	99.18	0.82		Yekûn Total	99.25	0.75
Diyarbakır	E	97.30	2.70	Gümüşane	E	97.86	2.14
	H	98.86	1.14		H	99.29	0.71
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.08	1.92		Yekûn Total	98.62	1.38
Edirne	E	98.23	1.77	Hakâri	E	98.87	1.13
	H	99.48	0.52		H	99.57	0.43
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.87	1.13		Yekûn Total	99.20	0.80
Elâziz	E	98.17	1.83	İçel	E	97.52	2.48
	H	99.31	0.69		H	99.16	0.84
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.75	1.25		Yekûn Total	98.41	1.59
Erzincan	E	98.15	1.85	Isparta	E	98.54	1.46
	H	99.25	0.75		H	98.75	1.25
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.72	1.8		Yekûn Total	98.65	1.35

C

[MABAT - SUITE]

Gayri malûl ve malûl nüfusun inkisamı

Répartition de la population sans infirmités et avec infirmités

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS		VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS	
		Gayri malûl Sans infirmités	Malûl Infirmes			Gayri malûl Sans infirmités	Malûl Infirmes
İstanbul	E	97.52	2.48	Konya	E	97.61	2.39
	H	98.81	1.19		H	99.04	0.96
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.15	1.85		Yekûn Total	98.37	1.63
İzmir	E	98.10	1.90	Kütahya	E	98.25	1.75
	H	99.38	0.62		H	99.50	0.50
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.73	1.27		Yekûn Total	98.92	1.08
Kars	E	98.89	1.11	Malatya	E	97.22	2.78
	H	99.53	0.47		H	98.68	1.32
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	99.19	0.81		Yekûn Total	97.99	2.01
Kastamonu	E	97.29	2.71	Manisa	E	98.02	1.98
	H	98.33	1.67		H	99.35	0.65
	K				K		
	P				F		
	Yekûn Total	97.87	2.13		Yekûn Total	98.70	1.30
Kayseri	E	97.62	2.38	Ma'aş	E	98.07	1.93
	H	99.11	0.89		H	99.30	0.70
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.41	1.59		Yekûn Total	98.69	1.31
Kırklareli	E	98.45	1.55	Mardin	E	97.55	2.45
	H	99.59	0.41		H	99.05	0.95
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	99.02	0.98		Yekûn Total	98.31	1.69
Kırşehir	E	97.93	2.07	Mersin	E	97.26	2.74
	H	99.33	0.67		H	99.15	0.85
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.69	1.31		Yekûn Total	98.20	1.80
Kocaeli	E	98.16	1.84	Muğla	E	97.81	2.19
	H	99.42	5.58		H	99.34	0.66
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.80	1.20		Yekûn Total	98.64	1.36

C

[MABAT - SUITE]

Gayri malûl ve malûl nüfusun inkısamı

Répartition de la population sans infirmités et avec infirmités

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS		VİLÂYETLER VILAYETS	Cinsiyet Sexes	MALÛLIYET INFIRMITÉS	
		Gayri Malûl Sans Infirmités	Malûl Infirmes			Gayri Malûl Sans Infirmités	Malûl infirmes
Niğde	E	97.24	2.76	Tekirdağı	E	98.49	1.51
	H	98.46	1.54		H	99.65	0.35
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	97.89	2.11		Yekûn Total	99.07	0.93
Ordu	E	98.31	1.69	Tokat	E	97.89	2.11
	H	99.33	0.67		H	99.12	0.88
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.87	1.13		Yekûn Total	98.54	1.46
Rize	E	97.83	2.17	Trabzon	E	98.09	1.91
	H	99.12	0.88		H	99.28	0.72
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.57	1.43		Yekûn Total	98.75	1.25
Samsun	E	98.05	1.95	Urfa	E	96.95	3.05
	H	99.20	0.80		H	98.61	1.39
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.64	1.36		Yekûn Total	97.79	2.21
Siirt	E	97.38	2.62	Van	E	98.30	1.70
	H	98.94	1.06		H	99.38	0.62
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.18	1.82		Yekûn Total	98.81	1.19
Sinop	E	97.68	2.32	Yozgat	E	97.50	2.50
	H	98.99	1.01		H	98.95	1.05
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.39	1.61		Yekûn Total	98.27	1.73
Sivas	E	98.10	1.90	Zonguldak	E	98.16	1.84
	H	99.31	0.69		H	99.06	0.94
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	98.75	1.25		Yekûn Total	98.63	1.37
Şebinkarahisar	E	98.66	1.36	Umumî yekûn Total général	E	97.93	2.07
	H	99.43	0.57		H	99.19	0.81
	K				K		
	F				F		
	Yekûn Total	99.07	0.93		Yekûn Total	98.58	1.42

D

Nüfusun dinler ve ana lisanları itibarile inkısamı

İslâmlar ve gayri müslimler - Başlıca ana lisanları

Nisbî rakamlar

Her grupun yekûna yüzde nisbeti

Répartition de la population d'après les religions et les langues maternelles - Les principales langues maternelles

Chiffres relatifs

Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

D

Nüfusun dinler ve ana lisanları itibarile inkısamı

İslâmlar ve gayri müslimler - Başlıca ana lisanları

Répartition de la population d'après les religions et les langues maternelles- Musulmans et non musulmans - Les principales langues maternelles

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLAYETLER VILAYETS	Dinler Religions		Ana lisanları Langues maternelles			
	İslam Musulmans	Gayri müslim Non musulmans	Türkçe Le Turc	Çerkesce Le Circassien	Kürtçe Le Kurde	Saire Autres
	Adana	99.71	0.29	90.63	0.90	2.52
Afyonkarahisar	99.98	0.02	99.04	0.61	0.05	0.30
Aksaray	99.85	0.15	93.22	0.16	6.41	0.21
Amasya	99.10	0.90	93.61	1.34	2.83	2.22
Ankara	98.88	1.12	93.08	0.21	5.30	1.41
Antalya	99.95	0.05	98.89	0.29	0.08	0.74
Artvin	99.93	0.07	91.61	0.05	0.02	8.32
Aydın	99.96	0.04	98.87	0.03	0.09	1.01
Balıkesir	99.85	0.15	95.59	1.53	0.22	2.66
Bayazıt	100.00	—	41.66	0.01	58.26	0.07
Bilecik	99.96	0.04	96.51	2.02	—	1.47
Bitlis	99.68	0.32	22.83	1.24	74.67	1.26
Bolu	99.99	0.01	92.84	5.54	0.13	1.49
Burdur	99.96	0.04	99.73	—	0.13	0.14
Bursa	99.48	0.52	95.18	1.08	0.11	3.63
Cebelibereket	99.96	0.04	90.23	0.46	6.70	2.61
Çanakkale	94.73	5.27	91.91	2.02	0.01	6.06
Çankırı	99.99	0.01	99.91	—	0.05	0.04
Çorum	99.91	0.09	92.80	2.14	4.96	0.10
Denizli	99.98	0.02	99.73	0.12	0.07	0.08
Diyarbakir	96.58	3.42	29.27	—	68.78	2.00
Edirne	95.48	4.52	93.22	—	0.07	6.71
Elâziz	98.81	1.19	45.91	—	52.88	1.21
Erzincan	99.94	0.06	58.31	0.07	41.47	0.15
Erzurum	99.98	0.02	85.42	0.05	13.47	1.06
Eskişehir	99.83	0.17	95.82	0.79	0.44	2.95
Gaziantep	99.63	0.37	90.53	0.04	7.58	1.85
Giresun	99.96	0.04	99.65	—	0.01	0.34
Gümüşane	99.99	0.01	98.32	0.04	1.59	0.05
Hakâri	99.59	0.41	5.46	0.02	88.94	5.58
İçel	99.75	0.25	99.85	—	—	0.15
İsbarta	99.97	0.03	99.60	0.01	0.11	0.28

D

[MABAT- SUITE]

Nüfusun dinler ve ana lisanları itibarile inkısamı

İslâmlar ve gayri müslimler - Başlıca ana lisanları

Répartition de la population d'après les religions et les langues maternelles- Musulmans et non musulmans - Les principales langues maternelles

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Dinler Religions			Ana lisanları Langues maternelles		
	İslâm Musulmans	Gayri müslim Non Musulmans	Türkçe Le Turc	Çerkesce Le Circassien	Kürtçe Le Kurde	Saire Autres
Istanbul	68.86	31.14	72.33	0.01	0.21	27.45
Izmir	95.32	4.68	92.74	0.12	0.24	6.90
Kars	99.61	0.39	78.20	0.08	20.96	0.76
Kastamonu	99.49	0.51	98.82	—	0.47	0.71
Kayseri	98.70	1.30	92.01	5.42	1.90	0.67
Kırklareli	98.78	1.22	96.06	0.02	0.08	3.84
Kırşehir	99.95	0.05	93.29	0.24	6.43	0.04
Kocaeli	99.97	0.03	90.57	3.13	0.42	5.88
Konya	99.83	0.17	94.81	0.35	4.24	0.60
Kütahya	99.86	0.14	99.55	—	0.02	0.43
Malatya	98.92	1.08	57.30	—	41.81	0.89
Manisa	99.87	0.13	98.90	0.10	0.17	0.83
Maraş	99.79	0.21	83.10	1.61	14.37	0.92
Mardin	90.48	9.52	6.58	0.01	60.86	32.55
Mersin	98.90	1.10	87.02	0.17	0.47	12.34
Muğla	99.74	0.26	99.14	—	0.07	0.79
Niğde	99.98	0.02	98.60	0.15	0.14	1.11
Ordu	99.86	0.14	95.36	0.07	0.07	4.50
Rize	99.99	0.01	99.95	—	0.01	0.04
Samsun	99.75	0.25	95.41	2.05	0.57	1.97
Siirt	96.12	3.88	5.35	—	74.16	20.49
Sinop	99.38	0.62	95.98	1.15	0.48	2.39
Sivas	98.67	1.33	83.61	1.33	12.82	2.24
Şebinkarahisar	99.95	0.05	99.32	0.01	0.63	0.04
Tekirdağ	98.67	1.33	96.72	—	0.05	3.23
Tokat	99.52	0.48	93.74	2.71	2.31	1.24
Trabzon	99.89	0.11	99.83	—	0.02	0.15
Urfa	99.77	0.23	41.75	—	42.05	16.20
Van	99.83	0.17	23.10	—	76.63	0.27
Yozgat	98.00	2.00	94.78	1.27	2.40	1.55
Zonguldak	99.78	0.22	99.66	—	0.02	0.32
YEKÛN- TOTAL	97.36	2.64	86.42	0.70	8.69	4.19

E

Nüfusun tabiiyet ve mahalli tevellüt itibarile inkısamı

Nisbî rakamlar

Her grupun yekûna yüzde nisbeti

Répartition de la population d'après les pays de nationalité et les pays de naissance

Chiffres relatifs

Percentage de chaque groupe par rapport au total

E

Nüfusun tabiiyet ve mahalli tevellüt itibarile inkısamı

Répartition de la population d'après les pays de nationalité et les pays de naissance

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VILAYETS	Tabiiyetler - Pays de nationalité				Mahalli tevellüt - Pays de naissance			
	Türkiye Turquie	Asya ve Afrika memleketleri Pays d'Asie et d'Afrique	Avrupa memleketleri Pays d'Europe	Saire Autres	Türkiye Turquie	Asya ve Afrika memleketleri Pays d'Asie et d'Afrique	Avrupa memleketleri Pays d'Europe	Saire Autres
Adana	99.68	0.19	0.12	0.01	98.84	0.44	0.58	0.14
Afyonkarahisar .	99.98	0.01	0.01	—	99.06	0.01	0.93	—
Aksaray	100.00	—	—	—	99.85	—	0.14	0.01
Amasya	99.98	—	0.02	—	98.61	0.03	1.31	0.05
Ankara	99.40	0.05	0.54	0.01	98.57	0.08	1.28	0.07
Antalya	99.97	—	0.03	—	99.50	0.19	0.29	0.02
Artvin	99.83	0.10	0.07	—	99.71	0.08	0.21	—
Aydın	99.96	—	0.04	—	99.65	0.02	0.33	—
Balıkesir	99.92	0.01	0.07	—	95.70	0.02	4.22	0.06
Bayazıt	99.91	0.09	—	—	97.33	0.65	1.96	0.06
Bilecik	99.95	—	0.05	—	95.19	0.02	4.76	0.03
Bitlis	99.75	0.21	0.04	—	98.54	0.37	1.05	0.04
Bolu	99.99	—	0.01	—	99.02	—	0.98	—
Burdur	99.98	—	0.02	—	99.73	—	0.20	0.07
Bursa	99.87	0.01	0.11	0.01	91.43	0.03	8.38	0.16
Cebelibereket . .	99.90	0.04	0.06	—	95.76	0.30	3.91	0.03
Çanakkale	99.84	—	0.16	—	95.99	—	3.93	0.08
Çankırı	100.00	—	—	—	99.96	—	0.04	—
Çorum	100.00	—	—	—	99.50	0.01	0.47	0.02
Denizli	99.99	—	0.01	—	99.61	—	0.38	0.01
Diyarbakır	100.00	—	—	—	99.83	0.02	0.06	0.09
Edirne	98.69	—	1.31	—	76.67	0.02	23.29	0.02
Elâziz	99.99	—	0.01	—	99.88	—	0.10	0.02
Erzincan	100.00	—	—	—	99.79	0.01	0.17	0.03
Erzurum	99.90	0.09	0.01	—	92.28	0.08	7.56	0.08
Eskişehir	99.69	0.01	0.30	—	91.76	0.04	8.17	0.03
Gaziantep	99.96	0.02	0.01	0.01	99.71	0.23	0.05	0.01
Giresun	99.96	—	0.04	—	99.93	—	0.06	0.1
Gümüşane	100.00	—	—	—	99.98	—	0.02	—
Hakâri	100.00	—	—	—	99.83	0.07	0.10	—
İçel	99.94	0.01	0.03	0.02	99.79	—	0.20	0.01
İsparta	99.99	—	0.01	—	99.90	—	0.08	0.02

E

[MABAT - SUITE]

Nüfusun tabiiyet ve mahalli tevellüt itibarile inkısamı

Ripartition de la population d'après les pays de nationalité et les pays de naissance

Nisbî rakamlar - Chiffres relatifs

Her grupun yekûna yüzde nisbeti - Pourcentage de chaque groupe par rapport au total

VİLÂYETLER VİLİYETS	Tabiiyet - Pays de nationalité				Mahalli tevellüt - Pays de naissance			
	Türkiye Turquie	Asya ve Afrika memleketleri Pays d'Asie et d'Afrique	Avrupa memleketleri Pays d'Europe	Saire Autres	Türkiye Turquie	Asya ve Afrika memleketleri Pays d'Asie et d'Afrique	Avrupa memleketleri Pays d'Europe	Saire Autres
İstanbul	91.60	0.90	7.39	0.11	92.12	0.72	7.05	0.11
İzmir	98.71	0.04	1.23	0.02	97.77	0.13	2.04	0.06
Kars	99.90	0.08	0.02	—	45.89	0.10	53.97	0.04
Kastamonu	99.98	—	0.01	0.01	99.98	—	0.01	0.01
Kayseri	99.93	—	0.06	0.01	99.55	0.01	0.43	0.01
Kırklareli	99.85	—	0.15	—	83.44	0.02	16.53	0.01
Kırşehir	100.00	—	—	—	99.95	0.01	0.04	—
Kocaeli	99.94	0.01	0.05	—	95.02	0.04	4.92	0.02
Konya	99.96	0.01	0.03	—	98.47	0.02	1.45	0.06
Kütahya	99.86	—	0.11	0.03	99.48	0.01	0.46	0.05
Malatya	99.99	—	0.01	—	99.92	—	0.05	0.03
Manisa	99.91	0.01	0.08	—	98.38	0.04	1.57	0.01
Maraş	99.98	—	0.02	—	99.71	0.01	0.27	0.01
Mardin	99.99	—	0.01	—	99.96	0.01	0.02	0.01
Mersin	99.33	0.46	0.21	—	98.16	1.15	0.53	0.16
Muğla	99.71	0.18	0.11	—	99.03	0.25	0.71	0.01
Niğde	100.00	—	—	—	98.40	0.01	1.51	0.08
Ordu	99.99	—	0.01	—	99.51	—	0.48	0.01
Rize	99.99	—	0.01	—	99.95	—	0.05	—
Samsun	99.82	0.07	0.11	—	98.51	0.12	1.35	0.02
Siirt	100.00	—	—	—	99.86	—	0.07	0.07
Sinop	99.98	—	0.02	—	99.80	—	0.19	0.01
Sivas	100.00	—	—	—	99.49	—	0.44	0.07
Şebinkarahisar	100.00	—	—	—	99.22	0.13	0.63	0.02
Tekirdağ	99.89	—	0.11	—	89.67	—	10.31	0.02
Tokat	99.97	0.01	0.08	—	98.25	—	1.74	0.01
Trabzon	99.88	0.05	0.07	—	99.86	0.04	0.09	0.01
Urfa	99.99	0.01	—	—	99.98	0.01	0.01	—
Van	99.96	0.04	—	—	92.75	3.60	3.64	0.01
Yozgat	100.00	—	—	—	99.12	—	0.87	0.01
Zonguldak	99.79	—	0.20	0.01	99.79	0.01	0.19	0.01
UMUMÎ YEKÛN TOTAL GENERAL	99.36	0.08	0.55	0.01	96.77	0.12	3.07	0.04

F—1

Binalar istatistiki

Ağustos 1927 tarihinde tesbit olunan hane ve mebani miktarı

Haneler ve sair binalar

Statistique des bâtiments

Nombre des maisons relevé au mois d'août 1927

1 — *Maisons et autres bâtiments*

F — 1

Binalar istatistiki

Statistique des bâtiments

Ağustos 1927 tarihinde tesbit olunan vilâyet itibarile hane ve mebani miktarı

Nombre des maisons et bâtiments par vilayets relevé au mois d'août 1927

Hanele ve sair binalar - Maisons et autres bâtiments

VILÂYETLER VILAYETS	İkamete mahsus haneler Maisons destinées à l'habitation	İkamete mahsus olmayan fakat meskûn bulunan Bâtiments non destinés à l'habitation mais habités	Diğer mebani Autres bâtiments	YEKÛN TOTAL
Adana	42,146	1,341	6,477	49,964
Afyonkarahisar	54,881	1,258	14,264	70,403
Aksaray	24,504	672	1,190	26,366
Amasya	23,488	380	5,800	29,668
Ankara	79,664	1,752	24,202	105,618
Antalya	48,645	755	12,016	61,416
Artvin	21,498	950	12,819	35,267
Aydın	59,723	2,295	12,027	74,045
Balıkesir	97,956	3,004	29,446	130,406
Bayazıt	17,960	289	1,290	19,539
Bilecik	47,963	376	7,332	55,671
Bitlis	14,813	65	3,995	18,873
Bolu	42,051	1,867	27,237	71,155
Burdur	19,666	277	3,408	23,351
Bursa	89,892	2,508	23,156	115,556
Cebelibereket	18,517	262	3,032	21,811
Çanakkale	42,488	759	14,512	57,759
Çankırı	30,268	1,231	6,790	38,289
Çorum	45,763	1,438	6,477	53,678
Denizli	64,295	3,420	14,321	82,036
Diyarbakır	32,554	74	2,862	35,490
Edirne	31,910	913	8,564	41,387
Elâziz	44,615	3,727	4,231	52,573
Erzincan	25,688	792	9,038	35,518
Erzurum	58,250	5,012	41,935	105,197
Eskişehir	33,265	1,145	5,649	40,059
Giresun	35,481	159	6,197	41,837
Gümüşhane	30,610	350	21,095	52,055
Gaziantep	38,723	124	8,714	47,561
Hakâri	4,764	28	1,446	6,238
İçel	21,978	660	3,492	26,130
İzmir	124,402	6,086	34,914	165,402

F - 1

[MABAT - SUITE]

Binalar istatistiki

Statistique des bâtiments

Ağustos 1927 tarihinde tesbit olunan vilâyet itibarile hane ve mebani miktarı

Nombre des maisons et bâtiments par vilâjets relevé au mois d'août 1927

1 — Haneler ve sair binalar - Maisons et autres bâtiments

VILÂYEELER VILAYETS	İkamete mahsus haneler Maison destinées à l'habitation	İkamete mahsus olmayan fakat meskûn bulunan Bâtiments non destinés à l'habitation mais habités	Diğer mebani Autre bâtiments	Yekûn TOTAL
Isparta	29,856	422	5,398	35,676
İstanbul	95,526	—	39,918	135,444
Kars	27,428	1,875	3,606	32,909
Kastamonu	65,680	1,113	66,098	132,891
Kayseri	52,383	263	11,541	64,187
Kırklareli	21,565	465	3,794	25,824
Kırşehir	25,110	104	3,627	28,841
Kocaeli	56,592	4,835	20,259	81,686
Konya	111,212	3,240	23,087	137,539
Kütahya	67,179	4,573	17,731	89,483
Malatya	59,817	1,270	9,665	70,752
Manisa	89,052	2,056	19,379	110,487
Mardin	30,264	1,201	3,521	34,986
Maraş	28,722	2,500	241	31,463
Mersin	18,691	1,634	2,957	23,282
Muğla	48,175	454	8,132	56,761
Niğde	43,936	252	10,999	55,187
Ordu	37,432	32	14,636	52,100
Rize	41,050	233	5,548	46,831
Samsun	49,275	1,037	19,630	69,942
Siirt	17,883	1,034	5,076	23,993
Sinop	31,921	203	41,719	43,843
Sivas	62,611	1,086	11,133	74,830
Şebinkarahisar	23,383	1,471	9,979	34,833
Tekirdağ	26,685	798	5,461	32,944
Trabzon	59,490	3,524	11,818	74,832
Tokat	50,550	2,198	13,850	66,598
Urfa	31,931	1,044	5,090	38,065
Van	13,102	886	743	14,731
Yozgat	41,079	2,156	3,814	47,049
Zonguldak	43,056	2,937	26,275	72,268
YEKÛN - TOTAL	2,769,057	88,865	802,653	3,660,575

F—2

Binalar istatistiki

2 — Haneden gayri diğer mebani taksimatı

Statistique des bâtiments

2 — Répartition des autres bâtiments que les maisons

F-2

Binalar istatistiki

Statistique des bâtiments

2 — Haneden gayri diğ er mebani taksimatı

Répartition des autres bâtiments que les maisons

VIÂYETLER VILAYETS	Mektep Ecoles	Cami Masquées	Resmî daire Bâtiments officiels	Hamam Bains	Sair mebani Autres bâtiments	YEKÛN TOTAL
Adana	169	286	142	8	7,213	7,818
Afyonkarahisar	333	636	85	51	14,417	15,522
Aksaray	172	278	53	6	1,353	1,862
Amasya	161	348	92	51	5,528	6,180
Ankara	521	1,034	341	20	24,038	25,954
Antalya	263	129	690	37	11,652	12,779
Artvin	106	277	57	4	13,325	13,769
Aydın	178	713	170	14	13,247	14,322
Balıkesir	450	1,031	310	47	30,612	32,450
Bayazit	21	30	47	3	1,478	1,579
Bilecik	272	352	45	93	6,946	7,708
Bitlis	25	113	30	5	3,887	4,060
Bolu	366	1,093	84	25	27,536	29,104
Burdur	103	239	40	8	3,295	3,685
Bursa	591	1,126	135	191	23,621	25,664
Cebeliî ereket	78	152	90	5	2,969	3,294
Çankırı	214	486	68	10	7,243	8,021
Çanakkale	179	548	444	47	14,053	15,271
Çorum	246	565	89	50	6,965	7,915
Denizli	251	923	129	13	16,425	17,741
Diyarbakir	19	277	46	12	2,582	2,936
Edirne	240	364	276	25	8,572	9,472
Elâziz	74	339	94	19	7,432	7,958
Erzincan	87	250	86	9	9,398	9,830
Erzurum	139	474	105	17	46,212	46,947
Eskişehir	279	373	124	29	5,989	6,794
Gireson	313	315	76	11	5,641	6,356
Gümüşane	99	394	35	6	20,911	21,445
Gaziantep	85	281	111	26	8,335	8,838
Hakâri	2	70	28	—	1,374	1,474
İçel	103	195	34	5	3,815	4,152
İzmir	520	1,061	449	90	38,880	41,000

F-2

[MABAT - SUITE]

Binalar istatistiki

Statistique des bâtiments

2 — *Haneden gayri diğer mebani taksimatı*

Répartition des autres bâtiments que les maisons

VILÂYETLER VILAYETS	Mektep Ecoles	Cami Mosquées	Resmî daire Bâtiments officiels	Hamam Bains	Sair mebari Autres bâtiments	YEKÛN TOTAL
Isparta	176	400	56	33	5,155	5,820
İstanbul	177	296	126	64	39,255	39,918
Kars	63	148	500	9	4,761	5,481
Kastamonu	566	900	132	92	65,521	67,211
Kayseri	256	611	99	26	10,812	11,804
Kırklareli	167	163	210	7	3,712	4,259
Kırşehir	111	238	32	5	3,345	3,731
Kocaeli	634	895	169	42	23,354	25,094
Konya	819	217	1,550	40	23,701	26,327
Kütahya	372	875	88	57	20,912	22,304
Malatya	117	294	79	14	10,428	10,935
Manisa	288	984	147	52	19,964	21,435
Mardin	19	361	105	7	4,230	4,722
Maraş	57	240	39	11	2,394	2,741
Mersin	128	149	50	8	4,256	4,591
Muğla	222	519	174	15	7,656	8,586
Niğde	242	449	47	24	10,489	11,251
Ordu	327	479	87	7	13,768	14,668
Rize	242	581	101	3	4,854	5,781
Samsun	628	827	253	35	18,924	20,667
Sitrt	17	355	62	16	5,660	6,110
Sinop	204	333	100	11	41,274	41,922
Sivas	152	630	153	24	11,260	12,219
Şebinkarahisar	244	216	58	8	10,924	11,450
Dekirdağ	188	280	146	14	5,631	6,259
Trabzon	542	786	125	16	13,873	15,342
Tokat	232	661	73	46	15,036	16,048
Urfa	28	93	102	32	5,879	6,134
Van	204	372	99	14	5,281	5,970
Yozgat	9	56	84	5	1,475	1,629
Zonguldak	335	545	169	25	28,138	29,212
YEKÛN - TOTAL	14,425	28,705	9,820	1,702	836,866	891,518

G

Vilâyet itibarile tahrir mintakaları ve memurları adedi
Nombre des circonscriptions et des agents-recenseurs par vilayets

Vilâyet itibarile tahrir mintakaları ve memurları adedi

Nombre des circonscriptions et des agents-recenseurs par vilayets

VİLÂYETLER VILAYETS	Tahrir mintakaları adedi Nombre des circonscriptions formées			Tahrir memurları adedi Nombre des agents-recenseurs nommés				Yekûn Total
	Merkezlerde Dans les chefs-lieux	Köylerde Dans les villages	Yekûn Total	Merkezlerde Dans les chefs-lieux	Köylerde- Dans les villages			
					Mahallinden De la localité	Merkezden Envoyés des chefs-lieux	Yekûn Total	
Adana	411	560	971	409	68	425	493	902
Afyonkarahisar .	233	675	908	233	144	531	675	908
Aksaray	59	369	428	56	63	222	285	341
Amasya	134	356	490	134	52	317	369	503
Ankara	937	1,175	2,112	927	250	590	840	1,767
Artvin	21	184	205	31	68	119	187	218
Antalya	109	667	776	173	132	602	734	907
Aydın	284	526	810	292	249	282	531	823
Bahkesir	455	1,408	1,863	466	553	882	1,435	1,901
Bayazıt	32	226	258	32	21	201	222	254
Bilecik	74	341	415	73	156	186	342	415
Bitlis	55	208	263	53	4	184	188	241
Bolu	119	825	944	119	111	714	825	944
Burdur	79	210	289	79	84	94	178	257
Bursa	460	1,151	1,611	462	266	907	1,173	1,635
Cebelibereket . .	90	390	480	86	103	254	357	443
Çanakkale	233	723	956	217	278	440	718	935
Çankırı	82	571	653	82	168	286	454	536
Çorum	212	526	738	217	18	377	395	612
Denizli	206	824	1,030	204	452	375	827	1,031
Diyarbakir	110	461	571	106	22	389	411	517
Edirne	284	402	686	270	236	167	403	673
Elâziz	86	446	532	137	206	175	381	518
Erzincan	68	387	455	58	47	348	395	453
Erzurum	167	705	872	162	22	496	518	680
Eskişehir	199	505	704	199	92	413	505	704
Gaziyıntap	232	394	626	235	37	362	399	634
Giresun	61	542	603	59	43	180	223	282
Gümüşane	34	279	313	49	15	267	282	331
Hakâri	7	35	42	6	10	29	39	45
İçel	45	345	390	42	103	245	348	390
İsparta	186	414	600	190	160	254	414	604

G

[MABAT-SUITE]

Vilâyet itibarile tahrir mıntakaları ve memurları adedi

Nombre des circonscriptions et des agents- recenseur par vilayets

VİLÂYETLER VILAYETS	Tahrir mıntakaları adedi Nombre des circonscriptions formées			Tahrir memurları adedi Nombre des agents-recenseurs nommés				Yekûn Total
	Merkezlerde Dans les chefs-lieux	Köylerde Dans les Villages	Yekûn Total	Merkezlerde Dans les chefs-lieux	Köylerde - Dans les villages		Yekûn Total	
					Mahallinden De la localité	Merkezden Envoyés des chefs-lieux		
İstanbul	2,819	635	3,454	4,405	486	206	692	5,097
İzmir	1,893	1,368	3,261	1,905	801	538	1,339	3,244
Kars	95	568	663	95	72	417	489	584
Kastamonu	244	1,364	1,608	244	493	621	1,114	1,358
Kayseri	237	721	958	246	225	484	709	955
Kırklareli	86	266	352	99	138	154	292	391
Kırşehir	112	298	410	109	89	216	305	414
Kocaeli	268	861	1,129	272	340	524	864	1,136
Konya	577	1,334	1,911	565	490	771	1,261	1,826
Kütahya	267	902	1,169	267	230	622	852	1,119
Malatya	209	1,018	1,227	197	172	711	883	1,080
Manisa	587	1,238	1,825	609	441	839	1,280	1,889
Meraş	112	448	560	113	34	416	450	563
Mardin	111	431	542	103	61	227	288	391
Mersin	142	242	384	232	132	123	255	487
Muğla	174	711	885	174	215	386	601	775
Niğde	247	501	748	218	142	351	493	711
Ordu	62	485	547	62	218	265	483	545
Rize	83	700	783	83	187	425	612	695
Samsun	269	716	985	264	64	665	729	993
Siirt	73	302	375	71	72	225	297	368
Sinop	69	614	683	69	90	300	390	459
Sivas	276	1,076	1,352	271	71	619	690	961
Şebinkarahisar	56	379	435	61	56	272	328	389
Tekirdağ	172	396	568	171	219	170	389	560
Tokat	161	709	870	161	94	614	708	869
Trabzon	116	778	894	109	252	321	573	682
Urfa	201	446	647	201	136	309	445	646
Van	42	189	231	39	2	170	172	211
Yozgat	73	647	720	85	160	454	614	699
Zonguldak	167	736	903	164	192	419	611	775
Umumî yekûn Total général	15,764	37,909	53,673	17,522	10,607	24,147	34,754	52,276

ÖRNEKLER

Les modèles

Hane ve sair binalar cetveli
Relevé des maisons et autres bâtiments

Köy - Village : .....
Nahiye - Nahiyé : .....
Kaza - Caza : .....
Vilâyet - Vilayet : .....

Örnek : A
Modèle :

Sokakların ismi veya numaraları Noms ou numéros des rues	Binaların numaraları Numéros des bâtiments	Binanın einsi Nature du bâtiment	MÜLÂHAZAT - OBSERVATIONS

Köy - Village : .....
Nahiye - Nahiyé : .....
Kaza - Caza : .....
Vilâyet - Vilayet : .....

ÖRNEK : B
MODÈLE : B

**1003 numara ve 10 nisan 1927 tarihli kanunun 3 üncü maddesi hükmüne tevfikân tanzim
olunacak hane ve sair binalar cetveli**

Relevé des maisons et autres bâtiments prescrit par l'art. 3 de la loi du 10 avril 1927 N° 1003

Adet - Nombre

- 1 — İkamete mahsus haneler - Maisons proprement dites
2 — İkamete mahsus olmayan; fakat meskûn bulunan binalar - Bâtiments non destinés à l'habitation, mais habités
3 — İkamete mahsus olmayan sair binalar - Autres bâtiments non destinés à l'habitation.

YEKÛN - TOTAL

İki ve üç numaralı maddelere dahil binalar:

Espèce de bâtiments compris:

Madde 2 - Dans 2 Madde 3 - Dans 3

Adet Nombre	Adet Nombre	
		Mektep - Ecoles
		Cami - Mosquées
		Müze - Musées
		Resmî daire - Bâtiments publics
		Hamam - Bains
		Ekmek furunu - Fours à cuir le pain
		Dükkân, mağaza - Boutiques, magasins
		Banka ve ticarethane - Banques et bureaux de commerce
		Atelye (2) Ateliers
		Maden ocağı (3) Mines (1) Büyük ve küçük sanayi müesseseleri Etablissements de la petite et de la grande industrie
		Taş « (4) Carrières
		Fabrika ve imalâthane (5) Usines et fabriques
		Sair binalar - Autres bâtiments

(1) İkametgâha mahsus haneler haricinde büyük ve küçük sanayi müesseseleri miktarı, sanayi mahiyetine istihsalâtın ve mevaddı mamulenin nevi ve cinsine göre ayrı olarak gösterilecektir.

(2) Atelye; kunduracı, terzi, nalbant, demirci, doğramacı, . . . ilâ . . . gibi.

(3) Maden ocakları; kömür, linit, manganee, emlâh. . . . ilâ . . . . gibi.

(4) Taş, kireç. . . ilâ. ocakları gibi.

(5) İstihsal olunan mevada göre; halı, mensucat, pamuk, ipek. . . ilâ. fabrikaları gibi.

(1) Dans les établissements de la grande et de la petite industrie qui sont situés en dehors des habitations on indiquera séparément leur nombre d'après le genre d'industrie, l'objet produit ou l'article fabriqué.

(2) Ateliers, cordonier, tailleur, marechal ferrant, perronier et menuisier ext...

(3) Mines de charbon, de lignite, manganese, sel, ext.

(4) Carrière de chaux, de pierre.

(5) Fabrique et usine d'après le produit fabriqué par exemple fabrique de tapis, de tissus, de coton, de soierie.

Örnek : D
Modèle : D

UMUMÎ NÜ
RECENSEMENT GÉNÉRAL

Wintaka numarası
Numéro de la circonscription

Hane veya binanın numarası Numéro du bâtiment	Aile ismi (yani lakap ve şöret) Peder ismi ve isim Le nom de famille. Le nom de père, le nom du recensé	Erkekmi, kadın mı Homme ou Femme	Doğduğu tarih veya yaşı La date de naissance (si le recensé ne peut pas la déclarer on mettra l'âge)	Doğduğu yer Le lieu de naissance	Hali medenî (Bekâr, evli, dul, boşanmış, veya boşanmış) L'état civil. (Célibataire, marié, veuf ou divorcé	Ana lisanı (aile ara- sında konuşulan lisan) La langue maternelle (La langue parlée dans la famille)

FUS TAHRİRİ
DE LA POPULATION

Tahrir memurunun imzası - La signature de l'agent - recenseur
Kontrol memurunun tastiki - L'approbation du contrôleur

Daimî ikametgâhı La résidence habituelle	Tabiiyet La nationalité	Meslek veya içtimâî vaziyeti La profession du la situation	Oknmak biliyor mu? La recensé sait - il lire un imprimé?	Din La religion	Vücutça sakatlığı veya noksanlığı Le recensé a-t-il une infirmité et laquelle	Evvelce nüfusa kaydedilmiş mi'dir? Le recensé est-il déjà inscrit dans les registres	Hüviyet cüzdanı varmıdır? Le recensé a-t-il une carte d'identité	MÜLÂHAZAT OBSERVATIONS

Kanunlar, talimatnameler ve sair vesikalar
Lois, r glements, instructions et autres documents

Umumî tahriri nüfus icrası hakkında kanun

[2 Haziran 1926]

Kanun No: 893

Madde 1 — 1927 senesinde Türkiye Cumhuriyetinde umumî tahriri nüfus icra edilecektir.

Madde 2 — 1926 senesinde memleketin bazı aksamında tahriri nüfus tahsisatından tecrübe tahriri icrasına Dahiliye Vekili mezundur.

Madde 3 — Ahalinin cevap vermeğe mecbur oldukları suallerle tahrir ve hanelere numara vaz'ı gibi tahriri nüfusun neticesini temine mahsus bilcümle tedabir İstatistik ve Nüfus Müdiriyeti Umumiyelerince tesbit ve bir talimatname ile tayin olunur.

Madde 4 — Hakimlerden maada bilûmum memurini devlet, ordu mensubini, vilâyet encümeni daimileri azası, vilâyetler ve belediyelerden maaş ve tahsisat alan memurin, muallimler, mekâtip talebesi, bilcümle okur yazarlar, rüesayı memurini mülkiye tarafından tevdi olunan tahrir memurluğunu kabul ve ifaya mecburdurlar. İcap ederse azamî bir hafta müddetle mektepler de tatil olunabilir. Ancak hidematı umumiye ve mahalliye ve hayatı iktisadiyei memleketin haleldar olmamasını teminen tahrir memurluğundan istisnası icap edenler İcra Vekilleri Heyetince tayin olunur.

Madde 5 — Dördüncü maddede zikrolunan vazifeyi kabul etmeyenlerle tahriri nüfusa müteallik talimatnameye mugayir harekette bulunanlardan beş liradan aşağı ve yirmi beş liradan yukarı, tahrir memurluğu vazifesine tayin edilen bir kimsenin o vazifeyi kabul etmesine mani olanlardan on liradan aşağı ve elli liradan yukarı olmamak üzere cezayı naktî alınır. Bu cezalar vali veya kaymakam tarafından hükmolunur. Hükmün itiraz, temyiz ve müruruzamanı yoktur.

Madde 6 — Beşinci maddede mezkûr cezayı tediye etmeyenler her yüz kuruş için müddei umumî tarafından yirmi dört saat müddetle derhal hapis olunurlar.

Madde 7 — Tahriri nüfus tahsisatı Dahiliye bütçesine vazolunur. Bu tahsisatın tevzi ve sarfı ve ledel:cap muvazzaf memurlarına da ücret ve masarifi zaruriye suretile itası Dahiliye Vekiline aittir.

Madde 8 — Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 9 — Bu Kanun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Binaların numaralanması
VE
Sokaklara isim verilmesi hakkında kanun

[10 nisan 1927]

Kanun N°: 1003

Madde 1 — Belediye teşkilâtı bulunan yerlerde belediye hududu dahilinde bulunan mebanii resmiye ile ev, mağaza, dükkân, gazino, hamam ve cami gibi ikamete mahsus olsun olmasın bilcümle binalar belediyelerce numaralanır. Bu numaralar lâvhalara yazılarak binaların kapıları üzerine asılır. Belediye teşkilâtı bulunmayan yerde bu gibi binaların numaralanması ve numaraların kapılara asılması vali ve kaymakamların tayin edecekleri memurlar tarafından yapılır.

Madde 2 — Belediyelerce hudutları dahilindeki her sokağa bir isim verilir. Bu isimler lâvhalara yazılarak sokakların başladığı ve bittiği noktalara asılır.

Madde 3 — Binalar numaralandıktan sonra her sokak dahilinde:

A — İkamete mahsus evlerin adedi,

B — İkamete mahsus olmadığı halde içerisinde insan yatıp kalkan binaların adet ve cinsleri,

C — İkamete mahsus olmayan ve içerisinde insan yatmayan binaların adet ve cinsleri,

Hakkında numaralama işleriyle mükellef olan heyetler tarafından nümunesine muvafık cetveller yapılır, bu cetvellerin musaddak birer nüshası mahallinin en büyük mülkiye memuru vasıtasile nüfus, tapu, vergi ve belediye daireleriyle kadastro heyetlerine tevdi olunur.

Madde 4 — Bu kanuna göre konulan bina numaraları sokak isimlerinin hükümet ve belediye işlerinde kullanılması mecburidir.

Madde 5 — Binaların numaralanması ve sokaklara isim verilmesi Dahiliye Vekâletince yapılacak bir talimatname ile tesbit olunur. Sokaklara isim yerine numara da konulabilir.

Madde 6 — Binaların numaralanma masrafı Belediye hane sahiplerinden tahsil olunur. Belediyesi olmayan mahallerde bu masraf ihtiyar meclisleri marifetile tahsil olunur.

Madde 7 — 26 şubat 1340 tarih ve 423 numaralı Belediye vergi ve resimleri kanununun onuncu maddesinde muharrer hammal, kayık ve saire gibi bilcümle vesaiti nakliyyeye belediyelerce birer numara vaz ve tahrir ve tevzii hakkındaki ahkâm bakı kalmak üzere mezkûr maddenin ahkâmı sairesi mülğadır.

Madde 8 — Bu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

Madde 9 — Bu kanunun ahkâmını icraya Dahiliye ve Maliye Uekilleri memurdur.

Binaların numaralanmasına ve sokaklara isim verilmesine ait talimatname

Tarihi: 15 nisan 1927

1003 numaralı kanun, memleketin her tarafında, hanelere ve sair binalara numara konulmasını, hane ve binaların kapıları üzerine numaralı lâvhalar talik edilmesini emir etmektedir. İşbu kanun bundan başka belediye teşkilatı olan mahallerde, bütün sokaklara isim verilmesi ve bu numaraları havi lâvhaların her sokağın mebde ve müntehasına talik edilmesi mecburiyetini de ihtiva eylemektedir.

Aşadaki talimat bu ameliyatın ne suretle yapılacağını tasrih ve işbu kanunun hini tatbikında makamata resmîyeye terettüp edecek vezaifi izah edecektir.

1: Bu ameliyata memur makamat

Madde 1 — Belediye teşkilatı mevcut olan mahallerde hanelere ve sair binalara numara vaz'ı aynı zamanda bütün sokaklara isim verilmesi işi belediyelere aittir.

Madde 2 — Diğer mahallerde yani belediye teşkilatı olmayan yerlerde vali veya kaymakamlar bu işle meşgul olacak memurları tayin edeceklerdir.

2: Binaların numaralanmasında ve sokaklara isim verilmesinde takip edilecek usul

Madde 3 — Her mahallin hududu dahilindeki bütün binaların numaralanması lâzımdır. Yalnız ikamete mahsus haneler değil aynı zamanda devairin işgal ettiği binalar, mektepler, kışlalar, müzeler, hapishaneler gibi resmî mebani, hususî ve resmî hastaneler, dükkanlar, mağazalar, fabrikalar, camiler, hamamlar, ve kahvehaneler velhasıl bütün binalar numaralanacaktır.

Madde 4 — Her hane veya binanın ancak bir numarası olacak ve bu numara hanenin sokağa girilip çıkılan başlıca kapısı - cümle kapısı - üzerine vaz olunacaktır. Bir hanenin doğrudan doğruya aynı sokağa açılan iki veya müteaddit kapıları olduğu takdirde bunlar da aynı numara mükerrer ve üçüncü defa konulabilir:

(Mükerrer 15 . . . . . İkinci mükerrer 15 . . . . . ilâh) gibi. Şayet bir hanenin müteaddit sokaklara nazır kapıları bulunur ve hane halkının bir kısmı da bu kapılardan işlerse o zaman bunların her birine ayrı ayrı numara koymak icap eder. Derununda bir çok aileler ikamet eden ve sokak üzerinde yalnız bir kapısı bulunan apartımanlı hanelere hanlara ve otellere ancak bir numara konulur.

Apartıman, han ve otel dahilindeki kapılara da sokak numarasından müstakil olmak üzere bina dahilinde ayrıca (1) den itibaren hususî numaralar ve yahut A, B . . . ilh gibi harfler konulabilir.

Şehir ve köylerde; mutfak, arabalık, samanlık, ağıl, ahır gibi hane müstemilatından olan bir sokağa açılır ayrı kapısı olmayan binalara numara vazına lüzum yoktur. Ancak bir eve merbut ve müstakil bina halinde olan fabrikalar, değirmenler, imalâthanelerin numaralanması lâzımdır. Bu numaralar evin sokak kapısı üzerine yazılır. Misal: 24 - 27 gibi.

Büyük bir çiftliğin aksamından olan binalar için ayrıca bir numara sırası takip edilir.

Madde 5 — Bir kaç evden ibaret bulunan çıkmaz sokaklardaki binalar, civarındaki sokağa merbut addedilerek o sokaktaki haneler meyânında numara alırlar. Fakat hususî bir ismi bulunan mühim çıkmazlardaki binalar, bir sokak addile ayrıca numaralanırlar. Geçitler bir sokak addolunur ve sokaklar hakkındaki kaideye tabidir.

Madde 6 — Bir meydanın veya bir sokağın takip ettiği hizalar haricinde bulunan kulübeler, köşkler, barakalar buldukları sokak veya meydanın binaları numaralandıktan sonra aynı numara sırasını yani sağda iseler sağ tarafın son numarasını ve solda iseler, sol tarafın son numarasını takiben numaralanırlar.

Madde 7 — Bir şehrin belediye hudutları dahilinde ve fakat şehrin toplu bulunduğu saha haricinde bulunan ve muntazam sokakları bulunmayan yerlerdeki mebaniye (1) den itibaren nihayete kadar sıra ile numara verilir. Eğer bu gibi mevakiin muayyen bir ismi mevcut değilse bir isim izafe edilerek (18) inci maddede muharrer cetvelde ve kaytlarda o isim tahtında zikredilir.

Madde 8 — Numaralanma ameliyesinin teftişatı neticesinde numaralanması unutulmuş binalara tesadüf edilir ve bütün numaraların değiştirilmesi müşkül bulunursa bu kabil binalara kendisinden evvelki binanın numarası suret olmak üzere kesir halinde numara verilir. 7-1, 7-2 gibi.

Numaralanma ameliyesinin ikmalinden sonra müteaddit binalar bir tek bina haline ifrağ edilmiş olursa bu binaya evvelki binaların numaralarının hepsi birden yazılır: 25-29 gibi.

Madde 9 — Meydanlar dahi sokaklar gibi bir isimle tevsim edilerek bu isimleri havi levhalar meydanın münasip mahallerine vaz ve talik olunacak ve meydana nazır binalar ayrıca sıra numarası alacaklardır.

Madde 10 — İki bina arasında bulunan arsalar, arsanın vüsali ve mutasarrıflarının adedi nazarı itibara alınmıyarak yalnız bir numara verilecektir. Bu numaralar duvar mevcut ise duvar üzerine eğer duvar yoksa hususî bir direk veya büyük bir taş üzerine yazılır.

Madde 11 — Hans ve diğer binalara verilecek numara sırasını tayin için evelemerde her binanın hangi sokağa ait olduğunu bilmek lâzımdır. Binaenaleyh her şeyden evvel sokağın güzergâhı ve bu hattın mebdinden münthesasına kadar ihtiva ettiği hane ve diğer binalar tesbit edilir. Umumiyetle, sokağın merkeze en yakın kısmı veyahut büyük sokaklardan birine telâki noktası sokak mebde'i addolunur. Sokağın sağ tarafında bulunan hanelere çift: 2,4,6,8 ilh ve sol tarafındaki hanelerde tek 1,3,5,7 ilh numaraların verilmesi daha muvafık ve ameli olur. Büyük cadde ve sokaklar geçtikleri bütün mahallerde aynı ismi muhafaza edebilirler. Ancak güzergâhlarındaki muhtelif aksam içinde kendilerini amuden kateden bir meydan veya sokaktan itibaren muhtelif isimler alabilirler. Büyük sokaklar tarafından katedilen ikinci derecedeki sokaklar için de ameliye aynıdır. Bunlar büyük sokağın her iki tarafı için aynı ismi muhafaza ederler. Yalnız her ayrılan kısm içinde muhtelif isim verilebilir.

Madde 12 — Sokaklara isim vermek hususunda her şeyden evvel mahallî âdata riayet ve mevcut münasip isimleri muhafaza etmek icap eder. Nadiren ismi bulunmayan veya yeniden inşa olunan sokaklar ya topoğrafi vaziyetine nazaran - aşağı sokak, yukarı sokak - veya sokağın hususiyetine göre çeşme, fırın, değirmen sokağı yahutla o mahallin tarihinden veya milli tarihinden istiane edilecek isimlerle tevsim olunurlar. Gülünç ve müstehcen isimler konulamaz.

Madde 13 — Sokaklara isim yerine numara da verilebilir. Ancak bu takdirde sokaklara numara verilmesinde bir sıra takip edilmesi lâzımdır. Mesela: kasabanın merkezinden başlayarak şimalden cenuba, şarkdan garba - bunun aksi de caizdir - giden sokaklar sıra ile numaralanır.

Madde 14 — Bir belediye hududu dahilinde ya sokak ismi esasî yahut sokak numarası esasî tatbik olunur. Her ikisi birden tatbik edilemez.

Madde 15 — Sokak numara veya isminin lâkal 20 santimetro tulünde ve 15 santimetro irtifanda saç veya demir lâvhalar üzerine büyük hurufat ile ve gayet okunaklı bir surette yazılması lâzımdır. Lâvhaların zemini kırmızı ve numaralar beyaz boyadan olacaktır. Rakam veya harfların lavhalar zemini üzerinde vazıhen farkedilecek surette yazılması ve boyaların bozulmayacak nevilerden intihap edilmesi lâzımdır. Bu lâvhalar her yerde sokağın mebdeindeki ilk hane ile nihayetindeki son hane üzerine asılacaktır. Sokak uzun olursa bundan başka münasip görülecek diğer mahallere de bu lâvhalar talik edilecektir. Lâvhaların duvarlara eyi tutdurulmasına ve yölcular tarafından yetişilemeyecek derecede binanın yüksek mahalline asdırılmasına dikkat olunacaktır.

Madde 16 — Sokaklara isim verilmesi yalnız belediye teşkilâtı olan mahallerde mecburidir. Ancak yukarıda üçüncü dördüncü maddelerde zikredildiği veçhile hanelere numara vaz'ı bilâ tefrik her mahalde kanunen mecburidir. Belediye

teşkilatı olmayan mahallerde binaların numaraları (1) den itibaren nihayete kadar bilâ fasıla yekdiğerini takip edecek yani her mahalde mebani adedi kadar numara verilecektir.

Umumiyetle numaralar bina kapısının üst pervazı ve geceleyin kapı önüne konulan tahtalar tarafından setredilmiyecek bir mahalline asılacak lavhalar üzerine yazılacaktır. Köylerde haneler üzerine asılacak lavhalar aynı eb'atta ve aynı yazı ile tahtadan olabilir.

Her tarafta numaralar okunaklı yazılacak, boyalarda koyu ve bozulmıyacak neviden olacaktır.

Madde 17 — Bundan evvelki talimatname mucibince yalnız bir mıntaka addeğilerek 75 haneye kadar olan köylerdeki binalar numaralanmış ise buraların tekrar numaralanması icap etmez. Yalnız 18 inci madde mucibince cetvelleri yapılır. Ancak iki veya daha ziyade mıntakaya -bloka- ayrılmış olarak numaralanmış köy evleri işbu talimat mucibince numaralanır.

3 : Binaler cetveli

Madde 18 — Hanelere numara vaz'ı ile muvazzaf bulunan makamat, bu ameliyeyi ikmal ettikten sonra bu baptaki kanunun üçüncü maddesi ahkâmına tevfiikan binaların birer cetvelini yapacaklardır.

Bu cetvel belediye teşkilatı olan mahallerde her sokak için ayrı ve sokakların isimlerine - sokakların isim yerine numara verilen yerlerde - sokakların sıra numarasına göre binaların sıra numaralarını kâmilen ve yegân yegân ihtiva edecektir. Belediye teşkilatı olmayan yerlerde bu cetveller yalnız, binaların sıra numarası itibarile yapılacaktır. Bu cetvelin nümunesi olan -A- cetveli, işbu talimatnameye leffedilmiştir.

Belediye teşkilatı olmayan yerler için yapılacak cetvelin birinci sütunu bittabi boş kalacaktır. Her cetvelin balâsına ait olduğu mahallin ismi behemehal yazılmalıdır. Cetvelin birinci sütununa sokağın ismi veyahut sıra numarası, ikinci sütununa binaya verilmiş olan numara, üçüncü sütununa her binanın numarası hızasına gelmek üzere o binanın ne cins bina olduğu yazılacaktır. Meselâ binanın hane yani bizatihi mesken yahut, hane olarak yapıldığı halde içinde insan yatan bir mektep, banka olduğu ve yahut hiç bir veçhile içinde insan yatmayan bir cami, fabrika veya değirmen . . . ilh olduğu kayıt ve işaret edilecektir. Bu cetvelin bütün mebaniyi ihtiva etmekle beraber mesken addeğilemeyecek bir mahiyette fakat her hangi bir suretle içinde insan yatan mağaza, kulübe, kovuk, baraka ve ev haline getirilmiş vagonları da ihtiva etmesine bilhassa dikkat olunacaktır. Bu cetvellere bütün sokakların ve bütün binaların dahil edilmiş olmasına azamî itina olunacaktır. Cetvelde sokakların kaydı sırası, şehrin taksimatı belediyesine ve eğer var ise pılanına uygun olacaktır.

Madde 19 -- Bu şerait dahilinde tanzim edilecek (A) cetveli beş nusha olarak tertip edilecek, bunlardan bir tanesi belediye dairesinde kalarak mütebakisi mahallin en büyük mülkiye memuruna tevdi edilecektir. Mumaileyh de bunları uüfus, tapu, maliye ve kadastro dairelerine tevdi eyleyecektir.

Madde 20 — Belediyeler veya numaralama ameliyesi ile muvazzaf heyetler bu cetvellerden maada her mevki için (A) cetveli esas ittihaz olunarak modeli melfuf bir (B) cetveli dolduracaklardır. Bu cetvel binaların üç sınıf üzerine yekûnlarını ihtiva edecektir.

Bu üç sınıf binalar şunlardır:

1 : Haneler, yani ikamete mahsus binalardır. Leyli mektepler, hastahaneler . . . ilh bu kısma dahildir.

2 : Mahiyetleri itibarile ikamete mahsus olmayan, fakat derununda bir veya bir kaç kişi ikamet eden binalardır. Misal : derununda mudürü ikamet eden bir mektep, odacısı bulunan bir dairei resniye, kapıcısı ikamet eden bir fabrika gibi.

3 : İkametten başka gayeye hadim binalardır. Misal: maden, fabrika, müze, cami . . . ilh gibi.

Birinci kısımda haneler adedinin bir rakamla gösterilmesi noktasına dikkat olunmalıdır.

İkinci ve üçüncü kısımlarda diğer binaların yekûnundan gayri ayrıca bu binalar için kısım itibarile tafsilât verilecek ve neye mahsus oldukları işaret olunacaktır. Mektep, cami, mezbaha, değirmen, ağıl, ekmek furunu, kireç furunu ve ma-

hiyetlerine göre maden, kömür, taş ocakları - istihsalâtın nev'i gösterilecektir - gibi merbut cetvellerdeki şekil ve eb'ada da riayet edilecektir.

Madde 21 — İşbu (B) cetvelleri ikişer nüsha olarak yapılacak, birisi mahallî Belediye veya ihtiyar meclisinde kalarak diğer nüshası nüfus idarelerine verilmek üzere kazalarda kaymakamlara, merkezi vilâyetlerde valilere gönderilecektir. Müteakıben nüfus idareleri (B) cetvellerinin sureti melfuf (C) modeline göre bir icmalini yapacaklardır. Bu icmal cetvelleri (B) cetvellerindeki malûmatı şehir ve bütün köyler için, iki yekûn halinde ihtiva edecektir.

İki nüsha olmak üzere tertip edilen bu cetveller vilâyetlere ve vilâyetlerden de Vekâlete gönderilecektir. Dahiliye Vekâleti bunlardan bir nüshasını İstatistik Müdüriyeti Umumiyesine gönderecektir.

Madde 22 — Hanelerin numaralanması ameliyesi her mahalde işbu talimatnamenin ahzından itibaren iki, İstanbulda ise üç ay sonra ikmal edilmiş olacaktır.

Madde 23 — Vilâyet ve kaza merkezlerinden gayri mahallerde hanelere numara vaz'ına memur edilen kimseler ya vali veya kaymakama bu ameliyenin hitam bulunduğunu ve yukarıda mevzubahs edilen bina cetvellerinin de hazırlandığını müş'ir bir rapor göndereceklerdir.

Madde 24 — Vali ve kaymakamlar hanelere ve binalara numara vaz'ı ameliyesinin muayyen müddet zarfında muntazaman ikmalinden mes'uldurlar. Bu ameliyeleri dikkat ve ehemmiyetle takip ederler. En geç olarak Eylülün birinci günü valiler Dahiliye Vekâletine gönderecekleri bir raporla işbu talimatname ile talep olunan hidematın, vilâyetlerinin bütün mevakiinde tamamen ifa ve ikmal edildiğini bildireceklerdir.

Sokak isimlerinin ve hane numaralarının istimali mecburiyeti

Madde 25 — Kanunun dördüncü maddesi sokak isimleriyle hane numaralarının bilûmum hükûmet ve belediye işlerinde istimalinin mecburî olduğunu göstermektedir.

Bu numaraların nüfus, tapu ve kadastro kayıtlarında sureti istimali alâkadar vekâletlerce bilâhère tayin ve tebliğ olunacaktır.

4: Masarif

Madde 26 — Bu talimatname ahkâmına göre evlerin numaralanması için muktezi masarif iki kısımdır: Birincisi lāvha bedeli, ikincisi de müstahdem ücreti.

Kanunun altıncı maddesi veçhile bu masraflar belediye teşkilâtı bulunan yerlerde bina sahiplerinden tahsil olunacaktır.

Madde 27 — Belediye teşkilâtı olmayan yerlerde kanun, 26 ncı maddede zikredilen masrafın ihtiyar meclisleri vasıtasile tahsilini emretmektedir. Binaenaleyh belediye teşkilâtı olmayan yerlerde bu husus için sarfı icap eden para, mezkûr kanunun 44 üncü maddesinin 5 numaralı fıkrası mucibince salma suretile temin ve ihtiyar meclisleri marifetile tahsil olunur.

Madde 28 — Bina sahiplerinden tahsil edilecek para bu işler için ihtiyar edilen masraf miktarını tecavüz edemez. Aksi surette muamele yapanlar, vazifelerini sui istimal etmiş addolunur.

5: Cezaya müteallik ahkâm

Madde 29 — Numarasız binalarda oturanlar her halde kaza veya vilâyete ve mevcut olan yerlerde belediyelere malûmat verirler.

Madde 30 — Numarası buzulmuş veya silinmiş binalarda bulunanlar bu numaraları tekrar yazdırırlar.

Madde 31 — Bu talimatname ahkâmına mugayir harekette bulunarak hane ve binalarını numaralandırmayanlar ve numaralarını okunamayacak halde silenler, bozanlar, numara veya isim levhalarını söküp kaldıranlar belediyelerce cezalandırılırlar.

6: Kanun ahkâmının infazı hakkındaki vade

Madde 32 — Sokaklara isim ve binalara numara verilmesi hakkındaki 1003 numaralı kanun, 8 inci maddesi veçhile, tarihi neşrinden itibaren mevkii mer'iyete girmiştir. Binaenaleyh sokaklara isim ve binalara numara vermekle mükellef olan makamat derhal işe başlamak mecburiyetindedirler. İşbu talimatname ile tayin edilen ameliyeler talimatnamenin vusulünden itibaren iki ay zarfında ikmal edilmiş bulunacaktır.

Madde 33 — Vali ve kaymakamlar ve belediye reisleri işbu müddet zarfında kanun ahkâmının tamamen ifasından mes'uldurlar. Evvelce tamim edilen -hane, ikametgâh ve sair binaların tahrir mıntakalarına ayrılması ve numaralanması hakkındaki talimatname ahkâmı mülğadır.

Madde muvakkate

Muayyen müddet zarfında numaralama ameliyesinin ikmalî saçı lâvhalar in alinden dolayı geç kalacak olursaa kapılara sabit boyalı fırçalarla numaralar yazılır ve badehu lavha taliki ameliyesine devam olunur.

Ankara ve İstanbul umumî nüfus tahriri için hususî birer komisyon teşkili hakkında kararname ve merbutu talimatname

T.C.

BAŞVEKÂLET

Kalemi Mahsus Müdüriyeti
Adet: 5497

Kararname

Umumî tahriri nüfus istihzaratı için Ankara ve İstanbulda teşkil edilecek hususî komisyonların sureti teşkil ve vazaifi hakkında Dahiliye Vekâleti Celilesince tanzim ve tevdi edilmiş olan merbut talimatnamenin meriyete vaz'ı, Vekâlet müşarünileyhanın 18/19 temmuz 1927 tarih ve 5514/578 numaralı tezkeresile vukubulan teklifi üzerine, İcra Vekilleri Heyetince 11 ağustos 1927 tarihinde tasvip ve kabul olunmuştur.

11 ağustos 1927

talimatname

Madde 1 — Ankara Şehremaneti hududu ile İstanbul Şehremaneti hududu ve civarındaki nüfusun kesafetine ve tahrir esnasında tesadüf olunması muhtemel bazı hususî müşkülâta binaen Ankara ve İstanbulda mevcut bilûmum teşkilâtı devletin tahriri umumîde müzaheretini ve nüfusun sıhhatle tadat ve tesbitini müemmin tedabir hakkında işbu teşkilâtın reylerinden istifade etmek üzere Ankara ve İstanbulda birer (tahriri nüfus komisyonu) teşkil edilmiştir.

Komisyonlar içtimalarını vilâyet hükûmet konaklarında yapacaklardır. Komisyonların sureti teşkili ile salâhiyet ve vazaifi berveçhi zirdir:

1: Komisyonların salâhiyet ve vezaifi

Madde 2 — Ankarada şehremaneti hududu dahilinde ve İstanbulda Çatalca ve Şile kazaları hariç olmak üzere İstanbul Vilâyetinin hudutları dahilinde umumî tahriri nüfus için hükûmet tarafından verilecek talimatnamelerin tamamii ifasını müemmin tedabiri müzakere ve ittihaz etmek.

Madde 3 — Bu gayeyi teminen komisyonlar bilhassa zirdeki hususatı tetkik edeceklerdir:

A. — Halkımızın, vatani bir ehemmiyeti mahsusayı haiz olan tahriri nüfus işlerini tam bir inzibat ve mutavaatla karşılamasını tahminen her yerde ve her muhitte propaganda teşkilâtı yapmak.

B. — Taksimatı idariye esaslarına tevfikân tahrir memurları mıntakalarını teşkil etmek.

Komisyonlar hane ve binalarını numaralanması ile iştilgal etmeyeceklerdir. Bu vazife münhasiren şehremanetlerine aittir.

C. — Tahrir ve kontrol memurları tedariki.

Tahrir ve kontrol memurlarını komisyonun tertip edeceği listeye nazaran valiler tayin edecektir.

D. — Tahrir ve kontrol memurları için konferanslar tertip etmek.

H. — Tahrire ait cetvel ve talimatnameleri tahrir ve kontrol memurlarına tevzi etmek.

V. — Hiç bir ferdin tahrirden hariç kalmaması ve tahririn mümkün olduğu derecede doğru olarak sükûnet ve irtizamla yapılabilmesi için salâhiyettar makamlar tarafından ittihaz ve icrası icap eden zabite tedbirlerini tetkik ve teemmül eylemek.

Z. — Komisyonların karar verecekleri ve icrasına âzalarından birini sureti mahsusada memur etmedikleri tedbirleri tatbika memur olmak üzere birer (icra dairesi) teşkili.

2 — Komisyonların sureti teşekkülü

Madd 4 — Komisyon Ankarada berveçhi zir zevattan teşekkül eder:

- 1 — Vali
- 2 — Şehremini
- 3 — Maarif Emini
- 4 — Merkez Kumandanı
- 5 — Vilâyet Polis Müdürü
- 6 — Vilâyet Nüfus Müdürü

Komisyon İstanbulda berveçhi zir zevattan teşekkül eder:

- 1 — İstanbul valisi
- 2 — İstanbul şehremini
- 3 — Kolordu Kumandanı
- 4 — Darülfünun Emini
- 5 — İstanbul Maarif Emini
- 6 — Bakırköy kaymakamı
- 7 — Üsküdar kaymakamı
- 8 — Beyoğlu kaymakamı
- 9 — İstanbul Polis Müdürü
- 10 — İstanbul vilâyeti Nüfus Müdürü
- 11 — İstanbul Ticareti Bahriye Müdürü
- 12 — İstanbul Şehremaneti nümerotaj heyeti reisi

Nüfus Müdürü Umumisi ile Merkezî İstatistik Müdürü Umumisi komisyonların mesai ve müazkeratına iştirak

Madde 5 — Komisyonlar hususi mesaili tetkik ve netayicini bir raporla kendisine bildirmek üzere kendi azaları arasında tali komisyonlar teşkil edebilirler.

Komisyonların Ankarada dört ve İstanbulda yedi azasının iştirakile ittihaz edecekleri mukarrerat muteberdir.

Madde 6 — Komisyonlar muayyen bir mes'ele hakkında tahriren reyini bildirmek üzere veya rey-i istişari ile müzakeratına teşrik suretile her hangi bir memuru ve yahut her hangi bir şahsı davet edebilirler. Bu suretle davet olunan kimseler komisyanla teşriki mesaiye mecburdurlar.

Madde 7 — Komisyon azalarına, celselere iştirak şartile her celse için tahriri nüfus tahsisatından onar lira hakkı huzur verilir. Manii olan aza, komisyona yerlerine muavinlerini gönderebilirler.

Madde 8 — Komisyonun Reisi vali ve reis vekili şehreminidir. Komisyonun kâtibini vali tayin eder.

3 — İcra dairesi

Madde 9 — Komisyonun mukarreratı, bütün tahrir işleri ile muvazzaf bir icra dairesi tarafından tatbik olunacaktır.

Madde 10 — Dairenin müdür ve müstahdemini bilâhare tayin edilecektir. Dairenin masarifi ve müstahdemine verilecek ücurat, Dahiliye Vekâleti bütçesine mevzu tahriri nüfus tahsisatından Dahiliye Vekâletinin tasvibi şartile tediye olunur.

4 — Komisyonların müddeti

Madde 11 — Komisyonların ve icra dairelerinin vazifesi tahriri nüfus ile hitama irer. Mahaza komisyon ve icra dairesinin kat'i surette ne zaman tatili faaliyet etmesi lâzım geleceğini Nüfus ve İstatistik Müdüriyeti Umumiyeleleri tesbit edeceklerdir.

Valilere mahsus umumî 1 numaralı talimatname

2 haziran 1926 tarih ve 893 numaralı kanuna tevfikân 1927 senesinde Türkiye Cumhuriyetinde umumî bir tahriri nüfus icra edilecektir. Bu ameliyenin tarihi icrası bilâhare bildirilecek ve lâzım gelen mufassal talimatnameler ile tahrir cetvelleri ve modelleri zamanında tarafınıza irsal kılınacaktır.

Umumî tahriri nüfus ameliyesi vakti icrasından çok evvel ihzar ve tetkik edilmek icabeden bir iştir. Tahririn tamamen sahih neticeler verebilmesi için tahririn saha ve şumulü ile bu hususta istimal olunacak vesait ittihaz edilecek tedabir hakkında şimdiden bir izahat vermek icap ediyor.

İşbu talimat bu husustaki izahatı ihtiva etmektedir. Her şeyden evvel, memleketimizde, ilmî usullerle ilk defa yapılacak olan bu ameliyenin ehemmiyeti nazarı dikkate alınmalıdır. Hükümet bu ameliyeyi hüsnü neticeye isal için valilerin ve kaymakamların gayret ve faaliyetlerine istinat etmektedir. Faaliyetinizin hakkile müssir olabilmesi, ve memleketin her tarafında aynı usul ile sarfı mesai edilebilmesi için tahririn gayesi ve usulü icrası hakkında şimdiden vazih bir fikir, edinmek lazımdır. Bu itibarla berveçhi zir izahatın itinayi mahsus ile tetkik ve mütalaasını rica eylerim.

Birinci fasıl

Umumî tahriri nüfusun gayesi ve faidesi

Umumî tahriri nüfusun gayesi, muayyen bir günde Türkiye Cumhuriyeti dahilinde bulunan nüfusun miktarını tayin etmektir.

Nüfusun bu surette tadadı esnasında hükümet, sekenerinin cinsiyet, yaş, hali şahsî, tâbiyet, meslek ve sanat itibarile sureti terekübü ve memleketin iktisadî ve içtimai vaziyeti hakkında da malûmat istihsal edecektir.

İşbu malûmatı istihsal ve içtimai evsaf itibariyle nüfus mikdarını bilmekteki büyük faide ve ehemmiyet aşikârdır. İdarei hükümetle alâkadar olan her fert nüfus hakkında sahih malûmatı ihsaiyeye malik olmak ihtiyacını her gün şiddetle hissetmektedir. Zaten menabii kuvveti ve ihtiyacı tanımadan bir memleketi tam bir muvaffakiyetle idare etmek müşküldür. Halbuki nüfus bir memleketin başlıca unsuru, bütün kuvvetlerinin başlıca kaynağıdır. Esasen hükümet makinasının çarkları da nüfusun sıhhat, marif, asayiş, münakale ve müvasale gibi ihtiyacatını temin için işler. Şu halde devlet teşkilât ve kuvvetleri vazifesini hakkile yapabilmek için nüfus hakkında sahih ve tam malûmata sahip bulunmak zarurettedir. Halbuki mütekâmil bir idare mekanizmasının bu pek zarurî olan anasına halâ malik değiliz. Bu hususlarda elde mevcüt olan malûmat bir çok seneler evvel, gayri müntazam usullerle elde edilmiş tahminattan başka bir şey değildirler. Son harpler ve muahedeler neticesinde memleketin hudutları değişmiş, mübadelei ahali yapılmıştır.

Hülâsa hâlâ nüfusun sadece yekûnu hakkında bile elimizde kat'î malûmat kalmamıştır.

Tahririn gayesi işte bizi, nüfus hakkındaki bu bilgisizliğimizden kurtarmak, ve yekdiğarinden pek farklı ve gayri kat'î tahminler yerine vazih ve müspet malûmat ikame etmektir.

Bunun için neticeleri daîma şüpheli olan tahmin usulleri yerine bu defa bütün memleket dahilindeki nüfusun birer birer ve bir günde kâmilen kayıt ve tadadını temin edecek bir takım tedabirin ittihazı icap etmektedir.

Bu tedabirin ana hattı, bütün nüfusun birer birer isim ve mahlasları, cinsiyetleri, yaşları ve hüviyetlerini tayin eden sair bir takım evsaf ile - tahrir cetveli- denilen cetvellere kaydedilmesidir. bir şahsın iki defa kaydedilmemesi ve her tarafta toplanılan nüfus yekûnlarını bir araya getirerek muayyen bir günde Türkiyedeki nüfusun yekûnu umumîsini bulabilmek için bu kayıt ve tahrir ameliyesinin, memleketin her tarafında aynı günde icra ve itmamı lâzımdır.

Nüfus, tahrir cetvellerine bu suretle birer birer ve bir günde kaydedilince, bunların cetveller üzerinde miktarını saymak şüphesiz kolaydır. Binaenaleyh her vilâyetin kazalarındaki nüfusu toplayarak vilâyetlerin, ve vilâyetlerin de yekûnunu bir araya getirerek bütün memleketin nüfus miktarını bir günde tespit etmek mümkün olur.

Şüphesiz böyle bir ameliyeyi her tarafta aynı zamanda ve muvaffakiyetle yapabilmek için bir usul tahtında ve çok evvelden hâzırlanmak icabeder. Bu ameliyenin başarılı olabilmesi için, bütün teşkilâtı hükûmetin ve vatandaşların büyük bir kısmının teşriki mesai ve müzaheretini pek zaruridir. Ve bu teşriki mesai de bazı teşkilâta tabi tutulmak icap eder, Şimdi umumî tahriri nüfus ameliyesinin üç safhasını tarif ve izah edelim:

A — İhzarî safha

B — Tahrir ve tadat ameliyesi

C — Netayicin merkezde cem'i ve tahrir cetvelleri muhteviyatının tasnifi.

A: - İhzarî safha

Tahriri nüfusun alet ve vasıtası - tahrir cetvelleri - dir.

Bu cetvellere her tahrir memuru kendisine gösterilen mıntaka dahilindeki nüfusu birer birer kayıt eder.

Her tahrir memurunun mıntakasını tayin edebilmek için evveleminde yapılacak bir iş vardırki buna da - hane ve bilûmum binaların numaralanması - denir.

Binaların numaralanması ameliyesi yapıldıktan sonra tahrir memurları tayin edilerek bunlara, vazifelerini ne suretle ifa edecekleri öğretilir.

Şimdi, ihzarî safhaya ait olan bu üç şeyi, yani tahrir cetveli ile, numaralama ameliyesini ve tahrir memurlarının tayin ve vazifeye hazırlanmalarını izah edelim:

1 - Tahrir cetveli

Nüfusun yegân yegân esamisini ihtiva ettiği için, buna - esami listesi - dahi denir. Cetvel memleketin her tarafı için aynı şekildedir. Cetvelin münderecatı vekâlet ile İstatistik Müdüriyeti Umumiyesi arasında müştereken tespit edilmiştir.

Nüfus işbu cedvellere hane numaraları ve hane halkı sırasile yazılacaktır. Beher cetvele takriben 250 - 300 nüfus kayıt olunur.

Vekâlet umumî tahriri nüfus tarihinden takriben iki ay evvel miktarı kâfi tahrir cedvellerini vilâyetlere gönderecek ve valiler bunları kazalara, her kazanın tahmini nüfus nisbetinde tevzi ve isal eyleyecektir.

Bu suretle tevzi edilecek tahrir cetvelleri miktarı, her mahallin tahmini nüfus miktarından bir az fazla olacak, ve cetveli noksan gelen yerlere gönderilmek üzere her mahalde bir miktar ihtiyat cetvel bulundurulacaktır.

2 - Hane ve sair bilûmum binaların numaralanması

Umumî tahriri nüfus için ittihaz edilecek tedbirlerden en mühimmi, hanelerin ve sair bilumum binaların tahrirden evvel numaralanmasıdır.

Bilûmum binaların numaralanmasındaki gaye, tahrir memurlarının mıntakalarını tayin ve tahdit edebilmek ve her binayı behemehal bir tahrir mıntakasına raptyelemektir.

1003 numaralı kanunu ahir, her yerde hane ve sair binalara numara vaz'ını mecburî kılmış, ve bu ameliyenin istilzam edeceği masarifin sureti teminini de tayin etmiştir.

İşbu kanunun sureti tatbikını müş'ir talimatname tarih ve numara ile tamim edilmiştir. İşte bütün mebani bu kanun ve talimatnameye tevfikân numaralandıktan sonra, bunların her mahalde müteaddit tahrir memuru mıntakalarına tefriki kolaylaşmış olur.

Tahrir mıntakaları, sokak isimleri mevcut olan yerlerde, sokaklar dahilinde sıra numarası takip edilmek şartile, sokak isimleri olmayan yerlerde de bu husustaki hususî talimatnameye tevfikân, muttasıl veya münferit binalar mecmuasından mürekkep mıntakalar teşkili suretile yapılır. Bu mıntakaya dahil binaların adedi bir tahrir memurunun tahrir günü 4-5

saat zarfında ziyaret edebileceği miktardan fazla olmamalıdır ki bu da takriben 250 - 300 nüfusu sakin bulunan 50 - 75 binadan ibaret olabilir. Mahaza bu miktarlar mecburi değildir. Her mıntakadaki bina adedi oradaki nüfusun kesafetile mütenasip olmalıdır.

Numaralama talimatnamesine tevfikân tanzimi lâzım gelen ve binaların yegân yegân numaralarını müş'ir - A - cetveli, tahrir mıntakalarının tayin ve tahdidi için mükemmel bir esas teşkil eder.

3 — Tahrir memurları

Tahrir günü her tahrir mıntakasında 250 - 300 nüfusu tahrir cetvellerine kayıt etmeğe memur edilecek kimselere (Tahrir memuru) denir.

Vali ve kaymakamlar bu tahrir memurlarını bizzat doğrudan doğruya tayin ederler. Tahrir memurlarının gayet dikkat ve itina ile intihap edilmeleri son derece haizi ehemmiyettir.

75 haneyi tecavüz etmeyen köyler için bir tahrir memuru kâfi gelebilir. Nüfusları çok olmayan ve yekdigerin-den uzak bulunmayan iki köyün tahririni bir tek memur yapabilir.

Tahrir memurlarının okur yâzar ve halkı isticvap ederek cetvellerde muharrer suallerin cevaplarını istihsal ve kayıt edebilecek bir kabiliyette olmaları şarttır. Bir mahalde, orada mukim olanlardan kâfi miktar tahrir memuru bulunmadığı takdirde vali ve kaymakamlar bu gibi yerler için başka taraflardan memur tayin ve intihap edecekler ve bu memurlar, tahrir günü vazife başında bulunmak üzere daha evel, tayin edildikleri mahalle gideceklerdir. Bu suretle mahalli ahara gönderilen memurlara tahriri nüfus tahsisatından harcırah verilecektir.

Mahallinde icrayı vazife eden tahrir memurları bir gûna ücret ve saire almayacaklardır.

Tahriri nüfus kanununun zirde münderiç dördüncü maddesi, tahrir memurluğu mükellefiyetinin tahmil olunabileceği kimseleri tadat etmiştir:

Hakimlerden maada bilûmum memurini devlet, ordu mensubini, vilâyet encümeni daimileri azası, vilâyetler ve belediye'lerden maaş ve tahsisat alan memurin, muallimler, mekâtip talebesi, bilcümle okur yazarlar, rüesayı memurini mülkiye tarafından tevdi olunan tahrir memurluğunu kabul ve ifaya mecburdurlar. İcap ederse bir hafta müddetle mektep'ler de tatil olunabilir. Ancak hidematı umumiye ve mahaliyenin ve hayatı iktisadiyei memleketin haleldar olmamasını teminen tahrir memurluğundan istisnası icap edenler, İcra Vekilleri Heyetince tayin olunur.

Başvekâlet İstatistik Müdüriyeti Umumiyesince tanzim ve Dahiliye Vekâletince kabul edilen talimatnameler, tahrir memurlarının ne suretle ifayı vazife edeceklerine dair mufassal izahatı havi olacaktır. Bu talimatnameler ahkâmına nazaran tayini lâzım gelen kontrol memurları tahrir günü, tahrir memurlarının mesaisine nezaret ve mürakabe, ve icabında onlara muavenetle mükellef olacaklardır.

Bundan maada vilâyet ve kaza merkezlerinde, tahrir ve kontrol memurlarına, vazifelerinin sureti icrası hakkında konferanslar ve irat eyleyecekleri sual ve istizahata cevap verilecektir.

B — tahrir ve Tadat ameliyesi

Umumî tahriri nüfus günü her tahrir memuru kendi mıntakasındaki binaları birer birer ziyaret ederek derunundaki nüfusu, talimatnamelere muvafık bir şekilde tahrir cetvellerine kayıt edecektir.

Tahrir ameliyesini bitirdikten sonra her tahrir memuru aynı gün zarfında cetveline kayıt ettiği nüfusun cinsiyet itibarile (kadın-erkek) yekûnunu yaparak tahrir cetveli zirindeki mahalle yazacak ve badehu imzasını atarak kaymakam veya valiye teslim edecektir.

Tahrir cetvellerini tehir eden köylerden kaymakam ve valiler bunları jandarma vasıtasile derhal celp ettireceklerdir. Müteakıben valiler merkez vilâyetin ve kaymakamlar kazalarının bütün cetvellerindeki yekûnları toplayarak kadın, erkek miktarını en geç tahrir gününden beş gün sonra Ankarada Başvekâlet İstatistik Müdüriyeti umumiyesine telgrafla bildireceklerdir.

C — Netayicin merkezde cemi ve tahrir cetvellerinin tasnifi

Müteakiben İstatistik Müdüriyeti umumiyesi evvelâ vilâyet itibarile yekûnları ve badehu bütün memleketin nüfusu umumiyesi miktarını cem ev tevhit eyleyecektir.

§

Umumî tahrir; nüfus zürra ve erbabı sanayi hakkında hususî malûmat ve cetveli de ihtiva edecektir. Umumî tahriri nüfusun işbu kısımlarının sureti icrasına ait hususî cetveller ile usuller hakkında bilâhare hususî talimatnameler irsal kılınacaktır.

§

İşte umumî tahriri nüfus amelîyesinin mekanızması bundan ibarettir. Sureti icra hakkında daha fazla tafsilât bilâhara verilecek talimatnamelerde izah edilecektir. Bu mufassal talimatnamelerde varidi hatır olacak biûmum mesailin tarzı halli, meselâ: tahrir mıntakalarının teşkili, tahrir cetvellerinin sureti imlâsı, göçebelerin ve aşairin sureti kayıt ve tahrirleri hakkında kâfi tafsilât mevcut bulunacaktır. Bu talimatnamelerin irsaline intizaren şimdilik berveçhi zir husûsatın icrası lâzımdır:

Madde 1 — İşbu talimatın vusulü bildirilecektir.

Madde 2 — İşbu talimatın birer sureti vilâyete merbut bilûmum kaymakamlara tamim ile beraber onların da işbu tamimi aldıklarına dair vilâyetçe malûmat istihsal edilecektir.

Madde 3 — Fırsat düştükçe kaymakamlarla tahriri nüfus meselesi müzakere edilerek bilhassa her kazada tahrir memurluğu vazifesini ifa edecek eşhasın bulunup bulunamayacağı hususu tezekkür edilecektir.

Madde 4 — Merkezi vilâyet ve ona merbut köylerle, kâfi tahrir memuru tedarik edemeyecek kazalar için şimdiden tahrir memuru tedariki vesaili istikmal olunacaktır.

Madde 5 — Halkı tahriri nüfus amelîyesine hazırlamak ve tahririn gayesini izah etmek için gazetlerle veya sair vesait ile vakit vakit neşriyat ve tenviratta bulunulacaktır. Umumî tahriri nüfus işinin bütün vatandaşların kemali merbutiyetle a'âka ve yardım göstermeleri lâzımgelen milli bir vazife olduğu fikri herkese ehemmiyetle telkin edilmelidir. Hükûmetin tahriri nüfustaki gayesini halkımıza anlatmak için mümkün olan propagandaya tevessül edilmek lâzımdır. Bu propagaodanın şekil ve tarzı icrası iutihabınıza bırakılmıştır. Bu husustaki kıymettar mesainizin ziri idarenizdeki memurun ve müstahdemin ile beraber vatandaşlarımız üzerinde feyizli ve seri netayicé hasıl edeceğine eminim efendim.

Valilere mahsus 2 numaralı talimatname

VESİKA
6

Mukaddeme

Bundan evvel irsal kılınan bir numaralı talimatnamede umumî tahriri nüfusun ehemmiyeti hakkında nazarı dikkatiniz celp edilerek bu ameliyenin ana hatları itibarile mekanizması ve bu işte muvaffakiyet husulü için uhtenize terettüp eden vazife izah olunmuştu. Bu vazifenin eyice anlaşılması ve muvaffakiyetle başarılabilmesi için tahririn esas ve usullerile beraber tahrir esnasında müsadif olunacak mesailin tarzı halline dair berveçhi zir izahat ita olunur:

Her şeyden evvel tahririn memleketin her tarafında, her mevkiinde aynı usullerle icrası ve bu usullerin her tarafta aynı suretle anlaşılması sureti kat'iyede lâzımdır.

Bu hususun temini için de işbu talimat ile verilen izahat, ve direktiflerin itinayı mahsus ile mütalâa ve tetkiki icabeder.

Aynı zamanda tahrire ait bilcümle emir, karar ve talimatnamelere tamamen ve harfiyyen riayet olunmasının temini ve hiç bir nokta hakkında hiç bir bahane ile talimatnamelerdeki usullerden inhiraf ile bunların yerlerine başkalarının ikame edilmemesi hassaten lâzımdır. Talimat, ve emirnamelerle tamim edilen usuller, medit tetkikat neticesinde mütehassıslar tarafından tespit edilmiş bulunduğu için şimdiye kadar bu tarzda bir tahrir ameliyesi ile meşgul olmamış olan rüesayı mülkiyenin tecrübe ve tetkik mahsulü olan işbu usullerin yerine kendiliklerinden şekiller ve usuller ikame ve ilâve etmeleri kat'iyen caiz görülemez. Binaenaleyh vali ve kaymakamların talimatnameler ahkâmını tam bir surette tatbik etmeleri ehemmiyetle mültezemdir.

Birinci fasıl

Hane ve sair bilûmum binaların numaralanması ve tahrir memurları mıntakalarının teşkili

Madde 1 — Hane ve bilumum binaların numaralanması ve sokaklara isim verilmesi hakkındaki kanun hidematı umumiyenin icrasını ve umumî tahriri nüfus ameliyesini kolaylaştırmak için vaz olunmuştur. Tahriri nüfusun muvaffakiyetle icrası için her mevkiin vüs'atine göre tahrir mıntakalarının ayrılması ve her mıntakanın da tahrir memurlarının bir günde ve birkaç saat zarfında dolaşabileceği vüs'atte olması lâzımdır. Her mevkiin bu suretle mıntakalara taksirini numara vazedilmiş müteaddit hane ve binalardan mürekkep gruplar teşkili suretile olur.

Bu hane guruplarının her birine (tahrir mıntakası) denir. Bir tahrir mıntakası yekdiğerine muttasıl binalardan mürekkep olabileceği gibi dağınık hanelerden de mürekkep olabilir.

A — Tahrir mıntakası teşkilinde umumî faide

Madde 2 — Her tahrir mıntakası 25-60 binadan ibaret olabilir. Fakat bu miktarlar bu hanelerde sakin aile ve nüfus kesafetine merbuttur. Yani her mıntakayı teşkil ederken derununda sakin nüfus adedinin tahminen üç yüzden fazla olmasına dikkat etmek lâzımdır. Bina adedi 75 şî mütecaviz olmayan köyleri bir tek tahrir mıntakası addedrek bu kabil köylerde yalnız birer mıntaka teşkili temini maksada kâfi gelebilir.

Madde 3 — Dağlık arazi sahalarındaki dağınık binalarla şehirlerin hariç ve etrafındaki münferit bina'ardan da bir mıntaka teşkili kabildir. Bu kabil vaziyetlerde dikkat edilecek nokta bu gibi yerlerdeki binaların tahrir memurlarının bir günde dolaşabileceği derecede yekdiğerine yakın olmalarıdır.

Madde 4 — Bazanda yekdiğerine muttasıl ve bir sokak üzerindeki müteaddit binalar bir ada teşkil ederler. Bu gibi yerlerde de yukarıda izah edildiği veçhile tahrir memurlarının bir günde dolaşabilmesini teminen müteaddit mıntakalar teşkil edilmek lâzımgelir.

Madde 5 -- Her tahrir mntakası tahriri nüfus noktai nazarından bir cüzütam teşkil eder. Binaenaleyh tahrir mntakası adedi kadar tahrir memuru istihdam edileceği nazarı itibara alınmalıdır.

Madde 6 -- Nazarı dikkate alınacak bir nokta dahi her binanın mutlaka bir mntakaya dahil olması ve bir binanın yalnız bir mntakaya dahil olarak diğer bir mntakaya mükerreren dahil edilmemesidir. Bunun için de her mntaka hududunun tamamen vazih bir şekilde tesbiti ve tahrir memuruna verilecek cetvel üzerinde vazihan gösterilmesi icabeder.

Madde 7 -- Tahrir mntakaları teşkilâtı, sokak isimleri veya sokak numaraları mevcut olan ve nümerotajı sokak esası üzerine yapılan belediye merkezleri ile nümerotajı sokak esası üzerine yapılmamış olan yerlerde bir birinden farklıdır.

B — Sokak ismi mevcut olan ve nümerotajı sokak esası üzerine yapılan mevakide mntaka teşkili

Madde 8 -- Kanunen sokak isimleri vaz'ı mecburî olan ve nümerotajı sokak esası üzerine yapılan yerlerde mntaka teşkili için esas sokaklardır. Böyle yerlerde mntakaları teşkil ederken ikinci madde ahkâmına riayet etmek şartile her mntakaya bir sokaktan veya müteaddit sokaklardan teşkil edilebileceği gibi eğer sokak dahilindeki haneler adedi pek fazla ise bir sokak üzerinde müteaddit mntakalar da teşkil edilmek lâzım gelir. Meselâ: altmıştan fazla bina bulunan sokaklar binaların numarasına göre müteaddit mntakaya ayrılır. Şöyleki: sokağın tek numaralarile bir mntaka, çift numaralarile de diğer bir mntaka teşkil edilir. Ve yahut bir numaradan elli numaraya kadar bir mntaka, elli birden yüze kadar diğer bir mntaka, yüz birden yüz elliye kadar da üçüncü bir mntaka teşkil edilir.

Madde 9 -- Büyük şehirlerde mntaka taksimatı yaparken her şeyden evvel şehri büyük semtlere ve badehu bu semtleri de küçük mahallelere ayırmak ve bunlara birer sıra numarası ve yahut harf vererek -a, b, c gibi- badehu bu semtler ve mahalleler dahilinde mntaka teşkilâtı yapmak lâzımdır. Bu suretle hareket edilirse tahriri umumiye müteallık her semtin veya mahallenin nüfusunu tespit etmek mümkün olur.

Bununla beraber mahalle hudutlarının sokak taksimatı ile tetabuk etmediği yerlerde mahalle taksimatını mntaka teşkiline esas ittihaz etmek doğru olamaz.

Madde 10 -- Mntaka teşkilâtı yaptıktan sonra her mntakaya bir sıra numarası vermek lâzım gelir. Aynı zamanda mntakalar için de me'fuf nümune veçhile bir cetvel yapılacaktır. Bu cetvelin birinci sütununa mntakaların sıra numarası ikinci sütununa o mntakaya dahil sokaların isimleri ile bu sokaklardaki binaların birinci ve sonuncu numaraları yazılacak -1-32, 1-50 gibi - ve üçüncü sütuna bilâhare her mntakanın tahrir memurunun ismi kaydolunacaktır.

Madde 11 -- Her sokağın ismi veya sıra numarası mevcut olur ve bütün binalar, sokak esası üzerine numaralanmış bulunursa izah edilen şekilde mntaka taksimatının icrası kolaylıkla mümkündür. Yalnız bilhassa dikkat edilecek bir nokta her binanın bir sokağa merbut olması ve bir numarası bulunması meselesidir. bir sokağa merbut olmıyan veyahut numarası bulunmıyan binaların tahrir günü tahrir memurunun ziyaretinden hariç kalarak nüfusunun tespit edilmemesi ihtimali vardır. Bilhassa şehrin toplu bulunduğu merkez kısmında sokak taksimatı yapılırken şehrin muhitinde ve etrafında arsalar bahçeler, bağlar arasındaki münferit binaların nazarı itibara alınmamış bulunması ve bu kabil binalarla bir sokak teşkil edilmemesi ve hatta bu binaların numaralanmamış olması ihtimali varittir. Bu ihtimal şehirleri hariçle birleştiren yollar üzerindeki binalar için de varittir. Bu kabil yolların da bir ismi olması icap ettiğine nazaran bunların mevkiin hududuna nazaran bir tahrir mntakasına raptı ve bu suretle tahririnin temini lâzımgelir.

Mntaka teşkilâtı yaparken numaralı veya numarasız bir binanın her hangi bir sokakla irtibatı olmadığı görülürse, numarası yoksa mükerrer bir numara verilerek bir sokağa raptolunması ve en yakın mntakanın binaları meyanında gösterilmesi icabeder.

C — Belediye teşkilâtı olmayan mahallerde tahrir mntakaları teşkili

Madde 12 — Belediye teşkilâtı olmayan yani sokak ismi bulunmayan yerlerde, tahrir mntakaları teşkilâtı berveçhizir yapılır.

Madde 13 — Hane ve bina adedi 75 i mütecaviz bulunmazsa taksimat icrasına lüzüm yoktur. Bütün binalar bir tahrir mntakası addolunur.

Madde 14 — Bu miktardan fazla bina bulunan yerlerde iki veya müteaddit mntaka teşkil edilir. Meselâ: birinci mntaka bir ilâ elli numaraya kadar olan binaları, ikinci mntaka 51 ilâ 100, üçüncü mntaka 101 ilâ 150 numaraya kadar olan mebaniyi ihtiva eder. Ve her mntakaya bir numara verilir.

Madde 15 — Bu gibi mevaki numaralayanlar berveçhibalâ şekilde mntakalara ayırırken aynı zamanda onuncu maddede muharrer şekilde bir cetvel tanzim ederek onun birinci sütununa mntakaların sıra numarasını, ikinci sütuna o mntakaya dahil binaların ilk ve son numaralarını 1 ilâ 50, 51 ilâ 100 gibi - üçüncü sütuna da bilâhara o mntakanın tahrir memurunun ismini yazacaklar ve bu cetveli vali veya kaymakama tevdi edeceklerdir.

Madde 16 — Vali veya kaymakamlar bu cetveller vasıtasile ne kadar tahrir memuru tayini lâzımgeleceğini tayin ederler. Birkaç mntakadan mürekkep uzak köylerin tahririne yalnız bir tahrir memuru tayin edilebilir: Hatta bu mntakalar muhtelif mevakide bulunsu bile yine bunların tahririnin bir tek memur ile temini kabildir. bu hususta ileride izahat verilecektir.

Madde 17 — Belediye teşkilâtı olmayan ve mebani adedi fazla olan yerlerde tahrir mntakası teşkilinde mevaki birkaç kısma ayrılarak badehu her kısım dahilindeki numara sırasına göre ve 12 inci maddede izah edildiği şekilde mntaka teşkilâtı yapılır. Yani mevkiin ayrıldığı kısımlara birer sıra numarası verilerek her biri dahilinde mevcut bina adedine göre 1, 2, 3, ilâh mntakalar teşkil olunur.

İkinci fasıl

Tahrir ve kontrol memurlarının tayini

Madde 18 — Bir memleketin muayyen bir gündeki nüfusunu tadat edebilmek için bunların isimleri ve evsafı mümeyyizelerile tahrir cetvellerine yazılmaları icap eder. Nüfusu bu suretle cetvellere kaydedecek olanlara - tahrir memuru - denir. Tahrir memurlarının vazifesi tahrir günü cetvellerile beraber nüfusun ikametgâhlarına giderek onlardan matlup cevapları istihsal ve cetvele kaydetmek, bunları saydıktan sonra cetvelleri kontrol memurlarına veya tayin edilecek makamata tevdi etmekten ibarettir.

Madde 19 — Tahrir memurları evvelcede söylendiği veçhile vali veya kaymakamlar tarafından, o mahaldeki tahrir mntakaları adedi nisbetinde tayin edilir. Ayrıca tahrir günü herhangi bir sebeple vazife başına gelebilecek olan memurların mntaka'arı tahrirden hariç kalmaması için bir miktar da ihtiyat tahrir memuru tefrik ve el altında bulundurulur.

Madde 20 — Tahrir memurları okuyup yazma bilen kimseler meyanından intihap olunacaktır. Her mntaka Tahrir memurunun mümkün mertebe o mntakalardan intihap veya o mntakanın taksimat ve vaziyetini tanıyan kimselerden olmasına itina edilmesi lâzımdır. Tahrir memuru, memur olduğu mntakayı ve bilhassa seknesini tanıyacak olursa vazifesini daha ziyade muvaffakiyetle ifa eder.

Tahriri nüfus kanununda tasrih edildiği veçhile okuyup yazma bilen her şahıs tahrir memurluğu vazifesini kabul ve ifaya mecburdur.

Tahrir memurluğu mükellefiyeti, bilumum memurini devlete, ordu mensubinine vilâyet encümeni daimileri azasile vilâyet ve belediyelerden maaş ve tahsisat alan memur ve muallimlere ve mekâtip talebesine tahmil olunabilir. Fakat icabında tahrir memurluğuna tayin edilecek mektep talebesinin memur oldukları vazifenin ehemmiyetini halka ihsas ve telkin edecek kadar yaşlı olanlardan intihap edilmesi icabeder.

Madde 21 — Tahrir memurluğu mükellefiyetinden, tahrir kanununa nazaran hakimler hariçtirler. Aynı zamanda hidematı umumiye ve mahalliye ve hayati iktisadiye memleketin haleldar olmamasını teminen tahrir memurluğundan bervechi zir kimseler dahi istisna edilmişlerdir:

- 1 — Heyeti Vekile âzası
- 2 — Vekâletlerin müsteşar, müdürü umumî ve müstakil müdürleri ve maarif eminleri.
- 3 — Vekâletlerin şifre memurları ve müfettişleri.
- 4 — Kolordu, fırka, alay kumandanları ve şube reisleri.
- 5 — Doktor ve eczacılar.
- 6 — Devlet veya şirket şimendiferleriyle posta, telgraf ve telefon, seyrisefain ve liman memur ve müstahdimi.
- 7 — Hidematı umumiye belediye memurları su, tenvirat, tahniye, itfaiy ilh... gibi.

Madde 22 — Herhangi bir mevkiye tahrir memurluğu vazifesini ifa edecek evsafı haiz kimse bulunamazsa bu gibi yerler için başka mahallerden sureti mahsusada tahrir memuru göndermek icap eder.

Birkaç köy için bir tek tahrir memuru tayini caiz olabilir. Yalnız şu şartla ki bu köyler tahrir memurunun tahrir günü akşama kadar dolaşip cetvellerini doldurabilecek derecede yekdiğerine yakın ve nüfusları az olmalıdır.

Madde 23 — Bazı menatıkta bir tahrir memuruna birkaç köy verildiği takdirde bile, gene kâfi miktar tahrir memuru bulunamaması ihtimali vardır. Bu vaziyet köylerin yekdiğerinden pek uzak ve vesaiti münakalenin müşkül bulunduğu yerler için daha ziyade varittir.

Bu takdirde bir tahrir memuruna, mesafe nazarı itibara alınmaksızın vaziyete göre bir çok köylerin tahriri nüfusu tevdi olunur. Bu memur tahriri umumî gününden daha evvel vazifeye başlayarak geçtiği köylerdeki nüfusun muvakkat bir cetvelini dodurur.

Meselâ: Bu köyleri tahrir edecek memur umumî tahrir gününden 10-15 gün veya daha evvel faaliyete başlar, Ve evelce keyfiyetten haberdar edilen halkı cetvellerine kaydeder ve merkeze avdetle cetvellerini kaymakama veya valiye teslim eder. Bu köylerin muhtarları, tahrir memurları köylerini tahrir edip gittikten sonra umumî tahrir gününe kadar köyde olan nüfus vukuatını yani ölenleri, doğanları, girenleri çıkanları bir kâğıda kaydederek kaymakama veya valiye, umumî tahrir gününü müteakip getirirler. Vali veya kaymakam da evelce bu köyleri dolaşan tahrir memurunun getirdiği cetvelleri bu vukuat haberine nazaran tashih eder.

Yeni: ölenleri tay, doğanları ilâve ve keza köye giren ve çıkanları da ilâve ve tenzil eder. Bu suretle cedveller, bu köylerde de aynı gün zarfında tahrir yapılmış gibi mükemmel bir hale gelir.

Madde 24 — Her kaza ve vilâyet merkezinde tahrir gününden bir ay evvel tahrir memurlarının isimlerini, sıra numaralarını ve hizasında, memur edildikleri tahrir mıntakasının numarasını havi bir liste tanzim edilmek lâzımdır.

Madde 25 — Tahrir memurlarının keyfiyeti tayinleri, kendilerine memur oldukları tahrir mıntakasının numarasını müş'ir bir tezkere ile tebliğ edilmek icap eder. Kendilerine icabında memur edildikleri vazifeyi müsbit bir vesika teşkil edecek olan bu tezkere vilâyet veya kazanın mührü resmisi ve imza ile muveşşah olacaktır.

Madde 26 — Bu tezkere ile birlikte veyahut bilahare her tahrir memuruna:

- 1 — Balâsında kendisinin ismi ile tahrir edeceği mıntakanın numarasını ve semtin ismini havi bir tahrir cetveli.
- 2 — Tahrir memurlarına mahsus talimatnameden bir nusha verilir.

(Bu talimatname yakında gönderilecektir.)

3 — Tahrir mıntakasındaki binaların cetveli. (Bu cetvel nümerotaj hakkındaki kanun ve talimatname ile tayin edilen - A - cedvelidir)

Madde 27 — Vali ve kaymakamlar merkezlerde ve daha sair münasip göreceklere yerlerde tahrir ve kontrol memurlarına konferanslar tertip eyleyeceklerdir. Bu konferanslarda tahrir ve kontrol memurlarına tahririn gayesi izah edilecek ve amelî misallerle nüfusu tahrir cetvellerine ne şekilde ve negibi şerait dahilinde kayıt edecekleri öğretile-

cektir. Bu konferanslarda tahrir cetvelinin her sütununun ayrı ayrı izah ve tarif edilmesi ve memurların talep edecekleri izahata ve irat eyleyecekleri suallere cevap verilmesi lâzımdır.

Madde 28 — Tahriri nüfus kanununun 3. üncü maddesinde muharrer kimseler meyanında tahrir memurlarına muavenet ve nezaret etmek üzere kontrol memurları tayin edilecektir. Şehirlerde ve mıntaka adedi fazla olan mahallerde dört tahrir memuru için bir kontrol memuru tayin edilir. Köyler için kontrol memuru tayini mecburî değildir. Kezalik kontrol memuruna da keyfiyeti tayini vilâyet veya kazanın mührü resinisi ile mahtum bir tezkere ile bildirilecek ve bu tezkerede kendisine kontrolü tevdi olunan mıntakaların numaraları ile bu mıntakalara tayin edilen tahrir memurlarının isimleri münderiç bulunacaktır. Tahrir memurlarına verilecek konferanslara kontrol memurları da iştirak edeceklerdir. Bundan maada kontrol memurları zirdeki hususatı da yapacaklardır:

1 - Tahrir gününden birkaç gün evvel tahrir memurlarına mıntakalarını birer birer göstermek ve mıntakanın hudutlarını irae etmek.

2 - Tahrir gönü sabahleyin kendisine merbut tahrir memurlarının vazife başında olup olmadıklarını teftiş ederek bulunmayanlar varsa vali veya kaymakama ihbarı keyfiyet etmek.

3 - Tahrir memurlarının mıntakalarını muntazaman dolaşip her meskeni ziyaret edip etmediklerini teftiş ve icabında onlara muavenet etmek.

4 - Tahrir bitince tahrir cetvellerini memurlardan toplayarak kontrol etmek ve vali veya kaymakama teslim eylemek.

Madde 29 — Tahrir ve kontrol memurluğu vazaifi bilâ ücrettir. Fakat kendi ikametgâhları olan belde haricinde tahrir memurluğuna gidenler bunun için masarifi rahiye alacaklardır.

Madde 30 — Her vilâyet veya kaza merkezinde tahrir mıntakalarının numaraları ile tahrir memurlarının ve mukabillerinde kontrol memurlarının isimlerini havi birer cetvel tanzim edilecektir. Bu cetvel iki nüsha olacak, bir tanesi merkezi vilâyet veya kaza ile ona doğrudan doğruya merbut köylerin, diğeri de sair köylerin tahrir mıntakalarını ihtiva edecektir.

Leyli mektepler, kışlalar, askerî, mülkî ve hususî hastaneler ile hapishaneler hakkında tedabiri hususiye

Madde 31 — Aralarında aile rabitası olmamakla beraber muşterek hayat geçiren kimselerin buldukları, askerî, mülkî ve hususî hastahanelerle leylî talebesi bulunan bilûmum mektepler, jandarma koğuşları, kışla, ve hapishaneler ve bunlara mümasil yerlerin tahriri bu müessesatın müdürleri veya kumandanları tarafından yapılacaktır. Her mahallin kaymakam veya valileri rüesayi askerîye ile temas ederek askerî müesseselere ne kadar tahrir cetveli lâzım olacağını evvelden tesbit ve tekarrür ettireceklerdir. Cetveller mahallin en büyük askerî kumandanının memur edeceği kimseler tarafından usulü veçhile doldurulacaktır.

Diğeri mektep, hapishane ve hastane gibi müessesatın tahrir cetvelleri bu mahallerin müdürleri veya mesuliyetleri tahtında memur edecekleri kimseler tarafından doldurularak vali veya kaymakama diğeri tahrir memurları için tayin edilen vade zarfında teslim olunacaktır.

Madde 32 — bu kabil müessesatça doldurulacak tahrir cetvellerine ancak o müesseselerde yatan kalkan, yani hayatını orada geçiren kimseler dahil edilir, meselâ: kışlalar için, kışla haricinde evi barkı veya ikametgâhı olan zabitan dahil edilmeyecek bunlar kendi asıl ikametgâhlarında mahallelerinin nüfusu meyanında tahrir edileceklerdir.

Keza leylî mekteplerin hariçte kendi ikametgâhında yatıp kalkan muallimleri de mektepçe im'â edilecek olan tahrir cetveline dahil olmayacaklardır. Bunlarda yine sair nüfus meyanında asıl ikametgâhlarında tahrir olunacaklardır.

Madde 33 — Bu kabil müessesat nümerotaj talimatnamesinde muharrer mezkûr tahrir memurlarına verilecek olan -A- binalar cetveline dahil bulunacak fakat cetvelde bu kabil binaların hizasına ve mülâhazat hanesine - müessesedir ziyaret ve tahrir edilmeyecektir- şerhi verilecektir.

Üçüncü Fası

Tahrir cetvellerine kaydedilecek eşhas

Tahriri nüfusun gayesi, muayyen bir günde Türkiye Cumhuriyeti dahilindeki nüfusun miktarını tesbit etmektir. Bunun için tahrir günü memleket dahilinde bulunan bütün sekene tahrir cetvellerine kayıt edileceklerdir.

Madde 34 — Tahrir cetvellerine yazılacak eşhas kimlerdir?

A - Evvelemerde tahriri nüfus günü Türkiye arazisi dahilinde bulunan bütün insanlar gerek ikametgâhı daimileri dahilinde olsun ve gerek her hangi bir sebeple seyahat için Türkiyeye gelmiş kimseler olsun, yerli, yabancı, ecnebi kâffe eşhas tahrir cetvellerine kayıt olunurlar. Yani her hangi bir mahallin esas sekene ile beraber otellerdeki yolcular, hastanelerdeki hastalar, kışlalardaki askerler, leylî mekteplerdeki talebeler, hepsi tahrir cetvellerinde münderiç bulunmak icap eder. Binaenaleyh her tahrir memuru kendi mıntakasında tahrir günü mevcut bulunan ve tahrir gününden evvelki geceyi o mıntakada bir hırmede veya sair bir binada veyahut her hangi bir meskende geçirmiş olan her şahsı cetveline kayıt edecektir.

Hatta bu kimseler tahrir günü muvakkaten her hangi işi yapmak üzere meselâ: Tahrir memuru olarak veyahut bir polis ise vazifesi başında bulunmak üzere meskeninden infikâk etmiş olsa bile gene tahrir cetveline mevcut nüfus olarak kayıt olunmak lâzım gelir. Kezalik verilen emir hilâfına olarak tahrir günü tarlaya veya başka yere gitmek üzere ikametgâhlarından ayrılanlar dahi aynı veçhile kayıt olunmak lâzım gelir.

Tahrir cetveline kayıt olunacak eşhas yazılırken evvelemerde o mahallin yerli olanları kayıt ve badehu yabancı veyahut ecnebi olupta otel, han yeva misafireten hanelerde hazır bulunanlar kayıt olunurlar. Aynı suretle kışlalarda, hastanelerde, leylî mekteplerde ve hapishanelerde bulunanlarda tahrir edilmek icap eder.

B — Bunlardan maada tahrir yapılan mahal, nüfusundan yani ailesi ikametgâhı, yurdu orada olupta muvakkaten başka memlekette her hangi bir sebeple, mese'â askarlık, tahsilde bulunmak suretleriyle namevcut bulunanlar dahi cetvellere kayıt edileceklerdir. Fakat bunların isimleri hizasına namevcut işareti konularak altı çizilecektir.

Madde 35 — Cetvellerde isimleri geçecek olan nüfus umumiyetle ya bir evde veyahut bir otelde velhasıl bir mesken dahilinde bulunur. Fakat tahrire takaddüm eden geceyi, çadır, baraka, ağaç kovuğu, baraka, vagon, tiren, vapur gibi yerlerde geçiren ve hatta sokakta yol üstünde geceleyen kimseler de bulunabilir bunların da tahrire dahil olmaları lâzımdır. Tahrire tekaddüm eden geceyi bir tirende geçirmiş olan yolcular o tirenin tahrir günü sabahı saat altıdan sonra muvaselet edeceği istasyonda tahrir edileceklerdir. Bu suretle tahrir günü saat altıdan sonra tren uğrağı olan yerlerin vali veya kaymakamları bu tren'ler için ayrıca bir tahrir memuru tayin ederek işbu trendeki eşhası tahrir ettireceklerdir. Bir noktaya bilhassa dikkat etmek lâzımdır ki: Bu suretle tahrir edilecek tirenler ancak tahrire tekaddüm eden gece yolda bulunupta tahrir günü sabahleyin saat altıdan sonra bir istasyonda tevekkuf eden tirenlerdir. Yoksa tahrir sabahı herhangi bir istasyondan hareket eden trenlerin tahririne hacet yoktur. Çünkü bunlarda bulunacak yolcular hareket ettikleri mahalde tahrir edilmiş bulunacaklardır. tahrire takaddüm eden geceyi bir gemide geçirmiş olan kimselere gelince: bunlar tahrir günü vasıl olacakları ilk limanda, vapurdan çıkmadan evvel tahrir edilirler. Bunun için de o limanın tabi olduğu kaza veya vilâyet icabına göre bu iş için bir veya müteaddit tahrir memuru tayin edecektir.

Göçebe ve aşiretlerin yani müstakil birlik ikametgâhları olmayan ve eşya ve sürüleri ile mütemadiyen tebdili mekân eden kimselerin tahriri için ayrıca tedabir ittihaz ve tebliğ edilecektir.

Madde 36 — Hülâsa her mahalde tahriri nüfus evvelemerde ikametgâhı orada olsun olmasın tahrir günü orada hazır bulunan kâffe eşhasın tahrir cetvellerine kaydını icap ettirdiği gibi aynı zamanda ikametgâhları orada olup ve muvakkaten başka yerlerde bulunan kimselerde keza kaydedilerek isimleri hizasına namevcut işareti konulur.

Dördüncü fasıl

Umumî tahriri nüfus gününden evvel ittihaz olunacak sair tedabir

Madde 37 — Tahrirde muvaffakiyeti ve bu mühim ameliyenin mürakabesini temin için hükümetçe tesbit ve t. bliğ olunacak umumî tahrir gününden evvel daha bir kısım tedabirin ittihazı icap eder.

A — Umumî tahriri nüfus günü seyrü seferin men'i

Madde 38 — Her vali ve kaymakam bütün halka umumî tahriri nüfus günü tahrir ameliyesinin hitamından evvel ikametgâhlarından çıkmamaları lüzumunu emir ve ilân edecek ve tramvaylar da dahil olduğu halde bütün vesaiti naknin faaliyeti men ve tevkif olunacaktır.

Madde 39 — Şimendiferler, posta ve telgraf gibi tatili faaliyeti mümkün olmayan hidematı umumiye ile tahrir günü müstahdeminin sabahleyin iş başında bulunması lâzımgelan su, elektrik gibi müesseseler mensubini için tabi oldukları daire müdürünün talep ve müracaatı üzerine zabite tarafından tahrir günü ikametgâhını terk edebileceğine dair ve şahsa mahsus olmak üzere bir (ruhsatiye) verilecektir. Bu ruhsatiyelerin alâkadaran tarafından tahrir gününden lâakal sekiz gün evvel talep edilmesi ve hini talepte ruhsatiyelerin kimlere ait olacağıın isim ve adresle tavz. hi icap eder. Bu suretle ruhsatiye verilecek kimseler eğer bir aile reisi veya ikametgâhında münferiden yaşayan kimselerden iseler kendilerine tahrirden evvel balâsına ikametgâhlarının bulunduğu mintakanın numarasile ikametgâhlarının numarası muharrer ve tahrir cetvelindeki sualleri cami bir cetvel tevzi olunacaktır.

Bu kabil kimseler bu cetveli bizzat kendileri veyahut ifadelerine nazaran zabitece memur edilecek bir şahs, aile cfradı varsa onlarda dahil olmak üzere dolduracaktır.

Badehı bu cetveller bu gibi eşhasın ikamet ettikleri tahrir mintakasının tahrir memuruna tevdi olunacak ve tahrir memuru da bunların muhteviyatını o mintakaya ait tahrir cetvelinde hane numarası itibarile ait olduğu sütuna aynen nakl ve kaydedecektir.

B — Tahrir memurlarının mintakalarını müş'ir olarak tanzim edilecek cetveller

Madde 40 — Her kaza ve her vilâyet merkezi tahrir mintakalarını müş'ir olarak iki cetvel tertip edecektir. Bu cetvellerden birisi üç sütunu havi olacak ve bu sütunlara berveçhi zir malûmat yazılacaktır :

A — Birinci cetvelin :

Birinci sütununa : Tahrir mintakasının sıra numarası.

İkinci sütununa : Tahrir memurunun isim ve hüviyeti.

Üçüncü sütununa : Tahrir cetvelinin tahrir memuru tarafından doldurulduğunu ve merbut olduğu kontrol memuru tarafından teslim ve tevdi edildiğini müş'ir bir işaret.

B — İkinci cetvel zirdeki malûmatı havi beş sütunu ihtiva edecektir:

Birinci sütuna: tahrir mintakasının sıra numarası.

İkinci sütuna: tahrir memurunun isim ve hüviyeti.

Üçüncü, dördüncü ve beşinci sütunlara: tahrir edilen nüfustan tahrir günü hazır bulunanların yani mevcut eşhasın kadın ve erkek miktarile her ikisinin yekûnu.

Bu ikinci cetvelin birisi merkezi kaza veya vilâyet ile doğrudan doğruya onlara tabi köylere, diğeri merkezi kaza veya vilâyete merbut sair nahiye ve köylere ait olmak üzere iki nüsha olarak tanzimi icap eder.

Beşinci fasıl

Tahrir günü

Madde 4 — Bundan evvelki fasıllarda tafsilen izah edilen bütün tedabir muntazaman ittihaz edilmiş bulunursa tahrir ve kontrol memurları tahrir gününün sabahı vazifeleri başında bulunarak tahrir cetvellerini muvaffakiyetle doldururlar. Tahrir memurlarının cetvelleri ne suretle dolduracaklarına dair izahat kendilerine tevzi olunacak hususî talimatnamede münderiç bulunacaktır.

Eğer tahrir gününün sabahı kontrol memuru bazı tahrir memurlarının vazife başında bulunmadıklarını görecektir olursa keyfiyeti derhal kaymakam veya valiye bildirir. Kaymakam veya vali de bu gibilerin yerine ihtiyat memurlardan birisini tayin ederek vazife başına derhal gönderir.

Madde 42 — Tahrir memurları mıntakalarındaki bilûmum mesken ve binaları ziyaretle cetvellerini doldurduktan sonra cetvelde münderiç mevcut ve namevcut eşhasın kadın ve erkek itibarile yekûnlarını yapacaklar ve badehu cetvelleri kontrol memuruna tevdi eyleyeceklerdir. Her kontrol memuru da cetvelleri bittetik talimatnamenin emrettiği şerait dahilinde doldurulduğunu ve mevcut, namevcut eşhasın kadın ve erkek itibarile yekûnlarının sıhhatle yapıp yapılmadığını tetkik ettikten sonra cetvelleri vali veya kaymakamlara teslim edecektir.

Cetvellerin teslimini mübeyyin olarak makamı vilâyete veya kaymakamlıktan kontrol memurlarına birer makbuz verilecek ve her mıtakaya ait cetvelin merkeze vurudu (40) ncı maddede zikredilen listeye işaret edilecektir. Cetvellerin teslimi için asgarî yirmi dört, azamî yirmi sekiz saat mühlet verilecektir.

Tahririn ertesi günü öğle vakti bütün cetveller merkezde cemedilmiş olmak lâzım gelir. Eğer bu tahrir veya kontrol memuru cetvelini vaktinde getirmeyecek olursa bulunduğu mahalle bir polis veya jandarma göndererek derhal getirilmek icap eder. Fakat yirmi kilometrodan fazla bir mesafedeki köylerde tahrir yapmağa giden memurlar için bu mühleti tahrir günü hariç olmak üzere azamî iki gün daha temdit icap eder. İttihaz edilen bütün tedabire ragmee her hangi bir tahrir mıntakasinda tahrir günü tahriri nüfus yapılmadığı anlaşılacak olursa bu gibi yerler ertesi veya daha ertesi günlerde muhakkak yine tahrir edilmek icap eder.

Madde 43 — Makbul bir mazeret olmaksızın muayyen müddet zarfında cetvellerini teslim etmeyen tahrir ve kontrol memurları tahriri nüfus kanununa tevfikân tecziye olunurlar.

Madde 44 — Tahrir memurunun tahrir cetvelinde münderiç suallerie cevap vermektan imtina eden her şahıs ve alelûmum tahrire mütavaat göstermeyen kimselerin ismini tahrir memurları tanzim edecekleri raporlara derç ederler ve bu gibi kimseler tahriri nüfus kanununa nazaran tecziye edilirler. Aynı zamanda tahrirden saklanan veya suallere cevap aermeyen kimseler zabite marifetile takip edilerek her halde tahrir edilmek lâzım gelir.

Madde 45 — Hiç bir kimsenin tahrirden hariç kalmaması için tahrir günü sehven veya her hangi bir suretle cetvellere ismi girmeyen eşhasın hükûmete müracaatı lüzumu her yerde ilân edilmek lazımdır. Bu gibi kimseler bulunduğu ve müracaat ettikleri takdirde isimlerinin ikamet ettikleri mıntakaların tahrir cetvellerine ilâve edilmesi ve cetvel zirindeki evvelki yekûnun da her halde tashihi lâzımdır.

Altıncı fasıl

Umumî tahriri nüfus neticelerinin cem'i

Madde 46 — Valiler, merkez vilâyet ve ona tabi köylerin ve kaymakamlar, merkezî kaza ile ona tabi nahiye ve bilûmum köylerin tahrir cetvellerini tahriri umumî gününden iki gün sonra-madde 42-fıkra: 4-merkezde cemedeceklerdir.

Aynı zamanda tahrir cetvellerinin vürudu merkezi vilâyet veya kazaya mebut bütün mevakiin - köy, nahiye ve saire - esamisini havi muntazam bir liste üzerinde takip ve işaret edilecektir. Bu listenin bütün mevakiin esamisini tamamen ihtiva etmesine bilhassa itina edilmek ve resmî listenin doğruluğunda şübhe tahaddüsü ihtimali varsa tahrirden evvel bunun ikmal ve tashihine sarfı mesai eylemek icap eder.

Tahririn bütün mevakide icra edildiğine ve bütün tahrir cedvellerinin merkeze vürut ettiğine kanaat hasıl edebilmek için böyle bir cetvelin temini ve onun üzerinden tahririn takip ve mürakabesi pek mühim bir mes'ele teşkil eder.

Madde 47 — Vali ve kaymakamlar hudutları dahilinde bulunan bütün mıntakalara ait tahrir cetvellerini merkezde bitamamiha cemettikten sonra bu cetvellerdeki -mevcut eşhas yekûnunu- kadın ve erkek ayrı olarak 40 ıncı maddede bahsedilen ikinci cetvele kayıt edecekler. Ve kadın erkek ayrı olmak üzere :

Evvelâ : merkezi vilâyet veya kazanın mevcut nüfusunu -köyler hariç-

Saniyen : merkezi vilâyet veya merkezi kazaya merbut köylerin mevcut nüfusunu ,

Salisen : mütebaki nahiye ve köylerin mevcut nüfusunu tesbit edeceklerdir.

Badehu her merkezi vilâyet ve ona merbut köylerle her kaza ve mülhakatı için bu miktarların kadın, erkek ayrı ayrı yekûnu umumisi bulunacaktır. Yapılacak cem'i ameliyelerinin kontrolü için ufki ve şakuli yekûnların yekdiğerine mutabık olup olmadığına dikkat etmek lâzımdır.

Madde 48 — Bu ameliye dahi en geç olarak tahrirden üç gün sonra bitmiş bulunmak lâzımdır. Her kaymakam ve vali müteakiben tahririn en geç dördüncü günü elde ettiği netayici yani mevcut eşhas yekûnunu kadın erkek ayrı olmak üzere telgrafla Başvekâleti celile İstatistik Müdüriyeti umumiyesine bildireceklerdir.

Bu telgrafta valiler vilâyet merkezi ile ona merbut köylerin yekûnunu, kaymakamlar da merkez kaza ile kazaya dahil bütün köy ve nahiyelerin nüfusunu bildireceklerdir :

Aynı zamanda bu telgrafı göndermekle beraber tahütlü bir tahriratla her vali ve kaymakam zirdeki malûmatı İstatistik Müdüriyeti umumiyesine bildireceklerdir.

- 1 — Köyler hariç olmak üzere merkezi kaza veya vilâyetiu kadın, erkek nüfusu mevcudesi yekûnu.
- 2 — Merkezi kaza veya merkezi vilâyete merbut köylerdeki kadın erkek nüfusu mevcude yekûnunu.
- 3 — Vilâyet veya kazanın sair nahiye ve köylerindeki kadın, erkek nüfusu mevcude yekûnu.

Yedinci fasıl Tahrir cetvellerinin irsali

Madde 49 — Bilûmum tahrir cetvelleri en geç umumî tahriri nüfustan sekiz gün sonra posta ile Ankarada Başvekâlet İstatistik Müdüriyeti Umumiyesine gönderilecektir. Cedveller bir veya müteaddit paketler dahilinde mukavim ambalaj kâğıdına sarılmış, iyice bağlanmış olarak gönderilecektir. Aynı zamanda resmî bir tahriratla cetvellerin gönderildiği İstatistik Müdüriyeti Umumiyesine bildirilecek, Müdüriyeti Umumiye bunların vüsulünü mahallerine iş'ar edecektir.

Tahrir memurlarına mahsus mufassal talimatname**Birinci kısım****Tahrir memurlarının vazifesi**

Madde 1 — Tahrir memurları, umumî tahriri nüfus günü, tayin edildikleri tahrir mıntakasındaki bütün binaları birer birer ziyaret ederek nüfusu tahrir cetvellerine kayıt ve isimleri hizasına cetvelde talep edilen malumatı derç edeceklerdir. Bu iş bittikten sonra her tahrir memuru aşağıda tarif olunan şekilde kaydettiği nüfusun yekûnunu da hesap edecektir.

Madde 2 — Her tahrir memuruna umumî tahriri nüfus gününden evvel kazalarda kaymakam, vilâyetlerde vali tarafından aşağıdaki cetveller ve talimatname verilir:

- 1 — Tahriri nüfus cetveli.
- 2 — Her tahrir memurunun tayin edildiği mıntakadaki binaların numaralarını havi (A) cetveli.
- 3 — Tahrir memurluğu vezaifini gösteren mufassal talimatname.
- 4 — (H) markalı büyük bir zarf.

Her tahrir memuru bu cetvelleri tamamen teslim aldığına dair bir makbuz verecektir.

Madde 3 — Her tahrir memuru talimatname ve cetvelleri aldıktan sonra eveleminde işbu talimatnameyi kemali itina ile okuyacak ve badehu (A) cetvelini eline alarak tayin edildiği tahrir mıntakasını dolaşarak mıntakanın hududunu, vaziyetini, binaların buldukları mahalleri görüp tanıyacaktır.

Madde 4 — Umumî tahriri nüfus günü sabahı her tahrir memuru elinde tahrir cetveli ve binaları gösteren (A) cetveli olduğu halde saat 8 de mıntakasının 1 numaralı binası önüne gelecektir. Bu suretle işe başlayan her tahrir memuru işbu talimatnamenin tarifâtı dairesinde (A) cetvelindeki bütün binaları dolaşarak nüfusu elindeki tahrir cetveline kaydedecektir.

Madde 5 — Bu suretle vazifesini ikmal eden her tahrir memuru hanesine avdetle tahrir cetveli ve kaydettiği nüfusun yekûnunu şu suretle hesap edecektir.

Evelâ : Mıntakasındaki nüfustan o gün bizzat mevcut ve hazır bulunanların kadın erkek yekûnunu.

Saniyen : Esasen o mıntakada sakin nüfustan olupta tahrir günü her hangi bir sebeble Türkiyenin başka bir şehir veya köyünde veya ecnebi memleketlerde bulunanların kadın erkek yekûnunu.

Bu yekûnların yani mevcut ve namevcut nüfusun kadın erkek miktarını tadat ettikten sonra bunları tahrir cetvelinin sonunda gösterilen mahalle yazacaktır. (21 inci maddeye müracaat)

Madde 6 — Her tahrir memuru bu vazaifi tahrir gününün ertesi günü öyleye kadar bitirerek (A) cetveli ile tahrir cetvelini (H) markalı zarfa koyarak mensup olduğu kontrol memuruna teslim etmeğe mecburdur.

Madde 7 — Kontrol memuruna veya gösterilecek başka bir makama teslimi icap eden bu zarfı kapatmadan teslim etmek icap eder.

İkinci Kısım**1 — Umumî tahriri nüfusun gayesi**

Madde 8 — Umumî tahriri nüfusun gayesi bütün memleketin dahilindeki nüfusun her tarafta aynı zamanda tahrir cetvellerine esami üzerine yazılarak muntazam bir surette sayılması demektir. Nüfusu bu suretle sayabilmek için bütün memleket - tahrir mıntakaları - denilen küçük küçük kısımlara ayrılarak her bir mıntakaya bir tahrir memuru tayin edilir. Ve her tahrir memuru tahriri umumî günü mıntakasının nüfusunu tahrir cetveline kaydeder.

Bir memleketin hakikî nüfus miktarının bilmek için bu suretle bir tahriri umumî yapmak'ın başka çare yoktur. Tahriri umumî neticesinde elde edilecek malûmatın, hükûmet işlerinde ve memleketin asayişini, sihhati umumiyesini, maarifini ve belediyelerin idaresini muvaffakiyetle temin hususlarında pek ziyade faydası vardır. Bir memleketin kuvvetini gösteren başlıca şey nüfustur.

Bu şekilde yapılacak umumî tahriri nüfuslar bir kaç senelik muntazam fasıllarla tekrar edilerek nüfusu umumiyenin ne kadar arttığını öğrenmek mümkün olur.

Umumî tahriri nüfusun muvaffakiyetle icrası her şeyden evvel tahrir memurlarının bu vazifeyi canı gönülden dikkat ve intizam ile doğru olarak yapmalarına bağlıdır. Çünkü nüfusu cetvellere kaydedecek, yekûnları toplayacak olan onlardır. Nüfusun hakikî miktarını anlayabilmek için tahrir memurlarının kendilerine verilen işbu talimatnameyi dikkatle okumaları ve verilecek izahatı dikkatle dinleyerek tamamen tatbik etmeleri icap eder.

2 — Tahrir memurlarının mntakaları ve tahrir günü ziyaret edecekleri yerler

Madde 9 — Her tahrir memuru tayin edildiği tahrir mntakasında mevcut binaları ziyaret ederek bunlardaki nüfusu kaydedecektir. Her tahrir mntakasında mevcut binaların miktarı ve numaraları kendisine verilen - A - cetvelinde muharrerdir. A cetveline dahil bulunduğu halde tahrir memurunun ziyaret etmemesi lâzımgelen ve tahrirleri başka suretle yapılacak olan binalar biraz aşağıda zikredilmiştir. Tahrir memuru mntakasını tahrir ederken hanelerden maada mesken, ikametgâh hizmetini gören her binayı, hatta barakaları, ev haline getirilmiş vagonları, kovukları, çadırları, velhasıl içinde insan yatması muhtemel olan her yeri ziyaret ederek içlerindeki nüfusu kayıt edecektir. Tahrir memuru şayet mntakası dahilinde (A) cetveline dahil edilmemiş, numarasız bir yere tesadif ederse bu yere, bir evdeki binanın numarasını mükerrer olarak vererek - meselâ: 4 mükerrer gibi - oradaki nüfusu da tahrir cetveline kayıt edecek ve tahrir cetvelinin mülâhazat hanesine: (Numaralanmamış) şerhini verecektir.

Madde 10 — Bir tahrir mntakası dahilinde olupta tahrir memurunun ziyaret etmeyeceği binalar - A - cetvelinde işaret edilmiştir. Bu binaları tahrir memuru ziyaret etmeyecek ve derunundaki nüfusu da kayıt eyleyemeyecektir. Buralardaki nüfus, hükümet tarafından başka suretle tahrir edilecektir. Bu binalarda şunlardır:

Kışlalar, jandarma koğuşları, mülkî, askerî, hususî bilûmum hastaneler, hapishane ve tevkifaneler, bilûmum leyli mektepler, ecnebî devletlerin sefarethaneleri ve maslahatgüzarlıkları.

Madde 11 — Konsoloshaneler, tahrir memurları tarafından ziyaret ve derunundaki nüfus kayıt edilecektir.

3 — Tahrir cetvellerine yazılacak nüfus

Madde 12 — Tahrir cetveli, her tahrir memurunun mntakasındaki nüfusu ve bu nüfusa ait olarak cetvelin muhtelif sütunlarındaki malûmatı ihtiva edecektir. Tahrir memuru mntakası dahilindeki binaları ziyaret ederek buralardaki nüfusu ya aile reisinin veyahut bizzat kendilerinin verecekleri cevap üzerine tahrir cetveline kayıt eder. Tahrir cetvellerine iki sınıf nüfus kayıt edilir.

Birincisi: Tahrir günü tahrir mntakasında bizzat mevcut bulunan insanlardır. Yani tahrir günü sabahı her tahrir mntakasındaki binalarda mevcut olan eşhas, ikametgâhı, ailesi, evi, barkı ister orada olsun ister olmasın kâffeten tahrir cetvellerine kayıt edilmek icap eder. Şu halde, bir tahrir mntakasındaki otellere, han'lara, hanelere velev bir gün için müsafireten gelmiş olan yolcular, yabancılar, ecnebler, bilâ tefrik cetvellere dahil edilmek lâzımdır.

Bir tahrir mntakasında sakin kimselerden olupta tahrir esnasında başka bir mntakadaki bir haneye veya çalışmak üzere tarlaya, veya vazife başına giden - polis, şimendifer, posta ve telgraf, kontrol ve tahrir memurları gibi - kimseler, yine asıl ikametgâhlarının buldukları mntakanın tahrir cetveline dahil edilirler. Yoksa tahrir esnasında, berayı vazife buldukları mntakanın cetveline kayıt olunmazlar.

İkincisi: Bu suretle mevcut olan eşhasın maada, ailesi, ikametgâhı o memlekette olupta muvakkaten hatta bir gün için başka bir memlekete veya ecnebi memleketlere hizmeti askeriye, seyahat, tahsil, ticaret veya her hangi bir iş için gitmiş olanlar da tahrir cetveline kayıt olunmak icabeder. Çünkü onlar da oranın nüfusundandırlar. Fakat böyle namevcut olarak kayıt edilenlerin isimlerinin nihayetine - namevcut - diye yazılarak altı çizilir. Şu halde her

tahrir memuru ziyaret ettiği binalarda mevcut bulunduğu nüfusu kaydettikten maada oradakilere o aile veya hane halkına mensup olupta muvakkaten başka bir şehirde veya ecnebi memleketinde bulunan kimseleri olup olmadığını soracak ve alacağı izahat üzerine bunları da cetveline -namevcut- işareti ile kayıt edecektir. Binaenaleyh askerlikte veya muvakkaten başka memlekette, seyahatta, tahsilde veya hastahane ve ecnebi memleketlerde bulunanlar bu suretle namevcut kayıt edilecek eemektir.

Madde 13 — Hapishane ve tevkifhanede bulunanlar ister bir gün için hapishanede bulunsun, ister ertesi günü tahliye edilecek olsun kat'iyen hiç bir suretle kaydolunmazlar. Bunlar buldukları hapishanelerde ayrıca tahrir edileceklerdir.

Madde 14 — Fakat bir ailenin kocaya gitmiş kızı veya oğlu ayrı bir ev teşkil etmiş ise o aileye mensup diye anası ve babası aile efradı meyanında kayıt edilmemek lâzımdır. Bu gibiler artık filen yaşadıkları yerlerde kayıt olunurlar. Namevcut tabiri halen o aile ile müşterek hayat geçirmekte iken geçici bir sebeple o şehir veya mevkiden başka bir yerde muvakkaten bulunanlara aittir.

Üçüncü kısım

Tahrir cetvellerine yazılacak malûmat

Madde 15 — Tahrir cetveli, tahrir edilen her şahsın ismi hizasında cetvelde gösterilen malûmatı ihtiva edecektir. Cetvele bu malûmatı yazarken dikkat edilecek noktalar şunlardır:

Madde 16 — Cetveli mutlak mürekkep veya boyalı kalem ile yazmağa lüzum yoktur. Renkli kurşun ka'emi ile dahi yazılabilir. Yazılar okunaklı olacaktır, yazılan cetvelleri bilâhara tebyiz etmeğe de lüzum yoktur. Keza evvela başka bir kâğıda müsvedde yapılarak badehu cetvele nakledilmesi caiz değildir. Çünkü tebyiz ederken bir çok yanlışlıklar olabilir.

Madde 17 — Her sütunda tekerrür eden aynı nevi cevaplar için (=) caize işareti konulmayacaktır. Cetvele yazılacak bütün malûmat tekerrür dahi etse yine aynen yazılmak icap eder.

Madde 18 — Her hane halkını yazdıktan sonra cetvelde boş bir satır bırakman, badehu diğer hane halkını yazmak lâzımdır. Bu suretle her memlekette kaç hane halkı mevcut olduğu anlaşılacaktır. Hane halkından maksat aynı bina dahilinde veya bir binanın bir kısmında birlikte hayat geçiren kimseler demektir. Bunların aralarında aile rabitası olması şart değildir. Binaenaleyh hane halkından ayrılmış olan aile efradı artık o hane halkından addolunmazlar. Ve bittabi beraber tahrir edilmeleri icap eder:

Bilâkis bir hane halkı ile birlikte yaşayan yabancı kimseler o hane halkı ile beraber birlikte tahrir edilmek icap eder. Meselâ : bir ailenin veya münferit bir şahsın nezdinde yatıp kalkan hizmetçi bu kimselerin bulunduğu hane halkı meyanında dahildir. Keza münferiden bir odada veya bir apartmanın bir daire veya odasında oturan tek bir şahısta başlı başına bir hane halkı gibi nazarı itibare alınacaktır. Keza aralarında akrabalık olmaksızın bir arada yaşayan iki veya daha ziyade şahısta bir hane halkı teşkil ederler.

Madde 19 — Tahrir cetvelinde 16 sütun vardır. Bu sütunlara yazılacak cevapları almak için evvel emirde tahrir edilen şahsın nüfus tezkeresi veya hüviyet cüzdanı ecnebi ise pasaportu talep edilir. Eğer o şahsın bu kabil evrakı varsa tahrir cetveline yazılacak cevaplar bu vesikalardaki malûmata nazaran yazılır. Talep edilen malûmatın bir kısmı, bu vesikalarda mevcut değildir. Bunlar -meselâ : okuyup, yazma, sakatlık gibi- bittabi ifadesine göre yazılır. Eğer tahrir edilen şahıs vesikasını kaybetmiş veya hiç yok ise bütün cevaplar ifadesine göre doldurulur.

Madde 20 — Cevapları yanlış doldurman.ak için her bir sütuna ait malûmatı zirdeki izahata nazaran yazmak lâzımdır.

Birinci sütun :

Bu sütuna tahrir memuru tahrir edilen şahsın oturmakta olduğu ve kendisine verilen - A - işaretli binalar cetvelinde muharrer binanın numarasını yazacaktır. Bir hanede bulunan müteaddit eşhasın isimlerini sıra ile yazarken

hane numarasını tekrar tekrar yazmağa lüzum yoktur. Yalnız birinci şahsın ismi hizaşına numarayı yazmak kifayet eder.

Ziyaret edilen yer, ev olduğu halde gayri meskûn ise numarasının hizasına gayri meskûn hane diye işaret edilir. Eğer bina, içinde hiç insan yatmayan dükkân, cami, ilâh... Gibi bir bina ise -gayri meskûn cami, fabrika ilâh- diye işaret edilir.

İkinci sütun:

Bu sütuna tahrir edilen şahsın evvelâ aile ismi yani lâkap ve şöreti, badehu pederinin ve kendisinin ismi yazılacaktır. Meselâ: Demirci Oğullarından Ahmet efendi mahtumu Hüseyin efendi gibi.

Evli kadınların aile ismi pederinin şöhretine göre değil kocasının aile ismine göre yazılır. Meselâ: Demirci oğlu Hüseyin efendinin kızı Ftma, Değirmenci Oğlu Mahmut efendiye kocaya gitmiş, Ftmanın aile ismini yazarken Demirci Oğlu deyil, Değirmenci Oğlu Mahmut efendi zevcesi diye yazmak lâzımdır.

Üçüncü sütun:

Bu sütuna tahrir edilen şahsın cinsiyeti yazılacaktır. Yani kadın ise - kadın - erkek ise - erkek - kelimesi yazılır.

Dördüncü sütun

Bu sütuna tahrir edilen şahsın doğduğu tarih yazılacaktır. Eğer nüfus tezkeresi mevcut ise tezkeredeki tevellüt yazılır. Eğer nüfus tezkeresi yok ise ifadesine göre yazılır. Eğer o şahıs tarihi tevellüdünü dahi unutmuş ise ifadesine göre sadece yaş yazılır. Eğer yaşını söylemez ise tahrir memuru görünüşüne nazaran yaşını tahmin ederek cetvele ona göre yazar. Tarihi tevellüdü yeni takvime göre hesap edilerek yazılması şart değildir. Eski Rumî tarih yazılabilir.

Beşinci sütun

Bu sütuna tahrir edilen şahsın doğduğu memleketin ismi yazılır. Köy ve mahalle isimlerini sıra ile yazmağa lüzum yoktur. Yalnız şehir ismi kâfidir. Meselâ: Ankara, Akşehir gibi. Ecnebi memleket tebaasından ise ve ya Türk olupta ecnebi memlekette doğmuş ise doğduğu memleket yazılır. Fransa, İtalya gibi. Adres ve fazla tafsilât yazmağa lüzum yoktur.

Altıncı sütun

Bu sütuna tahrir edilen kimsenin hali medenîsi yazılır. Kadın, erkek, büyük, küçük her fert hali medenî itibarile zirdeki dört sıfattan birisini haiz bulunur:

1 — Hiç evlenmemiş yani başından nikâh geçmemiş erkeğe - bekâr - ve ya - ergen - derler. Hiç evlenmemiş yani başından nikâh geçmemiş kadına - bakire - derler.

2 — Tahriri nüfus yapıldığı anda evli bulunan kadın ve erkeğe evli denir.

3 — Karısı ölmüş olan erkekle kocası ölmüş olan kadına yani her ikisine de - dul - denir. Bunlar dul kaldıktan sonra evlenmiş iseler tabii yine evli diye yazılırlar.

4 — Karısını boşanmış olan ve halen evli bulunmayan erkeğe: - boşanmış - derler. Kocasından boşanmış ve bir daha kocaya gitmemiş olan kadına - boşanmış - derler. Halk ekseriya bu farkları düşünmezler. Onun için karısı ölmüş bir adama sorulunca derhal bekârim der, halbuki sıfatı duldur. Onun için bu sütunu doldururken suali eyice izah etmek ve tekrar tekrar sormak lâzımdır.

Yedinci sütun

Bu sütuna ana lisanı yazılır. Ana lisanından maksat, o kimsenin hanesinde çoluk çocuğu ile konuştuğu lisanıdır. Meselâ: bir kısım museviler, boşnaklar, ve saire vardırki türk oldukları ve türkçe bildikleri halde aileleri arasında musevice, boşnakça konuşurlar.

Sekizinci sütün:

Tahrir olunan şahsın daimî ikametgâhı hangi şehir veya köy ise oranın ismi bu sütuna yazılacaktır. Daimî ikametgâhdan maksat, bir şahsın ailesi ile veya mensup olduğu hane halkı ile ikamet ettiği ve yerleştiği yerdir.

Ikametgâhı daimî, mutlak bir şahsın işinin gücünün bulunduğu yer demek deyildir. Meselâ: bir yere çalışmaya giden ve esasen başka yerde oturan kimselerin ikametgâhı oturdukları yerlerdir.

Memleketimizde bir iş için muvakkaten yerleşmiş olan ecnebilerin de daimî ikametgâhları oturdukları şehirdir. Fakat kısa bir zaman için bir iş zımında Türkiyeye gelen ve derhal memleketlerine avdet edecek olan ecnebilerin ikametgâhı daimîleri asıl kendi memleketleri olarak gösterilir. Fakat bir memlekete seyahat, tahsil, askerlik, ticaret veya her hangi bir iş için muvakkaten gelmiş olan Türkler, ikametgâhı daimîleri esasen sakin buldukları yer neresi ise orasıdır. Daimî ikametgâhı yazarken fazla tafsilât yani uzun uzadıya adres yazılmayacaktır. Meselâ sadece Konya, Ödemiş veya Rusya, Macaristan gibi memleket isimlerini yazmak kifayet eder.

Dokuzuncu sütün:

Bu sütuna tahrir edilen şahıs hangi devletin tebaası ise o devletin ismi yazılır. Meselâ: Türkiye, Fransa.. gibi.

Onuncu sütün:

Bu sütuna tahrir edilen şahsın san'atı, mesleki, bir san'at veya mesleki yoksa vaziyeti yazılır.

Meslek veya san'atı yazarken sadece amele, memur, usta yazmak kâfi deyildir. Bu san'at ve mesleklerin ziraat, ticaret, san'at kısımlarından hangisine ait olduğu işaret edilmelidir. Meselâ: Saraç, merangoz, ziraat amelesi, ticaret-hanede kâtip, ipek fabrikasında makinist veya amele, halı atelyesinde işçi diye tasrih edilmelidir. Eğer tahrir edilen şahıs bir san'at sahibi olmayupta hükümet hizmetinde ise devlet memuru, belediye hizmetinde ise belediye memuru denir.

Ne sıfatı ve ne de memuriyeti olmayan kimseler için mütekait memur, mütekait zabıt, mülk sahibi, akar sahibi gibi içtimâî bir vaziyetleri varsa o yazılır. Eğer hiç bir san'at ve vaziyeti yoksa bu gibilere yoktur işareti verilir. Bir iş ve güç sahibi olması imkânı olmayan kadın ve çocuklar için de keza «yoktur» denir. Daimî ve mutad bir surette ziraatta çalışan kadınlar dahi «çiftçi amele» diye kaydolunmak icabeder.

On birinci sütün :

Bu sütuna tahrir edilen şahıs matbu bir varakayı meselâ bir kitâp veya gazeteyi okuyabiliyorsa «evet» okuyamıyorsa «hayır» yazılır. Okumak bilip bilmediğinde tereddüt edilen kimselere, tahrir cetvelinin bir tarafını göstererek okutmak maksadı temin eder.

On ikiinci sütün :

Bu sütuna tahrir edilen şahsın mensup olduğu din yazılır. Meselâ: müslüman, hıristiyan, musevî gibi. Yalnız hıristiyan için mezhep te ilâve olunacaktır. Meslâ: ortodoks, katolik, protestan gibi.

On üçüncü sütün :

Bu sütuna tahrir edilen şahsın vücudunda mühim bir sakatlığı varsa o yazılır. Meselâ: körlük, topallık, sağırılık, dilsizlik, kamburluk, çolaklık, kütürümlük gibi. Ehemiyetsiz vücut arızaları yazılmaz.

On dördüncü sütün :

Bu sütuna tahrir edilen şahıs evvelce nüfusa kaydedilmiş ise kaydedildiği yerin ismi yazılır. Kaydolmamış ise «kaydedilmemiştir» yazılır.

On beşinci sütün :

Bu sütuna tahrir edilen şahsın nüfus teskeresi veya hüviyet cüzdanı varsa «vardır» yoksa «yoktur» kelimesi yazılır.

Tahrir cetvellerinin imlâsından sonra yapılacak vazife

Madde 21 — Her tahrir memuru mıntakasındaki binaları dolaşarak nüfusu tahrir cetveline kâmilten kaydettikten sonra bunun yekûnunu yapacaktır.

Evvelâ : Tahrir cetvelinde o güü tahrir sahasında mevcut olarak kaydedilmiş olan eşhasın kadın, erkek miktarını tadat edecek. -Yani namevcut işareti konulmayan nüfus miktarını-

Saniyen : Namevcut işareti koyarak kaydettiği nüfusun kadın, erkek miktarını tadat edecek.

Salisen : Bu iki yekûnu tahrir cetvelinin nihayetindeki mahalli mahsusa kaydedecektir.

Bu iş bittikten sonra tahrir memuru cetvelinin zirini imza ederek doğruluğunu tasdik eder ve bir de vazifesinin sureti ifasına, bazı hususî hallere, müşküllere tesadüf etmiş ise ona dair rapor tanzim ederek tahrir cetvelini, (A) binalar cetvelini, raporu kâffeten (H) markalı zarfa koyarak kontrol memuru varsa ona, yoksa kaymakama teslim eder ve Kendisine işbu evrakı teslim ettiğine dair bir makbuz verilir.

**Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinin
umumî tahriri nüfus hakkındaki nutukları**

Bu içtimaa Riyaseti kabul ederken hükümetin tahriri nüfusa verdiği ehemmiyeti bütün teşkilâtın, bütün memurlarımızın, bu işe en samimî ve en kuvvetli muavenet ve iştiraklerini ibzal eylemeleri arzusunu ızhâr etmek istedim. Merkezî İstatistik dairesi Müdürü umumîsi Müsyü Kamil Jakar şimdi burada tahriri nüfusun faide ve ehemmiyetini ve tatbik edilecek usullerini izah eyleyecektir. Sözü kendisine terk etmeden evvel tahriri nüfus işini Dahiliye Vekâletile beraber ızhâr ve idare edecek olan merkezî istatistik dairesinden bahsetmek isterim. Daire 22 nisan 1926 tarihli kararname ile ihdas olunmuş ve bütçe kanununa tevfikân geçen eylül bidayetinde faaliyete başlamıştır. Dairenin maksadı tesisi halen elimizde bulunan istatistikleri ıslah ve mevcut olmayanları tanzim ve bilhassa sair her nevi istatistiklerin en esaslı mesnedi ve vasıtai ifadesi ve mukayesesi olan sahih ve tam nüfus istatistikleri vücuda getirmektir.

Daire aynı zamanda muhtelif vekâletlerin istatistik şubeleri tarafından tanzim edilen istatistikleri kontrol ederek bunları mümkün olduğu kadar müfit ve sahih bir şekle ircama hadim usulleri telkîn vazifesile de mükelleftir. Daire keza mevcut usullerdeki vahdeti amelî ve fennî bir esas temini suretile idarî istatistiklerin yegâne merkezî idaresi şekline girmek gayesindedir.

Memur yetiştirdiği nisbette daire bilâhare ehemmiyeti mahsusa ve şamileyi haiz istatistiklerle faide ve ehemmiyetleri sair devairin sahai faaliyetine çıkmayan veya teknik müşkülât arzedan istatistikleri bizzat yapacaktır. Bu suretle halen muhtelif devairin mesaiyi ihさいesinde görülen dağınıklık yerine istatistik yapmak için lâzım gelen evsafı mahsusayı tecrübe ve tetkik ile elde etmiş mütehassis memurinden müteşekkil bir dairenin mesaisi kaim olacaktır.

Çünkü muhterem bir heyet huzurunda devlet mesaisinin temas ettiği her husus hakkında doğru ve vazih malûmatı ihсайeye malik olmanın zaruret ve ehemmiyetini arza lüzum görmem. Bu ihtiyacı her gün şiddetle his ediyoruz. Fakat nazarı itibare almalıdır ki ekseriyet kendilerinden istenilen malûmattan bi haber ve bu işe vukufu az kimseler tarafından bilâ tetkik doldurulan her cedvel istatistik değildir. Böyle cedvellerde başlıca iki mühim vasıf noksandır. Evvel emirde hakikatı ifade etmezler. Temamen kabili istifade bir halde değildirler. Çünkü tahlil edildikleri zaman aradığımız netayıç ve hakayiki ifade etmekten uzaktırlar. Ve bilâkis bizi şüphe ve muğlâkiyete düşürürler. Merkezî istatistik dairesinin vücudu sade iyi istatistikler yapmak için değil aynı zamanda mevcut olanlardan azamî istifadeyi temin etmek için de pek zarurîdir. İşte bütün bu mühim nukattan ilham alarak merkezî istatistik dairesi hadisatı içtimaiyenin hakikî bir rasathanesi olacak ve nüfusun şeraiti iktisadiye ve maneviyesile memleketin vaziyeti ve menafii umumiyesine hadim teşkilât ve tesisatın netayici hakkında hükümeti tenvir etmek için onun emrine daima amade bulunacaktır.

Temenni ederimki dairenin ilk defa deruhte ettiği tahriri nüfus işi Dahiliye Vekâletinin bütün devairin ve bütün halkımızın müzaheretile tam bir muvaffakiyetle neticelensin.

Umumî nüfus tahriri hakkında Türkiye ahalisine beyanname

Memleketimizde 28 teşrinievvel 1927 cuma günü umumî tahriri nüfus yapılacak ve muayyen bir günde Türkiye hudutları dahilinde mevcut bulunan her fert tahrir ve tadat edilecektir. Bunun için de her taraftan tayin edilecek tahrir memurları, aile reisleri nezdine giderek nüfusu birer birer tahrir cetvellerine kayıt edeceklerdir.

Hükümet tahriri nüfus işine fevkalâde bir ehemmiyet atfetmektedir. Tahririn muvaffakiyetle icrası için icap eden her tetbir ittihaz edilmiş, ve memleketin tahrir mıntakalarına ayrılabilmesi için her tarafta bütün binaların numaralanmasına başlanmıştır. Aynı zamanda tahrir ve tadat ameliyesinin tanzim ve idaresi ile tahrir memurlarının tayinleri ve tahrir cetvellerinin tevzii hakkında vali ve kaymakamlara talimatnameler gönderilmiştir.

Bütün bu ciddî ve itinalı hazırlıklar umumî tahririn hidematı umumiye için ne kadar ehemmiyetli ve lüzumlu bir iş olduğunu göstermektedir. Nüfus miktarının doğru olarak bilinmesi bütün idarî faaliyetlerin ruhunu ve esasını teşkil eder.

Tahrir; memleketin maddî, manevî itilâ ve terakkisi için her mevki nüfusunun kesafet ve haline nazaran intihap ve istimal olunacak tedabirin isabetle tayin ve ittihazında devlete en kıymetli bir rehber olacaktır.

Bunun için tahririn Hükümet teşkilâtının vezaifini kolaylaştırmaktan beşka bir gaye ile yapıldığını zan etmek hatadır. Tahrir halk için çok müfittir, Çünkü iyi bir hükümet idaresinden en evvel faide görecektir.

Verkilerin adilâne esaslar üzerine tevzi ve tarhından en ziyade istifade edecek olan yine halktır. Bu esaslar da ancak nüfusun hal ve evsafının bilinmesi, faal ve gayri faal anasrının tanınması ile kabil olabilir. İşte tahriri nüfus gerek halkımızın, ve gerek hükümet teşkilâtımızın, şiddetle ihtiyaç duyduğu bu eksikliği tamamlayacak bize sahih malûmat verecektir.

Milletimizin bir çok kahramanlıklar ve fedakârlıklarla kendisine yarattığı bu vatanda kaç nüfus vardır? Halde ve istakbalde yurdumuzun emniyetini temin edecek olan hakikî kuvvet ve kudretimiz nedir?

Vatan hudutları kardaşlarımızın kanlarıyla milletimizin vatanperverane azmîle tesbit edildiği gündenberi şüphesiz her Türk vatandaşı, kendi kendine bu suali sormuştur. Bu suale en doğru cevabı ancak tahriri nüfus verebilecektir. Aynı zamanda tahriri umumî yürüdüğümüz terakki yolunda el birliğile devam ve en asrî itilâ vasıtalarını tatbik için milleti nizin beslediği müşterek arzunun bir ifadesi olacak ve idare edenlerle edilenler arasındaki rabitanın ulvî bir surette tezahürünü gösterecektir.

Tahriri nüfus, her memleket için asrî vesaiti umran ve tarakkinin başlıcalarından biridir. Bu itibarla hükümet bu işte sade tahrir memurluğuna tayin olunacak vatandaşların değil, nüfus hakkında tahrir memurlarına malûmat verecek olan aile reislerinin ve bütün vatandaşların yardımına muhtaçtır.

Her Türk vatandaşı, Türkiyede sakin olan her fert, bu işe bütün kalbîle sarılmalı, tahriri nüfus mes'alesini vatanî bir vazife telakki ederek, umumî tahrir günü hanesinden ayrılmamalı ve kendisine sorulacak suallere doğru olarak cevap vermelidir.

Bütün Türkler ve misafirperver memleketimizde yaşayan bütün ecnebler, tahriri nüfus cetvellerine dahi olacaklardır. Nüfus başlıca serveti milliyemiz demektir. Bunun tadat ve tahririnin sihhatle yapılması yüksek bir ehemmiyeti haizdir. Bu sebeple tahrir ameliyesinin tam ve doğru olarak yapılmasını temin için her ferdin hükümet tarafından bu bapta ittihaz olunacak tedabire hüsnü niyet, intizam ve inzibat ile inkiyat etmesi lâzımdır.

Tahririn her hususta mükemmel olabilmesi için bilhassa dikkat edilecek bir nokta vardır: Bu da bütün ailelerin yaşları nekadar küçük olursa olsun erkek ve kız çocuklarını tamamen kayıt ettirmeleridir. Aile reisleri bu ciheti kal'iyen ihmal etmemelidirler. Türk toprağı üzerinde bulunan ve milli ailemizin bir cüz'ünü teşkil eden küçük çocukların da büyükler gibi tahrirde dahil olması icap eder.

Ailelerin bütün doğum vakayini hükûmete haber vermeleri de bu sebeple ehemmiyeti haizdir. Halkımız bütün doğum vakayini nüfusa kayıt ettirerek gelecek nesillerin hali medenî ve hüviyetlerini tesise alışmalıdır.

İsimsiz ve kayıtsız, medenî bir hüviyete sahip olmayarak yaşayanlar ancak esir insanlardır. Böyle resmî bir kayda ve medenî bir hüviyete malik olmaksızın yaşayan kimselerde yurtlarının menafii, vatandaşlarının miktarı hakkında malûmattar olmak kaygusu bulunmaz. Halbuki hür milletler kendine mahsus kanunî ve manevî bir şahsiyeti olan fertlerden müteşekkil olur. Böyle insanlar, vatandaşlık menafi ve vekarını tanırlar, ve vatandaşlığın icap ettirdiği vezaifi müdriktirler.

Medeniyetin, refah ve terakkinin yüksek seviyelerine varmak için her şey hakkında hakikî malûmat istihsal etmek, teşkilât yapmak ve millî tesanüdü takviye etmek lâzımdır.

Hükûmetin tahriri umumîden gayesi de yeni Türkiyenin kudret ve kuvvetini tanımak, bu suretle onu medeniyeti yüksek milletlerin seviyesine çıkarmak çarelerine tevessüldür.

Bu itibarla hür insanlar evsafını haiz olan bütün Türklerin de, vatandaşlık menafi, vezaif ve vekarını müdrik olarak tahrir işinin sıhhat ve kat'iyetle icrasında hükûmete bütün kuvvetleriyle müzaheret edeceklerini ümit ederim.

Başvekil

İSMET

**Umumî tahriri nüfus hakkında bilûmum memurin
ve müstahdimine beyanname**

Önümüzdeki 38 teşrinievvel 1927 cuma günü memleketimizde ilmî usullerle ilk defa olarak umumî bir tahriri nüfus yapılacaktır. Tahriri umumînin mutlak surette doğru ve tam olarak yapılmasına azamî bir ehemmiyet atfeden hükûmet bu gayenin istihsali için hiç bir vasıta ve tedbiri ihmal etmemeğe karar vermiştir. Bunun için her sınıf devlet memurlarile bilumum ordu zabitan ve mensubininin, muallimlerin, idarei mahalliye ve belediyeler memurin ve müstahdemininin hükûmetin bu işe verdiği ehemmiyet ve gayeyi kavrayarak tahriri umumî ameliyesine müzaheret etmeleri lâzımdır.

Devlet teşkilâtına mensup memurlardan bilhassa vali, ve kaymakamlar tahriri umumî ameliyesinde pek mühim bir vazife ile alâkadar bulunmaktadırlar. Tahriri umumî teşkilâtında büyük bir rol oynayacak olan vali ve kaymakamların bu işe tam bir alâka ve gayretle sarılacaklarından hükûmet emindir. Sair memurlarda ekseriyetle tahrir memurluğu vazifesini ifa edeceklerdir. Bu gibilerin tayin edilecekleri tahrir memurluğu vazifesini derhal kabul ve en büyük bir itina ve gayretle ifa etmeleri lâzımdır. Tahriri umumîde bu gibi hususî bir vazifeye tayin edilmeyen memurlarında halka tahririn gayesini, faidesini anlatmaları ve aile reislerini tahriri umumî esnasındaki vazifelerine dair tenvir etmeleri icabeder.

Tahriri umumînin faidesinin her ferde izah edilmesi ve bazı kimselerde mevcut olması muhtemel olan yanlış kanaatlerin tamamen izalesi lâzımdır. Halkı tenvir hususunda hükûmet bütün vatandaşların ve bilhassa ahali ile teması olan memurinin müzaheret ve gayretine güvenmektedir.

Nüfusumuzun kâffesinin okuyup yazmak bilmemesi hasebile gazete ve risalelerle ve sair resmî neşriyat ile halkın kâfi derecede ikaz ve tenviri kabil olmamaktadır. Halkı tenvir hususunda en emin vasıta memurinin ahali ile yapacağı mükâleme ve müsahabeler ve küçük mev'izalardır.

Tahriri umumînin sahih ve tam olmasına mani olabilecek yanlış bir kanaat vardır ki oda: Bu tahrir neticesinde hükûmetin gûya yeni verkiler ihdas edeceği zannıdır. Bu kanaatın her halde silinmesi lâzımdır.

Her yerde ve her zaman böyle bir fikrin yanlış olduğunu söylemeli ve hükûmetin tahriri umumiye icradan yegâne gayes; nüfusumuzun miktarını tesbit ve bu suretle idare işlerini teshil ve Türk milletinin hâl ve istakbaldeki kuvvetini tanımaktan ibaret olduğunu daima tekrar etmelidir.

Bu fikir ve gayenin halka tamamen telkini ve sekenenin tahrir ameliyesine alıştırılması hususunda hükûmet bütün memurinin, ordu zabitanının ve muallimlerin müzaheret ve gayretine istinat edecektir.

İşbu tebligatın ehemmiyetle telâkki edilerek bütün vatandaşların Cümhuriyetimizin menafini bu hususta da derin bir alâka ve gayret ile karşılayacaklarından eminim.

Başvekil

İSMET

Tahririn intacını müteakip
Müsyü Kamil Jakarın matbuata beyanatı

Türkiyede umumî tahriri nüfusun temelile muvaffakiyetli bir netice verdiğini görmekte bahtiyarım. Bu bahtiyarlık sade istihzaratın benim tarafımdan ve tayin ettiğim usullere tevfikan yapılmış olmasından değil, 28 teşrinievvel 1927 tarihinin Türkiyenin tarakkıyatında şayanı dikkat bir merhale teşkil etmesinden mütevellittir. Bu tarakki işinde teşriki mesai etmekle müftehirim.

Verilen talimatnameler her tarafta tamamen tatbik edilmiştir. Halk, her yerde talimatnameler ahkâmını kemali inzibat ve mütavaat ile karşılamış ve bütün nüfusun bir günde tadadını temin eden tedabire sakinane itaat etmiştir. Miktarları takriben 60,000 den fazla olan tahrir memurları vazifelerini büyük bir gayret ve nezaket ile ifa etmişlerdir. Kendilerile görüştüğüm ecnebiler tahrir memurlarının nezaket ve dirayetini takdirle yat etmektedirler.

Nüfusun tahrir cetvellerine kaydı - şark vilâyetlerinde bir kazanın, bir iki köyü hariç olmak üzere - kâmilen bir günde yapılmıştır. Bu gün, yani tarihten altı gün sonra - arada cumhuriyet bayramı olmasına rağmen - İstatistik Müdüriyeti umumiyesi hususî müşkülât arzeden İstanbul şehri ve bir kaza hariç olmak üzere memleketin her tarafında tahrir netayicini almıştır.

Tahrirdeki bu muvaffakiyet, talimatnameler ahkâmını icraya davet edilen teşkilâtı memleketin eseridir.

Vali ve kaymakamların bu husustaki vazifelerini ifa için gösterdikleri dirayet ve gayreti takdirle yad ederim. Bu defa husule gelen bazı küçük hatalarında istikbalde tekerrür etmeyeceği kanaatindeyim.

Unutmamalıdır ki, Türkiyede, binaların numaralanması ve bütün memleket dahilinde nüfusun aynı zamanda tahriri ilk defa olarak yapıyor.

Nüfusun tamamen dahili tahrir edilmesinin amillerinden birisi de aylardanberi yapılan pek kuvvetli propagandadır. Efkârı umumiye, gazetelerin makalâtı ve konferanslarla gayet iyi bir surette tenvir edilmiş bulunuyordu. Bu suretle köylüler ve şehirliler, tahririn vergi ihdası gayesini veya askerî bir mükellefiyeti istihdaf eylemediğine ve tahrirden yegâne gayenin nüfus mevcudunu ilmi usullerle gayri kabili itiraz bir surette tesbit eylemek olduğuna ikna edilmişti. Nüfusun ilmi usullerle gayri kabili itiraz bir surette tesbiti gayesi hakikate kalp edilmiştir. Şimdi tahrir memurlarının doldurdıkları cetveller, İstatistik Müdüriyeti umumiyesi tarafından tasnif edilecek ve nüfusun, cinsiyet, meslek ve san'at, okur yazar, ecnebi,... ilh itibarile sureti inkısamı gösterilecektir.

Bu tasnif ameliyesi senelerce sarfı mesaiyi icap ettiren bir iştir. Umumî tahriri nüfusta elde edilen netice: ilmi usullerle yapılan bir tadat ameliyesinin verebileceği en sahih neticeyi vermiştir.

Tahrir cetvellerinin tasnifi ve erkamın telgrafla tebliği esnasında bazı cüzî hatalar tevellüt etmiş olabilir, bunun için elde edilen neticelere erkamı muvakkate diyoruz. Esasen bir çok memleketlerde tahrirleri müteakip yapılan bu gibi neşriaata aynı isim verilir.

Tahrire ait vesaiki asliye merkzî İstatistik Müdüriyeti Umumiyesine vürut ettiği zaman hatalar, şayet vuku bulmuş ise, ayrıca tashih edilecektir. Fakat bir kaç ay sonra neşredilecek erkamın dahi şimdi elde edilen neticeden gayet az fark edeceği muhakkaktır.

Umumiyyetle tahriri nüfuslarda mükerrer olarak yazılanlar miktarının tahrirden hariç kalanların miktarından daima daha az bulunması ve Türkiye de itihaz edilen tedabiri hususiyeye rağmen kısmen harici tahrir kalan aşairin dahi mevcudiyeti hasebile Türkiye Cumhuriyetinin on dört milyon nüfusa malik olduğunu söyleyebilirim. }

Bu beyanatıma, hükümetin tahriri umumîyi hazırlamak ve netayicini cem etmek için beni tamamen serbest bıraktığını ilâve etmek vazifemdir.

Nüfus mevcudu, valiler ve kaymakamlar tarafından tahrir cedvellerine nazaran tanzim edilen netayicin tevhidî suretile tesbit edilmiştir. Vali ve kaymakamlar elde ettikleri neticeyi doğrudan doğruya İstatistik Müdüriyeti Umumiyesine bildirmişlerdir. Esasen bütün vali ve kaymakamlara tahrire ait vesaiki doğrudan doğruya Müdüriyeti Umumiyeye göndermeleri emrolunmuştu. Ne şahsıma, ve nede rüfekayı mesaima hiç bir telkin yapılmamıştır. Tadat

neticesinde elde edilen veya elde edilecek erkamın tezyidi için hiç bir müdahale vaki olmamıştır. Netice tadat suretile elde edilen hakikatın samimî bir ifadesidir.

Bu hususta bir çok avrupalılardan bazı fikir ve kanaatlar işittiğim için bu noktayı bilhassa beyan etmeği lüzumlu görüyorum. Bir çok defalar bana:

— Elde ettiğiniz neticeleri neşretmeğe hükümet size müsaade etmeyecektir. Demişlerdi. Böyle söyleyenler Türkiyenin on milyon nüfusu bile olmadığını söyleyenlerdi.

Şimdi elde ettiğimiz neticeler bazı muhitlerde hayret ve sukutu hayallar tevlit edecek ve ihtimal bu nüfus mevcudunun yanlış olduğunu söyleyenler bulunacaktır. Bu iddia mahzı hata olacaktır. Evvelcede söylediğim veçhile bu kabil ameliyelerde gayri kabili itiraz bir surette bulunan pek küçük hatalar hariç olmak üzere tahriri umumînin netayici doğrudur ve bu netayic en samimî ve civanmerdane bir şekilde toplanmıştır.

Bu beyanatta bulunmaklığım için hiç kimse tarafından bana bir gûna telkîn yapılmadığını da ilâve mecburiyetindeyim. Bu sözlerimi söylerken bana sadece sihat ve vusuka hizmet etmeyi değil, hakikat ve hakkaniyete de hadim olmayı emreden vicdanı meslekîme itaat ediyorum.

1927
MÜLKÎ TEŞKİLÂTA NAZARAN
VİLÂYET VE KAZALAR

Les noms des vilayets (Provinces) et des cazas (Districts)

D'APRÈS L'ORGANISATION ADMINISTRATIVE DE 1927

1927

Mülkî teşkilâta nazaran

1 — Vilâyetler
Vilayets

Adana
Afyon Karahisr
Aksaray
Amasya
Ankara
Antalya
Artvin
Aydın
Balıkesir
Bayazıt
Bilecik
Bitlis
Bolu
Burdur
Bursa
Cebelibereket
Çanakkale
Çankırı
Çorum
Denizli
Diyarbakir

Edirne
Elâziz
Erzincan
Erzurum
Eskişehir
Gazi Ayıntap - Antep
Giresun
Gümüşane
Hakâri
İçel
İsparta
İstanbul
İzmir
Kars
Kastamonu
Kayseri
Kırklareli
Kırşehir
Kocaeli
Konya
Kütahya

Malatya
Manisa
Maraş
Mardin
Mersin
Muğla
Niğde
Ordu
Rize
Samsun
Siirt
Sinop
Sivas
Şebinkarahisar
Tekirdağ
Tokat
Trabzon
Urfa
Van
Yozgat
Zonguldak

2 — Kazalar [*]
Cazas

Adalar (İstanbul)
Adapazarı (Kocaeli)
Adıyaman (Malatya)
Ahlât (Bitlis)
Akçaabat (Trabzon)
Akçadağ (Antalya)
Akdag Madeni (Yozgat)
Akhisar (Mağnisa)
Akseki (Antalya)
Akşehir (Konya)
Alâiye (Antalya)
Alaşehir (Mağnisa)
Alucra (Şebinkarahisar)
Anamur (İçel)
Andırın (Maraş)
Araç (Kastamonu)
Arapkir (Malatya)

Arapsun (Aksaray)
Ardahan (Kars)
Arapçay (Kars)
Artova (Tokat)
Avanos (Kırşehir)
Ayancık (Sinop)
Ayaş (Ankara)
Ayvalık (Balıkesir)
Aziziye (A. Karahisar)
Babaeski (Kırklareli)
Bafra (Samsun)
Bahçe (Cebelibereket)
Bakırköy (İstanbul)
Balâ (Ankara)
Balya (Balıkesir)
Bandırma (Balıkesir)
Bartın (Zonguldak)

Baskil (Elâziz)
Başkale (Van)
Bayburt (Gümüşane)
Bayındır (İzmir)
Bayramiç (Çanakkale)
Bergama (İzmir)
Besni - Behisni (G. Ayıntap)
Beşiri (Siirt)
Beyoğlu (İstanbul)
Beypazarı (Ankara)
Beyşehir (Konya)
Beytişebap (Hakâri)
Biga (Çanakkale)
Birecik (Urfa)
Bodrum (Muğla)
Boğazlıyan (Yozgat)
Boldan (Denizli)

[*] Her kazanın tabi bulunduğu vilâyet, hizasında yazılıdır.

Le vilayet dont dépend chaque caza est indiqué ci-devant.

Kazalar — Mabat

Cazaz — Suite

Bolvadin	(A. Karahisar)	Eleşkirt	(Bayazıt)	Hendek	(Kocaeli)
Bor	(Niğde)	Elmalı	(Antalya)	Hilvan	(Urfa)
Boyabat	(Sinop)	Erbaa	(Tokat)	Hizan	(Bitlis)
Bozçaada	(Çanakkale)	Erciş	(Van)	Hınıs	(Erzurum)
Bozdoğan	(Aydın)	Ereğli	(Konya)	Hopa	(Rize)
Bozkır	(Konya)	Ereğli	(Zonguldak)	Hozat	(Elâziz)
Bozüyük	(Bilecik)	Ergani madeni	(Elâziz)	Hüseyinabat	(Çorum)
Bucak	(Burdur)	Ermenek-Ermenak	(Konya)	İğridir	(İsparta)
Bulanık	(Bitlis)	Eruh	(Siirt)	İmroz	(Çanakkale)
Burhaniye	(Balıkesir)	Eşme	(Manisa)	İncesu	(Kayseri)
Bünyan	(Kayseri)	Ezine	(Çanakkale)	İnebolu	(Kastamonu)
Ceyhan	(Cebelibereket)	Fatsa	(Ordu)	İnegöl	(Bursa)
Cide	(Kastamonu)	Feke	(Adana)	İskilip	(Çorum)
Cizre	(Mardin)	Fethiye	(Muğla)	İspir	(Erzurum)
Cihanbeyli	(Konya)	Finike	(Antalya)	İğdır	(Bayazıt)
Çal	(Denizli)	Foça	(İzmir)	İlgaz	(Çankırı)
Çapakçur	(Elâziz)	Garbî Karaağaç	Denizli)	İlgın	(Konya)
Çarşamba	(Samsun)	Garzan	(Siirt)	İslahiye	(Cebelibereket)
Çatalca	(İstanbul)	Gebze	(Kocaeli)	Kadirli	(Adana)
Çemişkezek	(Elâziz)	Gedis-z	(Kütahya)	Kağızman	(Kars)
Çerkeş	(Çankırı)	Gelibolu	Çanakkale)	Kâhta	(Malatya)
Çermik	(Diyarbakir)	Gemlik	(Bursa)	Kalecik	(Ankara)
Çeşme	(İzmir)	G-nç	Elâziz	Kandıra	(Kocaeli)
Çine	(Aydın)	Gercüş	(Mardin)	Kangal	(Sivas)
Çivril	(Denizli)	Gerede	(Bolu)	Karaburun	(İzmir)
Çıldır	(Kars)	Gereze-Gerze	(Sinop)	Karacabey	(Bursa)
Çorlu	(Tekirdağ)	Gevar	(F. Hâri)	Kar...	(Aydın)
Çubuk	(Ankara)	Gevaş	Van)	Karaisalı	(Adana)
Çumra	(Konya)	Geyve	(Kscaeli)	Karaköse	(Bayazıt)
Daday	(Kastamonu)	Göksün	Maraş)	Karaman	(Konya)
Darende	(Sivas)	Göle	(Kars)	Karamursal	(Kocaeli)
Demirci	(Manisa)	Gölpazarı	(Bilecik)	Kaş	(Antalya)
Demirköy	(Kırklareli)	Gönen-Gönan	(Balıkesir)	Kavaklı	(Edirne)
Derik	(Mardin)	Gördes	(manisa)	Keban	(Elâziz)
Develi	(Kayseri)	Görelle	(Giresun)	Kelkit	(Gümüşane)
Devrek	(Zonguldak)	Göynük	(Bolu)	Kemah	(Erzincan)
Dinar	(A. Karahisar)	Gülнар	(İçel)	Kemaliye	(Malatya)
Divrik	(Sivas)	Gümüşhacıköy	(Amasya)	Kemalpaşa	(İzmir)
Diyadin	(Bayazıt)	Gürün-Görün	(Sivas)	Keskin	(Ankara)
Dört Yol	(Cebelibereket)	Hadım	(Konya)	Keşan	(Edirne)
Dursunbey	(Balıkesir)	Hafik	(Sivas)	Kığı	(Erzincan)
Düzce	(Bolu)	Haran	(Urfa)	Kilis	(G. Ayıntap)
Eceabat	(Çanakkale)	Havza	(Samsun)	Kırkağaç	(Manisa)
Edremit	(Balıkesir)	Haymana	(Ankara)	Koçhisar - Şerefli	(Aksaray)
Eğrigöz	(Kütahya)	Hayrebolu	(Tekirdağ)	Korkudeli	(Antalya)
Elbistan	(Maraş)	Hekimhan	(Malatva)	Koyulhisar	(Ş. Karahisar)

Kazalar — Mabat

Cazas — Suite

Kozan	(Adana)	Ovacık	(Elâziz)	Şarkî Karaağaç	(Isparta)
Köyceğiz	(Muğla)	Ödemiş	(İzmir)	Şarkışla	(Sivas)
Kula	(Manisa)	Palu	(Elâziz)	Şarköy	(Tekirdağ)
Kulp	(Diyarbakir)	Pasinler	(Erzurum)	Şavşat	(Artvin)
Kuru çay	(Erzincan)	Pazar - Atine	(Rize)	Şemdinan	(Hakâri)
Kuşadası	(İzmir)	Pazarcık	(Maraş)	Şile	(İstanbul)
Küre	(Kastamonu)	Pertek	(Elâziz)	Şiran	(Gümüşane)
Lâpseki	(Çanakkale)	Pervari	(Siirt)	Şirvan	(Siirt)
Lice	(Diyarbakir)	Pınarbaşı	(Kayseri)	Şitak	(Van)
Lüleburgaz	(Kırklareli)	Plümür	(Erzincan)	Şirnak	(Siirt)
Maçka	(Trabzon)	Polath	(Ankara)	Tarsus	(Mersin)
Malazkirt	(Bitlis)	Posof	(Kars)	Taşköprü	(Kastamonu)
Malkara	(Tekidağ)	Pütürge	(Malatya)	Tavas	(Denizli)
Manavgat	(Antalya)	Refahiye	(Erzincan)	Tavşanlı	(Kütahya)
Mazkirt	(Elâziz)	Resülayn	(Mardin)	Tefenni	(Burdur)
Mecidiye	(Kırşehir)	Reşadiye	(Tokat)	Tercan	(Erzurum)
Mecidözü	(Çorum)	Safranbolu	(Zonguldak)	Terme	(Samsun)
Menemen	(İzmir)	Saideli	(Konya)	Tire	(İzmir)
Mermeris	(Muğla)	Saimbeyli	(Adana)	Tirebolu	(Gireson)
Merzifon	(Amasya)	Salihli	(Manisa)	Torbali	(İzmir)
Mesudiye	(Ş. Karahisar)	Sandıklı	(Afyonkarahisar)	Tortum	(Erzurum)
Midyat	(Mardin)	Saray	(Tekirdağ)	Torul	(Gümüşane)
Mihalıççık	(Eskişehir)	Saray - Mahmudi	(Van)	Tosya	(Kastamonu)
Milâs	(Muğla)	Sarayköy	(Denizli)	Turgutlu	(Manisa)
Mucur	(Kırşehir)	Sarıkanış	(Kars)	Tutak	(Bayazıt)
Mudanya	(Bursa)	Sasun	(Siirt)	Tuzluca	(Bayazıt)
Mudurnu	(Bolu)	Savur	(Mardin)	Uluborlu	(Isparta)
Muradiye	(Van)	Seferihisar	(İzmir)	Ulukışla	(Niğde)
M. Kemal paşa	(Bursa)	Serik	(Antalya)	Urla	(İzmir)
Muş	(Bitlis)	Seydişehir	(Konya)	Uşak	(Kütahya)
Mut	(İçel)	Seyitgazi	(Eskişehir)	Uzunköprü	(Edirne)
Mutki	(Bitlis)	Silvan	(Diyarbakir)	Ünye	(Ordu)
Nallıhan	(Ankara)	Simav	(Kütahya)	Ürgüp	(Niğde)
Nazilli	(Aydın)	Siverek	(Urfa)	Üsküdar	(İstanbul)
Nazimiye	(Erzincan)	Sivrihisar	(Eskişehir)	Vakfıkebir	(Trabzon)
Nevşehir	(Niğde)	Sındırğı	(Balıkesir)	Varto	(Bitlis)
Niksar	(Tokat)	Soma	(Manisa)	Vezirköprü	(Samsun)
Nizip	(G. Ayıntap)	Sorgun	(Yozgat)	Viranşehir	(Urfa)
Musaybin	(Mardin)	Söğüt	(Bilecik)	Vize	(Kırklareli)
Of	(Trabzon)	Söke	(Aydın)	Yabanabat	(Ankara)
Oltu	(Erzurum)	Sultaniye	(Konya)	Yalvaç	(Isparta)
Orhaneli	(Bursa)	Sungurlu	(Çorum)	Yaylak	(Urfa)
Orhangazi	(Bursa)	Susurluk	(Balıkesir)	Yenişehir	(Bursa)
Osmancık	(Çorum)	Su şehri	(Ş. Karahisar)	Yıldızeli	(Sivas)
Osmaneli	(Bilecik)	Sürmene	(Trabzon)	Yusufeli	(Artvin)
Osmaniye	(Diyarbakir)	Sürüş	(Urfa)	Zara	(Sivas)
				Zile	(Tokat)

Fransızca Kısım

Partie Française

RECENSEMENT GÉNÉRAL DE LA POPULATION AU 28 OCTOBRE 1927

LES PRINCIPES ET MÉTHODES DU RECENSEMENT

ANALYSE DES RÉSULTATS

LOIS, INSTRUCTIONS ET AUTRES DOCUMENTS

Recensement Général de la Population au 28 Octobre 1927

Premier chapitre

Les principes et méthodes du Recensement

1 - Préparation du Recensement

Loi du Recensement Général de la Population.

Conformément aux prescriptions de la loi du 2 Juin 1926 No. 893 (document No. 1) un recensement général de la population serait organisé en 1927 dans le territoire de la République Turque.

Aux termes de l'article 2 de la même loi, le Ministre de l'Intérieur était autorisé à faire procéder à des recensements d'essai dans certaines régions du pays.

Préparation du Recensement.

La préparation du recensement a duré une année. La différence du climat entre les diverses régions du pays, les communications, le degré de l'organisation administrative nécessitaient une étude de sa situation et surtout un contact direct avec les autorités pour s'informer sur la façon d'application des méthodes du recensement. Dans ce but, les chefs de l'Office Central de Statistique ont entrepris des voyages d'étude dans diverses régions du pays et les méthodes à appliquer ont été expliquées aux chefs d'administration dont les opinions ont été écoutées et les méthodes elles-mêmes ont été expérimentées par des recensements d'essai.

Les principales difficultés étaient celles-ci:

- 1 — L'imprécision des données concernant le nombre des localités ainsi que le nombre de leurs habitants.
- 2 — Si dans chaque localité on pourrait trouver des personnes sachant lire et écrire en nombre suffisant pour remplir les fonctions d'agent-recenseur.
- 3 — La grande distance des localités entre elles et la difficulté des communications.
- 4 — L'existence des tribus nomades dans certains vilayets d'orient et d'ouest.
- 5 — Indépendamment de ces nomades il y a des habitants semi-nomades qui ont une habitation où il séjournent l'hiver et le reste du temps voyagent avec leurs troupeaux dans les montagnes et les paturages.

Recensements d'essai.

Pendant la période de préparation, qui a précédé le Recensement Général, pour fixer les mesures à prendre contre ces difficultés et amender au cas échéant les instructions provisoires, on a fait des recensements d'essai dans cinq régions du pays présentant des conditions différentes au point de vue des conditions sociales, du climat et de l'administration:

Le premier,	le 1 ^{er} décembre 1926,	à Sivas,
Le 2 ^{me}	le 14 Janvier 1927,	à Angora,
Le 3 ^{me}	le 29 Février	» à Mersine,
Le 4 ^{me}	le 12 Avril	» à Tékir - Dag et
Le 5 ^{me}	le 22 »	» à Odémiche et dans une partie de ses villages

Les essais ont été faits par les agents - recenseurs moyennant le bulletin collectif qu'ils ont rempli en se rendant eux-mêmes aux domiciles. Les résultats obtenus furent encourageants.

Il a résulté des voyages d'étude, ainsi que l'était aussi l'opinion des chefs d'administration en général, qu'en ce qui concerne la population nomade, l'application du même système de recensement était impossible. C'est pour cette raison qu'on a confié l'étude des mesures à prendre pour le recensement de cette partie de la population, d'ailleurs restreinte, à une commission, composée des valis des vilayets intéressés sous la présidence du plus haut fonctionnaire militaire, qui s'est réunie à Diyarbekir et a fixé, s'inspirant des directives données par l'Office, seulement le nombre des hommes et des femmes d'après les renseignements fournis par les chefs des tribus nomades. Les résultats ainsi obtenus ont été trouvés très inférieurs au chiffre évalué.

Liste des localités.

Pour vérifier si le recensement a été exécuté le même jour dans tout le pays, il était nécessaire de posséder une liste des toutes les localités (villes, villages etc). Cette liste a été établie par l'Office d'après les renseignements fournis par les vilayets.

Date du recensement.

Les essais ont montré que le recensement ne pouvait être exécuté, comme dans la plus part d'autres pays, au commencement de l'année. En hiver cette opération serait très difficile dans les massifs montagneux de certaines régions à cause de la difficulté des communications et la rigueur du climat. Tout était en faveur de l'automne. A ce moment, les paysans ont terminé à peu près les travaux de champs et les nombreuses personnes se trouvant aux paturages sont retournées à leur habitation hivernale. Par conséquent, l'exécution du recensement général a été décidé pour le 28 octobre.

Le numérotage des maisons et autres bâtiments

Pour que les agents-recenseurs puissent visiter un à un tous les bâtiments habités, il était d'une stricte nécessité de fixer et de classer tous les bâtiments habités. A cet effet, dans les localités où l'on a fait des recensements d'essai, on a, avant tout, fait numéroter tous les bâtiments.

On a procédé de la façon suivante:

Dans chaque localité les habitations ont été réparties en blocs d'un nombre de 30-60 maisons qui prenaient leurs numéros d'ordre dans le bloc et, chaque bloc ainsi formé a été divisé à une ou plusieurs circonscriptions de recensement d'après la densité de la population.

A la suite des recensements d'essai on a remarqué qu'à l'exception des grands centres et des grandes villes, il n'existait presque pas, dans les villes et les villages ni de noms de rue bien déterminés ni de numéros de bâtiment. Par conséquent, pour le recensement général, il se présenta la nécessité de donner des noms ou des numéros aux rues dans toutes les localités se trouvant dans les limites de chaque municipalité et de numéroter tous les bâtiments.

A cet effet par la loi du 14/4/1927 No. 1003 (documents No.2) il a été ordonné de numéroter tous les bâtiments habités se trouvant dans le pays et de donner des noms aux rues dans les limites de chaque municipalité. Les noms ou les numéros des rues devaient être apposés en plaques métalliques au commencement et à la fin de chaque rue et les numéros des maisons sur les portes.

Par cette loi et conformément aux instructions préparées par le Ministère de l'Intérieur on a commencé au numérotage des bâtiments. Pour les localités se trouvant en dehors des limites des municipalités, le numérotage a été effectué en divisant les bâtiments en blocs et en numérotant les bâtiments de chaque bloc à part. A la fin du numérotage on a rédigé un relevé indiquant le genre et les numéros des bâtiments de chaque bloc ou de chaque rue (modèle Apartie en turc. page 81). Ces relevés contenaient les bâtiments que chaque agent-recenseur devait visiter. L'opération du numérotage a été surveillée par les Valis, les Kaïmakams et inspectée, dans la mesure du possible, par les directeurs de l'Office Central de Statistique.

A l'occasion, on a dressé, d'après les relevés des bâtiments et dans les formes expliquées par les instructions concernant l'application de la loi du numérotage, une statistique des bâtiments de tous les vilayets et kazas. Cette statistique comprenait:

- 1 — Les maisons proprement dites. (Internats et hôpitaux compris).
- 2 — Bâtiments non destinés à l'habitation mais habités.
- 3 — Autres bâtiments non destinés à l'habitation.

Dans ces renseignements, outre que le total des bâtiments classés sous la deuxième et la troisième catégorie, il y avait en subdivision des explications concernant le nombre des bâtiments tels que, écoles, mosquées, abattoirs, moulins, fours, mines etc. (Modèle: B, C. Voir: Partie en turc Pages 82-83)

L'opération de numérotage qui, conformément aux instructions y relatives, devait être finie jusqu'à la fin du mois d'Août 1927, avec des retards dans quelques localités elle a été achevée avant le recensement.

Formation des circonscriptions de recensement et nomination des agents - recenseurs;

Après avoir fixé la date du recensement et divisé toutes les localités en circonscriptions de recensement sur la base des rues dans les villes et des blocs de 30-60 maisons dans les villages, il a été ordonné de nommer un agent-recenseur pour chaque circonscription et un contrôleur pour quatre agents-recenseurs et d'en tenir un certain nombre en réserve.

Le 4me article de la loi sur le recensement ordonnait qu'à l'exception des juges et d'un certain nombre de personnes à déterminer par la décision du Conseil des Ministres pour ne pas entraver les services publics, toute personne sachant lire et écrire était obligée d'accepter les fonctions d'agent - recenseur.

En général dans toutes les localités on a pu recruter des agents - recenseurs en nombre suffisant. Seulement dans certaines régions les agents - recenseurs des villages ont été envoyés des chefs - lieux. On a aussi permis de nommer un seul agent - recenseur pour plusieurs villages dont la population était peu nombreuse et la distance des uns aux autres n'était pas considérable.

Dans ces conditions il a été nommé dans tout le pays 52,276 agents - recenseurs.

Les agents - recenseurs n'ont pas été indemnisés, on a payé seulement les frais de voyage à ceux qui ont pris service hors de leur résidence habituelle.

Préparation des agents - recenseurs.

Outre que les instructions spéciales données aux valis (documents No 3 et 4) et aux agents-recenseurs concernant le but du recensement, la manière de l'exécution, la portée des questions et la façon de rédiger les réponses ainsi que la manière de procéder à l'addition des totaux à la fin du recensement, les valis et les kaïmakams ou les personnes nommées par ceux-ci, ont organisé des conférences par lesquelles ils ont expliqué les points plus haut mentionnés. A Stamboul et à Angora cette mission a été confiée aux commissions spéciales de recensement.

Impression et envoi des bulletins et des instructions.

Les bulletins et les instructions rédigés, d'accord avec le Ministère de l'Intérieur ont été envoyés partout en nombre suffisant d'après le chiffre approximatif de la population. Dans certaines régions où les circonscriptions avaient été formées trop petites ou la population s'est trouvée supérieure à l'évaluation préalable, on a dû réimprimer des bulletins sur place.

En outre on a donné à chaque agent-recenseur une enveloppe contenant les documents ci-après :

- 1 — Un relevé contenant le nom de la rue, les numéros des bâtiments compris dans la circonscription à visiter par l'agent - recenseur (modèle A. Voir: Partie en turc Page 81)
- 2 — Instructions détaillées pour les agents-recenseurs concernant la manière de l'exécution du recensement.

3 — Un bulletin collectif pouvant comprendre les noms de 320 personnes et portant des indications sur le numéro de la circonscription, le nom de la rue et de l'agent-recenseur (modèle D Voir: Partie en turc. Pages 84 et 85).

On a formé dans tout le pays 53,673 circonscriptions de recensement dont:

29,37 % dans les chefs-lieux,

70,63 % dans les villages.

De 52,276 agents-recenseurs, ont été employés:

33,52 % aux chefs-lieux,

66,48 % aux villages.

De 34754 agents-recenseurs qui ont travaillé dans les villages 30,52 % ont été envoyés des chefs-lieux et les 69,48 % ont été nommés sur place. Le tableau (G) donne les détails y relatifs par vilayets. (Voir: Partie en turc Pages 77 et 78)

Les Commissions de recensement

Les villes de Stamboul et d'Angora présentant certaines difficultés à la préparation et à l'exécution du recensement au point de vue de la densité de la population et autres conditions spéciales, on a constitué dans ces deux villes des commissions avec des instructions spéciales concernant l'examen de la manière d'application des méthodes du recensement, la formation des circonscriptions, le choix et la nomination des agents-recenseurs, la propagande et autres mesures relatives au recensement (documents No. 5)

Les décisions de ces commissions ont été exécutées par un service exécutif attaché à ces commissions.

Propagande.

A partir de la promulgation de la loi du recensement général, une propagande intense a commencé dans tout le pays pour préparer la population au recensement. Au premier lieu, Mr. Camille Jacquart, membre de l'Institut International de Statistique et Directeur Général-spécialiste de l'Office Central de Statistique, par la conférence qu'il a faite à une auditoire composée des Ministres et hauts fonctionnaires de l'Etat, a expliqué l'utilité et l'importance du recensement général. Le même jour S. E. Ismet Pacha, Président du Conseil des Ministres, a prononcé un discours dans lequel il a parlé du but poursuivi par le Gouvernement ainsi que des raisons pour lesquelles l'Office Central de Statistique a été créé. Monsieur C. Jacquart a répété plus tard sa conférence à l'Université de Stamboul. Dans tout le pays, tous les journaux et périodiques paraissant en toutes langues, ont expliqué à la population avec des articles, recits et photographies, l'utilité du recensement. Pendant toute la semaine qui a précédé le recensement, un grand nombre de journaux et périodiques ont parlé exclusivement du recensement dans des éditions spéciales. Deux semaines avant le recensement, conformément à un programme établi d'accord avec le conseil supérieur d'enseignement et d'éducation du Ministère de l'Instruction Publique, tous les professeurs ont parlé aux élèves du recensement. Dans tous les Foyres turcs et établissements du même genre, des conférences ont été organisées conformément à un modèle rédigé par l'Office. D'autre part, les chefs de l'Office Central de Statistique, dans les limites des possibilités et du temps disposé, ont donné des conférences aux agents-recenseurs et aux habitants des diverses localités. Pendant les mois qui ont précédé le recensement, tous les jours, les cinémas ont expliqué au public l'utilité et la portée du recensement par des projections. Dans toutes les localités on a affiché des avis annonçant le jour du recensement et expliquant ses buts et ses utilités. En outre, le Président du Conseil a fait publier deux importantes déclarations adressées au peuple et aux fonctionnaires (document No 6)

Toute cette activité de propagande visait écarter les mauvaises conceptions probables existant parmi le peuple qui pouvait considérer le recensement comme ayant trait à une mobilisation ou à une imposition projetée. La propagande ainsi organisée a donné des résultats très satisfaisants. Le peuple a accueilli le recensement avec la plus grande tranquillité et obéissance; les agents-recenseurs ont accompli leur devoir avec une assiduité et un zèle patriotique.

2. Recensement.

Bulletin de recensement.

Pour l'inscription de la population on a préféré le bulletin collectif pour des raisons expliquées plus hauts.

Chaque agent-recenseur a recensé la population de sa circonscription dans l'ordre des numéros des bâtiments.

Les questions contenues dans le bulletin ont été rédigées, autant que possible, d'après les bases adoptées par l'Institut International de Statistique.

Mode d'inscription de la population.

Base du recensement.

Le jour du recensement, on a inscrit sur les bulletins de recensement toutes les personnes présentes sur le territoire de la Turquie, dans les bâtiments, chemins de fer et sur les routes etc. En outre, toute personne faisant partie d'un ménage et qui, le jour du recensement se trouvait momentanément absente de sa résidence habituelle a été inscrite sur le bulletin avec l'indication «absente». Mais plus tard les renseignements concernant les personnes ainsi recensées n'ont pas été pris en considération dans le dépouillement, de sorte que les résultats publiés ne se sont portés que sur la population présente.

La mode de l'inscription des personnes se trouvant pendant le jour du recensement dans les chemins de fer, bateaux et sur les routes, a été expliqué par des instructions spéciales.

En ce qui concerne les casernes, internats, hôpitaux et autres ménages collectifs, ils ont été recensés par le commandant ou directeur de ces établissements sans l'intervention des agents recenseurs.

Le jour et la durée du recensement.

Pour que le recensement soit achevé en un jour et avec la régularité nécessaire, on a défendu aux habitants de chaque localité de quitter leurs maisons jusqu'à la fin de l'opération. Pour les cas tels que, maladies, crimes, incendies etc. on a pris des mesures spéciales et on a délivré des permis de sortie à un nombre restreint de personnes pour ne pas entraver les services publics les plus importants. La police, en collaboration avec les autorités militaires dans certaines régions, a été chargée de l'application de ces mesures.

Dans la plus part des localités, le recensement a commencé le matin à 8 heures et a duré en général jusqu'à 5 heures du soir. Seulement à Stamboul, à cause des difficultés spéciales, le recensement n'a pu être terminé qu'à 10 heures du soir.

Les premiers résultats.

Les agents - recenseurs, après avoir achevé l'inscription, ont fait le total de la population présente (hommes et femmes) et ont remis les bulletins au contrôleur. Les contrôleurs de leur part, après avoir vérifié et contresigné les bulletins, les ont remis au vali ou au kaïmakam. Ces fonctionnaires, ayant calculé le total de tous les bulletins, ont transmis le résultat par dépêches, directement à de l'Office Central de Statistique à Angora. Pour la communication de ces résultats il avait été accordé un délai de quatre jours.

Les chiffres pour tout le pays ont été reçus au bout de trois jours, sauf le vilayet de Stamboul qui n'a pu les communiquer que huit jours après.

D'après les chiffres provisoires obtenus de cette manière, la population de la Turquie s'élevait à 13,649,954.

Outre que la transmission des résultats par dépêches, on avait demandé aux cazas et vilayets de les affirmer par des lettres en distinguant trois catégories soit: 1 - la population des chefs - lieux, 2 - des villages qui en dépendent et 3 - des autres villages et nahiyés.

Cette seconde totalisation a donné un chiffre un peu supérieur au premier soit: 13,660,275 habitants dont 6,548,477 hommes et 7,075,801 femmes.

Résultats définitifs

Opération de dépouillement.

A la fin du recensement, après la vérification des bulletins avec la liste des localités, leur contenu a été transcrit sur des fiches individuelles, contre paiement, par les employés des bureaux de population des cazas et des Vilayets et envoyés à l'Office Central de Statistique. Des fiches individuelles ainsi réunies à l'Office 8,632,000 fiches ont été comptés et classés par les machines statistiques (Powers) et le reste à la main. Seulement une partie de la population de certaines localités, pour laquelle on n'avait pu obtenir des renseignements détaillés et dont le nombre par sexes a été noté au bas des tableaux, fut ajoutée au total de la population de la localité dont elle faisait partie, sans qu'elle soit comprise dans aucun des cadres du dépouillement.

L'opération du dépouillement a duré 17 mois, en moyenne, avec 70 employés mois

Les résultats définitifs obtenus par le dépouillement ont été trouvés inférieurs de 12,005 unités aux chiffres provisoires, ce qui ne changeait pas, sauf rares exceptions, le chiffre de la population de chaque localité que très légèrement.

Chapitre II

Analyse des résultats d'après les chiffres définitifs

Le dépouillement des bulletins collectifs du recensement a établi que, le 28 Octobre Vendredi, se trouvaient présents dans les frontières de la République Turque 13,648,270 habitants dont 6,563,879 hommes et 7,084,391 femmes.

Cette population se répartit sur le territoire d'Asie et d'Europe comme il est indiqué au tableau ci-après (Voir: Tableau N° 1 partie en turc page 8)

D'après ce tableau, la Turquie d'Asie comprend 92,37 % de la population totale et 96,85 % de la superficie du pays et la Turquie d'Europe 7,63 % de la population et 3,15 % de la superficie,

La répartition de la population de la Turquie d'Asie d'après les diverses régions géographiques est détaillée dans le tableau suivant (Voir: Tableau N° 2 partie en turc page 9)

Comme il résulte de l'étude de ce tableau, la population des vilayets de côte de la Turquie d'Asie représente 41,47 % de la population du pays entier et 44,90 % de la population de l'Anatolie et 29,19 % de la superficie totale du pays et 30,14 % de la superficie de l'Anatolie.

En ce qui concerne les vilayets de l'intérieur; (les Vilayets occidentaux non maritimes, les Vilayets d'Anatolie centrale, orientale et du sud-est) ils représentent 50,90 % de la population totale et 55,10 % de la population de l'Anatolie et comme étendue territoriale 67,66 % de la superficie du pays 69,86 % de la superficie de l'Anatolie.

La partie occidentale de la Turquie (Turquie d'Europe, les vilayets occidentaux maritimes) comprend 27,59 % (7,63 + 19,96) de la totale et 15,31 % de la superficie du pays (3,15 + 12,16).

En y ajoutant les vilayets occidentaux non maritimes on trouve que la partie occidentale de la Turquie constitue 37,14 % de la population totale et 24,64 % de la superficie du pays; plus qu'un tiers des habitants sur un quart à peu près de la superficie.

Dans l'Anatolie envisagée en elle-même, les vilayets de la côte de la Mer Noire représentent 16,02 % de la population totale et 9,66 % de la superficie. Cette partie du pays avec les vilayets des régions occidentales (Nord et Ouest) constituent 53,16 % de la population totale et 34,30 % de la superficie du pays, c'est à dire, plus que la moitié de la population occupe un tiers de la superficie.

La densité du peuplement.

Pour l'ensemble du pays on a compté 17,9 habitants par kilomètre carré; 43,4 pour la Turquie d'Europe et 17,0 pour la Turquie d'Asie.

Mais en réalité cette moyenne (17,9) est le produit de densités régionales très différentes. Le tableau ci-après contient la population, la superficie, la densité ainsi que le nombre des localités des vilayets compris dans chaque région géographique. (Voir : Tableau No. 3 partie en turc Page 11)

Comme il résulte de l'examen de ce tableau, la densité est la plus élevée dans la Turquie d'Europe (43,4). Dans la Turquie d'Asie, indépendamment de Stamboul, la densité est la plus forte sur les bords de la Mer Noire (29,6), des mers de Marmara et d'Egée (29,0) et la plus faible dans l'Anatolie orientale (8,7)

Le relevé ci-après donne la densité de chacune des régions et vilayets où la densité est la plus élevée ou la plus faible dans chaque région. (Voir tableau No. 4 Page 14)

En réalité, il n'y a une certaine homogénéité au point de vue de la densité que dans les vilayets de l'Anatolie occidentale et ceux du sud-est. Seulement les vilayets de l'Anatolie centrale et de la Méditerranée qui ont des densités relativement faibles accusent, exceptionnellement des densités élevées dans les vilayets de Mersine (25,8) et de Tokat (25,2).

En général on peut dire que plus on s'éloigne des régions occidentales la population est clairsemée.

La densité est une fois plus faible dans la partie centrale de l'Anatolie et plus de deux fois plus faible dans la partie orientale que dans la partie occidentale et les bords de la Mer Noire.

Nombre et importance des localités

Le territoire de la Turquie, au point de vue administratif était divisé au moment du recensement en:

- 63 Vilayets (Provinces)
- 328 Cazas (Districts)
- 699 Nahiyés (Communes composées de plusieurs villages).

En ajoutant à ces chiffres 39,901 villages dépendant de ces divisions administratives, le nombre des localités en Turquie s'élève à 40,991.

En moyenne une localité compte 333 habitants; 315 en Turquie d'Asie et 1,026 en Turquie d'Europe. Le maximum d'habitants se trouve dans les vilayets occidentaux maritimes et non maritimes (461 et 424); le minimum dans les vilayets orientaux (156); ici la moyenne est une fois plus faible que la moyenne générale de l'Anatolie (315)

En ce qui concerne le nombre des localités comparativement à l'étendue du territoire, le nombre des localités habitées est plus élevé sur les bords de la Mer Noire (82) et dans les vilayets de l'Anatolie du sud-est (75); et le plus faible sur la côte de la Méditerranée (37), Turquie d'Europe (42) et Anatolie centrale (42).

Le tableau ci-après indique le nombre des localités par 1,000 kilomètres carrés et celui des habitants par localité pour les diverses régions. (Voir tableau N° 5 page 15)

Il semble résulter de ces constatations que la faible densité des certaines régions est moins liée au nombre des localités que l'on y trouve proportionnel à l'étendue du territoire qu' à la faiblesse de la population de ces localités. Cette constatation peut autoriser que le développement futur de la population de la Turquie dépend plutôt de l'augmentation du nombre des habitants des localités existantes que la création de nouveaux centres d'habitation.

Maisons et autres bâtiments.

Pendant le numérotage des bâtiments en vue de la préparation du recensement, en avait dressé par les soins des autorités chargées de ce travail, une statistique de tous les bâtiments. D'après les données réunies à cet effet à l'Office on a établi qu'il existait au mois d'Août 1927 en Turquie:

I-	2,769,057	maisons proprement dites
II-	88,865	bâtiments non destinés à l'habitation mais habités,
III-	802,653	autres bâtiments,
	<u>3,660,575</u>	Total

Le tableau F—1 (Voir: partie en turc page 60) donne le nombre de ces bâtiments par vilayets.

En ce qui concerne la nature et l'usage des bâtiments compris dans les catégories II et III, ils répartissent comme suit:

14,425	écoles,
28,705	mosquées,
9,820	bâtiments publics,
1,702	Bains publics,
836,866	autres bâtiments.
<u>891,518</u>	Total

Toutefois il ne faut pas perdre de vue qu'un certain nombre de ces bâtiments est utilisé dans un autre but que leur dénomination.

Le tableau F-2, (Voir: Partie en turc Page 73) donne le nombre de ces quatre catégories de bâtiments par vilayets.

Quant au nombre des habitants par 100 maisons, on a compté en moyenne pour le pays 492 habitants pour 100 maisons proprement dites. Seulement les vilayets de Mersine (637) et de Biledjik (227) ont des moyennes assez écartées de la moyenne générale.

En ce qui concerne la préfecture de Stamboul, (723 habitants par 100 maisons) il faudra tenir compte de grands immeubles avec appartements qui sont habités quelques fois par plusieurs familles ou ménages.

Localités urbaines.

Dans la classification des résultats, les cazas et vilayets dont la population totale des chefs - lieux ne dépassait pas 10,000 ont été dépouillés avec leurs villages et le reste séparément, en distinguant les villes et les villages.

D'après cette base il existe en Turquie:

I — 40	villes ayant de 10,000 à moins de 20,000 habitants
II — 15	» » 20,000 » » » 30,000 »
III — 7	» » 30,000 » » » 40,000 »
IV — 9	» » 40,000 » et plus.

Le tableau suivant donne les noms et les habitants de chaque groupe de localités urbaines susmentionnées. (Voir tableau No. 9 partie en turc. page 17).

Les chiffres de population de chacun de ces quatre groupes des villes constituent les proportions suivantes dans la population totale du pays:

I — 4,02 %	de la population
II — 2,64 %	»
III — 1,75 %	»
IV — 7,88 %	»

Le total général des habitants de ces villes représente en tout 16,29 % de la population du pays.

D'après les chiffres provisoires publiés dans le No. 3 de nos publications qui contient la population urbaine et la population rurale de chaque caza et vilayet séparément, les habitants des villes de plus de 5,000 habitants constituent les 20. 35 % de la population du pays et dans l'ensemble, la population habitant les villages représente les 75. 80 % de la population totale.

La population par sexes.

Comme on l' a vu, on a compté sur 13, 648,270 habitants 6,563,879 hommes et 7,084,391 femmes, soit un excédant de 520,512 femmes.

Les hommes représentent donc 48,09 % et les femmes 51,91 % de la population. Pour 1,000 hommes il y a 1,079 femmes.

L'excédant des femmes existe dans tous les vilayets sauf 13.11 est particulièrement élevé dans les Vilayets de Rizé (1,371 femmes pour 1,000 hommes), Kastamoni (1,264), Ordou (1,240), Tchankiri (1,226), Denizli (1,221), Trébizonde (1,217), Itch-El (1,210), Bolou (1,205).

Les vilayets où il y a plus d'hommes que de femmes sont:

Bayézide (829) femmes pour 1,000 hommes, Kars (882), Van (905), Bitlis (906), Hakari (926), Djébel-Bereket (941), Adana (957), Stamboul (963), Angora (970), Kirkklar-Eli (986), Mersine et Diarbékir (995).

Le tableau ci-après donne le nombre des femmes pour 1,000 hommes dans chaque vilayet. (Voir tableau No. 13 partie en turc. page 18)

En ce qui concerne les villes de plus de 10,000 habitants, on a des proportions tout à fait inverses; il y a pour 1,000 hommes:

900	femmes dans les villes de	10,000	à	20,000	habitants
897	»	»	»	20,000	à 30,000 »
912	»	»	»	30,000	à 40,000 »
914	»	»	»	40,000	et plus.

Dans l'ensemble de ces villes on compte 913 femmes pour 1,000 hommes.

Dans les trois grands centres ci-dessous il y a pour 1,000 hommes:

971	femmes à	Stamboul (Préfecture)
510	»	Angora
877	»	Smyrne

Le chiffre très inférieur de la ville d'Angora provient de ses conditions particulières.

La répartition de la population au point de vue de l'état civil.

Les célibataires:

Dans la population totale du pays on a compté 48,58 % de célibataires; 55,57 % pour les hommes et 42,09% pour les femmes. Avec des légères différences on a presque dans tous les vilayets les mêmes proportions de célibataires.

Toutefois dans la population féminine la proportion pour cent des célibataires est toujours inférieure à celle de la population masculine.

Les plus faibles proportions des célibataires de la population masculine se trouvent dans les vilayets de :

Hakari	47,91 %
İsparta	50,32 %
Bilédjik	50,55 %

et les plus fortes proportions dans les vilayets de :

Rizé	62,96 %
Kirchehir	59,85 %
Djébel - Bereket	59,23 %

Dans la population féminine les plus faibles proportions de célibataires se trouvent dans les vilayets de :

Biledjik	36,00 %
Kastamoni	38,19 %
Bourdour	38,36 %

et les plus fortes proportions dans les vilayets de :

Kars	49,97 %
Hakari	46,17 %
Bayézide	46,15 %

Les mariés

On a calculé dans la population totale du pays 42,27 % de mariés; 42,60 % pour les hommes et 41,97 % pour les femmes.

Les proportions de tous les vilayets s'approchent avec des légères différences de cette moyenne générale.

Dans la population masculine les plus faibles proportions de mariés se trouvent dans les vilayets de :

Rizé	35,24 %
Adana	} 38,78 %
Djébel Bereket	

et les plus fortes proportions dans les vilayets de :

Biledjik	47,65 %
Hakari	47,38 %
Kastamoni	46,93 %

Dans la population féminine les plus faibles proportions de mariés se trouvent dans les vilayets de :

Mouglâ	36,78 %
Rizé	37,47 %
Stamboul	37,70 %

et les plus fortes proportions dans les vilayets de :

Van	47,14 %
Hakari	46,62 %
Gumuchané	45,79 %

Les veufs et les veuves.

Dans la population totale du pays les veufs constituent 8,53 %; dont 1,53 % dans la population masculine et 15,02 % dans la population féminine.

Avec des légères différences les proportions de veufs dans tous les vilayets s'approchent de cette moyenne générale, en même temps les écarts qui existent entre les proportions de veufs et de veuves sont presque par tout les mêmes.

Les divorcés.

Les divorcés représentent 0,58 % de la population totale, 0,26 % pour les hommes et 0,88 % pour les femmes. On rencontre presque dans tous les vilayets une proportion plus grande de divorcées que de divorcés.

Le tableau A (voir : Partie en turc. page 39) donne les chiffres par vilayets de ces proportions.

La répartition de la population d'après les groupes d'âges

Cette répartition n'a pas donné des résultats vraisemblants et satisfaisants au point de vue statistique.

Les chiffres de la répartition par âges ont été trouvés chez les enfants souvent inférieurs aux taux normaux. Il y a lieu de croire que les âges des enfants n'ont pas été exactement déclarés par ignorance ou par négligence des parents.

Les proportions d'âges ne deviennent normales qu'à partir de 20 ans, c'est pour cela que les renseignements concernant les âges dans le dépouillement et dans l'analyse ont été réunis en de grands groupes.

D'après les chiffres ainsi obtenus la population de moins de 20 ans constitue 48.06 % de la population; 50.81 % pour les hommes et 43.67 % pour les femmes, c'est à dire, les enfants et les jeunes constituent à peu près la moitié de la population.

Quant à la population adulte, (20-60 ans); elle constitue 46.52 % de la population; 41.92 % chez les hommes et 50.78 % chez les femmes.

Dans ces deux grands groupes de la population on voit que la proportion des femmes de moins de 20 ans est inférieure à celle des hommes de mêmes âges, tandis que la proportion des femmes adultes (de 20 ans et plus) est toujours supérieure à celle des hommes.

En ce qui concerne la proportion des habitants de plus de 60 ans, elle constitue une faible partie de la population; soit, 5.15 % pour les hommes, 5.41 % pour les femmes et 5.29 % dans l'ensemble de la population. Le tableau A (Voir: partie en turc. Page 39) donne les proportions d'après les groupes d'âges par vilayets.

La comparaison du nombre des mariés et des mariables.

Comme on l'a vu les habitants mariés constituent 42.27 % et les célibataires 57.69 % de la population. D'autre part, les habitants de plus de 20 ans représentent 51.81 % de la population.

Si on tient compte des habitants mariables à 18 et 19 ans, dont la proportion nous est inconnue, on pourrait dire que la grande majorité des personnes mariables constitue des familles. On trouve à peu près la même proportion des mariés et des mariables presque dans tous les vilayets sauf les vilayets Iteh-el et Rizè qui accusent des anomalies dûes bien probablement aux conditions particulières. Le Tableau ci-après donne la proportion pour cent des mariés et des mariables par vilayets. (Voir : tableau No. II, partie en turc. Page : 21)

*Répartition de la population
d'après le nombre des personnes sachant lire*

La proportion des personnes sachant lire à l'aide des caractères arabes (1,111,496 âmes), est 8.16 % pour l'ensemble de la population; 12.99% pour les hommes et 3.67% pour les femmes. Le tableau A donne les proportions pour cent par vilayet des habitants sachant lire avec les caractères arabes. (Voir : Partie en turc. Page 39)

Si l'on soustrait de la population totale les enfants de moins de 7 ans, la proportion des personnes sachant lire s'élève à 10.58% pour l'ensemble du pays; 17.42% pour les hommes et 4.63% pour les femmes.

Le tableau (No. 12 a, b, c, partie en turc pages 22 et 23) donne la proportion des personnes sachant lire par vilayets parmi les habitants à l'âge d'école (7 ans et plus).

La population d'après les professions

La répartition de la population d'après les professions a été faite sur des grandes catégories professionnelles. Comme la plus grande partie de la population s'occupe de l'agriculture et les réponses données à la question de profession n'étaient pas suffisamment claires pour permettre à un classement détaillé, on a préféré pour ce premier recensement de restreindre le dépouillement des professions en neuf catégories principales.

D'après les résultats obtenus, 39. 26% de la population totale ont déclaré avoir une profession. (54. 84% pour les hommes et 24. 83% pour les femmes).

De cette proportion 40. 87% pour les hommes et 23. 88% pour les femmes, appartiennent aux professions agricoles, c'est à dire, la grande majorité de la population ayant une profession, s'occupe de l'agriculture.

Après les professions agricoles viennent les professions industrielles (2. 20%), les professions commerciales (1. 89%), les emplois publics (1. 84%) et les professions libérales et autres (1. 28%).

Dans les professions commerciales les femmes ont une proportion une fois, (23. 88% contre 40. 87%) et dans les professions industrielles quatre fois plus faible (0. 47% contre 4. 07%) que les hommes. Quant aux autres professions, les femmes ont des proportions toujours très inférieures à celles des hommes.

Les renseignements détaillés y relatifs sont indiqués par vilayets dans les tableau B. (Voir partie en turc, pages 49-52).

Il y a lieu de prendre en considération que toutes ces proportions sont calculées sur la population totale, sans tenir compte du nombre des enfants de moins de 12 ans qui ne peuvent pas avoir une profession quelconque. Si l'on calcule les mêmes proportions sur le chiffre des habitants de 12 ans et plus, les pourcentages ci-dessus

cités augmentent sensiblement. D'après cette base, 86.49% des hommes et 35.14% des femmes ont une profession. Le relevé ci-après contient les renseignements détaillés y relatifs par catégories de professions. (Voir tableau No. 13, partie en turc, page 24).

Comme il résulte de l'étude de ce relevé, les professions agricoles occupent toujours la première place et en suite viennent les professions industrielles, commerciales, les emplois publics et les professions libérales et autres.

Les tableaux ci-dessous contiennent les proportions des habitants de 12 ans et plus ayant une profession dans chaque vilayet. (Voir tableau 14, A. B. C partie en turc, pages 25-26)

Les proportions des habitants de plus de 12 ans s'occupant des professions agricoles dans différents vilayets, sont indiquées dans le tableau ci-après. (Voir tableau No.15, A. B. C partie en turc, pages 26-27).

En ce qui concerne les proportions des autres catégories des professions, comme on l'a vu plus haut, ces proportions ne sont pas importantes chez la population féminine. Les pourcentages de la population masculine s'occupant du commerce et de l'industrie sont indiqués, par vilayets dans le tableau ci-après. (Voir tableau No. 16, A. B. partie en turc, page 28).

Quant à l'importance relative des différentes catégories professionnelles entre elles, 5,351,215 habitants en tout s'occupant des diverses professions, se répartissent en chiffres absolus et relatifs comme il est indiqué dans le relevé ci-après. (Voir tableau No. 17, partie en turc, page 29).

Ainsi que l'on peut constater de l'étude de ce relevé, les professions agricoles (74.53 % chez les hommes, 96.71% chez les femmes et 81.63 % dans le total) ont toujours la prépondérance sur les autres professions.

En même temps on peut relever que parmi les professions des femmes, les professions agricoles accusent la proportion la plus élevée. Ces résultats permettent de conclure, que en Turquie la femme s'occupe principalement de l'agriculture.

Les infirmités apparentes

On a compté dans la population totale 1.42% infirmes; 2.07% pour les hommes et 0.81% pour les femmes.

Le tableau C donne les proportions des habitants avec infirmités par vilayets. (Voir - Partie en turc pages 55-58)

Les habitants ayant une infirmité apparente (193,348 âmes) se répartissent comme suit d'après les principales infirmités. (Voir tableau No. 18, partie en turc page 29).

Comme il résulte de l'étude de ce tableau, à l'exclusion de la catégorie (autres) les estropiées et les aveugles ont les plus fortes proportions (25.88 et 13.94%) et ces proportions sont, comme il est dans les autres catégories, plus élevées chez les hommes que chez les femmes.

En ce qui concerne la répartition géographique des infirmités; (93,534 âmes) soit 48.37% de tous les infirmes se trouvent dans 22 vilayets. Le tableau suivant contient les noms de ces vilayets, le nombre des habitants avec infirmités et leurs pourcentages par rapport à la population de chaque vilayet. (Voir tableau No. 19, partie en turc - page 30)

Dans les autres vilayets la proportion des habitants avec infirmité ne dépasse pas 1 1/2 % par rapport à la population totale de chaque vilayet.

La répartition de la population d'après les religions

D'une façon générale les musulmans constituent 97.36 % et les non musulmans 2.64% de la population totale du pays. Le tableau D donne les détails de ces proportions par vilayets (Voir - Partie en turc - page 61 et 62)

On n'a pas pu obtenir une répartition détaillée pour les religions autres que la religion mahométane. Car dans la plus part des bulletins du recensement les déclarations faites à la question relative aux religions contenaient, comme on le voit dans les tableaux des chiffres absolus, des réponses vagues et imprécises telles que chrétien, arménien. Toutefois il y a moyen de faire des groupements distincts entre trois catégories de religions (musulmans,

chrétiens, israélites). Ces trois catégories de religion représentent les pourcentages suivants dans la population totale du pays:

Musulmans,	97.36 %
Chrétiens,	1.89 %
Israélites.	0.60 %

Les autres religions représentent 0.13 % et les religions inconnues ou les personnes sans religion 0.02 %.

Quant à la répartition géographique des habitants non-musulmans; 335,869 personnes sur 359,882 soit 93.32 % se trouvent dans les 20 vilayets ci-dessous. (Voir tableau No 20, partie en turc page 30).

Comme on voit dans ce tableau, la grande partie des non-musulmans se trouve dans les vilayets de Stamboul (247,318 personnes), Smyrne (24,626) et, Mardin (17,182). Ces chiffres représentent respectivement 68.72, 6.84, 4.77, et en tout 80.33 % du total des habitants non-musulmans.

la répartition de la population d'après les langues maternelles.

Dans la population totale, le nombre des personnes parlant le turc comme langue maternelle est 11,778,810 soit 86.42 %, et le nombre des habitants parlant une autre langue que le turc 1,851,678, soit 13.58 % de la population du pays.

Le tableau D donne les proportions en détails des principales langues maternelles dans la population de chaque vilayet (Voir - partie en turc - pages 61 et 62).

Après le turc, les autres langues sont en nombre et proportions suivants, par rapport à la population totale:

Le kurde	1,184,446,	Soit	8.69 %
l'arabe	134,273,	»	0.98 %
Le grec	119,822,	»	0.88 %
Le circassien	95,901,	»	0.70 %
Le yiddisch	68,900,	»	0.51 %
l'arménien	64,745,	»	0.48 %

Ces nombres et ces proportions s'élèvent en tout à 1,668,089 soit 12.21 % de la population totale.

Ce nombre se répartit d'après les différentes langues maternelles comme suit: (Voir tableau No 21, partie en turc. page 31)

Comme il résulte de l'examen du tableau ci-dessus, le kurde, l'arabe, le grec, le circassien, le yiddisch et l'arménien représentent 90.06 %, le bulgare le tatar, le français, l'italien et l'anglais 3.98 % et les autres langues non spécifiées 5.96 % du total.

On a jugé utile d'étudier en détail la répartition géographique de ces langues comme suit:

1 — Le kurde:

Les habitants parlant le kurde comme langue maternelle (1,184,446 habitants) résident, principalement dans 28 vilayets. Le tableau ci-après donne les chiffres des habitants parlant le kurde dans chacun de ces vilayets ainsi que leurs proportions pour cent, par rapport à la population de chaque vilayet (Voir: tableau N 22. Partie en turc. - page 32)

Comme on voit dans ce tableau, 1,170,140 personnes sur 1,184,446 soit 98.79 % du total des habitants parlant le kurde se trouvent dans 28 vilayets. De ces vilayets, Hakari, Van, Bitlis, Siirt, Diar-bekir, Mardin, Bayézid, Elaziz, Ourfa, Malatia et Erzindjan ont chacun plus de 50,000 habitants parlant le kurde et le total de ces habitants représentent 74.53% du total des habitants parlant le kurde.

Dans les autres vilayets la proportion des habitants parlant le kurde est moins d'un pour cent.

2 — L'arabe:

Les habitants parlant l'arabe comme langue maternelle (134,273) se trouvent concentrés surtout dans neuf vilayets. Le tableau ci-après donne les chiffres des habitants parlant l'arabe dans chacun de ces vilayets et leurs pourcentages par rapport à la population totale de chaque vilayet. (Voir tableau No. 23, partie en turc. page 32)

D'après ce tableau 132,211 habitants, soit 98.46% de la population parlant l'arabe se trouvent dans ces vilayets. Le vilayet de Mersine à lui seul avec 51,734 personnes parlant la langue arabe, soit 39.27 % du total, occupe la première place parmi ces neuf vilayets.

3 — *Le grec:*

Les habitants parlant la langue grecque (119,822) se trouvent concentrés surtout dans sept vilayets situés à l'ouest et sud-est de l'Anatolie.

Le tableau ci-dessous donne le nombre de la population parlant la langue grecque dans ces vilayets ainsi que leurs pourcentages par rapport à la population du vilayet. (Voir tableau No 24, partie en turc page 33).

Comme il résulte de ce tableau, 112,975 personnes sur 119,822 soit 94.28 % des habitants parlant la langue grecque habitent ces vilayets.

De ces vilayets, Stamboul comprend 76.70 % Tchanakkalé 6.62 %, Smyrne 1.29 %, Balikessir 1.26 %, Brousse 1.21 %, Antalia 1.11 % et Aydine 1.10% des habitants parlant le grec comme langue maternelle.

4 — *Le circassien:*

84,069 personnes sur 95,901 habitants parlant la langue circassienne, soit 87,66 % du total se trouvent dans 16 vilayets. Le tableau ci-après donne le nombre des habitants parlant le circassien dans ces vilayets et les pourcentages par rapport au total de chaque vilayet. (Voir tableau No. 25, partie en turc - page 33)

Les vilayets de Bolou, Césarée, Kodija-Eli, Balikessir, Samsoun et Tchouroum qui chacun comprend plus que 5,000 habitants parlant le circassien, comprennent en tout 61,66 % des habitants ayant cette langue comme langue maternelle.

Dans les autres vilayets la proportion du circassien est moins de un pour cent.

5 — *Le yiddisch:*

Le tableau ci-après indique les vilayets où se trouve concentrée la plus grande partie des habitants parlant le yiddisch (68,900 âmes) ainsi que leurs pourcentages par rapport à la population de chaque vilayet. (Voir tableau No. 26, partie en turc - page 34)

D'après ce tableau, 66,093 personnes sur 68,900, soit 95.92 % se trouvent dans ces six vilayets. Le vilayets de Stamboul et de Smyrne à eux seuls comprennent 55,999, soit 81.27% des habitants parlant le yiddisch.

6 — *L'arménien:*

Le relevé ci-après donne les vilayets qui comprennent la majeure partie d'habitants parlant cette langue ainsi que leurs proportions par rapport à la population de chaque vilayet. (Voir tableau No. 27, partie en turc page 34)

D'après ce tableau, 57,862 personnes sur 64,745 parlant l'arménien, soit 89.36%, se trouvent dans ces sept vilayets.

Le vilayet de Stamboul représente à lui seul 69.89% du total des habitants parlant l'arménien.

La répartition de la population d'après les pays de nationalité

On a calculé sur la population totale du pays 96.77 % de nationalité turque et 3.23 % de nationalité étrangère (sujétion politique). Dans cette dernière proportion les personnes de nationalité des pays d'Asie et d'Afrique représentent 0.12% et celles des pays d'Europe 3.07% et le reste (autres et inconnus) 0.04%. Le tableau E donne les détails par vilayets de ces proportions (Voir: Partie en turc-pages 65 et 66)

Les personnes de nationalité étrangère dont le nombre s'élève à 86,693 pour le pays, se répartissent comme suit, d'après les principales nationalités politiques. (Voir tableau No 28, partie en turc page 35)

D'après ce tableau les personnes de nationalité grecque et italienne représentent respectivement 30.49 et 13.35% des étrangers.

En général les étrangers se trouvent concentrés dans les chef-lieux des vilayets de Stambul, Smyrne et Angora.

La répartition de la population d'après les pays de naissance

Dans l'ensemble de la population les habitants nés en Turquie représentent 99.36 % et les habitants nés en dehors de la Turquie 0.64 %.

De cette dernière proportion 0.08 % appartiennent aux pays d'Asie et d'Afrique, 0.55 % aux pays d'Europe et 0.01 % aux autres pays. Le tableau E donne les détails par vilayets (Voir: Partie en turc-pages 65 et 66)

Les habitants nés à l'étranger dont le total s'élève à 439,974 se répartissent comme suit d'après les principaux pays. (Voir tableau No. 29, partie en turc - page 36)

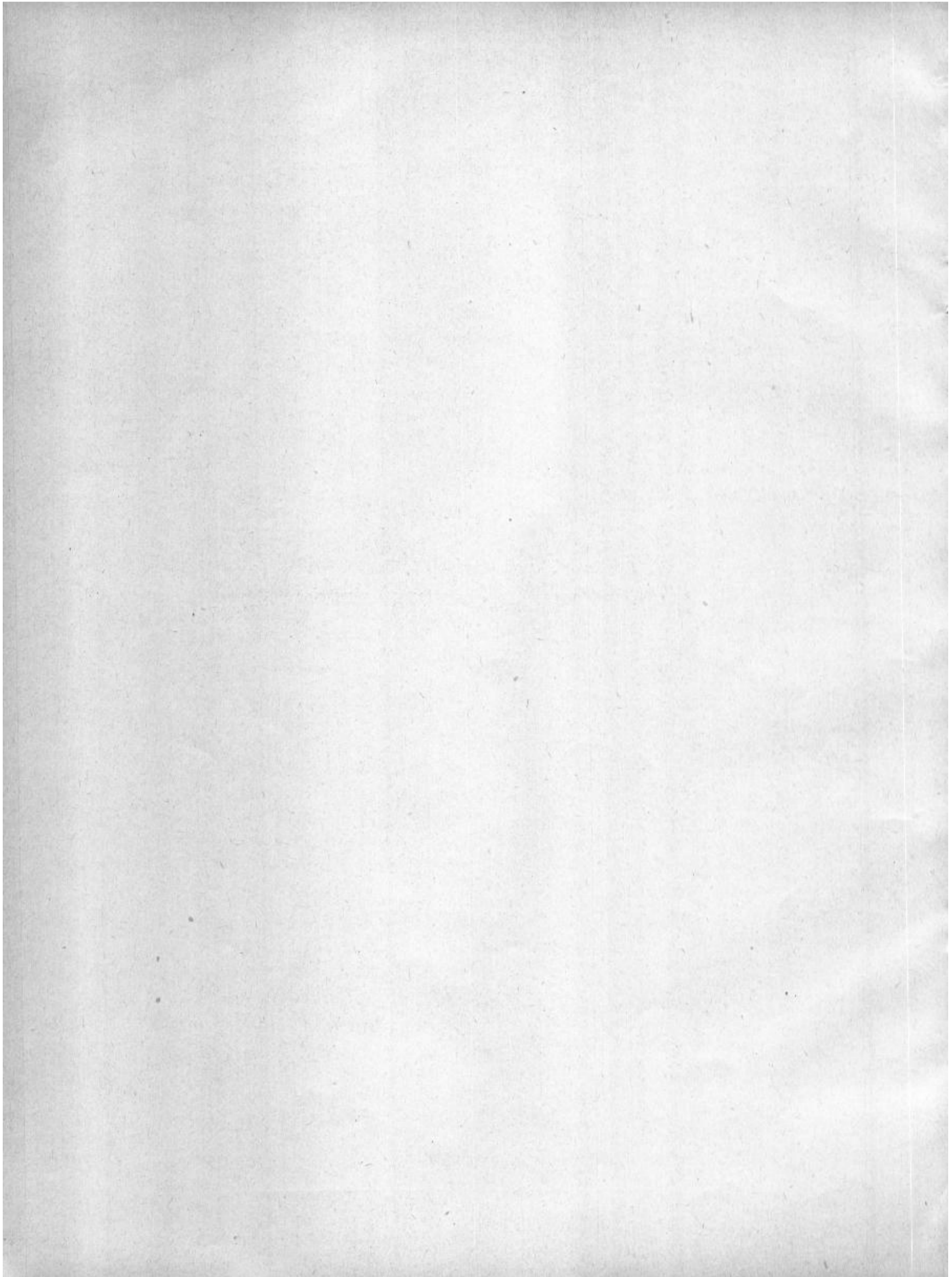
Comme il résulte de l'étude de ce tableau, les personnes nées en Russie (41.44 %), Bulgarie (22.99%) Grèce (17.15 %) représentent 81,48% de tous les habitants nés à l'étranger.

En ce qui concerne la répartition géographique des personnes nées à l'étranger, elles se trouvent concentrées surtout dans 14 vilayets.

Le tableau ci-après donne le nombre des habitants nés à l'étranger et résidant dans ces vilayets ainsi que leurs pourcentages par rapport à la population de chaque vilayet. (Voir tableau No, 30, partie en turc-page 36)

Directeur Général p. i
DJÉLAL

, Lois, instructions et autres documents

La loi du recensement général de la population

N° : 893

Date : 2 Juin 1926

Article 1 — Il sera procédé à un recensement général de la population en 1927 dans la République Turque.

Article 2 — Le Ministre de l'Intérieur est autorisé de faire des recensements à l'essai dans certaines parties du pays avec les crédits destinés au recensement de la population.

Article 3— Toutes les mesures de nature à assurer le résultat du recensement, telles que les questions auxquelles les habitants doivent répondre, le numérotage des bâtiments e. t. c. seront déterminées par voie d'instruction en collaboration de l'Office Central de Statistique avec la Direction Générale de la population.

Article 4 — Tous les fonctionnaires d'Etat, sauf les juges, toutes les personnes faisant partie de l'armée, les membres des assemblées permanentes des vilayets, les fonctionnaires et les employés salariés des municipalités, les instituteurs, les élèves des écoles et toutes les personnes sachant lire et écrire sont obligées d'accepter la fonction d'agent-recenseur ou de contrôleur qui leur sera imposée par les chefs des autorités civiles. En cas de nécessité les écoles pourront être fermées pour une semaine au plus. Seulement les personnes dont l'exemption sera considérée nécessaire pour ne pas entraver les services publics et locaux et la vie économique du pays, seront déterminées par le Conseil des Ministres.

Article 5 — Toute personne qui aurait refusé d'accepter les fonctions citées dans l'article 4 et ceux qui ne se conformeraient pas aux instructions concernant le recensement de la population seront punies d'une amende de 5 à 25 livres et les personnes qui auraient empêché les autres d'accepter la fonction imposée seront passibles d'une amende de 10 à 50 livres.

Ces peines seront jugées par les Valis [*] et les Kaimacams [**].

La sentence n'a ni d'opposition ni de prescription.

Article 6 — Les personnes qui auraient refusé de payer les amendes citées dans l'article 5 seront emprisonnées immédiatement par l'ordre du procureur général à raison de 24 heures pour chaque livre.

Article 7 — Les crédits concernant le recensement doivent figurer dans le budget du Ministère de l'Intérieur. Il appartient au Ministre de l'Intérieur la répartition et la dépense de ces crédits ainsi que d'en faire des paiements en cas de besoin aux fonctionnaires actifs sous forme de salaires et des frais indispensables.

Article 8 — La présente loi entrera en vigueur dès sa promulgation.

Article 9 — Le Conseil des Ministres est chargé de l'exécution de la présente loi.

[*] Gouverneur de province

[**] " " district

La loi concernant le numérotage des bâtiments et les noms des rues

N°: 1003

Date: 10 Avril 1927

Article 1 — Dans toutes les localités ayant une organisation municipale tous les bâtiments situés dans les limites des municipalités, destinés ou non à l'habitation tels que bâtiments officiels, maisons, boutiques, magasins, casinos, bains et mosquées seront numérotés par les soins des municipalités.

Les numéros seront écrits sur des plaques et apposés sur les portes des bâtiments.

Dans les localités où il n'existe pas une organisation municipale, le numérotage de ces bâtiments sera fait par des agents désignés par les Valis et les Kaimakams.

Article 2 — Les municipalités doivent donner des noms à toutes les rues se trouvant dans les limites des municipalités.

Ces noms seront écrits sur des plaques apposées au commencement et à la fin de chaque rue.

Article 3 — Après le numérotage des bâtiments il sera relevé par la commission chargée des travaux de numérotage sur des tableaux conformes à des modèles spéciaux:

A - Le nombre des maisons destinées à l'habitation.

B - Le nombre et le genre des bâtiments non destinés à l'habitation mais habités.

C - Le nombre des bâtiments non destinés à l'habitation.

Des copies conformes de ces tableaux seront transmises par l'entremise du plus haut fonctionnaire civil de la localité au bureau de population, au Tapou et aux bureaux du fisc et du cadastre.

Article 4 — L'emploi des numéros et des noms des rues adopté en vertu de la présente loi est obligatoire dans les affaires gouvernementales et municipales.

Article 5 — Les instructions concernant le numérotage et les noms des rues seront fixées par le Ministère de l'Intérieur.

Il est permis de donner aux rues des numéros au lieu des noms.

Article 6 — Les frais de numérotage seront perçus des propriétaires.

Dans les localités n'ayant pas une organisation municipale ces frais seront perçus par le conseil des préposés.

Article 7 — Le dixième article de la loi municipale (le 26 Février 1340 No. 423) est abrogé à l'exception des prescriptions concernant « le numérotage des porteurs, des barques et autres moyens de transport. »

Article 8 — La présente loi entrera en vigueur dès sa promulgation.

Article 9 — Le Ministre de l'Intérieur et le Ministre des Finances sont chargés de l'exécution de la présente loi.

Recensement Général de la Population

Instruction Général aux Valis

En exécution de la loi 2 juin 1926 et No. 893, il doit être procédé dans le courant de l'année 1927 à un recensement général de la population. La date exacte de cette opération sera fixée ultérieurement et des instructions détaillées avec les modèles des bulletins et formulaires vous seront adressés en temps utile.

Mais comme ce travail doit être préparé à l'avance, nous croyons nécessaire de vous donner dès maintenant quelques indications sur la portée du recensement et sur les moyens à employer pour qu'il aboutisse à des résultats complètement exacts.

Tel est l'objet des présentes instructions. En vous les communiquant nous attirons votre attention sur l'intérêt qu'attache le gouvernement à ce travail le premier de ce genre qui s'accomplit dans notre pays d'après des méthodes rationnelles. Le gouvernement doit pouvoir compter sur votre collaboration la plus active et la plus vigilante pour la bonne exécution de cette opération. Et pour que cette collaboration soit efficace et s'exerce avec compétence et uniformité dans tout le pays, il est utile que vous vous pénétriez dès maintenant du but et des méthodes générales du recensement. C'est ce que vous ferez en prenant connaissance des présentes instructions avec la plus grande attention.

CHAPITRE I.

Le but et l'utilité du recensement général

Le but du recensement général est d'établir le nombre des personnes se trouvant sur le territoire du pays à une date déterminée.

Dans ce dénombrement des habitants, le gouvernement cherche en même temps à obtenir sur chacun d'eux un certain nombre de renseignements qui peuvent l'éclairer sur la composition de la population au point de vue des sexes, des âges, de l'état civil, des nationalités, des professions, et de l'état économique et social du pays.

La nécessité de posséder ces renseignements et de connaître ainsi exactement le nombre des habitants classés par catégories sociales n'a pas besoin d'être démontrée.

Tous ceux qui collaborent à l'administration du pays ressentent tous les jours le besoin d'avoir des statistiques exactes de la population. Comment pourrait-on du reste prétendre administrer convenablement un pays sans connaître ses ressources et ses besoins. Or la population est le premier élément fondamental de ces ressources et c'est pour le besoin de la population, besoin de sécurité, besoin d'instruction, besoin d'hygiène, besoin de communication et autres que les rouages gouvernementaux doivent fonctionner.

Les pouvoirs publics pour remplir leur mission doivent donc posséder des données exactes et complètes sur la population.

Or cette condition indispensable d'une bonne administration nous ne la possédons pas pour le moment.

Les relevés qui existent sont basés en général sur des évaluations faites il y a de nombreuses années par des méthodes empiriques. Les frontières de l'état ont été modifiées par les traités qui ont mis fin à la guerre. Des groupes de la population ont été échangés en vertu de ces traités. De sorte que nous n'avons plus aucune donnée précise-si nous en avons jamais eu-au sujet même de chiffre d'une autre population.

Le recensement a pour but de nous faire sortir de cet ignorance et de remplacer par des données positives les évaluations incertaines et très divergentes.

A cet effet, au lieu de procéder à des estimations toujours sujettes à caution, toute une série de mesures seront prises pour compter tous les habitants un à un et en même temps dans toute la Turquie.

Le moyen qui servira c'est l'inscription de tous les habitants sur des bulletins, d'après leur nom, leur prénom, leur sexe, leur âge, et autres caractères distinctifs qui déterminent leur individualité.

Cette inscription doit se faire partout à la fois, le même jour dans toutes les localités pour qu'on ne compte pas deux fois les mêmes personnes et que l'addition de tous les totaux partiels donne exactement la population totale à une date déterminée.

Du moment qu'on possède des listes ou des bulletins des habitants désignés individuellement, il est facile de compter leur nombre sur ces listes. On obtient ainsi la population de chaque localité en totalisant les chiffres des localités de chaque caza, et ainsi de suite la population du pays entier.

Naturellement pour qu'une semblable opération puisse se faire il faut prendre des dispositions, il faut la préparer longuement et méthodiquement. Le concours de toutes les autorités et d'un grand nombre de citoyens est nécessaire. Ce concours doit être organisé.

Distinguons 3 catégories d'opérations:

- A. — Opérations préparatives ou préliminaires.
- B. — Le dénombrement proprement dit (inscription et comptage).
- C. — Opération de centralisations des résultats et de dépouillement des bulletins.

A — Opérations préliminaires

L'instrument du recensement est « le bulletin » sur lequel les personnes chargées du recensement, appelées « agent-recenseur » inscrivent les habitants d'une certaine partie du territoire qui sera assignée à chacun d'eux. Pour déterminer la partie du territoire qui forme la circonscription de chaque agent il est nécessaire de procéder au numérotage des maisons, ensuite désigner les personnes qui rempliront la mission d'agent-recenseur et les instruire de leurs devoirs. Voyons brièvement chacune de ces opérations.

1. — Le bulletin ou liste des habitants

Le bulletin est appelé nominatif parcequ'il est destiné à contenir les noms des habitants. Il sera le même pour tout le pays. Sa rédaction et son impression seront décidées par le Ministère de l'Intérieur d'accord avec l'Office. Les habitants y seront inscrits par numéro de maison et par ménage. Il y aura environ 300 personnes inscrites sur un bulletin.

Le Ministère de l'Intérieur enverra 2 mois avant le jour du recensement les bulletins en quantité suffisante à tous les Valis pour qu'ils assurent la distribution dans tous les cazas en proportion de la population. Ils devront évidemment en recevoir et en distribuer en quantité légèrement supérieure à la population présumée et en conserver une réserve pour les localités où il n'y en aurait pas en nombre suffisant.

2. — Le numérotage des maisons

Une mesure très importante en vue du recensement est le numérotage des maisons et bâtiments. Il a pour but de permettre de fixer les limites des circonscriptions des agents-recenseurs et de rattacher chaque maison à une circonscription. Une loi spéciale du 10 avril 1927 No. 1003 a rendu obligatoire le numérotage dans tout le pays et a réglé la question des frais. Une circulaire du Ministre de l'Intérieur a donné les instructions pour l'application de cette loi.

Les maisons numérotées pourront facilement être réparties dans chaque localité entre les agents-recenseurs. Quand il y a des rues avec des noms on peut suivre les maisons des rues pour les numérotter. Quand il n'y a pas des rues on doit constituer des blocs ou d'ensembles de maisons, contiguës ou non d'après une méthode qui sera recommandée par des instructions spéciales.

Le nombre de maisons constituant une division dans le numérotage doit correspondre au nombre des maisons qu'un agent peut visiter en 4 ou 5 heures le jour du recensement soit 50 à 75 maisons contenant en moyenne 250 à 375 habitants.

Le relevé individuel des maisons et bâtiments qui aura été dressé conformément aux instructions susdites servira de base pour la détermination des circonscriptions des agents-recenseurs.

3. — Les agents-recenseurs

Les personnes qui dans la proportion qui vient d'être indiquée devront remplir les bulletins sont les agents-recenseurs. Les Valis et les Kaïmacams les désigneront. Pour les villages qui ne dépassent pas 75 maisons, un seul suffira. Un agent peut faire plusieurs villages si les habitants sont peu nombreux et s'ils ne sont pas trop éloignés les uns des autres.

Il faut des personnes sachant lire et écrire et capables de remplir le bulletin en interrogeant les habitants. Si on ne trouve pas des personnes réunissant ces conditions dans une localité le Vali ou Kaïmacam doit les choisir dans une autre, elles devront se rendre le jour du recensement dans la localité qui leur est désignée et recevront des frais de route. Les autres rempliront leur fonction gratuitement. La loi a désigné un certain nombre de personnes qui sont obligées d'accepter la fonction d'agent-recenseur.

Des instructions écrites seront rédigées par l'Office Central de Statistique pour expliquer aux agents-recenseurs comment ils doivent remplir leur mission.

Des contrôleurs seront chargés de surveiller les agents-recenseurs et de faciliter leur mission.

D'autre part des conférences doivent être données au chef-lieu du Caza ou du Nahiyé [*] par les Valis ou les Kaïmakams.

B. — Le recensement proprement dit

Ce jour là tous les agents recenseurs visiteront les bâtiments de leur circonscription et inscriront les habitants sur les bulletins en observant les instructions qui leur auront été données.

Ensuite le même jour ils feront le total par sexes des personnes figurant sur les listes et inscriront ces totaux au bas du document à l'endroit indiqué. Ils signeront le document et le remettront au Vali ou le Kaïmacam.

Le Vali ou le Kaïmacam qui n'aurait pas reçu les bulletins d'un village le fera prendre par les gendarmes chez l'agent recenseur.

C — Opération de centralisation des résultats

et du dépouillement des bulletins

Le Vali ou le Kaïmacam télégraphiera le total par sexes à l'Office Central de Statistique au plus tard 5 jours après le recensement.

L'Office Central de Statistique totalisera les résultats par vilayets et pour le pays et les publiera.

* * *

Tel est le mécanisme de l'opération du recensement dont la mise en action sera expliquée d'une façon détaillée dans les instructions ultérieures.

Vous trouverez résolues dans ces instructions les questions qui ne manqueront pas de surgir dans votre esprit en prenant connaissance de ce qui précède notamment en ce qui concerne la formation des blocs de maisons, la manière de remplir les bulletins.

[*] Commune composée de plusieurs villages.

En attendant ces instructions vous êtes prié:

1 — D'accuser réception des présentes instructions.

2 — De communiquer aux Kaïmécams de votre vilayet et de vous assurer qu'ils les ont reçus.

3 — De vous entretenir avec eux quand l'occasion se présente de la question du recensement et notamment du point de savoir s'ils trouveront dans leur Caza des personnes capables de remplir les fonctions d'agent-recenseur.

4 — De songer vous même à trouver ces personnes pour le chef-lieu du vilayet et éventuellement pour les villages où les Kaïmécams ne pourraient en trouver.

5 — De préparer les habitants à cette opération en faisant publier de temps en temps des explications dans les journaux sur le but du recensement ou en usant d'autres moyens d'éclairer l'opinion sur cette opération.

Le recensement doit être considéré en effet comme une oeuvre nationale à laquelle tous les citoyens sont appelés à participer avec dévouement et se soumettre avec bonne volonté.

La publicité que vous aurez donnée à la proclamation du gouvernement concernant le recensement aura cet effet que vous êtes appelé à renforcer par une propagande personnelle dont nous vous abandonnons le choix des moyens, et qui pourra s'exercer immédiatement et avec fruits sur le personnel administratif sous votre autorité.

Instruction aux Valis

Par les premières instructions votre attention avait été attirée sur l'importance du recensement général de la population. Le mécanisme de ce travail vous a été exposé dans ses grandes lignes ainsi que le rôle considérable que vous aurez à remplir pour en assurer le succès.

Dans le but de vous mettre à même de bien comprendre et exécuter ce rôle, des instructions détaillées vous sont données ci-après.

Nous passerons en revue les bases et les méthodes du recensement en donnant sur chacune des questions qu'ils peuvent soulever des précisions et des éclaircissements.

Il importe en effet que le recensement soit opéré dans toutes les parties du pays et même dans chaque localité, d'après les mêmes principes et par l'application des mêmes méthodes exactement comprises. Ce but sera réalisé si vous vous pénétrez par une lecture attentive des présentes instructions, d'explications et directives qui vous sont données.

CHAPITRE I

La formation des blocs des bâtiments en vue du recensement

Article 1 — Les noms des rues et numérotage des maisons ont été prescrits pour faciliter et pour assurer la marche du recensement général de la population.

Pour rendre celui-ci possible, il est nécessaire de diviser les localités en un certain nombre de circonscriptions dont les habitants peuvent être recensés et comptés en une tournée de quelques heures par les agents-recenseurs. Cette division des localités se fera par un groupement des maisons et bâtiments après qu'ils auront été numérotés et ces groupements s'appellent des blocs qui comprennent un certain nombre de maisons contiguës ou non.

Ces groupements seront obtenus de la manière suivante :

A. - Règles générales

Article 2. — Chaque bloc est formé de 25 à 60 maisons au maximum d'après le nombre approximatif des ménages qu'elles contiennent. Il faut faire en sorte qu'aucun agent-recenseur n'ait dans sa circonscription plus de 300 personnes.

Une exception peut être faite dans les villages ne comprenant pas plus de 75 maisons. On peut alors ne former qu'un seul bloc de ces villages.

Article 3. — Des maisons séparées les unes des autres comme on les trouve dans presque toutes les localités, notamment dans la périphérie des villes ou dans la campagne ainsi que dans les pays montagneux, peuvent être comprises dans un même bloc à condition qu'elles soient suffisamment rapprochées pour que la tournée de l'agent puissent se faire facilement en un jour.

Article 4. — D'autre part un ensemble d'immeubles qui se suivent sans interval et qui forment une rue ou un pâté de maisons doit être divisé en plusieurs blocs quand cet ensemble dépasserait les limites prévues plus haut pour la circonscription d'un agents-recenseur

Article 5. — Chaque bloc constitue une unité, une circonscription au point de vue du recensement. Il y a donc autant d'agents-recenseurs que de blocs.

Article 6. — Il faut veiller avec grand soin à ce que chaque maison soit comprise dans un bloc et qu'elle ne soit comprise que dans un seul bloc et non pas dans plusieurs.

Pour cela il faut que les limites des blocs soient déterminées d'une façon absolument claire et que ces limites soient nettement indiquées sur un relevé qui sera remis à chaque agent-recenseur.

Article 7. — La manière dont la division en blocs peut être réalisée différera suivant qu'il s'agit de localité ayant des noms des rues ou des numéros d'ordre des rues et un numérotage des maisons par rue ou bien de localités ayant des rues irrégulières sans nom et un numérotage qui n'est pas fait par rue. Nous allons examiner ces deux cas successivement.

B - Formation des blocs dans les localités avec des noms de rue et un numérotage par rue.

Article 8. — Dans les localités où la loi a prescrit de donner des noms aux rues et où on a fait le numérotage des maisons par rue, on doit prendre les rues comme base de la division en blocs.

On formera chaque bloc ou circonscription d'agent-recenseur avec une rue ou une partie de rue ou plusieurs rues sans jamais dépasser les limites prévues à l'article 2. Les rues qui comprennent plus de 60 maisons seront divisés en plusieurs blocs d'après les numéros des maisons. Il sera, par exemple, formé un bloc avec les numéros pairs d'une rue, un autre avec les numéros impairs ou bien il sera formé un bloc avec les numéros de 1 à 50 par exemple, un deuxième bloc avec les numéros de 51 à 100, un troisième avec les numéros de 101 à 150 et ainsi de suite.

Article 9. — Les localités importantes peuvent être divisées d'abord en grands zones puis en quartiers et dans chacun de ces zones ou quartiers portant un numéro d'ordre ou des lettres on formera des blocs comme il est dit dans l'article précédent.

Il sera possible alors plus tard d'établir la population de chaque zone ou de chaque quartier.

Toutefois il faut remarquer que quand les limites des quartiers ne concordent pas avec celles des rues, on ne peut pas faire la division par quartiers.

Article 10. — Les circonscriptions ou blocs reçoivent un numéro d'ordre. Il doit être dressé (D'après le modèle ci-annexé) des relevés donnant dans la 1er colonne les numéros d'ordre; dans la seconde colonne en regard de chaque numéro de bloc les rues et numéros des maisons compris dans chaque bloc. Plus tard on ajoutera dans une 3ème colonne le nom d'agent - recenseur pour chaque bloc.

Article 11. - Lorsque les rues ont toutes des noms ou des numéros d'ordres avec plaques le système qui vient d'être recommandé suffit pour partager la ville en blocs. Mais il est absolument nécessaire que toutes les maisons soient comprises dans une rue; celles qui ne les seraient pas seraient oubliées dans le recensement.

Cela peut arriver lorsqu'on a formé des rues au centre d'une localité et dans la partie agglomérée mais qu'on a laissé de côté des maisons isolées à la périphérie ou dans les jardins. Il se peut qu'il y ait là des constructions éparpillées avec lesquelles on n'a pas formé une rue et qui n'ont même pas été numérotées.

Ce danger d'omission existe aussi pour les maisons situées en dehors de la ville le long des routes qui mettent la ville en communication avec la campagne. Ces routes doivent recevoir également un nom et être comprises dans le recensement de la municipalité. Dans le cas où en formant les blocs, on s'apercevrait que des maisons numérotées ou non ne font pas partie d'une rue, on leur donnerait un numéro et on les rattacherait au bloc le plus proche de l'endroit où elles se trouvent.

C. - Formation des blocs dans les localités qui n'ont pas une organisation municipale

Article 12. - Dans les localités qui ne sont pas obligées de donner des noms des rues c'est - à - dire dans les localités qui n'ont pas une organisation municipale, la division en circonscription ou bloc se fera de la manière suivante:

Article 13 - Dans les localités où le nombre des maisons ne dépasse pas 75 il n'y a pas lieu de faire une division, toutes les maisons ne formeront qu'un seul bloc.

Article 14 - Dans les autres localités il faut former 2 ou plusieurs blocs comprenant chacun environ 50 maisons et numéroter les blocs; le bloc 1er comprendra les maisons portant les numéros de 1 à 50; le second bloc de 51 à 100; le 3ème bloc de 101 à 150 etc.

Article 15 — L'agent qui aurait été chargé de faire le numérotage des maisons dans une localité, partagera cette localité en blocs de la manière qui est indiquée à l'article précédent. Il dressera ensuite un relevé donnant dans la première colonne les numéros d'ordre des blocs dans la seconde colonne les numéros des maisons comprises dans le bloc; dans la 3ème colonne on inscrira plus tard le nom de l'agent-recenseur pour chaque bloc.

Il remettra ce relevé au Vali ou au Kaïmecam qui l'a chargé du numérotage.

Article 16 — Les relevés remis aux Valis et aux Kaïmecams leur permettront de déterminer le nombre des agents-recenseurs qui devront être nommés. Pour les villages éloignés, un agent-recenseur pourra être désigné pour plusieurs circonscriptions d'une même localité et même pour plusieurs localités différentes, comme il sera expliqué plus loin.

Article 17 — Les localités importantes qui n'ont pas une organisation municipale et dont le nombre des maisons est assez important, peuvent être divisées en sections.

Dans ce cas, la formation des blocs dans chacune de ces sections se fera comme il est dit à l'article 12, c'est-à-dire qu'on donnera une série de numéros distincte pour chaque section. Une semblable division est recommandée dans les localités constituées par plusieurs groupes de maisons situées à une certaine distance les unes des autres.

CHAPITRE II

1 — De la désignation des agents-recenseurs et des contrôleurs

Article 18 — Pour dénombrer les personnes se trouvant dans le pays à un moment donné, pour pouvoir les compter une à une, on les inscrit avec leur nom et leurs qualités distinctives sur des bulletins du recensement. Les personnes qui sont chargées de cette inscription sont les agents-recenseurs.

Leur mission consiste à se rendre le jour du recensement chez les habitants avec les bulletins pour obtenir les renseignements qui doivent figurer sur ces bulletins, les y insérer, compter les personnes inscrites et remettre en suite leurs bulletins aux contrôleurs ou aux autres autorités qui seront désignés.

Article 19 — Les agents recenseurs sont désignés par les Valis et les Kaïmecams en nombre égal à celui des circonscriptions de recensement déterminées comme il a été dit plus haut, plus un certain nombre d'agents de réserve qui éventuellement remplaceraient les agents empêchés.

Article 20 — La fonction d'agent-recenseur ne peut évidemment être confiée qu'à des personnes sachant lire et écrire, et il faut, autant que, possible, choisir ces personnes parmi celles qui connaissent la localité ou la division de localité qui leur est attribuée comme circonscription.

L'agent remplira plus facilement sa mission s'il est familiarisé avec les lieux et s'il connaît les habitants de sa circonscription.

Toutes les personnes sachant lire et écrire sont obligées, en vertu de la loi du recensement, d'accepter les fonctions d'agent-recenseurs. La loi désigne spécialement certaines catégories de personnes auxquelles la mission d'agent-recenseurs peut être imposée, ce sont les fonctionnaires et employés de l'Etat et des municipalités, les membres des assemblées permanentes des vilayets, toutes les personnes faisant partie de l'armée, les instituteurs, les élèves des écoles. Naturellement ceux-ci doivent être âgés pour inspirer la considération qui doit attacher à la fonction temporaire dont ils sont chargés.

Article 21 — Sont exemptes de la fonction d'agent-recenseur: les juges, en vertu de la loi du recensement et certaines catégories des personnes dont l'exemption a été jugée nécessaire pour que la marche des services publics et locaux ne soit pas entravée ni la vie économique du pays troublée par le recensement. Ce sont:

- 1 — Les membres du Conseil des Ministres.
- 2 — Les Directeurs Généraux des Ministres, les directeurs des services indépendants et les préfets de l'Instruction Publique.
- 3 — Les fonctionnaires du service de la correspondance chiffrée des Ministères et les Inspecteurs.
- 4 — Les Commandants des corps d'armée, Divisions et Régiments et les Présidents des bureaux de recrutement.
- 5 — Les médecins et pharmaciens.
- 6 — Les fonctionnaires des chemins-de-fer de l'Etat ou des sociétés, de la Poste, Téléphones et Télégraphes ainsi que les fonctionnaires et employés des sociétés de navigation, ports, gaz, électricité e. t. c.
- 7 — Les fonctionnaires de la municipalité tels que les employés d'éclairage, sapeurs-pompiers e. t. c.

Article 22. — Si dans la localité il n'y a personne capable de remplir la fonction d'agent-recenseur, il sera désigné une personne d'une autre localité.

On peut désigner le même agent pour le recensement dans plusieurs villages, à condition qu'il puisse visiter le jour du recensement ces villages et y remplir les bulletins,

Article 23 — Il peut se faire qu'il soit impossible de trouver des agents-recenseurs en nombre suffisant pour faire la tournée du recensement dans tous les villages le même jour, même en confiant au même agent plusieurs circonscriptions ou plusieurs villages. Cela peut se présenter dans des régions où les villages sont très éloignés du chef-lieu du kaza et où les communications sont particulièrement difficiles. Dans ce cas exceptionnel le même agent pourra être désigné pour faire le recensement d'un certain nombre des villages et pourra établir un relevé provisoire des habitants de ces villages avant le jour du recensement. Voici comment on procédera: 10 ou 15 jours avant la date du recensement l'agent commencera la tournée des villages qui lui sont assignés et procédera à l'inscription des habitants préalablement averti de son passage. L'agent emportera sa liste et la remettra au Kaïmécam.

Les maires des villages où il a été procédé de la sorte, auront à noter sur un relevé spécial les changements qui surviendraient dans la population depuis le jour où l'agent-recenseur a passé jusqu'au jour du recensement, c'est-à-dire donc les naissances, les décès, arrivées et les départs. Le lendemain du jour du recensement, le maire enverra ce relevé au Kaïmécam qui complètera ou rectifiera les listes des agents-recenseurs d'après les relevés des maires de villages. Il ajoutera les personnes qui seraient venues augmenter la population par naissance ou installation dans le village; il effacera les personnes qui auraient cessé de faire partie de la population par décès ou par départ.

Article 24. — La liste des agents-recenseurs avec numéros d'ordre correspondant aux numéros des circonscriptions devra être établie un mois avant la date du recensement pour chaque kaza.

Article 25. — La désignation d'une personne comme agent-recenseur lui sera notifiée par un écrit en indiquant la circonscription ou bloc qu'il aura à recenser et son numéro d'ordre. Cet écrit lui servira de pièce justificative auprès des autorités et des habitants et sera revêtu de la signature et du sceau du vilayet ou du kaza.

Article 26. — En même temps ou ultérieurement on remettra à chaque agent :

- 1 — Un bulletin nominatif en tête duquel figureront le nom de la localité, le numéro d'ordre de la circonscription ou du bloc et le nom de l'agent-recenseur.
- 2 — Un exemplaire des instructions pour les agents-recenseurs qui seront adressés prochainement aux valis et aux Kaïmécams.
- 3 — Le relevé des bâtiments de sa circonscription établie en vertu de la loi et des instructions sur le numérotage des maisons.

Article 27 — Des conférences seront données aux agents-recenseurs; les valis et les kaïmécams les organiseront au chef-lieu du vilayet ou du kaza ou dans d'autres localités s'il y a lieu. Il s'agira d'expliquer aux agents-recenseurs le but du recensement, de leur montrer pratiquement comment ils doivent procéder à l'inscription des habitants sur les bulletins nominatifs. Les différents rubriques du bulletin seront expliquées clairement.

Il sera répondu en outre à toute les demandes d'éclaircissement posés par les agents. On attirera leur attention notamment sur le devoir qui leur incombe de faire le total des recensés par sexes inscrits sur chaque bulletin.

Article 28. — Des contrôleurs seront nommés pour aider et surveiller les agents-recenseurs parmi les catégories des personnes désignées à l'article 3. Il y aura un contrôleur pour 4 agents-recenseurs dans les agglomérations. Pour les village la désignation des contrôleurs n'est pas obligatoire.

Le contrôleur recevra également notification de sa nomination par écrit revêtu de seeau du vilayet et du kaza et indiquant les numéros des circonscriptions et les nom des agents-recenseurs dont le contrôle lui est confié.

Les contrôleurs assisteront aux conférences donnés aux agents-recenseurs. En outre ils sont chargés:

10. De faire connaitre aux agents-recenseurs leur circonscription en la leur faisant visiter quelques jours avant le recensement.

20. De s'assurer le matin du recensement que les agents-recenseurs sont à leurs postes et, d'avertir le Vali ou le Kaïmécam, s'il y a des absents.

30. De s'assurer que les agents font leur tournée et au besoin les aider de leurs conseils.

40. De recevoir les bulletins nominatifs, de les contrôler et de les remettre au vali et au kaïmécam.

Ar. 20 - Les fonctions de contrôleur et d'agent - recenseur seront exercés gratuitement. Les agents - recenseurs qui devront se rendre dans un village qui n'est pas celui de leur habitation recevront des frais de route.

Article 30. — Il sera dressé un relevé des circonscriptions avec les noms des agents-recenseurs et des contrôleurs respectifs. Ce relevé sera établi séparément pour les chefs - lieux des vilayets ou des kazas et pour les localités qui dépendent de chacun d'eux.

2 — Mesures spéciales pour les établissements d'instruction avec internat, les casernes, les hôpitaux civils et militaires, prisons etc..

Article 31 — Les ménages collectifs c'est-à-dire les établissements où vivent en commun un certain nombre de personnes qui ne sont pas en famille, comme les casernes de militaires, de gendarmes ou de douaniers, les écoles ou collèges avec des élèves internes, les pensionnats, les hôpitaux civils et militaires, les prisons et autres seront recensés par les autorités dont ces établissements dépendent.

Pour les établissements militaires le vali ou le Kaïmécam semettra en rapport avec les autorités militaires pour déterminer le nombre des bulletins nominatifs qui seront nécessaires. Ces bulletins seront remplis par les personnes que les autorités militaires auront désignées.

Pour les autres établissements tels que écoles, collèges ou pensionnats, hôpitaux, prisons etc. les bulletins seront remplis par les directeurs ou leurs employés dont ils sont responsables et remis par eux au vali ou Kaïmécam dans les mêmes délais que pour les agents-recenseurs.

Article 32 — Ne seront portés sur ces bulletins des établissements collectifs que les personnes qui habitent en commun dans ces établissements.

Ainsi pour les casernes les officiers qui logent en dehors ne seront pas recensés sur les bulletins de la caserne; ils seront recensés à leur domicile; pour les établissements d'instruction, les professeurs ou instituteurs qui habitent en dehors de l'établissement ne seront pas compris dans les bulletins de l'établissement; ils seront recensés où ils habitent.

Article 33 — Les établissements où sont logés les ménages collectifs figurent comme les autres maisons dans le relevé des bâtiments remis à chaque agent-recenseur, mais en regard de leur numéro il sera mis la mention «Etablissement spécial à passer.»

CHAPITRE III

Des personnes qui doivent figurer sur le bulletin nominatif

Le recensement a pour but de dénombrer la population de la Turquie à une date déterminée. A cet effet on inscrira individuellement tous les habitants se trouvant dans le pays à cette date sur des bulletins du recensement.

Article 34 — Quelles sont exactement les personnes qu'il faut inscrire sur des bulletins?

A.- D'abord, toutes les personnes qui se trouvent le jour du recensement sur le territoire turc soit qu'elles y résident habituellement, c'est-à-dire qu'elles y aient leur habitation ordinaire, soit qu'elles n'y soient que passagèrement, en voyage de plaisir ou d'affaires ou de visites. Ainsi les voyageurs dans les hôtels ou chez des amis, les malades dans les hôpitaux, les militaires dans les casernes les élèves dans les internats, tous doivent être inscrits avec les habitants réellement présents.

Dans sa circonscription, chaque agent-recenseur inscrira toute les personnes qui s'y trouvaient, c'est-à-dire les personnes qui ont passé la nuit précédente sur le territoire de sa circonscription, dans une maison, bâtiment, bateau ou abri quelconque.

Même si ces personnes ont quitté momentanément leur habitation le matin du recensement par exemple pour aller remplir les fonctions d'agent-recenseur ou pour se rendre à leur service, comme des agents de police, il faut les inscrire sur les bulletins parmi la population présente. De même les personnes qui, malgré les ordres donnés seraient sorties de leur habitation pour aller travailler aux champs ou ailleurs mais qui se trouvent dans la localité.

Parmi les personnes à inscrire sur le bulletin se trouvent d'abord les habitants de la localité et ensuite les personnes étrangères à la localité mais qui sont présentes le jour du recensement dans les maisons des parents, ou d'amis ou dans les hôtels.

De même doivent être inscrites dans les bulletins les personnes qui se trouvent dans les caserne, les hôtels les pensionnats, les établissements d'instruction et les prisons etc ...

B — Il faut en outre inscrire sur les bulletins les personnes qui habitent la localité c'est-à-dire qui y ont leur maison ou famille mais qui sont momentanément absentes en voyage d'affaires, de plaisir, de santé de visite ou qui se trouvent au dehors pour leurs études ou pour le service militaire. En regard de ces personnes on mettra la mention absent.

Article 35 — Les personnes à inscrire se trouveront en général dans une maison d'habitation ou hôtel. Elles peuvent aussi avoir logé la nuit précédant le recensement dans un autre local ou abri tels que tente, roulotte, campement, baraquement, wagon de chemin de fer, bateau même sur la route. Elles doivent être toutes recensées.

En ce qui concerne les voyageurs ayant passé la nuit en chemin de fer le recensement se fera à la première gare où le train s'arrêtera après 6 heures du matin le jour du recensement. Les autorités chargés du recensement dans le ressort administratif desquelles ces gares se trouvent devront désigner un agent-recenseur pour faire l'inscription des voyageurs sur un bulletin nominatif. Il faut remarquer qu'il ne s'agit que des trains ayant roulé la nuit et non de ceux qui sont partis le matin d'une gare de pays.

En ce qui concerne les personnes ayant passé la nuit à bord d'un bateau, le recensement se fera à bord le matin du jour du recensement avant le débarquement pour les bateaux se trouvant dans le port ou y arrivant dans la matinée du jour du recensement. De même les autorités désigneront un agent-recenseur ou plusieurs pour faire le recensement de ces voyageurs.

Des mesures spéciales seront prises pour le recensement des nomades, c'est-à-dire les personnes qui n'ont aucune habitation stable et qui se transportent continuellement avec leur bétail d'un endroit à l'autre.

Ar 36 — En résumé le recensement porte dans chaque localité sur les personnes présentes le matin du jour du recensement, sans considération de savoir où ces personnes ont leur résidence habituelle. A titre de renseignement on ajoute les personnes qui ont leur résidence ordinaire dans la localité mais qui sont absentes pour peu de temps.

CHAPITRE IV

Autres mesures préliminaires à l'opération du recensement

Article 37 — En vue d'assurer le succès et de permettre le contrôle des opérations du recensement, plusieurs mesures doivent encore être prises avant la date fixée pour ces opérations.

A. - Interdiction de circulation le jour du recensement

Ar. 38 — Il sera pris par le vali et le kaïmécam un arrêté ordonnant à tous les citoyens de ne pas quitter leur domicile le jour du recensement avant que le recensement soit terminé.

La circulation des véhicules de tout genre y compris les tramways sera interdite.

Ar. 39 — Les personnes occupées à un service public qui ne chôment pas, comme les chemins de fer, postes et télégraphes, service des eaux, de l'électricité et qui devront se rendre à leur travail dans la matinée du jour de recensement devront avoir été munies des laissez - passer délivrés par la Police sur la demande des directeurs dont elles dépendent.

Ces demandes seront adressées à la Police 8 jours au moins avant le jour fixé pour le recensement. Elles indiqueront les noms et adresses exactes des destinataires des laissez - passer. Si ces destinataires sont des chefs de famille ou des hommes vivants seuls, il leur sera remis avant le recensement une feuille de ménage portant en tête le numéro de la circonscription ou du bloc dont fait partie leur habitation et le numéro de la maison. Cette feuille portera les mêmes questions et colonnes que celles des bulletins du recensement. Les intéressés rempliront eux même ces bulletins ou la Police les remplira d'après leur déclaration pour eux et les membres de leur ménage.

Ces feuilles seront remises à l'agent - recenseur de la circonscription où habitent les personnes portées sur ces feuilles. Le contenu de celle - ci sera transcrit par l'agent à son bulletin nominatif en regard du numéro de la maison.

B. - Double relevé des circonscriptions et des agents - recenseurs

Article 40 — Il sera dressé par le vali deux relevés des circonscriptions du recensement.

A - Le premier aura 3 colonnes contenant :

1 — Les numéros d'ordre des circonscriptions.

2 — Le nom de l'agent - recenseur.

3 — La mention par un signe conventionnel que le bulletin nominatif a été rempli par l'agent - recenseur et remis par le contrôleur.

B - Le deuxième relevé aura 5 colonnes portant :

1re Le numéro d'ordre de la circonscription.

2me Les noms des agents-recenseurs.

3me, 4me, et 5me Le nombre des personnes recensées par sexes et le total.

Il y aura un relevé à part pour les chefs-lieux des cazas et les villages qui en dépendent et un relevé pour les autres localités du caza.

Au fur et à mesure de la rentrée des bulletins nominatifs on inscrira les chiffres de la population présente hommes, femmes, et total.

CHAPITRE V

La journée du recensement

Article 41 — Si toutes les mesures prescrites par les articles précédents ont été bien prises, le matin du jour de recensement les agents-recenseurs et les contrôleurs seront à leur poste et rempliront les bulletins nominatifs de la manière qui leur sera expliqué dans des instructions spéciales.

Si un agent-recenseur fait défaut, le contrôleur avertira le vali ou le kaïmecam qui désignera quelqu'un pour le remplacer parmi les agents-recenseurs en réserve.

Article 24 — Les agents-recenseurs après avoir visité les maisons et inscrit les habitants, feront le total de la population présente et de la population absente et remettront leur bulletin au contrôleur.

Celui-ci s'assurera que les bulletins sont convenablement remplis et les remettra au vali ou kaïmecam. Un accusé de réception leur sera donné et le renvoi des bulletins sera marqué dans le relevé prévu à l'article 40

On doit donner un délai de 24 heures pour la remise des bulletins au minimum et un délai de 28 heures au maximum. Le lendemain du jour du recensement à midi les bulletins doivent être rentrés. Si un contrôleur ou un agent n'aurait pas remis le bulletin, il faudrait le faire prendre par la police ou les gendarmes.

Toutefois pour les agents-recenseurs qui ont dû se rendre dans des villages éloignés de plus de 20 kilomètres, le délai pourra être étendu jusqu'à la fin du 2me jour après le recensement au maximum.

Si l'on s'aperçoit que malgré les précautions prises le recensement n'a pas eu lieu dans une circonscription, il y sera procédé le lendemain ou le surlendemain du recensement par l'agent-recenseur désigné ou un suppléant.

Article 43 — L'agent-recenseur ou le contrôleur qui, sans excuse valable, n'aura pas remis un bulletin dans le délai fixé sera puni conformément à la loi du recensement.

Article 44 — Les personnes qui auraient refusé de donner aux agents les renseignements demandés dans le bulletin ou qui se seraient soustrait au recensement, seront signalés par les agents dans leur rapport et punis d'après la même loi. Leur recensement sera opéré par la police le plus tôt possible.

Article 45 — Il en sera de même pour les personnes qui auraient été omises et qui viendraient d'elles-mêmes signaler leur cas à l'autorité, comme elles auront dû y être invitées. Leur bulletin sera joint à celui de la circonscription où elles auraient dû être recensés et on n'oubliera pas d'ajouter leur nombre par sexes au total de la circonscription.

CHAPITRE VI

Réunion des résultats du recensement

Article 46 — Quand le vali ou le kaïmecam aura reçu tous les bulletins de toutes les circonscriptions du recensement, il inscrira le chiffre de la population présente par sexes dans le relevé prescrit à l'article 40 alinéa B, il fera le total des résultats par sexes en tenant à part:

1er Le total du chef-lieu.

2me Le total pour les villages qui en dépendent.

3me Le total pour les autres villages.

On fera ensuite le total pour tout le caza.

Pour le contrôle des additions il y a lieu d'observer que l'addition des totaux verticaux et des totaux horizontaux doit donner le même nombre. Cette opération doit être terminée 3 jours après le recensement au plus tard.

Article 47 — Chaque vali et chaque kaïmecam doit télégraphier le total de la population du caza par sexes au plus tard le 4me jour après celui du recensement à l'Office Central de Statistique auprès de la Présidence du Conseil à Angora.

Ce télégramme ne portera pour le kaïmecam que le résultat total par sexes pour l'ensemble du caza et pour le vali le total du chef-lieu du vilayet avec les villages qui en dépendent,

En même temps qu'il enverra ce télégramme le vali ou le kaïmecam mettra à la poste une lettre recommandée à la même adresse que le télégramme dans laquelle il donnera la population par sexes séparément.

1° Du chef-lieu du caza sans les villages qui en dépendent.

2° De ces villages qui en dépendent.

3° Des autres Nahiyés et villages.

CHAPITRE VII

Envoi des bulletins nominatifs

Article 48 — Les bulletins nominatifs seront expédiés à l'Office Central de Statistique 8 jours après le recensement au plus tard.

Les bulletins devront former un ou plusieurs paquets dont la couverture sera faite de fort papier d'emballage et bien ficellée.

Une lettre d'envoi recommandée sera adressée en même temps à l'Office qui accusera réception.

Instructions

Décrétées par le Conseil des Ministres concernant l'istitution des commissions spéciales du recensement à Angora et à Stamboul.

Date 11 Août 1928

Article 1 — En vue d'assurer l'exécution du recensement général dans la capitale en tenant compte de la population dense concentrée sur le territoire des prefectures d'Angora et de Stamboul, de leurs envirens immédiats ainsi que des difficultés spéciales que peut présenter le recensement dans ces villes;

En vue d'organiser la participation de toutes les autorités de ces villes au recensement et de recueillir leurs avis sur les mesures à prendre pour obtenir un dénombrement exact et complet des habitants:

Il est institué à chacune de ces villes une commission spéciale du recensement qui siègera au palais du Vali et dont la composition et les attributions sont déterminées ci-après:

Attributions des commissions

Article 2 — Les commissions ont pour mission de délibérer sur les mesures nécessaires ou utiles à l'exécution des instructions données par le Gouvernement en vue du recensement général de la population.

Article 3 — A cet effet les commissions examineront les points suivants:

1 — L'organisation de la propagande dans tous les milieux en vue de préparer la population à se prêter avec bonne volonté et discipline à cette oeuvre de grand intérêt patriotique.

2 — La composition des circonscriptions d'agent-recenseurs sur la base des grandes divisions administratives du vilayet.

Les commissions n'ont pas à s'occuper du numérotage des maisons et des bâtiments qui incombe aux prefectures uniquement.

3 — Le recrutement des agents-recenseurs et contrôleurs qui seront nommés par le vali sur la liste des personnes arrêtée par les commissions.

4 — L'organisation des conférences aux agents-recenseurs et contrôleurs.

5 — La distribution des documents à ces agents.

6 — Les mesures spéciales de police ou autres à prendre par les autorités compétentes pour que personne n'échappe au recensement, que l'opération se fasse dans des conditions de calme, d'ordre et d'exactitude aussi complètes que possible.

7 — L'organisation d'un bureau exécutif de la commission qui sera chargé d'exécuter les mesures décidées par elle sauf dans le cas où l'exécution de ces mesures sera confiée à l'un de ses membres.

La composition des commissions

Article 4 — Les personnes ci-après sont désignées pour faire partie des commissions:

A Angora: 1 — Le Vali d'Angora

2 — Le Préfet d'Angora

3 — Le Commandant de la place

4 — Le préfet de l'Instruction Publique

- 5 — Le Directeur de la Police du vilayet
- 6 — Le Directeur de la population du vilayet

- A Stamboul:
- 1 — Le Vali de Stamboul
  - 2 — Le Préfet de Stamboul
  - 3 — Le Commandant de la place
  - 4 — Le Recteur de l'Université
  - 5 — Le préfet de l'Instruction Publique
  - 6 — Le Kaimacam de Bakirköy
  - 7 — Le Kaimacam d'Uskudar
  - 8 — Le Kaimacam de Beyoglou
  - 9 — Le Directeur de la Police de Stamboul
  - 10 — Le Directeur de la Population de Stamboul
  - 11 — Le Directeur du commerce Maritime de Stamboul
  - 12 — Le président de la Commission du numérotage de Stamboul.

Le Directeur Général de la population et le Directeur Général de l'Office Central de Statistique peuvent prendre part aux travaux des commissions.

Article 5 — Les commissions peuvent constituer des sous-commissions chargées d'étudier une question spéciale et de leur faire rapport.

Elles délibèrent valablement lorsque 4 membres sont présents.

Article 6 — Elles peuvent aussi inviter tout fonctionnaire ou toute personne habitant la ville à prendre part avec voix consultative à leurs délibérations sur un point déterminé ou à donner son avis par écrit. Cette collaboration est obligatoire.

Article 7 — Il sera attribué 10 livres par séance aux membres des commissions qui auront assisté aux séances. Les membres des commissions qui sont empêchés d'assister à une séance peuvent se faire remplacer par leur adjoint.

Article 8 — Le Vali est nommé président et le préfet vice-président de la commission. Les Valis désigneront les secrétaires.

Bureaux exécutifs

Article 9 — Les décisions des commissions seront exécutées par des bureaux spéciaux qui seront chargés des opérations du recensement. Le chef et le personnel de ces bureaux seront désignés ultérieurement. Les frais de ces bureaux, les salaires et indemnités à payer aux agents seront supportés par le crédit du recensement du budget du Ministère de l'Intérieur dont l'approbation sera nécessaire pour toutes les dépenses.

Durée des commissions.

Article 10 — Les missions des commissions et des bureaux exécutifs se termineront avec les opérations du recensement. Les Directeurs Généraux de la population et de Statistique détermineront le moment précis où les commissions et les bureaux cesseront leurs travaux.

Manifeste de S.E. Ismet Pacha au peuple

Le vendredi 28 Octobre 1927 il sera procédé le même jour au recensement et au dénombrement de tous les habitants résidant à l'intérieur des frontières de la Turquie. C'est pourquoi les agents chargés de cette opération se rendront auprès des chefs de famille et dresseront les listes des habitants.

Le Gouvernement attache la plus grande importance aux opérations du recensement. Toutes les mesures sont déjà prises pour que celles-ci soient achevées avec succès. A cet effet, et afin de partager le pays en zones de recensement on a commencé le numérotage des maisons. En même temps les instructions ont été données aux valis aux kaimacams en vue des directives à suivre dans les opérations de dénombrement, à la nomination des agents et à la distribution des listes de recensement. Tous les préparatifs sérieux et soigneux démontrent suffisamment l'importance et l'utilité que le recensement général offre aux services publics. Connaître le chiffre exact la population constitue au point de vue administratif une base essentielle.

Le recensement constitue un facteur essentiel pour le progrès matériel et moral du pays et le plus précieux des guides en ce qui concerne les mesures à prendre par rapport à la densité de la population de certaines régions.

Aussi, serait-ce une erreur des plus grossières que de croire que le recensement serait opéré dans un autre but que celui de faciliter la charge assumée par l'Etat dans son organisation. Le recensement est des plus utiles à la population étant donné qu'elle profitera le plus d'une bonne administration de l'Etat. C'est encore la population qui tirera les plus grands profits d'une juste et équitable péréquation des impôts. L'établissement de l'assiette des impôts sur ces bases se trouve subordonné à la connaissance de l'état, des qualités de la population et à l'exacte discrimination des éléments actifs et non actifs.

Ainsi le recensement comblera une lacune vivement ressentie tant par la population que par l'administration de l'Etat et fournira à celle-ci des données précises.

Combien d'êtres existe-t-il dans la patrie que la nation a créée au prix de son héroïsme et de ses sacrifices? Quelle est dans le présent et dans l'avenir la force et la puissance réelle devant assurer la sécurité de nos foyers? Il n'y a pas de doute que tout citoyen turc se soit posé cette question depuis que les frontières de notre patrie ont été fixées par le sang de nos frères et l'énergie patriotique de la nation.

C'est le recensement seul qui pourra y donner la réponse la plus précise. Cette opération sera en même temps l'expression des progrès réalisés par le peuple à l'unisson avec le gouvernement dans la voie de son développement et mettra en relief le lien existant entre administrateurs et administrés. Le recensement constitue pour tous le facteur primordial qui assurera, par les moyens les plus modernes, le bien-être et la prospérité. A ce point de vue, le gouvernement n'a pas seulement besoin des services des citoyens commis au dénombrement de la population mais aussi de l'aide de tous les chefs de famille pour les renseignements qu'ils ont à lui fournir.

Chaque citoyen turc, chaque individu résidant dans le pays doit se donner de tout cœur à cette tâche, la considérer comme l'accomplissement d'un devoir patriotique, ne pas quitter le jour de l'opération sa demeure et répondre exactement à toutes les questions qui seront posées. Tous les Turcs et étrangers résidant dans notre pays hospitalier seront inscrits dans les listes de recensement. La population constitue la richesse nationale.

Il est donc nécessaire, pour assurer l'accomplissement régulier du recensement que chaque individu se soumette avec la grande bonne volonté et la discipline voulues aux mesures prises à cet effet par le gouvernement.

Pour que le recensement soit effectué d'une façon parfaite il faut surtout tenir compte d'un point: c'est que l'on doit faire inscrire tous les membres de famille, garçons et filles, si petits soient-ils.

Les chefs de famille devraient se garder d'oublier que petits et grands tous constituent une fraction de la famille nationale et doivent être également compris dans le dénombrement. Les événements se rapportant à la natalité portés à la connaissance du Gouvernement ont par le fait même une portée des plus considérables. La population en faisant enregistrer toutes les naissances s'habitue à établir l'identité civile de ses enfants. Tous ceux qui vivent sans nom et sans s'être enregistrés à l'état-civil ne sont que des serfs de la société. Ils n'ont pas le souci de l'intérêt de leurs foyers, ni le désir de connaître le nombre de leurs concitoyens. Or, les nations libres sont composées d'individus ayant une personnalité morale et légale.

Ces hommes sont imbus des devoirs que le patriotisme comporte; pour atteindre à un niveau élevé de civilisation et de progrès il est nécessaire d'obtenir des renseignements précis à propos de tout, et de renforcer la solidarité nationale.

Le but poursuivi par le Gouvernement en procédant aux opérations de recensement est d'augmenter la puissance et la force de la Nouvelle Turquie au regard de celles des nations civilisées.

Aussi j'espère fermement que tous les Turcs ayant la qualité d'hommes libres et imbus des avantages patriotiques que cette opération réserve au pays, appuieront de toute leur force le Gouvernement dans l'accomplissement de sa tâche.

ISMET
Président du Conseil

Recensement de la population

Déclaration de Monsieur Camille Jacquart, Directeur de l'Office Central de Statistique

Les succès du recensement - Les causes - La Turquie compte 14 millions d'habitants - L'exactitude des chiffres obtenus en toute loyauté - Monsieur Camille Jacquart l'affirme avec autorité,

Monsieur Camille Jacquart, Directeur de l'Office Central de Statistique qui a pris la plus grande part à la préparation du recensement et qui possède en matière de statistique une compétence universellement reconnue a fait à l'agence d'Anatolie les déclarations suivantes:

Je suis heureux de constater que le recensement a parfaitement réussi. Ce n'est pas seulement parce que la préparation a été faite sous mon autorité et d'après les méthodes que j'ai indiquées mais aussi parce que le 28 Octobre 1927 marque une étape remarquable dans le progrès de la Turquie auquel je collabore avec bonheur.

Nos instructions ont été exécutées partout. La population s'est montrée docile et disciplinée et elle s'est soumise avec bonne volonté aux mesures prescrites pour permettre de dénombrer tous les habitants en un seul jour.

Les agents-recenseurs au nombre d'environ 60,000 ont rempli leur mission avec le plus grand zèle et avec la plus grande politesse comme me l'ont attestés tous les étrangers que j'ai consultés. L'inscription des habitants sur les bulletins a-t-elle été terminée le même jour sauf dans quelques villages des provinces orientales.

Au jourd'hui, 6 jours après le recensement-et il y a eu le jour de la fête de la République—l'Office Central est en possession des résultats de tout le pays sauf du vilayet de Stamboul où il y a eu des difficultés spéciales et d'un caza.

Ce succès du recensement a été assuré grâce au concours dévoué des autorités chargées d'exécuter les instructions. Je me plais à rendre hommage à l'intelligence et à l'empressement que les valis et le kaïmacams ont apportés à leur mission.

Quelques erreurs et inconvénients qui se sont produits pourront être évité à l'avenir. Il ne faut pas oublier que c'est la première fois que l'on a procédé dans toute la Turquie au numérotage des maisons et à l'inscription simultanée des habitants dans tout le pays.

Une autre raison qui explique le grand nombre des inscriptions, c'est la propagande intense qui a été faite pendant des mois. La préparation de l'opinion publique a été menée admirablement par des articles des journaux et de nombreuses conférences. C'est ainsi que la population dans les villes et dans les villages a été convaincue que le recensement n'avait pas un but fiscal ou militaire et que son objectif était uniquement de faire établir d'une manière incontestable par des méthodes scientifiques le chiffre de la population.

Ce but a été réalisé complètement. Le dépouillement des documents remplis par les agents-recenseurs qui sera opéré par l'Office Central de Statistique, fera connaître la répartition de la population au point de vue de sexe de l'âge, de profession le nombre des illétrés, des étrangers etc. C'est là un travail qui demandera plusieurs années.

Les résultats acquis sont aussi exacts que peuvent l'être d'un dénombrement opéré d'après les méthodes scientifiques. Dans la rapidité du dépouillement des bulletins et de la transmission télégraphique des chiffres, des erreurs peuvent s'être glissées dans les résultats, qui revêtent de ce chef un caractère provisoire comme c'est le cas pour les publications analogues qui se font dans beaucoup de pays immédiatement après le recensement.

Ces erreurs, s'il y en a, seront rectifiées plus tard quand l'Office sera en possession des documents même du recensement. Mais il est certain que les chiffres définitifs, qui seront publiés dans quelques mois, ne s'écarteront de ceux qui sont maintenant acquis que dans une faible mesure.

Comme le nombre des personnes comptées deux fois dans un recensement est toujours inférieur à celui des habitants qui échappent à l'inscription dans les bulletins, et qu'il y a en Turquie un certain nombre des nomades qui n'ont pu être inscrites malgré les mesures spéciales qui avaient été prises, on peut dire que la Turquie compte aujourd'hui 14 millions d'habitants.

Je crois de mon devoir d'ajouter à ces constatations que le Gouvernement m'a laissé la plus entière liberté d'organiser et d'opérer le recensement et l'enregistrement des résultats comme je l'ai voulu. Les relevés établis par les valis et les kaïmacame d'après les bulletins ont servi à établir le chiffre de la population; ils ont été télégraphiés directement à l'Office Central de Statistique. Comme c'est à cet Office que seront envoyés tous les documents sans intervention d'aucune autre autorité.

Jamais il n'a été fait aucune pression ni suggestion ni sur moi ni sur mes collaborateurs, jamais il ne s'est produit aucune intervention pour que le chiffre de la population à obtenir ou obtenu par le dénombrement soit augmenté par un artifice. C'est l'expression sincère de la vérité telle qu'elle peut être traduite au moyen d'un dénombrement.

Je ne crois pas inutile de faire cette déclaration parce que j'ai souvent entendu des européens exprimer des appréhensions à cet égard.

Combien de fois n'ai-je pas dû m'entendre dire; Le Gouvernement ne vous laissera pas publier les résultats tels que vous les aurez constatés.

Ainsi parlaient ceux qui avaient décrété que la Turquie ne comptait pas 10 millions d'habitants. Et maintenant connus vont causer de l'étonnement et des déceptions en certains milieux, on ne manquera pas de dire que ces résultats sont faussés.

Et bien cela n'est pas vrai. Comme je l'ai déjà dit, abstraction faite de légères erreurs dont peuvent être entachées les opérations de ce genre et qui se compensent en général, les résultats du recensement sont exacts; ils ont été établis en toute loyauté.

J'ajoute encore que la déclaration que je viens de faire ne m'a été demandée ni suggérée par personne. J'obéis en la faisant à mon devoir de conscience professionnelle qui m'ordonne de servir non seulement l'exactitude mais aussi la justice et la vérité.

Camille Jacquart

YANLIŞ DOĞRU CETVELİ ERRATA

Sahife Pages	Tablo № Numéro du tableau	Rakam sū ünü Colonne des chiffres	Satır Ligne	Yanlış Au lieu de	Doğru Lire	Sahife Pages	Tablo № Numéro du tableau	Rakam sū ünü Colonne des chiffres	Satır Ligne	Yanlış Au lieu de	Doğru Lire
10	—	—	1	% 44.90	% 44.90 kısmını ve	44	A	1	19	57.78	57.82
»	—	—	5	kısmı	kısmını	»	»	7	12	49.24	49.27
12	3	2	6	78,975	23,975	45	»	1	16	55.77	55.57
13	3	1	2	183,741	183,471	»	»	3	14	12.37	14.37
14	—	—	2	28.7	29.7	46	»	2	16	41.08	41.03
»	—	—	16	mevaki	mevakii	»	»	5	18	0.13	0.03
18	10	6	2	1,007	1,004	»	»	8	20	6.10	6.15
21	11	6	Başlık	10 yaşından	19 yaşından	»	»	11	4	14.80	94.80
22	—	—	1	% 8.61	% 8.16	49	B	6	18	59.09	58.09
»	12	3	13	16.89	16.87	50	»	3	17	00.7	0.07
23	B	4	14	11.89	11.86	»	»	2	23	00.7	0.07
29	18	4	6	3.94	33.94	»	»	9	9	2.25	2.52
30	—	—	4	yapılmadı	yapılamadı	»	»	12	8	1.15	0.15
»	20	3	5	4.54	4,541	»	»	14	10	5.11	56.11
32	—	—	2	1,187,446	1,184,446	51	»	5	12	0.72	0.42
»	22	1	9	182,788	82,788	»	»	10	»	0.01	2.01
»	»	3	9	3,206	3,256	52	»	2	3	1.94	1.64
»	23	1	1	71,734	51,734	56	C	2	24	1.8	1.28
»	»	»	2	20.78	20,178	57	»	2	23	5.58	0.58
33	—	—	2	% 97.46	% 98.46	62	D	5	23	12.82	1.82
35	—	—	3	D	E	65	E	1	26	99.69	99.68
39	A	2	2	41.61	46.61	»	»	8	28	0.1	0.01
40	»	6	1	49.33	49.28	66	»	3	26	0.08	0.02
»	»	8	1	5.55	0.55	70	F-1	4	22	43,843	73,843
»	»	2	6	44.24	44.29	73	E 2	6	22	9.472	9.477
»	»	11	1	65.48	95.48	74	»	2	»	333	334
»	»	5	13	0.04	0.07	129	—	—	32	14-4-927	10-4-926
»	»	11	»	89.17	86.17	134	—	—	6	29.6	29.7
»	»	4	17	1.71	0.73	134	—	—	36	en avait	on avait
41	»	1	23	42.85	48.25	136	—	—	1	13.11 est	13. Il est
42	»	11	9	45.20	95.40	137	—	—	38	50.81 %	52.81 %
»	»	1	12	57.85	47.85	138	—	—	7	mariabls	mariables
»	»	»	14	42.41	40.41	139	—	—	18	96.71 %	96.17
43	»	10	5	1.72	9.72	140	—	—	29	l'italiens	l'italiens, l'al-
»	»	8	8	5.91	5.95	—	—	—	—	banais, le per-	san
»	»	10	19	1.29	9.29	—	—	—	—	Mersin	Mardine
»	»	8	son	5.20	5.50	141	—	—	2	41.44 %	41.34 %
44	»	1	2	42.97	47.97	142	—	—	3		

FİHRİST

1927 umumî nüfus tahriri

BİRİNCİ FASIL

Tahririn esas ve usulleri

	Sayıfa
1 — Tahririn ihzarı	3-5
2 — Tahrir	6
3 — Tahrir günü ve tahririn devam müddeti	7
4 — İlk neticelerin toplanması	7
5 — Katî neticelerin toplanması ve tasnif ameliyesi	7

İKİNCİ FASIL

Neticelerin tahlili

Nüfusun Asya ve Avrupa kıtalarına inkısamı	8
Muhtelif mıntakalar itibarile nüfus, mesahai sathiyeye ve nüfus kesafeti	9-10
Mıntaka itibarile nüfus miktarı mesahai sathiyeye, nüfus kesafeti ve mevki adedi	11
Manatik itibarile nüfus miktarı mesahai sathiyeye nüfus kesafeti ve mevki adedi	12-13
Mıntakaların nüfus kesafeti ve her mıntakaya dahil vilâyetlerden azamî, asgarî kesafette olanlar	14
1000 kilometre murabbainâ isabet eden mevki adedile muhtelif mıntakalarda her mevkie isabst eden nüfus miktarı	15
Her vilâyette 100 eve isabet eden nüfus miktarı 10,000 ve daha fazla nüfuslu şehirler	16
Her vilâyette 1000 erkek nüfusa mukabil kadın miktarı	17
Nüfusun hali medeni itibarile inkısamı	18
Vilâyet itibarile yüzde evli nisbeti ile 19 yaşını mütecaviz nüfusun mukayesesi	19-20
Ehemmiyeti sırası ile her vilâyette vedi yaşını mütecaviz nüfusun okumak bilenlerin yüzde nisbeti	21
Nüfusun muhtelif meslekler itibarile inkısamı	22-23
Her vilâyette on iki yaşını mütecaviz nüfusun meslek sahibi olanlara yüzde nisbeti	24
Her vilâyette on iki yaşını mütecaviz nüfusta ziraî meslekler nisbeti	25
Her vilâyette on iki yaşını mütecaviz nüfusta sınaî meslekler nisbeti	26-27
Meslek eshabının muhtelif meslek zümreleri itibarile inkısamı	28
Nüfusun başlıca malûliyetler itibarile inkısamı	29
Malûl nüfusun nisbeti en yüksek olan vilâyetler	29
Gayri müslimlerin coğrafi tevezzüü	30
Nüfusun ana lisanları itibarile inkısamı	30
1: Ana lisanlarında kürtçe nisbeti yüksek vilâyetler	31
2: » » Arapça » » »	32
3: » » Rumca » » »	32
4: » » Çerkesçe » » »	33
5: » » Yahudice » » »	33
6: » » Ermenice » » »	34

Sayıfa

Ecnebi tebaasının başlıca memleketler itibarile inkısamı	35
Nüfusun mahalli tevellüt itibarile inkısamı	36
Ecnebi memleketlerde doğan nüfusun başlıca memleketler itibarile inkısamı	36
Ecnebi memleketlerde doğan nüfus nisbeti en yüksek olan vilâyetler	36

Umumî tahlil tabloları

<u>Tablo</u>		
A:	Nüfusun hali medenî, yaş grupları ve tahsil itibarile inkısamı	39-46
B:	Nüfusun meslekler itibarile inkısamı	49-52
C:	Gayri malûl ve malûl nüfusun inkısamı	55-58
D:	Nüfusun dinler ve ana lisanları itibarile inkısamı	61-62
E:	Nüfusun tabiiyet ve mahalli tevellüt itibarile inkısamı	65-66
F:	1 - Binalar istatistiki ağustos 927 tarihinde tesbit olunan vilâyet itibarile hane ve mebani miktarı	69-70
F:	2 - Haneden gayri diğer mebani istatistiki	73-74
G:	Vilâyet itibarile tahrir mıntakaları ve memurları adedi	77-78

Örnekler

<u>Örnek</u>		
A:	Hane ve sair binalar cetveli	81
B:	1003 numaralı kanunun üçüncü maddesi mucibince tanzim olunacak hane ve sair binalar cetveli «adet itibarile»	82
C:	Hane ve sair binalar cetveli	83
	«köy, şehir itibarile»	
D:	Umumî nüfus tahriri cetveli	84-85

Kanunlar talimatnameler ve sair vesikalar

<u>Vesika</u>		
1	Umumî tahrir nüfus icrası hakkında 893 numaralı kanun	88
2	Binaların numaralanması ve sokaklara isim verilmesi hakkında 1003 numaralı kanun	89
3	Binaların numaralanmasına ve sokaklara isim verilmesine ait talimatname	90-94
4	Ankara ve İstanbulda umumî nüfus tahriri için hususî birer komisyona teşkili hakkında kararname ve merbutu talimatname	95-96
5	Valilere mahsus umumî 1 numaralı talimatname	97-100
6	Valilere mahsus 2 numaralı talimatname	101-109
7	Tahrir memurlarına mahsus mufassal talimatname	110-115
8	İsmet Paşa Hazretlerinin umumî tahrir nüfus hakkındaki nutukları	116
9	Umumî tahriri nüfus hakkında Türkiye ehalisine beyanname	117-118
10	Umumî tahriri nüfus hakkında bilumum memurun ve müstahdemine beyanname	119
	Tahririn icrasını müteakip müsyö Kamil Jakarın matbuata beyanâtı	120-121
	1927 Mülki teşkilatına nazaran vilâyet ve kazalar	124-126

TABLE DES MATIÈRES.

Recensement général de la population au 28 octobre 1927.

CHAPITRE I.

Les principes et méthodes du recensement

	Page.
Préparation du recensement	128
Recensements d'essai	128
Date du recensement	129
Numérotage	129
Formation des circonscriptions du recensement	130
Préparation des agents-recenseurs	130
Envoi des bulletins et des instructions	130
Commissions du recensement	131
Propagande	131
Mode d'inscription de la population	132
Premiers résultats	132
Résultats définitifs	133

CHAPITRE II.

Analyse des résultats

La densité du peuplement	133
Nombre et importance des localités	134
Maisons et autres bâtiments	134
Localités urbaines	135
Population par sexes	135
Population au point de vue de l'état civil	136
La répartition de la population d'après les groupes d'âges par vilayets	137
La comparaison du nombre des mariés et des mariables	138
La répartition de la population d'après l'instru- ction par vilayets	138
La répartition de la population d'après les professions par vilayets.	138
Les infirmités apparantes.	139
La répartition de la population d'après les religions par vilayets	139
La répartition de la population d'après les langues maternelles par vilayets	140
La répartition de la population d'après les pays de nationalité	141
La répartition de la population d'après les pays de naissance	142

Tableaux généraux d'analyse

Chiffres relatifs

	Page
Répartition de la population d'après l'état civil, les groupes d'âges et l'instruction par vilayets. Tableau. A.	39 - 46
Répartition de la population d'après les pro- fessions par vilayets. Tableau B.	49 - 52
Répartition de la population sans infirmités et avec infirmités par vilayets. Tableau C. . .	55 - 58
Répartition de la population d'après les reli- gions et les principales langues maternelles par vilayets. Tableau D.	61 - 65
Répartition de la population d'après les pays de nationalité et les pays de naissance. Tab- leau E.	65 - 66

Statistique des bâtiments

Nombre des maisons et bâtiments par vila- yets. Tableau F-1	66 - 70
Répartition des autres bâtiments que les mai- sons. Tableau F-2	73 - 74
Nombre des circonscriptions et des agents- recenseurs par vilayets. Tableau G.	77 - 78

Les modèles.

Relevé des maisons et autres bâtiments. Mo- dèle A	81
Relevé des maisons et autres bâtiments. Mo- dèle B	82
Relevé des maisons et autres Bâtiments. Mo- dèle C	83
Bulletins collectifs. Modèle D.	84-85

Lois, instructions et autres documents.

La loi du recensement général de la population	145
La loi concernant le numérotage des bâti- ments et les noms des rues	146
Instructions générales aux valis No. 1.	147-150
Instructions générales aux valis No. 2.	151-150
Instructions pour les commissions de recense- ment	160-161
Manifeste de S. E. İsmet Pacha au peuple	162-163
Déclarations de Mr. Camille Jacquart	164-165

